

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe
Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

Warszawa, 31 maja 2016 roku

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Skonsolidowany rachunek zysków i strat w przeliczeniu na walutę EUR

	Rok zakończony 31 grudnia 2015		Rok zakończony 31 grudnia 2014 dane przekształcone*	
	w tys. zł	w tys. EUR	w tys. zł	w tys. EUR
Wynik z tytułu odsetek	247 064	59 038	281 590	67 216
Wynik z tytułu prowizji i opłat	65 994	15 770	61 514	14 684
Wynik na działalności podstawowej	346 490	82 797	371 214	88 610
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	72 733	17 380	156 307	37 311
Ogólne koszty administracyjne	-362 641	-86 657	-355 390	-84 833
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe	-103 894	-24 827	-304 851	-72 769
Wynik na działalności operacyjnej	-47 312	-11 307	-132 720	-31 681
Zysk (strata) brutto	-46 712	-11 162	-132 744	-31 686
Zysk (strata) netto	-43 207	-10 325	-122 567	-29 257

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej w przeliczeniu na walutę EUR

	31 grudnia 2015		31 grudnia 2014 dane przekształcone*	
	w tys. zł	w tys. EUR	w tys. zł	w tys. EUR
Aktywa				
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	7 096 437	1 665 244	7 287 779	1 709 823
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	4 750 478	1 114 743	5 357 632	1 256 981
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	2 513 528	589 822	2 613 663	613 205
Aktywa razem	17 883 434	4 196 512	17 897 897	4 199 117
Zobowiązania				
Zobowiązania wobec innych banków	13 633 600	3 199 249	14 709 754	3 451 131
Zobowiązania wobec klientów	1 956 757	459 171	2 082 030	488 476
Zobowiązania razem	17 160 198	4 026 798	17 285 455	4 055 429
Kapitał własny ogółem	723 236	169 714	612 442	143 688
Suma zobowiązań i kapitału własnego	17 883 434	4 196 512	17 897 897	4 199 117

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych w przeliczeniu na walutę EUR

	Rok zakończony 31 grudnia 2015		Rok zakończony 31 grudnia 2014 dane przekształcone*	
	w tys. zł	w tys. EUR	w tys. zł	w tys. EUR
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	-684 533	-163 576	505 276	120 611
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	-107 803	-25 761	-228 006	-54 426
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	1 010 906	241 566	-50 995	-12 173
Przepływy pieniężne netto, razem	218 570	52 229	226 275	54 012

* szczegóły przedstawiono w nocie nr 2.12

Do przeliczenia wartości pozycji skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2015 roku na walutę EUR zastosowano średni kurs ogłoszony przez Narodowy Bank Polski na ten dzień wynoszący 4,2615 zł za 1 EUR. Porównywalne dane finansowe zostały przeliczone na walutę EUR przy zastosowaniu średniego kursu ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski na dzień 31 grudnia 2014 roku, który wynosił 4,2623 zł za 1 EUR.

Główne pozycje skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych oraz skonsolidowanego rachunku zysków i strat za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku oraz za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 roku przeliczone zostały na walutę EUR, odpowiednio według kursu 4,1848 zł za 1 EUR oraz 4,1893 zł za 1 EUR. Kursy te wyliczono jako średnią arytmetyczną średnich kursów ogłaszanych przez Narodowy Bank Polski obowiązujących na ostatni dzień każdego miesiąca objętego danymi finansowymi.

Spis treści

Skonsolidowany rachunek zysków i strat.....	5
Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	6
Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej	7
Zestawienie zmian w skonsolidowanym kapitale własnym	8
Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	10
Zasady (polityka) rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające	12
1. Informacje o Banku i Grupie Kapitałowej.....	12
1.1. Bank.....	12
1.2. Skład Grupy Kapitałowej	13
1.3. Zmiany w Grupie Kapitałowej	18
1.4. Informacje dotyczące składu osobowego Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej jednostki dominującej	20
1.5. Zatwierdzenie skonsolidowanego sprawozdanie finansowego.....	21
2. Opis ważniejszych zasad rachunkowości, szacunków i ocen	22
2.1. Podstawa sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego.....	22
2.2. Oświadczenie o zgodności	22
2.3. Okres i zakres skonsolidowanego sprawozdania finansowego.....	22
2.4. Kontynuacja działalności.....	22
2.5. Działalność zaniechana	24
2.6. Dokonywanie szacunków oraz profesjonalny osąd	24
2.7. Zmiana szacunków.....	26
2.8. Korekta błędów.....	26
2.9. Zasady konsolidacji.....	26
2.10. Podsumowanie istotnych zasad rachunkowości	27
2.11. Wprowadzenie nowych standardów i interpretacji oraz zmian standardów i interpretacji	47
2.12. Zestawienie prezentujące korekty błędów oraz zmiany dokonane w celu zapewnienia porównywalności danych sprawozdania finansowego za rok poprzedzający ze sprawozdaniem za rok obrotowy	51
3. Segmenty działalności.....	56
4. Wynik z tytułu odsetek.....	60
5. Wynik z tytułu prowizji i opłat.....	60
6. Przychody z tytułu dywidend.....	61
7. Wynik na aktywach i zobowiązaniach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	61
8. Wynik na działalności inwestycyjnej	62
9. Pozostałe przychody operacyjne	62
10. Pozostałe koszty operacyjne.....	63
11. Ogólne koszty administracyjne	63
12. Świadczenia pracownicze	64
13. Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe	65
14. Podatek dochodowy	67
15. Zysk na akcję	69
16. Dywidendy wypłacone oraz zaproponowane do wypłaty.....	69
17. Kasa, środki w Banku Centralnym.....	69
18. Należności od innych banków.....	70
19. Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	70
20. Pochodne instrumenty finansowe	71
21. Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	74
22. Kredyty i pożyczki udzielone klientom.....	75
23. Leasing finansowy i operacyjny	81
23.1. Leasing finansowy.....	81
23.2. Leasing operacyjny	81
24. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	82
25. Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności.....	83
26. Udziały w jednostkach podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	84
27. Jednostki zależne.....	85
28. Zapasy.....	86
29. Rzeczowe aktywa trwałe.....	86
30. Wartości niematerialne.....	89
31. Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	92
32. Inne aktywa.....	93
33. Zobowiązania wobec Banku Centralnego	93
34. Zobowiązania wobec innych banków.....	94
35. Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem wykupu	94
36. Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.....	94
37. Zobowiązania wobec klientów.....	95
38. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych.....	96
39. Pozostałe zobowiązania.....	97
40. Rezerwy	98
41. Kapitały własne.....	101
42. Wartość godziwa instrumentów finansowych	103

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

43.	Kategorie wyceny do wartości godziwej aktywów i zobowiązań finansowych.....	104
44.	Działalność powiernicza.....	109
45.	Informacje uzupełniające do sprawozdania z przepływów pieniężnych.....	109
46.	Zobowiązania warunkowe i pozabilansowe	111
47.	Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań.....	113
48.	Transakcje z podmiotami powiązаныmi	113
49.	Informacje dotyczące podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych.....	115
50.	Struktura zatrudnienia	115
51.	Sekurytyzacja	115
52.	Zdarzenia następujące po dniu bilansowym	116
53.	Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych („ZFŚS”).....	116
54.	Cele i zasady zarządzania ryzykiem.....	117
54.1.	Ryzyko kredytowe.....	117
54.2.	Ryzyko płynności	129
54.3.	Ryzyko rynkowe.....	135
54.4.	Ryzyko operacyjne	146
55.	Zarządzanie kapitałem.....	147

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Skonsolidowany rachunek zysków i strat

Działalność kontynuowana

	Nota	Rok zakończony 31 grudnia 2015	Rok zakończony 31 grudnia 2014 dane przekształcone*
Przychody z tytułu odsetek	4	475 485	653 251
Koszty z tytułu odsetek	4	-228 421	-371 661
Wynik z tytułu odsetek		247 064	281 590
Przychody z tytułu prowizji i opłat	5	88 151	83 988
Koszty z tytułu prowizji i opłat	5	-22 157	-22 474
Wynik z tytułu prowizji i opłat		65 994	61 514
Przychody z tytułu dywidend	6	1 874	1 725
Wynik na aktywach i zobowiązaniach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany	7	17 594	18 319
Wynik na działalności inwestycyjnej	8	13 964	8 066
Wynik na działalności podstawowej		346 490	371 214
Pozostałe przychody operacyjne	9	142 986	188 886
Pozostałe koszty operacyjne	10	-70 253	-32 579
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto		72 733	156 307
Ogólne koszty administracyjne	11	-362 641	-355 390
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe	13	-103 894	-304 851
Wynik na działalności operacyjnej		-47 312	-132 720
Udział w zyskach (stratach) jednostek podporządkowanych	26	600	-24
Zysk (strata) brutto		-46 712	-132 744
Podatek dochodowy	14	3 505	10 177
- bieżący podatek dochodowy		-1 784	-4 582
- odroczonego podatku dochodowego		5 289	14 759
Zysk (strata) netto		-43 207	-122 567
- przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej		-35 699	-122 245
- przypadający akcjonariuszom niekontrolującym		-7 508	-322
Zysk (strata) na akcję (w zł) z zysku za rok obrotowy przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej	15		
- podstawowy z zysku (straty) za rok obrotowy		-0,10	-0,37
- rozwodniony z zysku (straty) za rok obrotowy		-0,10	-0,37

W latach zakończonych odpowiednio dnia 31 grudnia 2015 roku oraz dnia 31 grudnia 2014 roku Grupa Kapitałowa nie prowadziła działalności zaniechanej.

* szczegóły przedstawiono w notcie nr 2.12

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów

	Nota	Rok zakończony 31 grudnia 2015	Rok zakończony 31 grudnia 2014 dane przekształcone*
Zysk (strata) netto		-43 207	-122 567
Pozostałe całkowite dochody netto, które mogą zostać przeniesione do wyniku finansowego		63 394	-1 990
Wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży		92 797	-1 832
- podatek odroczony		-17 632	350
Przeniesienie na wynik finansowy w wyniku sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży		-15 434	-1 548
- podatek odroczony		2 932	295
Rozliczenie wyceny papierów wartościowych reklasyfikowanych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela utrzymywanych do terminu zapadalności		902	920
- podatek odroczony		-171	-175
Pozostałe całkowite dochody netto, które nie mogą zostać przeniesione do wyniku finansowego		177	-293
Zyski i straty aktuarialne	40	218	-361
- podatek odroczony		-41	68
Razem całkowite dochody netto		20 364	-124 850
- przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej		27 872	-124 528
- przypadający akcjonariuszom niekontrolującym		-7 508	-322

* szczegóły przedstawiono w notcie nr 2.12

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów należy analizować łącznie z notami do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

		31 grudnia 2015	31 grudnia 2014 dane przekształcone*	1 stycznia 2014 dane przekształcone
	Nota			
Aktywa				
Kasa, środki w Banku Centralnym	17	1 357 143	977 933	750 408
Należności od innych banków	18	943 857	635 680	501 866
Pochodne instrumenty finansowe	20	6 133	6 292	7 150
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	21	69 602	8 199	11 592
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	22	7 096 437	7 287 779	7 902 226
Należności z tytułu leasingu finansowego	23	272 295	281 096	307 440
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	24	4 750 478	5 357 632	7 348 903
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	25	2 513 528	2 613 663	2 439 665
Inwestycje w jednostki podporządkowane	26	0	19 733	172 593
Zapasy	28	20 540	3 183	2 024
Rzeczowe aktywa trwałe	29	602 775	453 795	271 279
Wartości niematerialne	30	76 249	69 689	48 559
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	14	10 433	5 928	17 140
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	14	82 567	92 956	86 675
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	31	4 645	10 622	832
Inne aktywa	32	76 752	73 717	121 351
Aktywa razem		17 883 434	17 897 897	19 989 703
Zobowiązania				
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	33	42	44	0
Zobowiązania wobec innych banków	34	13 633 600	14 709 754	16 689 942
Pochodne instrumenty finansowe	20	3 419	6 722	6 139
Zobowiązania wobec klientów	37	1 956 757	2 082 030	1 988 674
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	38	1 356 490	274 499	358 433
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	14	845	369	94
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	14	1 301	2 100	2 863
Pozostałe zobowiązania	39	187 007	188 179	197 305
Rezerwy	40	20 737	21 758	20 784
Zobowiązania razem		17 160 198	17 285 455	19 264 234
Kapitał własny				
Kapitał zakładowy	41	354 097	330 039	315 331
Akcje własne	41	-2 133	-3 980	-3 980
Kapitał zapasowy	41	213 675	280 122	409 334
Kapitał z aktualizacji wyceny	41	48 882	-14 689	-12 406
Niepodzielony wynik finansowy z lat ubiegłych	41	-22 051	-4 659	-128 300
Wynik roku bieżącego	41	-35 699	-122 245	0
Pozostałe kapitały	41	74 055	71 041	60 072
Razem kapitał własny przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej		630 826	535 629	640 051
Przypadający akcjonariuszom niekontrolującym		92 410	76 813	85 418
Kapitał własny ogółem		723 236	612 442	725 469
Suma zobowiązań i kapitału własnego		17 883 434	17 897 897	19 989 703

* szczegóły przedstawiono w nocie nr 2.12

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej należy analizować łącznie z notami do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Zestawienie zmian w skonsolidowanym kapitale własnym

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015	Przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej									
	Kapitał zakładowy	Akcje własne	Kapitał zapasowy	Pozostałe kapitały	Kapitał z aktualizacji wyceny	Niepodzielony wynik finansowy z lat ubiegłych	Wynik roku bieżącego	Kapitał własny razem	Akcjonariusze niekontrolujący	Kapitał własny ogółem
Kapitał na początek okresu	330 039	-3 980	279 919	70 414	-9 217	-6 416	-121 246	539 513	79 471	618 984
Korekta BO*	0	0	203	627	-5 472	1 757	-999	-3 884	-2 658	-6 542
Kapitał na początek okresu po przekształceniu	330 039	-3 980	280 122	71 041	-14 689	-4 659	-122 245	535 629	76 813	612 442
Wynik za okres	0	0	0	0	0	0	-35 699	-35 699	-7 508	-43 207
Pozostałe całkowite dochody netto	0	0	0	0	63 571	0	0	63 571	0	63 571
Calkowite dochody netto razem za okres	0	0	0	0	63 571	0	-35 699	27 872	-7 508	20 364
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych	0	0	0	0	0	-122 245	122 245	0	0	0
Podział zysku z przeznaczeniem na kapitał	0	0	-104 364	0	0	104 364	0	0	0	0
Podział zysku z przeznaczeniem na dywidendę	0	0	0	0	0	-23	0	-23	-132	-155
Zbycie akcjonariuszom niekontrolującym	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nabycie od akcjonariuszy niekontrolujących	0	0	-1 069	-2 250	0	0	0	-3 319	-1 581	-4 900
Podwyższenie kapitałów	24 058	0	35 934	0	0	0	0	59 992	0	59 992
Podwyższenie kapitałów w jednostce zależnej	0	0	0	1 257	0	0	0	1 257	-12 760	-11 503
Objęcie kontroli nad jednostkami zależnymi	0	0	2 605	4 138	0	3 801	0	10 544	37 888	48 432
Utrata kontroli nad jednostkami zależnymi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Odkup akcji własnych	0	1 847	-530	0	0	0	0	1 317	0	1 317
Pozostałe	0	0	977	-131	0	-3 289	0	-2 443	-310	-2 753
Kapitał na koniec okresu	354 097	-2 133	213 675	74 055	48 882	-22 051	-35 699	630 826	92 410	723 236

Skonsolidowane zestawienie zmian w kapitale własnym należy analizować łącznie z notami do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

**Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014
dane przekształcone***

	Przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej									
	Kapitał zakładowy	Akcje własne	Kapitał zapasowy	Pozostałe kapitały	Kapitał z aktualizacji wyceny	Niepodzielony wynik finansowy z lat ubiegłych	Wynik roku bieżącego	Kapitał własny razem	Akcjonariusze niekontrolujący	Kapitał własny ogółem
Kapitał na początek okresu	315 331	-3 980	409 334	60 036	-11 447	-8 478	-119 425	641 371	86 983	728 354
Korekta BO*	0	0	0	36	-959	-397	0	-1 320	-1 565	-2 885
Kapitał na początek okresu po przekształceniu	315 331	-3 980	409 334	60 072	-12 406	-8 875	-119 425	640 051	85 418	725 469
Wynik za okres	0	0	0	0	0	0	-122 245	-122 245	-322	-122 567
Pozostałe całkowite dochody netto	0	0	0	0	-2 283	0	0	-2 283	0	-2 283
Całkowite dochody netto razem za okres	0	0	0	0	-2 283	0	-122 245	-124 528	-322	-124 850
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych	0	0	0	0	0	-119 425	119 425	0	0	0
Podział zysku z przeznaczeniem na kapitał	0	0	-153 197	0	0	153 197	0	0	0	0
Podział zysku z przeznaczeniem na dywidendę	0	0	0	0	0	-18	0	-18	-132	-150
Zbycie akcjonariuszom niekontrolującym	0	0	0	0	0	0	0	0	8 339	8 339
Nabycie od akcjonariuszy niekontrolujących	0	0	1 811	-13 203	0	-358	0	-11 750	-21 161	-32 911
Podwyższenie kapitałów	14 708	0	21 971	0	0	0	0	36 679	0	36 679
Podwyższenie kapitałów w jednostce zależnej	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Objęcie kontroli nad jednostkami zależnymi	0	0	0	24 862	0	-33 322	0	-8 460	7 402	-1 058
Utrata kontroli nad jednostkami zależnymi	0	0	0	0	0	3 004	0	3 004	0	3 004
Odkup akcji własnych	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pozostałe	0	0	203	-690	0	1 138	0	651	-2 731	-2 080
Kapitał na koniec okresu	330 039	-3 980	280 122	71 041	-14 689	-4 659	-122 245	535 629	76 813	612 442

* szczegóły przedstawiono w notcie nr 2.12

Skonsolidowane zestawienie zmian w kapitale własnym należy analizować łącznie z notami do skonsolidowanego sprawozdania finansowego,
które stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych

	Nota	Rok zakończony 31 grudnia 2015	Rok zakończony 31 grudnia 2014 dane przekształcone*
Przeptywy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Zysk (strata) netto		-43 207	-122 567
Korekty razem:		-641 326	627 843
Amortyzacja	11	42 991	37 286
Odsetki		-31 846	-49 099
Dywidendy otrzymane	6	-1 874	-1 725
Zysk (strata) z działalności inwestycyjnej		2 605	-20 596
Zmiana stanu należności od innych banków		-467 469	-104 697
Zmiana stanu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu		-41 003	3 393
Zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom		260 024	613 128
Zmiana stanu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży		669 165	2 000 796
Zmiana stanu zapasów, innych aktywów oraz aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży		18 808	45 925
Zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków		-972 227	-2 011 390
Zmiana stanu pochodnych instrumentów finansowych		-3 144	1 441
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów		-125 273	93 356
Zmiana stanu pozostałych zobowiązań		-5 206	-56 379
Zmiana stanu rezerw		-2 194	-6 597
Zapłacony podatek dochodowy		-2 245	16 069
Bieżący i odroczone podatek dochodowy ujęty w wyniku finansowym	14	3 505	10 177
Zyski (straty) jednostek podporządkowanych ujęte w wyniku finansowym	26	600	-24
Zmiana należności z tytułu leasingu finansowego		8 801	26 344
Inne korekty		4 656	30 435
Przeptywy pieniężne netto z działalności operacyjnej		-684 533	505 276
Przeptywy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Wpływy		177 542	154 700
Zbycie udziałów lub akcji w jednostkach zależnych		13 806	50
Likwidacja podmiotów podporządkowanych		373	0
Zbycie inwestycyjnych papierów wartościowych		83 654	0
Zbycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych		5 567	25 224
Dywidendy otrzymane	6	1 874	1 725
Odsetki otrzymane		62 221	66 621
Inne wpływy inwestycyjne		10 047	61 080
Wydatki		285 345	382 706
Nabycie jednostek zależnych, pomniejszone o przejęte środki pieniężne		204 236	37 329
Nabycie inwestycyjnych papierów wartościowych		0	169 374
Nabycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych		81 109	176 003
Przeptywy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		-107 803	-228 006

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych należy analizować łącznie z notami do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

cd. Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych

Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej

Wpływy		2 134 665	37 148
Zwiększenie stanu zobowiązań podporządkowanych	38	2 073 206	0
Wpływy netto z emisji udziałów niekontrolujących i dopłat do kapitału		60 143	37 148
Odkupienie akcji własnych		1 316	0
Wydatki		1 123 759	88 143
Rozliczenie kosztów emisji		1 897	872
Płatności zobowiązań z tytułu umów leasingu finansowego		490	276
Zmniejszenie stanu zobowiązań podporządkowanych	38	1 016 490	84 006
Dywidendy i inne wypłaty na rzecz akcjonariuszy niekontrolujących,		0	132
Splata długoterminowych kredytów i pożyczek		102 889	0
Inne wydatki finansowe		1 993	2 857
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej		1 010 906	-50 995
Przepływy pieniężne netto, razem		218 570	226 275
Bilansowa zmiana stanu środków pieniężnych, w tym	45	218 570	226 275
- zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych		4 715	-5 282
Środki pieniężne na początek okresu	45	1 351 765	1 125 490
Środki pieniężne na koniec okresu	45	1 570 335	1 351 765
- środki o ograniczonej możliwości dysponowania		0	0

* szczegóły przedstawiono w nocie nr 2.12

Zasady (polityka) rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające

1. Informacje o Banku i Grupie Kapitałowej

1.1. Bank

Jednostką dominującą w Grupie Kapitałowej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. („Grupa Kapitałowa”) jest Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. („BPS S.A.”, „Bank”, „jednostka dominująca”).

Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. został utworzony na podstawie decyzji Prezesa Narodowego Banku Polskiego nr 65 z dnia 22 października 1991 roku. Pierwotnie działał pod firmą Gospodarczy Bank Południowo-Zachodni S.A. („GBPZ S.A.”) z siedzibą we Wrocławiu. Na podstawie uchwały nr 12/2001 Walnego Zgromadzenia GBPZ S.A. podjętej w dniu 16 maja 2001 roku, firmę zmieniono na Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. Zmiana firmy na Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. została zarejestrowana w KRS w dniu 27 marca 2002 roku. Siedziba Banku mieści się w Warszawie przy ul. Grzybowskiej 81.

Bank jest wpisany do rejestru handlowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla miasta Warszawy, XII Wydział Gospodarczy pod numerem KRS 0000069229 nadanym w dniu 10 grudnia 2001 roku.

Bankowi nadano w dniu 6 sierpnia 2002 roku numer statystyczny REGON: 930603359.

Akcjonariat Banku na dzień 31 grudnia 2015 roku:

	Liczba akcji (szt.)	Liczba głosów (%)	Udział w kapitale zakładowym (%)
Banki Spółdzielcze			
- Banki Spółdzielcze Zrzeszone	291 932 418	82,45	82,45
- Banki Spółdzielcze Niezrzeszone	1 344 431	0,38	0,38
- Banki Spółdzielcze Współpracujące	6 806 193	1,92	1,92
Inne Banki Polskie	11 452 898	3,23	3,23
Banki Zagraniczne	4 217 815	1,19	1,19
Pozostali akcjonariusze:			
- osoby fizyczne	1 503 970	0,43	0,43
- pozostali	36 231 029	10,23	10,23
Bank BPS S.A.	607 788	0,17	0,17
Razem	354 096 542	100,00	100,00

Akcjonariat Banku na dzień 31 grudnia 2014 roku:

	Liczba akcji (szt.)	Liczba głosów (%)	Udział w kapitale zakładowym (%)
Banki Spółdzielcze			
- Banki Spółdzielcze Zrzeszone	267 379 900	81,02	81,02
- Banki Spółdzielcze Niezrzeszone	1 699 281	0,51	0,51
- Banki Spółdzielcze Współpracujące	6 806 193	2,06	2,06
Inne Banki Polskie	11 452 898	3,47	3,47
Banki Zagraniczne	4 217 815	1,28	1,28
Pozostali akcjonariusze:			
- osoby fizyczne	1 841 993	0,56	0,56
- pozostali	35 507 067	10,76	10,76
Bank BPS S.A.	1 134 268	0,34	0,34
Razem	330 039 415	100,00	100,00

Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. jest uniwersalnym bankiem komercyjnym oferującym szeroki zakres usług w obrocie krajowym i zagranicznym, świadczonych na rzecz klientów indywidualnych oraz instytucjonalnych, w szczególności dla banków spółdzielczych, zgodnie z zakresem usług określonych w statucie Banku.

Bank sprawując funkcję banku zrzeszającego, na podstawie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających z dnia 7 grudnia 2000 roku z późniejszymi zmianami, działa na rzecz rozwoju banków spółdzielczych zrzeszenia i prowadzi niekonkurencyjną wobec zrzeszonych banków spółdzielczych działalność.

Grupa Kapitałowa prowadzi operacje zarówno w polskich złotych jak i w walutach obcych oraz aktywnie uczestniczy w obrocie krajowym.

W 2015 roku dochód Grupy Kapitałowej, obliczony jako suma wyniku z tytułu odsetek, wyniku z tytułu prowizji i opłat, przychodów z tytułu dywidend, wyniku na aktywach i zobowiązaniach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, wyniku z pozycji wymiany, wyniku na działalności inwestycyjnej oraz pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych netto, wyniósł 419.223 tys. zł, natomiast w 2014 roku 527.521 tys. zł. Dochód ten pochodzi w całości z działalności prowadzonej na terenie Polski.

W 2015 roku stopa zwrotu z aktywów Grupy Kapitałowej, obliczona jako iloraz zysku netto i sumy bilansowej, wyniosła minus -0,20%, a w 2014 minus -0,68%.

W 2015 roku Grupa Kapitałowa nie otrzymała wsparcia finansowego pochodzącego ze środków publicznych, w szczególności na podstawie ustawy z dnia 12 lutego 2009 roku o udzielaniu przez Skarb Państwa wsparcia instytucjom finansowym (Dz. U. z 2014 roku poz. 158).

Na dzień 31 grudnia 2015 roku zatrudnienie w Grupie Kapitałowej wynosiło 2.421 etatów a na dzień 31 grudnia 2014 roku 2.309 etatów.

1.2. Skład Grupy Kapitałowej

Na dzień 31 grudnia 2015 roku w skład Grupy Kapitałowej wchodził Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. jako jednostka dominująca oraz następujące spółki zależne:

Dom Maklerski Banku BPS S.A. (DM BPS S.A.) utworzony w dniu 11 kwietnia 2008 roku. Spółka prowadzi działalność maklerską na podstawie zezwolenia z dnia 17 grudnia 2008 roku udzielonego przez Komisję Nadzoru Finansowego. W dniu 6 stycznia 2009 roku DM BPS S.A. uzyskał status członka GPW S.A. Jest także uczestnikiem systemu rekompensat prowadzonego przez Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A.

DM BPS S.A. świadczy usługi maklerskie na rzecz klientów korporacyjnych i detalicznych. W ramach współpracy z Bankami Spółdzielczymi zajmuje się organizacją i plasowaniem emisji dłużnych papierów wartościowych notowanych na GPW (rynek Catalyst).

Jedynym akcjonariuszem jest Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. Spółka objęta kontrolą w 2008 roku.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy Domu Maklerskiego Banku BPS S.A. wynosił 6.669 tys. zł.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w głosach na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosił 100,00%, na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 90,70%.

BPS Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. (BPS TFI S.A.) utworzone w dniu 15 maja 2008 roku. Spółka zajmuje się tworzeniem otwartych i zamkniętych funduszy inwestycyjnych oraz ich zarządzaniem. Spółka działa na podstawie zezwolenia z dnia 26 maja 2010 roku Komisji Nadzoru Finansowego na wykonywanie działalności określonej w art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 27 maja 2004 roku o funduszach inwestycyjnych.

Jedynym akcjonariuszem spółki jest Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. Spółka objęta kontrolą w 2010 roku.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy BPS TFI S.A. wynosił 4.000 tys. zł.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w głosach na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosił 100%, na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 100%.

Centrum Finansowe Banku BPS S.A. (CF BPS S.A.) utworzone w dniu 3 czerwca 2008 roku.

Przedmiotem działalności CF BPS S.A. jest restrukturyzacja i windykacja należności trudnych, świadczona głównie na rzecz Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. i Banków Spółdzielczych zrzeszonych w Banku BPS.

Głównym akcjonariuszem jest Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. Spółka objęta kontrolą w 2008 roku.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy Centrum Finansowego Banku BPS S.A. wynosił 8.364 tys. zł.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w głosach na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 84,24%.

BPS Leasing S.A. (poprzednia nazwa Spółki: Twój Leasing S.A.) utworzony w dniu 8 września 2010 roku. Spółkę powołano w celu świadczenia kompleksowych usług leasingu środków trwałych dla klientów Grupy Kapitałowej Banku BPS i Banków Spółdzielczych zrzeszonych w Banku BPS.

Jedynym akcjonariuszem jest BPS Doradztwo S.A. Spółka objęta kontrolą w 2010 roku.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy BPS Leasing S.A. wynosił 1.000 tys. zł.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w głosach na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 100%.

BPS Faktor S.A. utworzony w dniu 3 lutego 2011 roku. Spółkę powołano w celu świadczenia usług faktoringowych dla klientów Banku BPS S.A. i Banków Spółdzielczych zrzeszonych w Banku BPS. Oferta produktowa spółki obejmuje finansowanie w ramach faktoringu z regresem (niepełnego), faktoringu bez regresu (pełnego) oraz faktoringu odwrotnego (finansowanie dostaw). Dodatkowo spółka zapewnia klientom usługi monitorowania i administrowania należnościami oraz dochodzenie roszczeń.

Głównym akcjonariuszem jest BPS Doradztwo S.A. Spółka objęta kontrolą w 2011 roku.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy BPS Faktor S.A. wynosił 1.000 tys. zł.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w głosach na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 76,00%.

BPS Doradztwo S.A. utworzona 2 lutego 2010 roku. Spółka prowadzi działalność w sferze usług doradztwa finansowego.

Jedynym akcjonariuszem jest Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. Spółka objęta kontrolą w 2010 roku.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy BPS Doradztwo S.A. wynosił 26.352 tys. zł.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w głosach na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 100%.

IT BPS Sp. z o.o. utworzona w dniu 5 stycznia 2011 roku. Spółka jest producentem i integratorem rozwiązań informatycznych obsługujących instytucje z sektora bankowego, administruje systemami informatycznymi Banku BPS i Banków Spółdzielczych oraz nadzoruje prace i rozwój infrastruktury technicznej w całym Zrzeszeniu. Produkuje i wdraża oprogramowania i aplikacje, świadczy usługi szkoleniowe i konsultingowe, buduje i integruje zarówno sieci lokalne, jak i rozległe sieci komputerowe, dostarcza i instaluje sprzęt komputerowy.

Spółka opracowuje rozwiązania IT dla podmiotów z Grupy Kapitałowej Banku BPS i Banków Spółdzielczych oraz zapewnia niezbędne systemy informatyczne.

Jedynym udziałowcem jest Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. Spółka objęta kontrolą w 2011 roku.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy IT BPS Sp. z o.o. wynosił 5.000 tys. zł.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w głosach na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 100%.

BPS Nieruchomości Sp. z o.o. utworzona w dniu 27 lipca 2011 roku jako spółka powołana do obsługi administracyjnej, zarządzania majątkiem Banku BPS S.A., podmiotów z Grupy BPS oraz innych podmiotów zewnętrznych.

Jedynym udziałowcem spółki jest Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. Spółka objęta kontrolą w 2011 roku.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy spółki BPS Nieruchomości Sp. z o.o. wynosił 2.712 tys. zł. Procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w głosach na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 100%.

BPS Grzybowska 81 Sp. z o.o. utworzona w dniu 6 czerwca 2011 roku jest spółką celową, której głównym zadaniem jest świadczenie usług najmu pomieszczeń oraz wyposażenia dla Banku BPS S.A. oraz Spółek z Grupy Kapitałowej BPS.

Głównym udziałowcem spółki jest spółka BPS Nieruchomości Sp. z o.o. Spółka objęta kontrolą w 2011 roku.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy spółki BPS Grzybowska 81 Sp. z o.o. wynosił 500 tys. zł.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w głosach na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 100%.

ABC Finanse S.A. utworzona w dniu 28 października 2010 roku. Spółka powołana w celu obrotu wierzytelnościami trudnymi.

Jedynym akcjonariuszem spółki jest BPS Doradztwo S.A. Spółka objęta kontrolą w 2014 roku.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy spółki wynosił 118 tys. zł.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosił 100%, na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 98,49%.

Veni S.A. utworzona w dniu 2 września 2014 roku. Spółka powołana w celu restrukturyzacji majątku jednego z kredytobiorców Banku.

Jedynym akcjonariuszem spółki jest Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. Spółka objęta kontrolą w 2014 roku.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy Spółki wynosił 45.100 tys. zł.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w głosach na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 100%.

BS Leasing S.A. utworzona w dniu 31 lipca 2014 roku. Spółka powołana w celu realizacji leasingu zwrotnego nieruchomości w ramach Zrzeszenia.

Jedynym akcjonariuszem spółki jest BPS Doradztwo S.A. Spółka objęta kontrolą w 2014 roku.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy Spółki wynosił 100 tys. zł.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w głosach na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 100%.

QRS Finanse S.A. utworzona w 13 lutego 2014 roku. Powołana do prowadzenia holdingów finansowych. Jedynym akcjonariuszem jest Contango 2 FIZ. Spółka objęta kontrolą w 2015 roku.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy spółki QRS Finanse S.A. wynosił 100 tys. zł.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w głosach na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosił 100%.

Con-Finance Sp. z o.o. utworzona 9 sierpnia 2013 roku. Spółka powołana do prowadzenia holdingów finansowych. Jedynym akcjonariuszem jest Contango 2 FIZ. Spółka objęta kontrolą w 2015 roku.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy spółki Con-Finance Sp. z o.o. wynosił 5.5 tys. zł.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w głosach na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosił 100%.

FW Południe Sp. z o.o. utworzona w 6 listopada 2009 roku. Spółka powołana do przygotowania, realizacji i bieżącej eksploatacji farm wiatrowych. Jedynym udziałowcem jest Zielony Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych. Spółka objęta kontrolą w 2015 roku.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy spółki FW Południe Sp. z o.o. wynosił 355 tys. zł.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w głosach na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosił 79,48%.

BPS Inwestycje 1 Sp. z o.o. utworzony 22 maja 2015 roku. Spółka powołana do realizacji projektów budowlanych. Jedynym udziałowcem jest BPS Rynku Nieruchomości Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych. Spółka objęta kontrolą w 2015 roku.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy spółki BPS Inwestycje 1 Sp. z o.o. wynosił 100 tys. zł.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A. w głosach na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosił 58,60%.

BPS Inwestycje 2 Sp. z o.o. utworzona 10 listopada 2015 roku. Spółka powołana do realizacji projektów budowlanych. Jedynym udziałowcem jest BPS Rynku Nieruchomości Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych. Spółka objęta kontrolą w 2015 roku.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy spółki BPS Inwestycje 2 Sp. z o.o. wynosił 5 tys. zł.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A. w głosach na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosił 58,60%.

Uzdrowisko Iwonicz S.A. - w dniu 9 grudnia 2011 roku Grupa Kapitałowa BPS zakupiła od Ministerstwa Skarbu Państwa akcje spółki Uzdrowisko Iwonicz S.A. Spółka prowadzi działalność uzdrowską i sanatoryjną.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy spółki Uzdrowisko Iwonicz S.A. wynosił 18.000 tys. zł.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w głosach na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosił 99,48%, na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 99,24%.

Uzdrowisko Kamień Pomorski S.A. - w dniu 9 grudnia 2011 roku Grupa Kapitałowa BPS zakupiła od Ministerstwa Skarbu Państwa udziały spółki Uzdrowisko Kamień Pomorski Sp. z o.o. Dnia 30 marca 2012 roku Spółka Uzdrowisko Kamień Pomorski Sp. z o.o. została przekształcona w Spółkę Akcyjną. Spółka prowadzi działalność uzdrowską i sanatoryjną.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy spółki Uzdrowisko Kamień Pomorski S.A. wynosił 22.600 tys. zł.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w głosach na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosił 99,69%, na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 99,35%.

Uzdrowisko Konstancin - Zdrój S.A. - w dniu 9 grudnia 2011 roku Grupa Kapitałowa BPS zakupiła od Ministerstwa Skarbu Państwa udziały spółki Uzdrowisko Konstancin - Zdrój Sp. z o.o. Dnia 30 marca 2012 roku spółka Uzdrowisko Konstancin- Zdrój Sp. z o.o. została przekształcona w Spółkę Akcyjną. Spółka prowadzi działalność uzdrowską i sanatoryjną.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy spółki Uzdrowisko Konstancin – Zdrój S.A. wynosił 18.280 tys. zł.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w głosach na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosił 99,78%, na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 99,68%.

Zakład Lecznicy „Uzdrowisko Nałęczów” S.A. - w dniu 9 grudnia 2011 roku Grupa Kapitałowa Banku BPS zakupiła od Nałęczowskiego Towarzystwa Inwestycyjnego S.A. akcje Zakładu Lecznicy „Uzdrowisko Nałęczów” S.A. Spółka prowadzi działalność uzdrowską i sanatoryjną.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy spółki Zakład Lecznicy „Uzdrowisko Nałęczów” S.A. wynosił 16.634 tys. zł.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w głosach na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosił 89,92%, na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 89,92%.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku Grupa Kapitałowa Banku BPS posiadała Certyfikaty Inwestycyjne (CI) Funduszy Inwestycyjnych Zamkniętych konsolidowanych metodą pełną, wg poniższego zestawienia:

Quantum 1 FIZ AN - podmiot został zarejestrowany w 2010 roku, Bank Polskiej Spółdzielczości objął 100% certyfikatów inwestycyjnych.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w głosach na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 100%.

Quantum 2 FIZ AN - podmiot został zarejestrowany w 2010 roku, Bank Polskiej Spółdzielczości objął 100% certyfikatów inwestycyjnych.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w głosach na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 100%.

Polityka inwestycyjna Funduszy: Quantum 1 FIZ AN, Quantum 2 FIZ AN.

Fundusze aktywów niepublicznych, których inwestycje realizowane są przede wszystkim na rynku niepublicznym i dotyczą przedsięwzięć oraz projektów znajdujących się na różnych, w tym początkowych i wczesnych etapach rozwoju.

Contango FIZ - podmiot został zarejestrowany w 2010 roku, Bank Polskiej Spółdzielczości objął w 2010 roku 100% certyfikatów inwestycyjnych.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej w funduszu (posiadane CI) na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosił 77,88%, na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 76,51%.

Contango 2 FIZ - podmiot został zarejestrowany w 2011 roku, Bank Polskiej Spółdzielczości objął w 2011 roku 100% certyfikatów inwestycyjnych.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w głosach na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 100%.

Polityka inwestycyjna Funduszy: Contango FIZ, Contango 2 FIZ.

Fundusze Contango FIZ oraz Contango 2 FIZ inwestują głównie w depozyty oraz instrumenty notowane na giełdzie, takie jak obligacje, akcje, instrumenty pochodne.

BPS 1 NS FIZ - podmiot został zarejestrowany w 2011 roku, Bank Polskiej Spółdzielczości objął 100% certyfikatów inwestycyjnych.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej w funduszu (posiadane CI) na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosił 96,38%, na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 97,40%.

BPS 3 NS FIZ – podmiot został zarejestrowany w 2012 roku, pierwszą emisję objął Dom Maklerski Bank BPS.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w głosach na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 50%.

BPS 4 NS FIZ - podmiot został zarejestrowany w 2013 roku, Bank Polskiej Spółdzielczości objął 100% certyfikatów inwestycyjnych.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej w funduszu (posiadane CI) na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosił 50,94%, na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 50,95%.

Polityka inwestycyjna Funduszy: BPS 1 NS FIZ, BPS 3 NS FIZ, BPS 4 NS FIZ.

Celem funduszy jest budowanie wartości inwestycji w oparciu o rynek wierzycielności, pozyskiwanych głównie od Banków Spółdzielczych zrzeszonych w Grupie Banku BPS.

Quantum 7 FIZ AN (poprzednia nazwa Harenda 7 FIZ) - podmiot został zarejestrowany w 2011 roku, Bank Polskiej Spółdzielczości objął 100% certyfikatów inwestycyjnych.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w głosach na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 100%.

Polityka inwestycyjna Funduszy: Quantum 7 FIZ AN.

Fundusz aktywów niepublicznych, których inwestycje realizowane są przede wszystkim na rynku niepublicznym i dotyczą przedsięwzięć oraz projektów znajdujących się na różnych etapach rozwoju.

Zielony FIZ AN – podmiot został zarejestrowany w 2012 roku.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej w funduszu (posiadane CI) na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosił 79,48%, na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 76,97%.

Polityka inwestycyjna Funduszu: Zielony FIZ AN.

Zielony FIZ AN jest funduszem realizującym inwestycje w obszarze odnawialnych źródeł energii (OZE). Polityka funduszu zakłada inwestycje za pośrednictwem spółek celowych działających w obszarze budowy elektrowni OZE, aż do finalnego uruchomienia produkcji i sprzedaży pracujących instalacji nabywcom końcowym.

Uzdrowiska Polskie FIZ AN - podmiot został zarejestrowany w 2011 roku.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w głosach na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 100%.

Polityka inwestycyjna Funduszu: Uzdrowiska Polskie FIZ AN.

Fundusz aktywów niepublicznych, którego inwestycje realizowane są w branży uzdrowiskowej.

Feniks FIZ AN – podmiot został zarejestrowany w 2012 roku.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej w funduszu (posiadane CI) na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosił 77,64%, na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 0%.

Polityka inwestycyjna Funduszu: Feniks FIZ AN.

Wyłącznym przedmiotem działalności Funduszu jest lokowanie środków pieniężnych zebranych w drodze niepublicznego proponowania nabycia Certyfikatów Inwestycyjnych, w określone w Ustawie i Statucie papiery wartościowe, instrumenty rynku pieniężnego i inne prawa majątkowe.

Dynamiczna Dwudziestka z Ochroną Kapitału FIZ – podmiot został zarejestrowany w 2015 roku.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w funduszu (posiadane CI) na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosił 100%, na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 0%.

Polityka inwestycyjna Funduszu: Dynamiczna Dwudziestka z Ochroną Kapitału FIZ.

Wyłącznym przedmiotem działalności Funduszu jest lokowanie środków pieniężnych zebranych w drodze niepublicznego proponowania nabycia Certyfikatów Inwestycyjnych, w określone w Ustawie i Statucie papiery wartościowe, Instrumenty Rynku Pieniężnego i inne prawa majątkowe.

BPS Rynku Nieruchomości FIZ AN – (poprzednia nazwa TRUST FIZ AN) - podmiot został zarejestrowany w 2014 roku.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w funduszu (posiadane CI) na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosił 58,60%, na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 37,02%.

Polityka inwestycyjna Funduszu - BPS Rynku Nieruchomości FIZ AN.

Fundusz aktywów niepublicznych, który posiada obligacje spółek deweloperskich i zajmuje się działaniami windykacyjno-restrukturyzacyjnymi.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku była w posiadaniu udziałów w spółce konsolidowanej metodą praw własności.

RUT-PASZ Sp. z o.o. utworzony w 20 grudnia 1996 roku. Spółka powołana do produkcji olejów i tłuszczów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego. Spółka objęta kontrolą w 2015 roku.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy spółki RUT-PASZ Sp. z o.o. wynosił 1.400 tys. zł.

Procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A. w głosach na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosił 40,19%.

1.3. Zmiany w Grupie Kapitałowej

W okresie od dnia 1 stycznia 2015 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku w Grupie Kapitałowej Banku BPS S.A. miały miejsce następujące zmiany:

Dom Maklerski Banku BPS S.A. - W 2015 roku Grupa Kapitałowa Banku BPS zwiększyła zaangażowanie w kapitale spółki Dom Maklerski Banku BPS S.A. odkupując od akcjonariuszy niekontrolujących pakiety akcji zwiększając zaangażowanie w kapitale akcyjnym Spółki do 100%.

BPS Doradztwo S.A. - W kwietniu 2015 roku Grupa Kapitałowa Banku BPS dokonała dopłaty do kapitału BPS Doradztwo S.A. na kwotę 3.000 tys. zł.

BPS Nieruchomości Sp. z o.o. – W grudniu 2015 roku Grupa Kapitałowa Banku BPS dokonała dopłaty do kapitału BPS Nieruchomości Sp. z o.o. na kwotę 12.000 tys. zł. Na dzień 31 grudnia 2015 roku dopłata nie została zarejestrowana.

ABC Finanse S.A. - W styczniu 2015 roku BPS Doradztwo S.A. odkupiło akcje spółki ABC Finanse S.A. od Quantum 2 FIZ AN i Zakładu Leczniczego Uzdrowisko Nałęczów S.A. Na dzień 31 grudnia 2015 roku BPS Doradztwo S.A. posiada 100% akcji ABC Finanse S.A.

VENI S.A. – W marcu 2015 roku Grupa Kapitałowa Banku BPS dokonała dopłaty do kapitału spółki Veni S.A. na kwotę 11.250 tys. zł. W październiku 2015 roku Grupa Kapitałowa Banku BPS dokonała dopłaty do kapitału spółki Veni S.A. na kwotę 30.000 tys. zł.

Uzdrowisko Iwonicz S.A. – Na dzień 31 grudnia 2014 roku procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w głosach wynosił 99,24%, na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosił 99,48%. Zmiana zaangażowania spowodowana była wykupem akcji pracowniczych.

Uzdrowisko Kamień Pomorski S.A. – Na dzień 31 grudnia 2014 roku procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w głosach wynosił 99,35%, na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosił 99,69%. Zmiana zaangażowania spowodowana była wykupem akcji pracowniczych.

W listopadzie 2015 roku fundusze Contango 2 i Quantum 7 odkupiły od funduszu Uzdrowiska Polskie FIZ AN wszystkie akcje Spółki Uzdrowisko Kamień Pomorski S.A., będące w posiadaniu funduszu, stanowiące 99,69% udziałów w głosach.

Uzdrowisko Konstancin-Zdrój S.A. - Na dzień 31 grudnia 2014 roku procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w głosach wynosił 99,68%, na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosił 99,78%. Zmiana zaangażowania spowodowana była wykupem akcji pracowniczych.

Zakład Leczniczy Uzdrowisko Nałęczów S.A. – W grudniu 2015 roku Uzdrowiska Polskie FIZ AN zwiększył zaangażowanie w akcje spółki ZLUN obejmując 770 tys. akcji serii D w podwyższonym kapitale spółki o wartości nominalnej 7.700 tys. zł. Na dzień 31 grudnia 2015 roku dopłata nie została zarejestrowana.

Uzdrowiska Polskie – Zarządzanie Sp. z o.o. – W styczniu 2015 roku Spółka została postawiona w stan likwidacji. W maju 2015 roku ABC Finanse S.A., 100% udziałowiec spółki, zbył udziały Uzdrowiska Polskie – Zarządzanie Sp. z o.o. do podmiotu spoza Grupy Kapitałowej Banku BPS. Kontrola została utracona w wyniku sprzedaży aktywów i zobowiązań.

BPS Inwestycje 1 Sp. z o.o. - W maju 2015 roku fundusz BPS Rynku Nieruchomości FIZ AN objął 1.000 udziałów nowo utworzonej spółki BPS Inwestycje 1 Sp. z o.o. za kwotę 200 tys. zł. W grudniu 2015 roku fundusz BPS Rynku Nieruchomości FIZ AN objął 50 udziałów spółki BPS Inwestycje 1 Sp. z o.o. za kwotę 105 tys. zł. Na dzień 31 grudnia 2015 roku dopłata nie została zarejestrowana.

BPS Inwestycje 2 Sp. z o.o. – W listopadzie 2015 roku fundusz BPS Rynku Nieruchomości FIZ AN objął 50 udziałów nowo utworzonej spółki BPS Inwestycje 2 Sp. z o.o. za kwotę 105 tys. zł. W grudniu 2015 roku fundusz BPS Rynku Nieruchomości FIZ AN objął 1.000 udziałów spółki BPS Inwestycje 2 Sp. z o.o. za kwotę 25.600 tys. zł. Na dzień 31 grudnia 2015 roku dopłata nie została zarejestrowana.

RUT-PASZ Sp. z o.o. – W listopadzie 2015 roku fundusz Feniks FIZ AN zwiększył zaangażowanie w kapitale spółki do kwoty 4.000 tys. zł. Na dzień 31 grudnia 2015 roku dopłata nie została zarejestrowana.

Uzdrowiska Polskie FIZ AN – W grudniu 2015 roku Bank BPS S.A. zwiększył zaangażowanie w certyfikaty inwestycyjne Uzdrowiska Polskie FIZ AN obejmując w całości nową serię certyfikatów.

Harenda 6 FIZ AN- Na dzień 31 grudnia 2015 roku Grupa Kapitałowa Banku BPS utraciła kontrolę nad funduszem Harenda 6 FIZ AN. Kontrola została utracona w wyniku likwidacji funduszu.

Quantum 7 FIZ AN (poprzednia nazwa Harenda 7 FIZ) – W lipcu 2015 roku dokonano zmiany nazwy z Harenda 7 FIZ na Quantum 7 FIZ AN.

BPS 1 NS FIZ – Na dzień 31 grudnia 2014 roku procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w funduszu wynosił 97,40%, na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosił 96,38%. W lutym 2015 roku certyfikaty inwestycyjne BPS 1 NS FIZ zostały objęte przez uczestników spoza Grupy Kapitałowej Banku BPS.

BPS 4 NS FIZ – Na dzień 31 grudnia 2014 roku procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w funduszu wynosił 50,95%, na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosił 50,94%. W grudniu 2015 roku Bank BPS S.A. oraz Dom Maklerski Banku BPS S.A. zmniejszyły zaangażowanie w certyfikaty inwestycyjne funduszu BPS 4 NS FIZ.

Zielony FIZ AN – Na dzień 31 grudnia 2014 roku procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w funduszu wynosił 76,97%, na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosił 79,48%. W lutym 2015 roku Quantum 2 FIZ AN zwiększył zaangażowanie w certyfikaty inwestycyjne funduszu Zielony FIZ AN.

Contango FIZ – Na dzień 31 grudnia 2014 roku procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w funduszu wynosił 76,51% na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosił 77,88%. W styczniu i czerwcu 2015 roku Bank BPS S.A. zwiększył zaangażowanie w certyfikaty inwestycyjne funduszu Contango FIZ odkupując certyfikaty inwestycyjne od podmiotów spoza Grupy Kapitałowej Banku BPS.

Feniks FIZ AN – Na dzień 31 grudnia 2015 roku procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w funduszu wynosił 77,64%. We wrześniu i listopadzie 2015 roku Bank BPS S.A. objął certyfikaty inwestycyjne funduszu Feniks FIZ AN.

Dynamiczna Dwudziestka z Ochroną Kapitału FIZ – Na dzień 31 grudnia 2015 roku procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w funduszu wynosił 100%. We wrześniu 2015 roku BPS TFI S.A. objęło certyfikaty inwestycyjne funduszu Dynamiczna Dwudziestka z Ochroną Kapitału FIZ.

BPS Rynku Nieruchomości FIZ AN (poprzednia nazwa TRUST FIZ AN) – Na dzień 31 grudnia 2014 roku procentowy udział Grupy Kapitałowej Banku BPS w funduszu wynosił 37,02%, na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosił 58,60%. W grudniu 2015 roku Bank BPS S.A. objął certyfikaty inwestycyjne funduszu BPS Rynku Nieruchomości FIZ AN nowej serii.

1.4. Informacje dotyczące składu osobowego Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej jednostki dominującej

Skład Zarządu Banku BPS S.A.

31.12.2015

31.12.2014

1. Zdzisław Kupczyk- Prezes Zarządu
2. Artur Adamczyk - Wiceprezes Zarządu
3. Piotr Chrzanowski - Wiceprezes Zarządu
4. Dariusz Olkiewicz - Wiceprezes Zarządu

1. Zdzisław Kupczyk- Wiceprezes Zarządu
p.o. Prezesa Zarządu
2. Artur Adamczyk - Wiceprezes Zarządu
3. Piotr Chrzanowski - Wiceprezes Zarządu
4. Dariusz Olkiewicz - Wiceprezes Zarządu

W dniu 27 stycznia 2015 roku Komisja Nadzoru Finansowego wyraziła zgodę na powołanie:

- 1) Pana Zdzisława Kupczyka na funkcję Prezesa Zarządu Banku BPS S.A.,
- 2) Pana Artura Adamczyka na funkcję Wiceprezesa Zarządu, któremu powierza się zarządzanie ryzykiem.

W związku z decyzją KNF skład Zarządu Banku od dnia 27 stycznia 2015 roku jest następujący:

- 1) Zdzisław Kupczyk - Prezes Zarządu,
- 2) Piotr Chrzanowski - Wiceprezes Zarządu,

- 3) Artur Adamczyk - Wiceprezes Zarządu,
- 4) Dariusz Olkiewicz - Wiceprezes Zarządu.

Skład Rady Nadzorczej Banku BPS S.A.

W 2015 roku nie nastąpiły zmiany w składzie Rady Nadzorczej Banku.

31.12.2015	31.12.2014
1. Adam Dudek Przewodniczący Rady Nadzorczej Banku	1. Adam Dudek Przewodniczący Rady Nadzorczej Banku
2. Roman Hrynkiewicz Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej Banku	2. Roman Hrynkiewicz Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej Banku
3. Roman Domański Sekretarz Rady Nadzorczej	3. Roman Domański Sekretarz Rady Nadzorczej
4. Zbigniew Bodzioch Członek Rady Nadzorczej Banku	4. Zbigniew Bodzioch Członek Rady Nadzorczej Banku
5. Józef Czysz Członek Rady Nadzorczej Banku	5. Józef Czysz Członek Rady Nadzorczej Banku
6. Dariusz Jasiński Członek Rady Nadzorczej Banku	6. Dariusz Jasiński Członek Rady Nadzorczej Banku
7. Paweł Kapel Członek Rady Nadzorczej Banku	7. Paweł Kapel Członek Rady Nadzorczej Banku
8. Witold Morawski Członek Rady Nadzorczej Banku	8. Witold Morawski Członek Rady Nadzorczej Banku
9. Barbara Pasierb Członek Rady Nadzorczej Banku	9. Barbara Pasierb Członek Rady Nadzorczej Banku
10. Piotr Piasecki Członek Rady Nadzorczej Banku	10. Piotr Piasecki Członek Rady Nadzorczej Banku
11. Hanna Ruszczyńska Członek Rady Nadzorczej Banku	11. Hanna Ruszczyńska Członek Rady Nadzorczej Banku
12. Czesław Swacha Członek Rady Nadzorczej Banku	12. Czesław Swacha Członek Rady Nadzorczej Banku
13. Tadeusz Tur Członek Rady Nadzorczej Banku	13. Tadeusz Tur Członek Rady Nadzorczej Banku
14. Zdzisław Wojdak Członek Rady Nadzorczej Banku	14. Zdzisław Wojdak Członek Rady Nadzorczej Banku
15. Jerzy Woźniczko Członek Rady Nadzorczej Banku	15. Jerzy Woźniczko Członek Rady Nadzorczej Banku

1.5. Zatwierdzenie skonsolidowanego sprawozdanie finansowego

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone do publikacji przez Zarząd Banku w dniu 31 maja 2016 roku.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. za okres od dnia 1 stycznia 2014 roku do dnia 31 grudnia 2014 roku zostało zatwierdzone przez Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. w dniu 22 czerwca 2015 roku.

2. Opis ważniejszych zasad rachunkowości, szacunków i ocen

2.1. Podstawa sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z zasadą kosztu historycznego, z wyjątkiem aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, instrumentów pochodnych, aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu oraz aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży.

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe jest przedstawione w złotych (waluta funkcjonalna), a wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, podane są w tysiącach złotych (tys. zł).

2.2. Oświadczenie o zgodności

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z wszystkimi Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej przyjętymi przez UE. MSSF obejmują standardy i interpretacje zaakceptowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości („RMSR”) oraz Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej („KIMSF”).

2.3. Okres i zakres skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku obejmuje okres od dnia 1 stycznia 2015 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i zawiera dane porównawcze:

- 1) dla pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2014 roku,
- 2) dla pozycji rachunku zysków i strat, sprawozdania z całkowitych dochodów, zestawienia zmian w kapitale własnym oraz sprawozdania z przepływów pieniężnych za okres od dnia 1 stycznia 2014 roku do dnia 31 grudnia 2014 roku.

2.4. Kontynuacja działalności

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności w okresie 12 miesięcy po dniu bilansowym, czyli po dniu 31 grudnia 2015 roku.

Zarząd Banku nie stwierdza na dzień podpisania skonsolidowanego sprawozdania finansowego istnienia faktów i okoliczności, które wskazywałyby na zagrożenia dla możliwości kontynuacji działalności w okresie 12 miesięcy po dniu bilansowym na skutek zamierzonego lub przymusowego zaniechania bądź istotnego ograniczenia dotychczasowej działalności.

W związku z wygenerowaniem straty za 2013 rok, działając na podstawie art. 142 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku – Prawo bankowe (Dz. U. z 2015 roku., poz. 128, z późn. zm.), Zarząd Banku przygotował program postępowania naprawczego, który w styczniu 2015 roku został zaakceptowany przez Komisję Nadzoru Finansowego. Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. zakończył pierwszy rok realizacji programu postępowania naprawczego opracowanego na lata 2014-2019. Działania prowadzone przez Bank mające na celu ustabilizowanie i poprawę kondycji finansowej zaczęły przynosić wymierne efekty. Program postępowania naprawczego zakładał wzmocnienie kapitałowe Banku i poprawę jakości zarządzania ryzykiem kredytowym oraz efektywności w obszarze restrukturyzacyjno-windykacyjnym. Uporządkowana została struktura organizacyjna Banku, co wpłynęło na bardziej efektywną realizację zadań wykonywanych przez poszczególne komórki organizacyjne Banku.

W dniu 30 września 2015 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie podjęło uchwałę w sprawie przystąpienia Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. do Systemu Ochrony, tworzonego przez Bank BPS S.A. oraz zrzeszone z nim banki spółdzielcze, zarządzanego przez Spółdzielnię Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS. System Ochrony

Zrzeszenia utworzony został w oparciu o art. 22b ust. 2 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 roku o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających.

W dniu 26 listopada 2015 roku zaakceptowany został przez Zgromadzenie Prezesów pakiet dokumentów regulujących funkcjonowanie tego Systemu. Na posiedzeniu w dniu 22 grudnia 2015 roku Komisja Nadzoru Finansowego wydała decyzję uznającą System Ochrony Zrzeszenia BPS. Na tej podstawie, w dniu 31 grudnia 2015 roku System Ochrony Zrzeszenia BPS został utworzony przez 241 zrzeszonych banków spółdzielczych oraz Bank Polskiej Spółdzielczości S.A.

W lutym 2015 roku Bank wyemitował 24.057.127 sztuk akcji serii M i N o wartości nominalnej 24.058 tys. zł i wartości emisyjnej 60.143 tys. zł. W dniu 17 marca 2015 roku Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy wydał postanowienie o wpisie do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego podwyższenia kapitału zakładowego Banku. Ponadto Bank przeprowadził dwie emisje obligacji podporządkowanych o łącznej wartości 88.000 tys. zł, skierowane do banków spółdzielczych, a środki z emisji po uzyskaniu zgody Komisji Nadzoru Finansowego zwiększyły kapitał Tier II Banku.

W okresie listopad-grudzień 2015 roku w Banku miała miejsce inspekcja problemowa prowadzona przez pracowników Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego w zakresie ryzyka płynności oraz adekwatności kapitałowej. Szczegółowe ustalenia inspekcji zostały zaprezentowane w protokole przekazanym Bankowi w dniu 28 stycznia 2016 roku.

W dniu 18 marca 2016 roku Bank otrzymał pismo Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego, w którym wydane zostały zalecenia w zakresie ryzyka płynności i finansowania oraz w zakresie adekwatności kapitałowej. Najistotniejsze zalecenia dotyczące obszarów podlegających inspekcji dotyczyły:

- 1) wprowadzenia zmian zapewniających zgodność procesu kalkulacji nadzorczych norm płynności z Uchwałą Nr 386/2008 KNF,
- 2) opracowanie długoterminowego planu pozyskania środków obcych stabilnych,
- 3) wprowadzenie zmian zapewniających właściwą kalkulację wskaźnika LCR,
- 4) podjęcie skutecznych działań zapewniających uzyskanie poziomu funduszy własnych spełniających postanowienia ustawy Prawo bankowe, w tym założeń programu postępowania naprawczego.

Dodatkowo, Bank został zobowiązany do zawiadomienia KNF o środkach, jakie zostaną podjęte w celu wdrożenia zaleceń poinspekcyjnych. Bank opracował szczegółowy harmonogram zadań związanych z realizacją zaleceń. Na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank nie sporządził skonsolidowanej sprawozdawczości ostrożnościowej. Bank jest w trakcie organizacji procesu i wdrażania narzędzi wspierających proces konsolidacji ostrożnościowej. W przekazanym KNF harmonogramie realizacji zaleceń poinspekcyjnych Bank wskazał jako termin realizacji zalecenia datę 31 grudnia 2016 roku.

W trakcie wyżej wspomnianej inspekcji wskazano, że Bank powinien wyłączyć z kapitałów Tier II obligacje podporządkowane serii BPS1122 o wartości 85.200 tys. zł, których warunki emisji zostały ocenione jako niezgodne z wymogami określonymi w art. 63 lit. h) Rozporządzenia 575/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych. W celu rozstrzygnięcia tej kwestii Bank w dniu 5 lutego 2016 roku przesłał do Europejskiego Nadzoru Bankowego pytanie w sprawie spełniania przez obligacje serii BPS1122 warunków określonych w art. 63 lit. h) Rozporządzenia CRR. Do dnia sporządzenia sprawozdania finansowego za rok 2015, Bank nie uzyskał z Europejskiego Nadzoru Bankowego odpowiedzi w tej sprawie. W przypadku niekorzystnej dla Banku interpretacji Europejskiego Nadzoru Bankowego uniemożliwiającej zaliczanie obligacji podporządkowanych serii BPS1122 do kapitału Tier II, na dzień 31 grudnia 2015 roku łączny współczynnik kapitałowy Grupy Kapitałowej wyniósłby 7,7%, a współczynnik kapitału podstawowego Tier I Grupy Kapitałowej ukształtowałby się na poziomie 5,2%, natomiast łączny współczynnik kapitałowy Banku wyniósłby 8,5%, a współczynnik kapitału podstawowego Tier I Banku ukształtowałby się na poziomie 5,9%. Wyłączenie obligacji podporządkowanych serii BPS 1122 z kapitałów Tier II skutkowałoby niespełnieniem przez Grupę Kapitałową na dzień 31 grudnia 2015 roku wymogów określonych w art. 92 ust. 1 lit. c) Rozporządzenia 575/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady, tj. wymogu określonego dla łącznego współczynnika kapitałowego na poziomie 8,0%, natomiast Bank spełniłby powyższy wymóg.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku łączny współczynnik kapitałowy Grupy Kapitałowej wyniósł 8,7%, a współczynnik kapitału podstawowego Tier I Grupy Kapitałowej ukształtował się na poziomie 5,2%. Łączny współczynnik kapitałowy Banku wyniósł 9,5%, a współczynnik kapitału podstawowego Tier I Banku ukształtował się na poziomie 5,9%. Szczegółowa kalkulacja funduszy własnych oraz współczynnika kapitałowego została zaprezentowana w nocie 55.

Grupa Kapitałowa oraz Bank nie spełniły wymogów w zakresie funduszy własnych określonych w art. 92 ust. 1 lit. b Rozporządzenia 575/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych. Na dzień 31 grudnia 2015 roku współczynnik kapitału Tier I Banku wyniósł 5,9% i był niższy od wymogu określonego w Rozporządzeniu o 0,1 pp. Jednakże poziom osiągniętego wskaźnika był wyższy o 0,2 pp. od wielkości przyjętej na koniec 2015 roku w realizowanym przez Bank programie postępowania naprawczego. Bank, zgodnie z założeniami programu naprawczego podejmuje działania mające na celu systematyczną poprawę adekwatności kapitałowej, głównie poprzez emisję akcji własnych i obligacji podporządkowanych.

Zdaniem Zarządu Banku powyżej opisane fakty i okoliczności nie stanowią zagrożenia dla możliwości kontynuacji działalności Grupy Kapitałowej w okresie 12 miesięcy po dniu bilansowym i w związku z powyższym niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w oparciu o zasadę kontynuacji działalności.

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe nie zawiera korekt wyceny aktywów, które byłyby wymagane w przypadku braku kontynuowania działalności.

2.5. Działalność zaniechana

W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2015 oraz dnia 31 grudnia 2014 Grupa Kapitałowa nie prowadziła działalności, która została zaniechana.

2.6. Dokonywanie szacunków oraz profesjonalny osąd

Przygotowanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej wymaga od kierownictwa dokonania profesjonalnego osądu, szacunków i określenia pewnych założeń, które mają wpływ na przedstawiane wartości przychodów, kosztów, aktywów i zobowiązań oraz ujawnień dotyczących zobowiązań warunkowych na dzień bilansowy. Mimo, że szacunki te opierają się na najlepszej wiedzy dotyczącej warunków bieżących i działań, które Grupa Kapitałowa podejmie, rzeczywiste rezultaty mogą się od tych szacunków różnić.

Poniżej wymieniono obszary, w których profesjonalny osąd oraz szacunki księgowe przy stosowaniu zasad (polityki) rachunkowości miały największy wpływ na kwoty przedstawione w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Wartość godziwa instrumentów finansowych

W przypadkach, w których nie jest możliwe ustalenie wartości godziwej ujmowanych w bilansie aktywów finansowych i zobowiązań finansowych na podstawie aktywnych rynków, określa się ją za pomocą technik wyceny. Dane wejściowe uzyskuje się tam, gdzie jest to możliwe, z możliwych do zaobserwowania rynków, jednak tam gdzie nie można tego dokonać, przy ustalaniu wartości godziwej konieczne jest stosowanie profesjonalnego osądu w zakresie dotyczącym ryzyka płynności, ryzyka kredytowego i zmienności. Zmiany założeń dotyczących tych czynników mogą mieć wpływ na wykazywaną wartość godziwą instrumentów finansowych.

Szczegółowy opis wartości godziwej aktywów finansowych przedstawiono w notach nr 2.10.4., 42 i 43.

Utrata wartości aktywów finansowych

Na każdy dzień bilansowy Grupa Kapitałowa ocenia czy wystąpiły obiektywne przesłanki wskazujące na utratę wartości składnika grupy aktywów finansowych. Poprzez przesłanki utraty wartości rozumie się zdarzenia lub grupy zdarzeń, które miały miejsce po dacie początkowego ujęcia składnika aktywów lub grupy aktywów, a które wskazują, iż mogło nastąpić obniżenie przyszłych oczekiwanych przepływów pieniężnych ze składnika

aktywów lub grupy aktywów. W momencie rozpoznania przesłanek utraty wartości dokonuje się oszacowania odpisów z tytułu utraty wartości.

Jeżeli Grupa Kapitałowa identyfikuje obiektywne dowody na to, że nastąpiła utrata wartości składnika aktywów klasyfikowanych do kategorii dostępne do sprzedaży, to skumulowane straty ujęte dotychczas bezpośrednio w kapitale własnym są wyksięgowywane i ujmowane bezpośrednio w rachunku zysków i strat, mimo że ten składnik aktywów nie został wyłączony ze sprawozdania z sytuacji finansowej.

W przypadku instrumentu kapitałowego kwalifikowanego, jako dostępny do sprzedaży, odpisy z tytułu utraty wartości nie podlegają odwróceniu. W przypadku instrumentu dłużnego wycenianego według wartości godziwej, w momencie zaprzestania identyfikowania przesłanek wskazujących na utratę wartości, kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Szczegółowy opis oceny utraty wartości aktywów finansowych przedstawiono w nocie nr 2.10.5., natomiast opis praktyk w zakresie „forbearance” przedstawiono w nocie nr 54.1.

Utrata wartości aktywów trwałych

Na każdy dzień bilansowy Grupa Kapitałowa ocenia istnienie przesłanek, które wskazują, czy wystąpiła utrata wartości składnika aktywów trwałych. W przypadku zidentyfikowania takiej przesłanki, Grupa Kapitałowa dokonuje oszacowania wartości odzyskiwalnej, tj. wartości użytkowej lub wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży składnika aktywów trwałych, w zależności od tego, która z nich jest wyższa.

Oszacowanie wartości użytkowej składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne) wiąże się, między innymi, z przyjęciem założeń w zakresie szacunków co do kwot, terminów przyszłych przepływów pieniężnych, które Grupa Kapitałowa może uzyskać z tytułu danego składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne) oraz innych czynników. Przyjęcie odmiennych założeń wyceny mogłoby mieć wpływ na wartość bilansową niektórych składników aktywów trwałych. Szacując wartość godziwą pomniejszoną o koszty sprzedaży Grupa Kapitałowa opiera się na dostępnych danych rynkowych na ten temat lub wycenach sporządzonych przez niezależnych rzeczoznawców.

Rezerwa na świadczenia pracownicze

Rezerwa na świadczenia pracownicze obejmuje rezerwę na odprawy emerytalne i rentowe, które wyliczane są metodą aktuarialną, jako wartość bieżąca przyszłych zobowiązań Grupy Kapitałowej wobec pracowników według stanu zatrudnienia i płac na dzień aktualizacji. Wyliczenie rezerw jest oparte na szeregu założeniach, między innymi co do stóp dyskontowych, prognozowanych podwyżek wynagrodzenia, rotacji pracowników, wskaźnika umieralności i innych. Wszystkie założenia są weryfikowane na każdy dzień bilansowy.

Więcej informacji na temat przyjętych założeń przedstawiono w nocie nr 40.

Składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego

Grupa Kapitałowa rozpoznaje składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego bazując na założeniu, że w przyszłości zostanie osiągnięty zysk podatkowy pozwalający na jego wykorzystanie. Pogorszenie uzyskiwanych wyników podatkowych w przyszłości mogłoby spowodować, że założenie to stałoby się nieuzasadnione.

Więcej informacji na temat podatku odroczonego przedstawiono w nocie nr 14.

Okresy użytkowania rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych

Szacując długość okresu użytkowania poszczególnych rodzajów rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych uwzględniane są między innymi:

- 1) dotychczasowe przeciętne okresy użytkowania, odzwierciedlające tempo zużycia fizycznego lub intensywność wykorzystania,
- 2) utratę przydatności z przyczyn technologicznych,
- 3) okres sprawowania kontroli nad składnikiem aktywów oraz prawne i inne ograniczenia okresu użytkowania,
- 4) zależność okresu użytkowania składników aktywów od okresu użytkowania innych aktywów,

5) inne okoliczności mające wpływ na okres użytkowania tego rodzaju aktywów.

W przypadku, gdy okres korzystania ze składnika aktywów wynika z tytułów umownych, okres użytkowania odpowiada okresowi wynikającemu z tych tytułów umownych. W powyższej sytuacji, jeżeli szacowany okres użytkowania jest krótszy, Grupa Kapitałowa przyjmuje szacowany okres użytkowania.

Grupa Kapitałowa corocznie dokonuje weryfikacji przyjętych okresów użyteczności na podstawie bieżących szacunków.

Klasyfikacja umów leasingowych

Grupa Kapitałowa dokonuje klasyfikacji leasingu, jako operacyjnego lub finansowego w oparciu o ocenę, w jakim zakresie ryzyko i pożytki z tytułu posiadania przedmiotu leasingu przypadają w udziale leasingodawcy, a w jakim leasingobiorcy. Ocena ta opiera się na treści ekonomicznej każdej transakcji.

Nabyte pakiety wierzytelności

Na każdy dzień bilansowy Grupa Kapitałowa dokonuje oszacowania wartości zakupionych pakietów wierzytelności przy zastosowaniu modeli wyceny szacujących wartość bieżącą przyszłych przepływów pieniężnych dotyczących nabytych wierzytelności. Podstawowe parametry modeli wyceny, tj. wpływy z tytułu odzyskanych wierzytelności i wydatki z tytułu ponoszonych kosztów windykacji ustalane są na podstawie szacunków Grupy Kapitałowej odnośnie najbardziej prawdopodobnej wartości odzyskanych wierzytelności oraz poziomu wydatków na przeprowadzenie procesów windykacyjnych. Prognozowana wysokość, jak i momenty przyszłych przepływów pieniężnych podlegają okresowej weryfikacji i w razie potrzeby są uaktualniane. Rzeczywiste efekty windykacji mogą istotnie odbiegać od powyższych szacunków.

2.7. Zmiana szacunków

W 2015 oraz 2014 roku Grupa Kapitałowa nie dokonywała istotnych zmian wielkości szacunkowych. W ramach okresowej weryfikacji okresów ekonomicznej użyteczności wykorzystywanych przez Grupę Kapitałową środków trwałych i wartości niematerialnych podlegających amortyzacji, z dniem 1 stycznia 2014 roku Grupa Kapitałowa dokonała wydłużenia okresów amortyzacji dla niektórych środków trwałych i wartości niematerialnych. Wpływ zmian szacunków na dane finansowe Grupy Kapitałowej jest nieistotny.

2.8. Korekta błędu

Grupa Kapitałowa dokonała korekty błędu, która została opisana w nocie 2.12.

2.9. Zasady konsolidacji

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe obejmuje sprawozdanie finansowe Banku oraz sprawozdania finansowe jednostek zależnych sporządzone na dzień 31 grudnia 2015 roku wraz z danymi porównywalnymi na dzień 31 grudnia 2014 roku.

Jednostki zależne

Jednostki zależne to wszystkie jednostki, nad którymi Grupa Kapitałowa sprawuje kontrolę. Grupa Kapitałowa sprawuje kontrolę nad jednostką wówczas, gdy posiada władzę nad tą jednostką, jest narażona lub ma prawo do zmiennych zwrotów ze swojego zaangażowania w tę jednostkę oraz ma możliwość wywierania wpływu na te zwroty poprzez sprawowanie władzy nad tą jednostką. Jednostki zależne podlegają konsolidacji w okresie od dnia objęcia nad nimi kontroli przez Grupę Kapitałową do dnia ustania kontroli.

Sprawozdania finansowe jednostek zależnych, po uwzględnieniu korekt doprowadzających do zgodności z MSR/MSSF, sporządzane są za ten sam okres sprawozdawczy, co sprawozdanie jednostki dominującej, przy wykorzystaniu spójnych zasad rachunkowości, w oparciu o jednolite zasady rachunkowości zastosowane dla transakcji i zdarzeń gospodarczych o podobnym charakterze. W celu eliminacji jakichkolwiek rozbieżności w stosowanych zasadach rachunkowości wprowadzone zostały stosowne korekty.

Wszystkie znaczące salda i transakcje pomiędzy jednostkami Grupy Kapitałowej, w tym przychody i koszty, niezrealizowane zyski oraz zyski i straty wynikające z transakcji w ramach Grupy Kapitałowej, zostały w całości wyeliminowane. Niezrealizowane straty są eliminowane, chyba że dowodzą wystąpienia utraty wartości.

Jednostki zależne podlegają konsolidacji w okresie od dnia objęcia nad nimi kontroli przez Grupę Kapitałową, a przestają być konsolidowane od dnia ustania kontroli.

Jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia

Jednostki stowarzyszone są to jednostki (w tym jednostki nie będące spółką kapitałową, jak np. spółka cywilna), na które Grupa Kapitałowa wywiera znaczący wpływ, lecz nie sprawuje kontroli nad polityką finansową i operacyjną, co zwykle towarzyszy posiadaniu od 20% do 50% ogólnej liczby głosów w organach stanowiących.

Wspólne przedsięwzięcia są to spółki handlowe lub inne jednostki, które są współkontrolowane przez jednostkę dominującą lub znaczącego inwestora i innych udziałowców lub wspólników na podstawie statutu, umowy spółki lub umowy zawartej na okres dłuższy niż rok.

Sprawozdania finansowe jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć są podstawą wyceny posiadanych przez Grupę Kapitałową udziałów według metody praw własności.

Każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego Grupa Kapitałowa ocenia istnienie przesłanek, które wskazują, czy wystąpiła utrata wartości inwestycji dokonanych w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach. W przypadku istnienia takiej przesłanki, Grupa Kapitałowa dokonuje oszacowania wartości odzyskiwalnej, tj. wartości użytkowej inwestycji lub wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży składnika aktywów, w zależności od tego, która z nich jest wyższa. W przypadku gdy wartość bilansowa składnika aktywów przewyższa jego wartość odzyskiwalną, Grupa Kapitałowa ujmuje w skonsolidowanym rachunku zysków i strat odpis z tytułu utraty wartości.

2.10. Podsumowanie istotnych zasad rachunkowości

2.10.1. Aktywa i zobowiązania finansowe

(i) Początkowe ujęcie

Grupa Kapitałowa ujmuje składnik aktywów lub zobowiązanie finansowe w swoim skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej wtedy i tylko wtedy, gdy staje się stroną umowy tego instrumentu.

Grupa Kapitałowa decyduje o klasyfikacji aktywa lub zobowiązania finansowego w momencie jego początkowego ujęcia.

Aktywa finansowe objęte zakresem MSR 39 Grupa Kapitałowa klasyfikuje do następujących kategorii: aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, w tym aktywa przeznaczone do obrotu, aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, pożyczki i należności, aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności.

Zobowiązania finansowe objęte zakresem MSR 39 Grupa Kapitałowa klasyfikuje do dwóch kategorii: zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat lub pozostałe zobowiązania wyceniane według zamortyzowanego kosztu.

W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe Grupa Kapitałowa wycenia według wartości godziwej, powiększonej, w przypadku składnika aktywów lub zobowiązania finansowego niekwalifikowanych do kategorii aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu, o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego.

Wszystkie transakcje kupna i sprzedaży składnika aktywów finansowych Grupa Kapitałowa ujmuje na dzień rozliczenia transakcji, tj. na dzień, w którym Grupa Kapitałowa zobowiązuje się zakupić lub sprzedać składnik aktywów finansowych.

(ii) Późniejsza wycena

Późniejsza wycena instrumentów finansowych zależy od ich klasyfikacji, zgodnie z opisem w punktach (iii)-(x) poniżej.

(iii) Aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

Do kategorii tej zaliczane są:

- 1) pochodne instrumenty finansowe,
- 2) aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu,
- 3) aktywa i zobowiązania finansowe klasyfikowane w momencie ich początkowego ujęcia, jako wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Instrumenty pochodne to instrumenty finansowe, których wartość uzależniona jest od cen innych instrumentów finansowych lub towarów, zwanych instrumentami bazowymi.

Instrumentami bazowymi mogą być w szczególności akcje, obligacje, kurs walutowy, wysokość stopy procentowej lub wartość indeksu giełdowego.

Grupa Kapitałowa zawiera operacje na pochodnych instrumentach finansowych w szczególności: transakcjach dotyczących walut oraz transakcjach na stopę procentową.

Pochodne instrumenty finansowe Grupa Kapitałowa ujmuje w wartości godziwej. Instrumenty pochodne posiadające na dzień wyceny dodatnią wartość godziwą Grupa Kapitałowa wykazuje w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako aktywa, zaś instrumenty posiadające ujemną wartość z wyceny jako zobowiązania. Zmiany wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych Grupa Kapitałowa wykazuje w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji "Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany".

Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu, to instrumenty finansowe nabyte w celu odsprzedaży w krótkim czasie, inne niż pochodne instrumenty finansowe.

Aktywa i zobowiązania finansowe klasyfikowane są przez Grupę Kapitałową w momencie ich początkowego ujęcia jako wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, ujmuje się po spełnieniu następujących kryteriów:

- 1) wyznaczony składnik aktywów lub zobowiązań finansowych jest instrumentem łącznym zawierającym jeden lub więcej wbudowanych instrumentów pochodnych kwalifikujących się do odrębnego ich ujmowania, przy czym wbudowany instrument pochodny nie może zmieniać znacząco przepływów pieniężnych wynikających z umowy zasadniczej lub wydzielenie instrumentu pochodnego jest zabronione,
- 2) zastosowanie takiej kwalifikacji aktywa lub zobowiązania eliminuje lub znacząco zmniejsza niespójność w zakresie wyceny lub ujmowania (tzw. niedopasowanie księgowo na skutek innego sposobu wyceny aktywów lub zobowiązań lub odmiennego ujmowania związanych z nimi zysków lub strat),
- 3) grupa aktywów lub zobowiązań finansowych lub obu tych kategorii jest odpowiednio zarządzana, a jej wyniki oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowanymi zasadami zarządzania ryzykiem lub strategią inwestycyjną Grupy Kapitałowej.

Zyski i straty wynikające ze zmian wartości godziwej tych instrumentów na dzień bilansowy Grupa Kapitałowa wykazuje w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany”. Uzyskane odsetki oraz poniesione koszty wykazywane są odpowiednio w przychodach i kosztach odsetkowych, zgodnie z warunkami kontraktu, a przychody z tytułu dywidend Grupa Kapitałowa ujmuje w przychodach z tytułu dywidend w momencie ustalenia praw do ich otrzymania.

(iv) Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności to aktywa finansowe notowane na aktywnym rynku o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach i ustalonym terminie zapadalności, które Grupa Kapitałowa zamierza i jest w stanie utrzymać do terminu zapadalności, inne niż:

- 1) wyznaczone przez Grupę Kapitałową jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat,

- 2) wyznaczone przez Grupę Kapitałową jako dostępne do sprzedaży, oraz
- 3) spełniające definicję pożyczek i należności.

Po początkowym ujęciu aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności Grupa Kapitałowa wycenia według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej z uwzględnieniem odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości. Metoda zamortyzowanego kosztu wykorzystuje efektywną stopę procentową, która dyskontuje przewidywane przyszłe przepływy pieniężne przez oczekiwany okres życia składnika aktywów finansowych do wartości bilansowej netto składnika aktywów finansowych. Wyliczenie obejmuje wszelkie płacone i otrzymywane przez strony umowy prowizje, koszty transakcji oraz wszelkie inne premie lub dyskonta stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej.

Rozliczenie metodą zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej Grupa Kapitałowa ujmuje w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w przychodach i kosztach odsetkowych. Straty z tytułu utraty wartości Grupa Kapitałowa ujmuje w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe”.

(v) Pożyczki i należności

Do kategorii pożyczek i należności zalicza się aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami, które nie są kwotowane na aktywnym rynku, inne niż:

- 1) aktywa finansowe, które Grupa Kapitałowa zamierza sprzedać natychmiast lub w bliskim terminie, które kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu i te, które przy początkowym ujęciu zostały wyznaczone jako wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat,
- 2) aktywa finansowe wyznaczone przez Grupę Kapitałową przy początkowym ujęciu jako dostępne do sprzedaży, lub
- 3) aktywa finansowe, których posiadacz może nie odzyskać zasadniczo pełnej kwoty inwestycji początkowej z innego powodu niż pogorszenie obsługi kredytu, które kwalifikuje się jako dostępne do sprzedaży.

Po początkowym ujęciu pożyczki i należności Grupa Kapitałowa wycenia według metody zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej, z uwzględnieniem odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości. Zamortyzowany koszt jest obliczany przy uwzględnieniu dyskonta lub premii oraz prowizji, opłat i kosztów transakcji, które stanowią integralną część efektywnej stopy procentowej. Naliczone odsetki wraz z prowizjami netto (prowizje otrzymane, pomniejszone o prowizje zapłacone) rozliczany w czasie według efektywnej stopy procentowej Grupa Kapitałowa ujmuje w przychodach odsetkowych, prowizje rozliczane liniowo lub rozpoznawane jednorazowo, Grupa Kapitałowa zalicza do przychodów prowizyjnych.

Należności z tytułu kredytów preferencyjnych, w przypadku których część należnych Bankowi odsetek pokrywana jest przez Skarb Państwa (dopłaty do oprocentowania realizowane są np. przez Bank Gospodarstwa Krajowego lub Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa) rozpoznawane są w momencie udzielenia kredytu w wysokości wypłaconych środków, a należności od BGK lub ARiMR są ujmowane w momencie wymagalności części odsetkowej raty, po spełnieniu przez kredytobiorcę warunku zapłaty części kapitałowej rat. Przychody odsetkowe z tytułu powyższych kredytów otrzymywane od klientów oraz w części dotyczącej należnych dopłat prezentowane są łącznie jako przychody odsetkowe od kredytów.

Pakiety wierzytelności zakupionych do windykacji na własny rachunek zostały zaklasyfikowane przez Grupę Kapitałową do kategorii pożyczek i należności.

Należności z tytułu faktoringu z regresem i bez regresu są klasyfikowane przez Grupę Kapitałową do kredytów i pożyczek udzielonych klientom i wyceniane według zamortyzowanego kosztu przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej. Przychody z tytułu prowizji powstają w wyniku świadczenia usług faktoringowych oferowanych przez Grupę Kapitałową i obejmują prowizje za przyznanie lub zwiększenie limitu faktoringowego, prowizje od wykupionych wierzytelności, odsetki w formie dyskonta od sfinansowanych wierzytelności oraz pozostałe opłaty i prowizje.

Zarówno w umowach faktoringu z regresem jak i bez regresu prowizje są wyodrębnionym elementem opłat klienta. Prowizje za przyznanie lub zwiększenie limitu faktoringowego są rozliczane w czasie proporcjonalnie

do czasu funkcjonowania limitu. Prowizje od wykupionych wierzytelności oraz odsetki w formie dyskonta od sfinansowanych wierzytelności są ujmowane w sprawozdaniu z zysków i strat z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej oraz terminu wymagalności faktur. Pozostałe prowizje i opłaty faktoringowe są rozpoznawane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w momencie wykonania usługi.

(vi) Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży są to aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, które zostały zaklasyfikowane jako dostępne do sprzedaży lub niebędące:

- 1) aktywami finansowymi wycenianymi do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat,
- 2) aktywami finansowymi utrzymywanymi do terminu zapadalności,
- 3) pożyczkami i należnościami.

Po początkowym ujęciu aktywa finansowe dostępne do sprzedaży Grupa Kapitałowa wycenia w wartości godziwej, a zyski i straty z tytułu zmiany wartości godziwej w stosunku do wyceny według zamortyzowanego kosztu odnosi na skonsolidowany kapitał z aktualizacji wyceny. Pozycja dotycząca kapitału z aktualizacji wyceny podlega rozliczeniu do rachunku zysków i strat w momencie sprzedaży składnika aktywów bądź wystąpienia utraty jego wartości. W przypadku wystąpienia utraty wartości wskazanego składnika aktywów, zaklasyfikowanego do portfela dostępnego do sprzedaży, wcześniej ujęte zwiększenia wartości z przeszacowania do wartości godziwej pomniejszają „Kapitał z aktualizacji wyceny”. Jeżeli kwota uprzednio ujętych zwyżek jest niewystarczająca na pokrycie utraty wartości, różnicę Grupa Kapitałowa odnosi do skonsolidowanego rachunku zysków i strat.

W przypadku instrumentów dłużnych przychody odsetkowe oraz dyskonto lub premia rozliczane w czasie z zastosowaniem metody zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej Grupa Kapitałowa ujmuje w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Przychody z tytułu odsetek”.

Jeśli nie można ustalić wartości godziwej instrumentów kapitałowych, to wówczas aktywa te Grupa Kapitałowa ujmuje według kosztu nabycia z uwzględnieniem utraty wartości. Odpisy z tytułu utraty wartości Grupa Kapitałowa rozpoznaje w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe”.

(vii) Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Zobowiązania finansowe inne niż wycenianie w wartości godziwej ze skutkiem wyceny odnoszone do skonsolidowanego rachunku zysków i strat Grupa Kapitałowa wycenia według metody zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej. Zobowiązania płatne na żądanie Grupa Kapitałowa wycenia według kwoty wymaganej zapłaty.

(viii) Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

Instrumenty dłużne wyemitowane przez Grupę Kapitałową są wykazywane jako zobowiązania i wyceniane według metody zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej. Koszty z tytułu odsetek oraz prowizji i opłat rozliczanych z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej, Grupa Kapitałowa zalicza w skonsolidowanym rachunku zysków i strat do kosztów odsetkowych.

(ix) Gwarancje finansowe

Gwarancje finansowe to takie umowy, które zobowiązują Grupę Kapitałową, jako ich wystawcę, do dokonania określonych płatności rekompensujących posiadaczowi stratę, jaką poniesie z powodu niedokonania przez określonego dłużnika płatności w przypadającym terminie zgodnie z warunkami instrumentu dłużnego. Umowy gwarancji finansowych w momencie ich początkowego ujęcia Grupa Kapitałowa wycenia w wartości godziwej skorygowanej o koszty transakcji, które można bezpośrednio przyporządkować czynności wystawienia gwarancji. W terminie późniejszym zobowiązania te Grupa Kapitałowa ujmuje według wyższej z dwóch wartości: najlepszego szacunku wydatków koniecznych do uregulowania bieżących zobowiązań na dzień bilansowy oraz wartości ujętej pierwotnie pomniejszonej o odpisy amortyzacyjne.

(x) Przekwalifikowanie aktywów finansowych

Grupa Kapitałowa może przekwalifikować niebędący instrumentem pochodnym składnik aktywów z portfela przeznaczonego do obrotu do kategorii pożyczek i należności, jeżeli nie jest już dłużej utrzymywany w celu sprzedaży lub odkupienia w niedalekiej przyszłości. Aby składnik aktywów finansowych mógł być przekwalifikowany, musi spełniać warunki wynikające z definicji pożyczek i należności (jeżeli nie było to wymagane do klasyfikacji jako przeznaczone do obrotu przy początkowym ujęciu) i Grupa Kapitałowa musi mieć intencję i możliwość utrzymywania składnika aktywów finansowych w dającej się przewidzieć przyszłości lub do upływu terminu zapadalności.

Przekwalifikowane aktywa finansowe Grupa Kapitałowa ujmuje w wartości godziwej na moment reklasyfikacji. W przypadku przekwalifikowania z portfela przeznaczonego do obrotu, wszelkie zyski i straty ujęte już w wyniku finansowym, nie ulegają odwróceniu. Wartość godziwa składnika aktywów w momencie przekwalifikowania staje się nowym zamortyzowanym kosztem.

W przypadku aktywów finansowych przekwalifikowanych z portfela dostępnego do sprzedaży do portfela utrzymywanego do terminu zapadalności lub do portfela pożyczek i należności, wszelkie zyski i straty związane z takim składnikiem aktywów, które poprzednio odniesiono na kapitał własny, Grupa Kapitałowa ujmuje w następujący sposób: zyski lub straty ujęte w kapitale z aktualizacji wyceny do dnia przekwalifikowania amortyzuje się i ujmuje w skonsolidowanym rachunku zysków i strat przez okres pozostały do terminu zapadalności przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej.

Grupa Kapitałowa nie dokonuje reklasyfikacji żadnych instrumentów finansowych do kategorii wycenianych według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat po ich początkowym ujęciu.

2.10.2. Wyłączenie aktywów finansowych i zobowiązań finansowych

(i) Aktywa finansowe

Grupa Kapitałowa wyłącza składnik aktywów finansowych (lub część składnika aktywów finansowych, lub część grupy podobnych aktywów finansowych) ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej, gdy:

- 1) wygasły prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych,
- 2) Grupa Kapitałowa przeniosła prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów lub zobowiązała się do przekazania otrzymanych środków pieniężnych bez zbędnej zwłoki stronie trzeciej na zasadzie pośredniczenia w transakcji i albo (a) przeniosła zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane ze składnikiem aktywów, lub (b) nie przeniosła ani nie zachowała zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów, ale przeniosła kontrolę nad składnikiem aktywów finansowych.

W przypadku, gdy Grupa Kapitałowa przeniosła swoje prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów lub zobowiązała się do pośredniczenia w transakcji ale nie przeniosła ani nie zachowała zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów, ani też powyższe przeniesienie nie spowodowało przeniesienia kontroli nad składnikiem aktywów, wówczas nowy składnik aktywów jest ujmowany w stopniu, w jakim Grupa Kapitałowa utrzymuje zaangażowanie w składnik aktywów.

Zaangażowanie w składnik aktywów, które przyjmuje formę gwarancji, jest wyceniane według niższej z dwóch wartości: pierwotnej wartości bilansowej składnika aktywów oraz maksymalnej kwoty, którą Grupa Kapitałowa może być zobowiązana zapłacić za ten składnik aktywów.

W przypadku, gdy zaangażowanie Grupy Kapitałowej ma formę wystawionej i/lub zakupionej opcji (w tym opcji rozliczanych w środkach pieniężnych lub o podobnych cechach) na przenoszony składnik aktywów finansowych, zakres zaangażowania Grupy Kapitałowej w składnik aktywów finansowych stanowi wartość przeniesionego składnika aktywów, który Grupa Kapitałowa może odkupić, za wyjątkiem przypadku, w którym wystawiono opcję sprzedaży (w tym opcję rozliczaną w środkach pieniężnych lub o podobnych cechach) na składnik aktywów finansowych wyceniany w wartości godziwej. Zaangażowanie Grupy Kapitałowej jest wówczas ograniczone do niższej z dwóch wartości: wartości godziwej przeniesionego składnika aktywów oraz ceny wykonania opcji.

(ii) Zobowiązania finansowe

Grupa Kapitałowa wyłącza ze swojego skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej zobowiązanie finansowe, kiedy obowiązek określony w umowie został wypłacony, umorzony lub wygaś.

Zastąpienie dotychczasowego instrumentu dłużnego przez instrument o zasadniczo różnych warunkach dokonywane pomiędzy tymi samymi podmiotami Grupa Kapitałowa ujmuje jako wygaśnięcie pierwotnego zobowiązania finansowego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Podobnie znaczące modyfikacje warunków umowy dotyczącej istniejącego zobowiązania finansowego Grupa Kapitałowa ujmuje jako wygaśnięcie pierwotnego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Powstającą z tytułu zamiany różnicę odnoszącą się do wartości bilansowych Grupa Kapitałowa wykazuje w skonsolidowanym rachunku zysków i strat.

2.10.3. Transakcje repo, reverse repo i pożyczek papierów wartościowych

Transakcje repo i reverse-repo oraz transakcje sell-buy-back, buy-sell-back są operacjami sprzedaży lub kupna papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu lub odsprzedaży w umownym terminie po określonej cenie.

Papiery wartościowe sprzedane z przyrzeczeniem odkupu w określonym momencie w przyszłości (repo i sell-buy-back) nie są wyłączone z skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej, gdyż Grupa Kapitałowa zachowuje zasadniczo całe ryzyko i korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych. Otrzymane środki pieniężne Grupa Kapitałowa ujmuje w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej łącznie z odpowiadającym zobowiązaniem ich zwrotu, włączając w to narosłe odsetki w pozycji „Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu”, co odzwierciedla ekonomiczną treść transakcji jako pożyczki dla Grupy Kapitałowej. Różnicę pomiędzy ceną sprzedaży a odkupu, Grupa Kapitałowa traktuje jako koszty odsetkowe i nalicza je w okresie obowiązywania umowy przy wykorzystaniu metody efektywnej stopy procentowej.

Papiery wartościowe zakupione z przyrzeczeniem odsprzedaży w określonym momencie w przyszłości (reverse-repo i buy-sell-back) nie są ujmowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej do momentu sprzedaży stronie trzeciej. Zobowiązanie zwrotu papierów wartościowych Grupa Kapitałowa ujmuje jako sprzedaż zobowiązań handlowych i wycenia w wartości godziwej, a zyski i straty ujmuje w „Wyniku na aktywach i zobowiązaniach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany”. Zapłacone środki pieniężne Grupa Kapitałowa wyłącza i należność, łącznie z narosłymi odsetkami, ujmuje w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej, odzwierciedlając ekonomiczną treść transakcji jako pożyczki dla Grupy Kapitałowej w pozycji „Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu”. Różnica pomiędzy ceną zakupu i odsprzedaży jest traktowana jako przychód odsetkowy i narasta w okresie obowiązywania umowy przy wykorzystaniu metody efektywnej stopy procentowej.

2.10.4. Wartość godziwa instrumentów finansowych

Wartość godziwa to cena, która jest możliwa do uzyskania przy sprzedaży składnika aktywów lub za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach między uczestnikami rynku na dzień wyceny.

Wartość godziwa instrumentów finansowych notowanych na aktywnym rynku finansowym jest ustalana poprzez odniesienie do bieżącej ceny kupna, dla składnika aktywów, lub bieżącej ceny sprzedaży, dla zaciągniętego zobowiązania.

Wartość godziwa instrumentów finansowych, dla których nie istnieje aktywny rynek jest ustalana przy zastosowaniu różnych technik wyceny. Techniki te mogą odnosić się do ostatnich transakcji zawieranych na warunkach rynkowych, bieżących cen rynkowych innych podobnych instrumentów, analizy zdyskontowanych przepływów pieniężnych lub innych modeli wyceny.

W oparciu o stosowane metody ustalania wartości godziwej, poszczególne składniki aktywów i zobowiązań finansowych klasyfikuje się do następujących kategorii:

- 1) Poziom I: aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane bezpośrednio w oparciu o ceny kwotowane na aktywnym rynku lub techniki wyceny bazujące tylko i wyłącznie o informacje rynkowe,
- 2) Poziom II: aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o techniki wyceny bazujące na założeniach wykorzystujących informacje pochodzące z aktywnego rynku lub obserwacje rynkowe,
- 3) Poziom III: aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o powszechnie stosowane przez uczestników rynku techniki wyceny, których założenia nie bazują na informacji pochodzącej z aktywnego rynku.

2.10.5. Utrata wartości aktywów finansowych

Na każdy dzień bilansowy Grupa Kapitałowa ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. Składnik aktywów finansowych lub grupa aktywów finansowych utraciły wartość, a strata z tytułu utraty wartości została poniesiona wtedy i tylko wtedy, gdy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów („zdarzenie powodujące stratę”), a zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę ma wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające ze składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe. Do obiektywnych przesłanek utraty wartości należą np. znaczące trudności finansowe dłużnika, niespłacenie lub zaleganie ze spłaceniem odsetek lub kapitału, wysokie prawdopodobieństwo upadłości lub innej reorganizacji finansowej dłużnika, obserwowane dane wskazujące na możliwy do zmierzenia spadek oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych.

(i) Należności od innych banków oraz kredyty i pożyczki udzielone klientom

W przypadku należności od innych banków oraz kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych według zamortyzowanego kosztu, w pierwszej kolejności Grupa Kapitałowa rozważa, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości pojedynczych składników aktywów finansowych, które są indywidualnie istotne, a także łącznie w przypadku aktywów finansowych, które nie są indywidualnie istotne. W przypadku stwierdzenia, że nie istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości indywidualnie ocenianego składnika aktywów finansowych, niezależnie od tego, czy jest on istotny, czy też nie, składnik ten jest włączany do grupy aktywów finansowych o podobnej charakterystyce ryzyka kredytowego i łącznie oceniany pod względem utraty wartości. Aktywa oceniane indywidualnie pod względem utraty wartości, w przypadku których Grupa Kapitałowa dokonuje odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości lub postanawia taki odpis dalej ujmować, nie są uwzględniane w łącznej ocenie utraty wartości.

Jeżeli istnieją przesłanki, że została poniesiona strata z tytułu utraty wartości, to kwota odpisu aktualizującego równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów, a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych (z wyłączeniem przyszłych strat kredytowych). Wartość bilansowa składnika aktywów zostaje zmniejszona przez odpis aktualizujący, a kwota odpisu obciąża skonsolidowany rachunek zysków i strat. W przypadku aktywów finansowych, dla których dokonano odpisu z tytułu utraty wartości, przychody odsetkowe są ujmowane przy zastosowaniu stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych dla celów oszacowania straty z tytułu utraty wartości. Jeżeli w następnym okresie wysokość straty z tytułu utraty wartości zmniejszy się na skutek zdarzenia, które nastąpiło po wystąpieniu utraty wartości (np. poprawy oceny zdolności kredytowej dłużnika), wówczas uprzednio dokonany odpis z tytułu utraty wartości jest odwracany poprzez dokonanie odpowiedniej korekty odpisów aktualizacyjnych. Kwota dokonanej odwrócenia wykazywana jest w skonsolidowanym rachunku zysków i strat.

Grupa Kapitałowa dokonuje spisania należności kredytowych ze sprawozdania z sytuacji finansowej w ciężar utworzonych odpisów z tytułu utraty wartości zgodnie z polityką opisaną w punkcie 2.10.2. (i), a w szczególności, gdy te należności są nieściągalne, to znaczy:

- 1) koszty dalszej windykacji należności przekraczać będą spodziewane wpływy z windykacji,
- 2) nieskuteczność egzekucji należności Grupy Kapitałowej stwierdzona została odpowiednim dokumentem właściwego organu postępowania egzekucyjnego,

- 3) nie jest możliwe ustalenie majątku dłużnika nadającego się do egzekucji i nie jest znane miejsce pobytu dłużnika,
- 4) roszczenia uległy przedawnieniu.

Po decyzji o wyłączeniu składnika aktywów Grupa Kapitałowa nie podejmuje ponownej akcji windykacyjnej, a jakiegokolwiek ewentualne wpływy z danego składnika mają wyłącznie charakter incydentalny.

Wartość bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych Grupa Kapitałowa ustala przy użyciu pierwotnej efektywnej stopy procentowej dla danego instrumentu finansowego. Jeżeli pożyczka bądź należność mają przypisaną zmienną stopę procentową, to stopa dyskontowa dla wyceny utraty wartości, jest bieżącą efektywną stopą procentową. Kalkulacja wartości bieżącej oszacowanych przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczonym zastawem składnikiem aktywów, odzwierciedla przepływy pieniężne, które mogą powstać w wyniku egzekucji, pomniejszone o koszty związane z pozyskaniem i sprzedażą zabezpieczenia, niezależnie od tego, czy dokonanie egzekucji jest prawdopodobne.

Dla celów łącznej oceny utraty wartości, aktywa finansowe Grupa Kapitałowa grupuje według podobnych charakterystyk ryzyka kredytowego, które wskazują na zdolność dłużnika do spłaty całości zobowiązania zgodnie z warunkami umowy, np. grup ryzyka kredytowego, segmentu klienta, rodzaju zabezpieczenia, rodzaju produktu.

Przyszłe przepływy pieniężne w grupie aktywów finansowych, dla których utrata wartości oceniana jest łącznie, Grupa Kapitałowa szacuje na podstawie historii strat dla aktywów o podobnych charakterystykach ryzyka kredytowego. Dane historyczne dotyczące strat Grupa Kapitałowa koryguje na podstawie dostępnych bieżących danych, tak aby odzwierciedlić oddziaływanie bieżących warunków, które nie miały wpływu w okresie, na którym opierają się dane historyczne dotyczące strat, jak też, aby wyeliminować czynniki mające wpływ na dane historyczne, a niewystępujące obecnie. Metodologia i założenia przyjęte do oszacowania przyszłych przepływów pieniężnych są regularnie monitorowane w celu zmniejszenia rozbieżności pomiędzy stratami szacowanymi, a rzeczywistymi.

(ii) Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności

W przypadku aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności na każdy dzień bilansowy Grupa Kapitałowa indywidualnie ocenia, czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów finansowych. Jeśli istnieją obiektywne dowody, że została poniesiona strata z tytułu utraty wartości, to kwota odpisu aktualizującego równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych. Wartość bilansową składnika aktywów Grupa Kapitałowa obniża, a kwotę straty ujmuje w skonsolidowanym rachunku zysków i strat.

Jeśli w następnym okresie strata z tytułu utraty wartości zmniejszyła się, a zmniejszenie to można w obiektywny sposób powiązać ze zdarzeniem następującym po ujęciu utraty wartości, to uprzednio ujętą stratę z tego tytułu odwraca się. Kwotę odwróconej straty Grupa Kapitałowa ujmuje w skonsolidowanym rachunku zysków i strat.

(iii) Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

W przypadku aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży na każdy dzień bilansowy Grupa Kapitałowa ocenia, czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych.

W przypadku inwestycji kapitałowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży do obiektywnych dowodów utraty wartości Grupa Kapitałowa zalicza znaczący (tj. powyżej 20%) lub przedłużający się (tj. powyżej 6 miesięcy) spadek wartości godziwej składnika aktywów finansowych poniżej ceny nabycia.

Jeżeli nastąpiła utrata wartości składnika aktywów finansowych, to skumulowane straty – będące różnicą pomiędzy kosztem nabycia, a bieżącą wartością godziwą, pomniejszone o wszelkie straty z tytułu utraty wartości tego składnika aktywów uprzednio ujęte w skonsolidowanym rachunku zysków i strat – Grupa Kapitałowa wyksięguje z kapitału własnego i ujmuje w skonsolidowanym rachunku zysków i strat.

Strat z tytułu utraty wartości inwestycji kapitałowych Grupa Kapitałowa nie poddaje odwróceniu przez skonsolidowany rachunek zysków i strat. Wzrost ich wartości godziwej po ujęciu straty z tytułu utraty wartości Grupa Kapitałowa bezpośrednio ujmuje w kapitale.

W przypadku instrumentów dłużnych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, ocena, czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów finansowych odbywa się na takich samych zasadach jak w przypadku aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu.

W przypadku aktywów finansowych, dla których dokonano odpisu z tytułu utraty wartości, przychody odsetkowe Grupa Kapitałowa ujmuje przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych dla celów oszacowania straty z tytułu utraty wartości.

Jeśli w następnym okresie wartość godziwa instrumentu dłużnego dostępnego do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu straty z tytułu utraty wartości w skonsolidowanym rachunku zysków i strat, to kwotę odwracanego odpisu Grupa Kapitałowa ujmuje w skonsolidowanym rachunku zysków i strat.

(iv) Aktywa finansowe wyceniane według kosztu

Jeśli występują obiektywne dowody, że nastąpiła utrata wartości nienotowanego instrumentu kapitałowego, który nie jest wyceniany według wartości godziwej, gdyż jego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, to kwotę straty z tytułu utraty wartości Grupa Kapitałowa ustala jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych. Tak ustalonych strat z tytułu utraty wartości Grupa Kapitałowa nie poddaje odwróceniu.

2.10.6. Kompensowanie aktywów finansowych i zobowiązań finansowych

Aktywa finansowe Grupa Kapitałowa kompensuje ze zobowiązaniami finansowymi, ujmując kwotę netto w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w przypadku, gdy istnieje obowiązująca aktualnie prawna możliwość kompensowania ze sobą ujętych kwot i istnieje zamiar dokonania rozliczenia netto lub jednoczesnego zrealizowania aktywów i uregulowania zobowiązań.

2.10.7. Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

Na środki pieniężne oraz ekwiwalenty środków pieniężnych w Grupie Kapitałowej składają się: gotówka w kasie oraz środki na rachunku nostro w Narodowym Banku Polskim, a także należności w rachunku bieżącym i lokat jednodniowych w innych bankach

2.10.8. Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe Grupa Kapitałowa wykazuje według ceny nabycia/kosztu wytworzenia pomniejszonych o umorzenie oraz odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Grunty oraz środki trwałe w budowie nie podlegają amortyzacji. Amortyzację innych środków trwałych Grupa Kapitałowa nalicza metodą liniową w celu rozłożenia ich wartości początkowej pomniejszonej o wartość końcową, przez okresy ich użytkowania, które dla poszczególnych grup środków trwałych wynoszą:

1) Budynki i budowle	40 lat,
2) Urządzenia techniczne i maszyny	5 - 20 lat,
3) Środki transportu	5 - 7 lat,
4) Zestawy komputerowe	3 - 5 lat,
5) Inne środki trwałe	5 - 10 lat.

Wartość końcową, okres użytkowania oraz metodę amortyzacji składników aktywów Grupa Kapitałowa weryfikuje i w razie konieczności koryguje, na koniec każdego roku obrotowego.

Dana pozycja rzeczowych aktywów trwałych może zostać usunięta ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej po dokonaniu jej zbycia lub w przypadku, gdy nie są spodziewane żadne ekonomiczne korzyści wynikające z dalszego użytkowania lub sprzedaży takiego składnika aktywów. Wszelkie zyski lub straty wynikające z usunięcia danego składnika aktywów ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji

finansowej (obliczone jako różnica pomiędzy wpływami ze sprzedaży netto, a wartością bilansową danej pozycji) Grupa Kapitałowa ujmuje w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w okresie, w którym dokonano usunięcia.

Grupa Kapitałowa ujmuje w wartości bilansowej aktywów trwałych wydatki związane z podwyższeniem ich wartości lub wymianą ich części pod warunkiem, że istnieje prawdopodobieństwo uzyskania zwiększonych przyszłych korzyści ekonomicznych związanych z tymi składnikami aktywów oraz że koszt ulepszenia lub wymiany może być zmierzony w wiarygodny sposób. Wszystkie inne wydatki ujmowane są w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w momencie ich poniesienia.

2.10.9. Wartości niematerialne

Wartości niematerialne Grupa Kapitałowa początkowo wycenia w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia. Po początkowym ujęciu wartości niematerialne Grupa Kapitałowa wykazuje w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia pomniejszonym o umorzenie i odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Nakłady poniesione na wartości niematerialne wytworzone we własnym zakresie, z wyjątkiem aktywowanych nakładów poniesionych na prace rozwojowe, nie są aktywowane i Grupa Kapitałowa ujmuje je w kosztach okresu, w którym zostały poniesione.

Grupa Kapitałowa ustala, czy okres użytkowania wartości niematerialnych jest określony czy nieokreślony.

Wartości niematerialne o określonym okresie użytkowania Grupa Kapitałowa amortyzuje przez okres użytkowania oraz poddaje testom na utratę wartości każdorazowo, gdy istnieją przesłanki wskazujące na utratę ich wartości. W razie stwierdzenia, że przesłanki zachodzą, Grupa Kapitałowa szacuje wartość odzyskiwalną takiego składnika wartości niematerialnych i dokonuje odpisu aktualizującego. Okres i metodę amortyzacji wartości niematerialnych o określonym okresie użytkowania Grupa Kapitałowa weryfikuje corocznie. Zmiany w oczekiwanym okresie użytkowania lub oczekiwanym sposobie konsumowania przyszłych korzyści ekonomicznych pochodzących z danego składnika aktywów są ujmowane poprzez zmianę odpowiednio okresu lub metody amortyzacji i traktowane jak zmiany wartości szacunkowych. Odpis amortyzacyjny składników wartości niematerialnych o określonym okresie użytkowania Grupa Kapitałowa ujmuje w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Ogólne koszty administracyjne”.

Wartości niematerialne o nieokreślonym okresie użytkowania Grupa Kapitałowa corocznie testuje pod kątem utraty wartości albo indywidualnie, albo na poziomie ośrodka wypracowującego środki pieniężne. Grupa Kapitałowa nie dokonuje odpisów amortyzacyjnych składnika wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania. Grupa Kapitałowa corocznie weryfikuje, czy dla wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania nie da się określić takiego okresu. Jeżeli weryfikacja nie potwierdzi prawidłowości okresu użytkowania, jest on prospektywnie zmieniany.

Zyski lub straty wynikające z usunięcia wartości niematerialnych ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej Grupa Kapitałowa wycenia według różnicy pomiędzy wpływami ze sprzedaży netto, a wartością bilansową danego składnika aktywów i ujmuje w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w momencie usunięcia ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej.

Amortyzację wartości niematerialnych o określonym okresie użytkowania Grupa Kapitałowa nalicza metodą liniową w celu rozłożenia ich wartości początkowej pomniejszonej o wartość końcową, przez okresy ich użytkowania, które dla poszczególnych grup wartości niematerialnych wynoszą:

- 1) Licencje na programy komputerowe 5 - 10 lat.

W wartościach niematerialnych ujawniana jest dodatkowo wartość firmy opisana w pkt. 2.10.10.

2.10.10. Wartość firmy

Połączenie jednostek odbywa się poprzez połączenie odrębnych jednostek w jedną jednostkę sprawozdawczą. Wynikiem połączenia jednostek jest objęcie kontroli przez jednostkę dominującą nad jednostkami przejmowanymi. Połączenia jednostek, niepozostających pod wspólną kontrolą, rozlicza się metodą nabycia. Metoda nabycia postrzega połączenie jednostek z perspektywy tej jednostki, która identyfikuje się, jako jednostkę przejmującą. Jednostka przejmująca ujmuje przejęte aktywa, zobowiązania i wzięte na siebie

zobowiązania warunkowe, w tym te z nich, które nie były wcześniej ujęte przez jednostkę przejmowaną. Zastosowanie metody nabycia polega na wykonaniu następujących czynności:

- 1) identyfikacji jednostki przejmującej,
- 2) ustalenie kosztu połączenia jednostek gospodarczych,
- 3) przypisanie na dzień przejęcia kosztu połączenia jednostek gospodarczych przejmowanym aktywom oraz brany na siebie zobowiązaniom i zobowiązaniom warunkowym.

Jednostka przejmująca ustala koszt połączenia jednostek w kwocie równej wartości godziwej, na dzień wymiany wydanych aktywów, zobowiązań zaciągniętych lub wziętych na siebie oraz instrumentów kapitałowych wyemitowanych przez jednostkę przejmującą w zamian za kontrolę nad jednostką przejmowaną.

W wyniku rozliczenia nabycia jednostki Grupa Kapitałowa dokonuje obliczenia wartości firmy.

Wartość firmy z tytułu nabycia jednostki, Grupa Kapitałowa początkowo ujmuje według ceny nabycia, stanowiącej nadwyżkę kosztów przejęcia kontroli nad udziałem jednostki dominującej w wartości godziwej netto możliwych do zidentyfikowania aktywów, zobowiązań i zobowiązań warunkowych. Po początkowym ujęciu, wartość firmy Grupa Kapitałowa wykazuje według ceny nabycia, pomniejszonej o wszelkie skumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Test na utratę wartości Grupa Kapitałowa przeprowadza, co najmniej na koniec każdego roku. Utrata wartości ustalana jest poprzez oszacowanie odzyskiwalnej wartości ośrodka wypracowującego środki pieniężne, którego dotyczy dana część wartości firmy. W przypadku, gdy odzyskiwalna wartość ośrodka wypracowującego środki pieniężne jest niższa niż wartość bilansowa Grupa Kapitałowa tworzy odpis z tytułu utraty wartości.

2.10.11. Leasing

Leasing operacyjny

Grupa jako leasingodawca

W przypadku umów leasingu zawartych przez Grupę Kapitałową jako leasingodawcę, przedmiot leasingu Grupa Kapitałowa ujmuje w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Początkowe koszty bezpośrednio poniesione w toku negocjowania umów leasingu operacyjnego Grupa Kapitałowa dodaje do wartości bilansowej środka stanowiącego przedmiot leasingu i ujmuje przez okres trwania leasingu na tej samej podstawie, co przychody z tytułu wynajmu. Warunkowe opłaty leasingowe Grupa Kapitałowa ujmuje jako przychód w okresie, w którym staną się należne.

Grupa jako leasingobiorca

W przypadku umów leasingu zawartych przez Grupę Kapitałową jako leasingobiorcę, przedmiot leasingu nie jest ujmowany w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy Kapitałowej.

Opłaty z tytułu leasingu operacyjnego oraz późniejsze raty leasingowe Grupa Kapitałowa ujmuje jako koszty w skonsolidowanym rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres trwania leasingu.

Leasing finansowy

Grupa jako leasingodawca

W przypadku umów leasingu zawartych przez Grupę Kapitałową jako leasingodawcę, przedmiot leasingu nie jest ujmowany w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy Kapitałowej.

Grupa Kapitałowa ujmuje należność w kwocie równej bieżącej wartości minimalnych opłat leasingowych.

Opłaty leasingowe Grupa Kapitałowa dzieli między przychody finansowe i zmniejszenie salda należności w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy zwrotu z pozostałej do spłaty należności.

Grupa jako leasingobiorca

W przypadku umów leasingu zawartych przez Grupę Kapitałową jako leasingobiorcę, przedmiot leasingu Grupa Kapitałowa ujmuje w aktywach i zobowiązaniach w kwotach równych wartości godziwej przedmiotu leasingu ustalonej na dzień rozpoczęcia leasingu lub w kwotach równych wartości bieżącej minimalnych opłat leasingowych ustalonej na dzień rozpoczęcia leasingu, jeżeli jest ona niższa od wartości godziwej.

Opłaty leasingowe Grupa Kapitałowa dzieli pomiędzy koszty opłat leasingowych i zmniejszenie salda zobowiązań w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy odsetek od pozostałego do spłaty zobowiązania.

Koszty z tytułu leasingu finansowego Grupa Kapitałowa ujmuje bezpośrednio w skonsolidowanym rachunku zysków i strat.

Aktywa trwałe będące przedmiotem umowy leasingu finansowego Grupa Kapitałowa amortyzuje w sposób określony dla własnych środków trwałych. Jednakże, gdy brak jest pewności co do przejścia prawa własności przedmiotu umowy, wówczas aktywa trwałe używane na podstawie umów leasingu finansowego Grupa Kapitałowa amortyzuje przez okres krótszy z dwóch: przewidywany okres użytkowania lub okres trwania leasingu.

2.10.12. Utrata wartości niefinansowych aktywów trwałych

Na każdy dzień bilansowy Grupa Kapitałowa ocenia, czy istnieją jakiegokolwiek przesłanki wskazujące na to, że mogła nastąpić utrata wartości aktywów. W razie stwierdzenia, że przesłanki takie zachodzą, lub w razie konieczności przeprowadzenia corocznego testu sprawdzającego, czy nastąpiła utrata wartości, Grupa Kapitałowa dokonuje oszacowania wartości odzyskiwalnej danego składnika aktywów.

Wartość odzyskiwalna składnika aktywów odpowiada wartości godziwej tego składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne pomniejszonej o koszty sprzedaży lub wartości użytkowej, zależnie od tego, która z tych wartości jest wyższa. Wartość tę Grupa Kapitałowa ustala dla poszczególnych aktywów, chyba że dany składnik aktywów nie generuje samodzielnie wpływów pieniężnych, które w większości są niezależne od tych, które są generowane przez inne aktywa lub grupy aktywów. Jeśli wartość bilansowa składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne jest wyższa niż jego wartość odzyskiwalna, ma miejsce utrata wartości i Grupa Kapitałowa dokonuje wówczas odpisu do ustalonej wartości odzyskiwalnej. Przy szacowaniu wartości użytkowej Grupa Kapitałowa dyskontuje prognozowane przepływy pieniężne do ich wartości bieżącej przy zastosowaniu stopy dyskontowej przed uwzględnieniem skutków opodatkowania, która odzwierciedla bieżące rynkowe oszacowanie wartości pieniądza w czasie oraz ryzyko typowe dla danego składnika aktywów.

Do określania wartości godziwej, pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży, używany jest odpowiedni model wyceny.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów dotyczących działalności kontynuowanej Grupa Kapitałowa ujmuje w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w tych kategoriach kosztów zgodnych z funkcją tych aktywów, z wyłączeniem aktywów wcześniej przeszacowanych, w przypadku których przeszacowanie zostało odniesione na kapitał. Wówczas odpis z tytułu utraty wartości jest także ujmowany w kapitałach do wartości wcześniejszych przeszacowań.

Dla aktywów, z wyłączeniem wartości firmy, na koniec każdego okresu obrachunkowego Grupa Kapitałowa dokonuje oceny, czy istnieją jakiegokolwiek przesłanki wskazujące na to, że wcześniej ujęte odpisy z tytułu utraty wartości są nadal zasadne i czy nie powinny zostać pomniejszone. Jeżeli takie przesłanki występują, Grupa Kapitałowa szacuje wartość odzyskiwalną tego składnika aktywów bądź ośrodków wypracowujących przepływy pieniężne. Poprzednio ujęty odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości ulega odwróceniu wtedy i tylko wtedy, gdy od czasu ujęcia ostatniego odpisu aktualizującego nastąpiła zmiana wartości szacunkowych stosowanych do ustalenia wartości odzyskiwalnej danego składnika aktywów. W takim przypadku, podwyższa się wartość bilansową składnika aktywów do wysokości jego wartości odzyskiwalnej.

Podwyższona kwota nie powinna przekroczyć wartości bilansowej składnika aktywów, jaka zostałaby ustalona (po odjęciu umorzenia), gdyby w ubiegłych latach w ogóle nie ujęto odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości tego składnika aktywów. Odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości składnika aktywów Grupa Kapitałowa ujmuje w skonsolidowanym rachunku zysków i strat, chyba że dany składnik aktywów wykazywany jest w wartości przeszacowanej, w którym to przypadku odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości traktuje się jako zwiększenie kapitału z aktualizacji wyceny.

Powyższe kryteria mają także zastosowanie w ocenie, czy nastąpiła utrata wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania.

Grupa Kapitałowa testuje niefinansowe aktywa trwałe o nieokreślonym okresie użyteczności pod kątem utraty wartości przynajmniej raz w roku. Test ten Grupa Kapitałowa przeprowadza dla poszczególnych aktywów, lub dla ośrodków wypracowujących środki pieniężne.

2.10.13. Rezerwy

Rezerwy, w tym na zobowiązania pozabilansowe, tworzone są wówczas, gdy na Grupie Kapitałowej ciąży istniejący obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych, i gdy prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków uosabiających korzyści ekonomiczne, oraz można dokonać wiarygodnego oszacowania kwoty tego zobowiązania.

Jeżeli Grupa Kapitałowa spodziewa się, że wydatki objęte rezerwą zostaną zwrócone, na przykład na mocy umowy ubezpieczenia, wówczas zwrot ten jest ujmowany jako odrębny składnik aktywów, ale tylko wtedy, gdy jest rzeczą praktycznie pewną, że zwrot ten rzeczywiście nastąpi. Koszty dotyczące danej rezerwy są wykazywane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat po pomniejszeniu o wszelkie zwroty.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest dyskontowana, przy zastosowaniu bieżącej stopy dyskontowej nieuwzględniającej podatku, odzwierciedlającej ewentualne ryzyko związane z danym zobowiązaniem. Jeżeli kwota rezerwy została zdyskontowana, zwiększenie rezerwy w związku z upływem czasu jest ujmowane jako koszty finansowania zewnętrznego.

(i) Rezerwy na świadczenia pracownicze

Zgodnie z Kodeksem Pracy pracownicy Grupy Kapitałowej mają prawo do odpraw emerytalnych lub rentowych w momencie odchodzenia na emeryturę lub rentę. Grupa Kapitałowa okresowo dokonuje wyliczenia aktuarialnego rezerwy na przyszłe zobowiązania wobec pracowników.

Rezerwa na wynikające z Kodeksu Pracy odprawy emerytalne i rentowe tworzona jest indywidualnie dla każdego pracownika na podstawie wyceny aktuarialnej sporządzanej okresowo przez niezależną firmę doradztwa aktuarialnego. Wycena rezerw na świadczenia pracownicze dokonywana jest z zastosowaniem technik i założeń aktuarialnych. W kalkulacji rezerwy uwzględnia się wszystkie odprawy emerytalne i rentowe, które mogą być w przyszłości wypłacone. Naliczone rezerwy są równe zdyskontowanym płatnościom, które w przyszłości zostaną dokonane, z uwzględnieniem rotacji zatrudnienia i dotyczą okresu do końca okresu sprawozdawczego. Zyski i straty z obliczeń aktuarialnych są rozpoznawane w innych całkowitych dochodach.

Grupa Kapitałowa tworzy rezerwę na przyszłe zobowiązania z tytułu odszkodowań i odpraw pieniężnych wypłacanych pracownikom, z którymi zostaje rozwiązany stosunek pracy z przyczyn nie dotyczących pracowników.

(ii) Rezerwy na zobowiązania z tytułu toczących się postępowań sądowych

Rezerwy na zobowiązania z tytułu toczących się postępowań sądowych tworzone są na ryzyko poniesienia przez Grupę Kapitałową niekorzystnych skutków finansowych, w tym w szczególności wypływu środków finansowych.

Wpływ środków lub inne zdarzenia uznawane są za prawdopodobne, gdy prawdopodobieństwo zaistnienia zdarzenia jest większe od prawdopodobieństwa, że zdarzenie nie nastąpi. Jeżeli w toku przeprowadzenia szacunku okaże się, że prawdopodobieństwo wypływu środków jest istotne, wówczas Grupa Kapitałowa ujmuje w skonsolidowanym rachunku zysków i strat oszacowaną wartość rezerwy.

2.10.14. Rozliczenia międzyokresowe

(i) Rozliczenia międzyokresowe kosztów czynne

Koszty rozliczane w czasie dotyczą poszczególnych rodzajów wydatków, których rozliczenie w ciężar skonsolidowanego rachunku zysków i strat nastąpi stosownie do upływu czasu w przyszłych okresach sprawozdawczych. Odpisy czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów Grupa Kapitałowa dokonuje na koniec każdego miesiąca. Składnikami kosztów rozliczanych w czasie są przede wszystkim wydatki wynikające ze świadczeń wykonanych na rzecz Grupy Kapitałowej przez kontrahentów oraz opłacone z góry koszty ubezpieczeń, które zostaną rozliczone w następnych okresach. Opłacone z góry koszty klasyfikowane do czynnych rozliczeń międzyokresowych, w tym koszty ubezpieczeń, które zostaną rozliczone w następnych

okresach sprawozdawczych Grupa Kapitałowa prezentuje w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Inne aktywa”.

(ii) Rozliczenia międzyokresowe kosztów bierne i przychody przyszłych okresów

Składnikami kosztów rozliczanych w czasie są rezerwy na koszty rzeczowe wynikające ze świadczeń wykonanych na rzecz Grupy Kapitałowej przez kontrahentów, które zostaną rozliczone w następnych okresach. W szczególności jako bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów Grupa Kapitałowa ujmuje zobowiązania wobec pracowników z tytułu niewykorzystanych urlopów, premii uznaniowych oraz utworzone rezerwy na zobowiązania. Koszty rozliczane w czasie Grupa Kapitałowa prezentuje w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Pozostałe zobowiązania”. Przychody przyszłych okresów to głównie prowizje rozliczane liniowo oraz inne dochody pobrane z góry, których rozliczenie do skonsolidowanego rachunku zysków i strat nastąpi w przyszłych okresach sprawozdawczych. Przychody rozliczane w czasie Grupa Kapitałowa prezentuje w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Pozostałe zobowiązania”.

2.10.15. Pozostałe składniki skonsolidowanego sprawozdania finansowego

(i) Należności handlowe oraz inne należności

Należności handlowe i inne należności prezentowane jako składnik „Innych aktywów” Grupa Kapitałowa ujmuje w kwocie wymaganej zapłaty pomniejszonej o odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wartość należności Grupa Kapitałowa ustala poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie należności w związku z upływem czasu Grupa Kapitałowa ujmuje jako pozostałe przychody operacyjne.

(ii) Zobowiązania handlowe

Zobowiązania handlowe prezentowane jako składnik „Pozostałych zobowiązań”, inne niż zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu, Grupa Kapitałowa ujmuje w kwocie wymaganej zapłaty. Długoterminowe zobowiązania handlowe podlegają dyskontowaniu na dzień początkowego ujęcia i na dzień bilansowy.

(iii) Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży

Do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży klasyfikowane są aktywa trwałe, w przypadku, jeśli ich wartość bilansowa zostanie odzyskana przede wszystkim w drodze transakcji sprzedaży, a nie poprzez ich dalsze wykorzystanie.

Sytuacja taka ma miejsce, gdy pojedynczy składnik aktywów (lub grupa) jest przeznaczony do natychmiastowej sprzedaży w jego bieżącym stanie z uwzględnieniem jedynie normalnych i zwyczajowo przyjętych warunków dla sprzedaży tego typu aktywów oraz jego sprzedaż jest wysoce prawdopodobna, gdy zostaną łącznie spełnione następujące warunki:

- 1) sprzedaż jest wysoce prawdopodobna, gdy przedstawiciele odpowiedniego poziomu kierownictwa są zdecydowani do wypełnienia planu sprzedaży składnika aktywów (lub grupy do zbycia),
- 2) aktywny program znalezienia nabywcy i zakończenia planu został rozpoczęty,
- 3) składnik aktywów (lub grupa do zbycia) musi być aktywnie oferowany na sprzedaż po cenie, która jest racjonalna w odniesieniu do jego bieżącej wartości godziwej, należy oczekiwać, że sprzedaż zostanie ujęta jako sprzedaż zakończona w czasie jednego roku od dnia klasyfikacji, z wyjątkiem sytuacji dopuszczonych przez MSSF 5 ust. 9, a działania potrzebne do zakończenia planu wskazują, że jest mało prawdopodobne, iż zostaną poczynione znaczące zmiany w planie albo, że plan zostanie zarzucony.

Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży Grupa Kapitałowa ujmuje w kwocie niższej z dwóch: wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia tych aktywów. Dla aktywów zaklasyfikowanych do tej kategorii nie nalicza się amortyzacji.

W przypadku, gdy kryteria klasyfikacji do grupy aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży nie są dłużej spełniane, Grupa Kapitałowa zaprzestaje klasyfikacji tego składnika aktywów (lub grupy do zbycia) jako przeznaczonych do sprzedaży oraz dokonuje reklasyfikacji do odpowiedniej kategorii aktywów.

W takim przypadku Grupa Kapitałowa wycenia składnik aktywów, który nie jest dłużej klasyfikowany jako przeznaczony do sprzedaży (lub nie wchodzi już w skład grupy przeznaczonej do sprzedaży) w kwocie niższej z:

- 1) jego wartości bilansowej z dnia poprzedzającego klasyfikację składnika aktywów (lub grupy do zbycia) jako przeznaczony do sprzedaży, skorygowanej o amortyzację lub aktualizację wyceny, która zostałaby ujęta, gdyby składnik aktywów (lub grupa do zbycia) nie został zaklasyfikowany jako przeznaczony do sprzedaży,
- 2) jego wartości odzyskiwalnej z dnia podjęcia decyzji o braku jego sprzedaży.

(iv) Aktywa przejęte za długi

Aktywa przejęte za długi Grupa Kapitałowa wycenia na moment początkowego ujęcia w kwocie odpowiadającej ich wartości godziwej. W przypadku, gdy wartość godziwa przejętych aktywów jest wyższa od kwoty długu, to różnica stanowi zobowiązanie wobec kredytobiorcy i jest zwracana na rachunek właściciela (użytkownika wieczystego) przejętego majątku po pomniejszeniu o koszty poniesione w związku z przejęciem, przechowaniem i wyceną. Aktywa przejęte za długi Grupa Kapitałowa prezentuje w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Inne aktywa”.

(v) Udzielone zobowiązania pozabilansowe

W ramach działalności operacyjnej Grupa Kapitałowa zawiera transakcje, które w momencie ich zawarcia nie są ujmowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako aktywa lub zobowiązania, lecz powodują powstanie zobowiązań warunkowych. Zobowiązanie warunkowe jest:

- 1) możliwym obowiązkiem, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, których istnienie zostanie potwierdzone dopiero w momencie wystąpienia lub niewystąpienia jednego lub większej ilości niepewnych przyszłych zdarzeń, które nie w pełni podlegają kontroli Grupy Kapitałowej,
- 2) obecnym obowiązkiem, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, ale nie jest ujmowany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, ponieważ nie jest prawdopodobne, aby konieczne było wydatkowanie środków pieniężnych lub innych aktywów w celu wypełnienia obowiązku lub kwoty zobowiązania nie można oszacować w sposób wiarygodny.

Na udzielone zobowiązania pozabilansowe obarczone ryzykiem braku wywiązania się zleceniodawcy z warunków umowy tworzone są rezerwy zgodnie z MSR 37. Najistotniejsze pozycje udzielonych zobowiązań pozabilansowych stanowią przyznane linie kredytowe oraz kredyty w rachunkach bieżących.

W momencie początkowego ujęcia umowę gwarancji finansowej wycenia się do wartości godziwej. Po początkowym ujęciu wycenia się ją według wartości wyższej z:

- 1) wartości ustalonej zgodnie z MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”,
- 2) wartości początkowej pomniejszonej, w odpowiednich przypadkach, o skumulowane odpisy amortyzacyjne ujęte zgodnie z MSR 18 „Przychody”.

2.10.16. Ujmowanie przychodów

(i) Wynik z tytułu odsetek

W przypadku aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz oprocentowanych aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, przychody i koszty odsetkowe Grupa Kapitałowa ujmuje z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej, która dyskontuje oszacowane przyszłe pieniężne wpływy lub płatności dokonywane w oczekiwanym okresie do wygaśnięcia instrumentu finansowego, a w uzasadnionych przypadkach w okresie krótszym, do bilansowej wartości netto składnika aktywów lub zobowiązania finansowego. Przy wyliczaniu efektywnej stopy procentowej Grupa Kapitałowa dokonuje oszacowania przepływów pieniężnych, uwzględniając wszelkie postanowienia umowy instrumentu finansowego, jednakże nie uwzględnia potencjalnych przyszłych strat związanych z nieściągalnością kredytów. W przypadku, gdy Grupa Kapitałowa zmienia oszacowania płatności udzielonych

lub otrzymanych, koryguje wartość bilansową składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego. Korekta jest wyliczana z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej instrumentu finansowego i ujmowana jest jako przychód lub koszt odsetkowy w skonsolidowanym rachunku zysków i strat.

Przychody odsetkowe od dłużnych papierów wartościowych zaklasyfikowanych do kategorii przeznaczonych do obrotu bądź desygnowanych przy początkowym ujęciu do wyceny w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat są ujmowane w przychodach z tytułu odsetek.

Przychody z tytułu odsetek obejmują odsetki, rozliczone dyskonto i premie oraz rozliczone prowizje otrzymane lub należne z tytułu kredytów, lokat międzybankowych oraz papierów wartościowych utrzymywanych do terminu zapadalności, dostępnych do sprzedaży i przeznaczonych do obrotu, ujęte w kalkulacji efektywnej stopy procentowej.

W momencie rozpoznania utraty wartości instrumentu finansowego wycenianego według zamortyzowanego kosztu oraz aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, przychody odsetkowe Grupa Kapitałowa ujmuje dalej w skonsolidowanym rachunku zysków i strat, lecz liczy od nowo ustalonej wartości bilansowej instrumentu finansowego (od nowej niższej wartości instrumentu, to jest wartości pomniejszonej o odpis z tytułu utraty wartości). Do wyliczenia przychodów odsetkowych od nowo ustalonej wartości instrumentu Grupa Kapitałowa stosuje stopę procentową, według której zdyskontowane zostały przyszłe przepływy pieniężne dla celów wyceny utraty wartości.

Koszty okresu sprawozdawczego dotyczące zobowiązań z tytułu odsetek od rachunków klientów oraz zobowiązań z tytułu emisji własnych papierów wartościowych ujmowane są w skonsolidowanym rachunku zysków i strat z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

(ii) Wynik z tytułu prowizji i opłat

Opłaty i prowizje obejmują głównie kwoty zapłacone przez klientów od wykonywanych operacji bankowych na rachunkach, rozliczone prowizje z tytułu udzielenia kredytów w rachunku bieżącym oraz rewolwingowych, rozliczone prowizje z tytułu obsługi kart płatniczych oraz kart kredytowych.

Opłaty i prowizje powiązane bezpośrednio z powstaniem aktywów finansowych, dla których określono harmonogram spłat ujmowane są w rachunku zysków i strat jako element efektywnej stopy procentowej i prezentowane są w pozycji przychodów odsetkowych.

Opłaty i prowizje związane z produktami bankowymi bez określonych harmonogramów spłat, w tym w szczególności prowizje od kredytów w rachunku bieżącym, kart kredytowych, kredytów rewolwingowych oraz zobowiązań warunkowych, rozliczane są liniowo w okresie trwania kontraktu i ujmowane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji wynik z tytułu prowizji i opłat.

Opłaty za zobowiązanie się Grupy Kapitałowej do udzielenia kredytu lub pożyczki są odraczane do momentu powstania aktywów finansowych, a następnie podlegają rozliczeniu jako element efektywnej stopy procentowej lub liniowo, w zależności od rodzaju instrumentu finansowego.

Pozostałe opłaty i prowizje są rozpoznawane w rachunku zysków i strat w momencie wykonania usługi.

Przychody i koszty z tytułu prowizji w związku z oferowaniem produktów ubezpieczeniowych

Grupa Kapitałowa oferuje produkty typu bancassurance, tj. produkty ubezpieczeniowe sprzedawane w placówkach Banku. Przed wdrożeniem produktu ubezpieczeniowego analizie podlega treść ekonomiczna produktu, w tym w szczególności pod kątem bezpośredniego powiązania produktu ubezpieczeniowego z instrumentem finansowym lub spełnienia kryteriów niezależności tych produktów w celu właściwego ujęcia w skonsolidowanym rachunku zysków i strat przychodów i kosztów z tytułu oferowania produktów ubezpieczeniowych.

W przypadku stwierdzenia powiązania produktu ubezpieczeniowego z instrumentem finansowym oferowanym przez Grupę Kapitałową, uzyskiwane z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych opłaty stanowią integralną część wynagrodzenia z tytułu sprzedaży instrumentu finansowego.

Otrzymywane bądź należne Grupie Kapitałowej wynagrodzenie z tytułu oferowania produktów ubezpieczeniowych bezpośrednio powiązanych z instrumentami finansowymi wycenianymi według

zamortyzowanego kosztu, Grupa Kapitałowa rozlicza metodą efektywnej stopy procentowej. Wynik rozliczenia rozpoznawany jest w przychodach z tytułu odsetek.

Przychody od produktów ubezpieczeniowych powiązanych z instrumentem finansowym (produktem bankowym), których rozliczenie przebiega w cyklu miesięcznym, rozpoznawane są jednorazowo w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w przychodach z tytułu prowizji.

Koszty bezpośrednio związane ze sprzedażą produktu ubezpieczeniowego rozliczane są zgodnie z zasadą współmierności przychodów i kosztów, jako:

- 1) element amortyzowanego kosztu instrumentu finansowego, z którym są związane, w przypadku gdy przychody związane ze sprzedażą produktu ubezpieczeniowego są rozliczane metodą efektywnej stopy procentowej,
- 2) jednorazowo, w przypadku gdy przychody związane ze sprzedażą produktu ubezpieczeniowego są rozpoznawane jednorazowo w rachunku zysków i strat.

Otrzymane bądź należne Grupie Kapitałowej wynagrodzenie z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych niepowiązanych z instrumentami finansowymi rozpoznawane jest w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w przychodach z tytułu prowizji.

W przypadku jeżeli Grupa Kapitałowa wykonuje na rzecz ubezpieczyciela jakiejkolwiek czynności lub usługi wynikające z oferowanych produktów ubezpieczeniowych, wynagrodzenie rozliczane jest w czasie obowiązywania umowy ubezpieczenia, przy uwzględnieniu zasady współmierności przychodów i kosztów oraz z zachowaniem zasady określenia stopnia zaawansowania usługi lub czynności.

W przypadku jeżeli wyniki analizy treści ekonomicznej produktów ubezpieczeniowych wskażą, że Grupa Kapitałowa nie wykonuje na rzecz zakładu ubezpieczeń żadnych czynności lub usług wynikających z oferowanych produktów ubezpieczeniowych, za wyjątkiem usług zawarcia umowy ubezpieczeniowej i przekazanie składki, należne lub otrzymane wynagrodzenie, zaliczane jest jednorazowo do skonsolidowanego rachunku zysków i strat jako przychody z tytułu prowizji w dniu rozpoczęcia lub odnowienia polisy ubezpieczeniowej.

(iii) Przychody z tytułu dywidend

Przychody z tytułu dywidend są ujmowane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat Grupy Kapitałowej w dniu ustalenia praw do ich otrzymania.

(iv) Wynik na działalności podstawowej

Na wynik z działalności podstawowej Grupy Kapitałowej składają się:

- 1) przychody i koszty z tytułu odsetek,
- 2) przychody i koszty z tytułu prowizji,
- 3) przychody z tytułu dywidend,
- 4) wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany, w tym w szczególności:
  - a) zyski i straty powstałe w wyniku zbycia instrumentów finansowych zakwalifikowanych do aktywów lub zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz efekt ich wyceny do wartości godziwej,
  - b) wynik z pozycji wymiany wynikający ze zrealizowanych różnic kursowych oraz różnic kursowych powstałych w wyniku przeliczenia aktywów i zobowiązań wyrażonych w walutach obcych (niezrealizowane różnice kursowe),
- 5) wynik na działalności inwestycyjnej - zawiera zyski i straty powstałe w wyniku zbycia instrumentów finansowych zaklasyfikowanych do portfela dostępnych do sprzedaży, dłużnych papierów wartościowych zaklasyfikowanych do pożyczek i należności oraz aktywów utrzymywanych do terminu zapadalności.

(v) Pozostałe przychody i koszty operacyjne

W pozycji pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych Grupa Kapitałowa wykazuje pozycje niezwiązane bezpośrednio z podstawową działalnością operacyjną.

Pozostałe przychody operacyjne obejmują głównie zyski z tytułu sprzedaży towarów i usług, przychody z tytułu sprzedaży lub likwidacji składników aktywów trwałych i aktywów przejętych za długi, odzyskanych należności nieściągalnych, otrzymanych odszkodowań, kar, grzywien, przychodów z tytułu dzierżawy/najmu nieruchomości oraz rozwiązanych rezerw na sprawy sporne.

Na pozostałe koszty operacyjne składają się głównie straty z tytułu sprzedaży lub likwidacji majątku trwałego w tym aktywów przejętych za długi, koszty windykacji należności, koszty rezerw na sprawy sporne oraz darowizny.

(vi) Wynik z działalności operacyjnej

Na wynik na działalności operacyjnej składa się wynik na działalności podstawowej, pozostałe przychody i koszty operacyjne, ogólne koszty administracyjne, które składają się z kosztów świadczeń pracowniczych, kosztów zakupu towarów i usług, kosztów działalności i kosztów odpisów amortyzacyjnych. Na wynik z działalności operacyjnej składa się także wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

2.10.17. Podatki

(i) Podatek bieżący

Zobowiązania i należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego za okres bieżący i okresy poprzednie Grupa Kapitałowa wycenia w wysokości kwoty przewidywanej zapłaty na rzecz organów podatkowych lub w przypadku należności - podlegających zwrotowi od organów podatkowych, z zastosowaniem stawek podatkowych i przepisów podatkowych, które na dzień bilansowy prawnie już obowiązywały lub proces legislacyjny ich zatwierdzenia był w zasadzie zakończony.

Bieżący podatek dochodowy dotyczący pozycji ujętych bezpośrednio w kapitale własnym, Grupa Kapitałowa ujmuje bezpośrednio w kapitale własnym.

(ii) Podatek odroczony

Na potrzeby sprawozdawczości finansowej, odroczony podatek dochodowy Grupa Kapitałowa oblicza metodą zobowiązań bilansowych w stosunku do różnic przejściowych występujących na dzień bilansowy między wartością podatkową aktywów i zobowiązań, a ich wartością bilansową wykazaną w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Rezerwa na podatek odroczony ujmowana jest w odniesieniu do wszystkich dodatnich różnic przejściowych z wyjątkiem przypadku, gdy:

- 1) rezerwa na odroczony podatek dochodowy powstaje w wyniku początkowego ujęcia wartości firmy lub innego składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji niestanowiącej połączenia jednostek i w chwili jej zawierania nie ma wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową, oraz
- 2) wynikają z inwestycji w jednostkach zależnych lub stowarzyszonych i udziałów we wspólnych przedsięwzięciach, a terminy ich odwracania się podlegają kontroli przez Grupę Kapitałową oraz gdy prawdopodobne jest, iż w dającej się przewidzieć przyszłości różnice przejściowe nie ulegną odwróceniu.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego Grupa Kapitałowa ujmuje w odniesieniu do wszystkich ujemnych różnic przejściowych, jak również niewykorzystanych ulg podatkowych i niewykorzystanych strat podatkowych przeniesionych na następne lata, w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, że zostanie osiągnięty dochód do opodatkowania, który pozwoli wykorzystać te różnice, ulgi i straty z wyjątkiem przypadku, gdy:

- 1) aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego dotyczące ujemnych różnic przejściowych powstają w wyniku początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji

niestanowiącej połączenia jednostek i w chwili jej zawierania nie mają wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową, oraz

- 2) w przypadku ujemnych różnic przejściowych z tytułu inwestycji w jednostkach zależnych lub stowarzyszonych oraz udziałów we wspólnych przedsięwzięciach, składnik aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego jest ujmowany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jedynie w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, iż w dającej się przewidzieć przyszłości różnice przejściowe ulegną odwróceniu i osiągnięty zostanie dochód do opodatkowania, który pozwoli na potrącenie ujemnych różnic przejściowych.

Wartość bilansową składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego Grupa Kapitałowa weryfikuje na każdy dzień bilansowy i dokonuje stosownego obniżenia, o ile przestało być prawdopodobne osiągnięcie dochodu do opodatkowania wystarczającego do częściowego lub całkowitego zrealizowania składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Nieujęty składnik aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego podlega ponownej ocenie na każdy dzień bilansowy i jest ujmowany do wysokości odzwierciedlającej prawdopodobieństwo osiągnięcia w przyszłości dochodów do opodatkowania, które pozwolą na zrealizowanie tego składnika aktywów.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz rezerwy na podatek odroczony wyceniane są z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą obowiązywać w okresie, gdy składnik aktywów zostanie zrealizowany lub rezerwa rozwiązana, przyjmując za podstawę stawki podatkowe i przepisy podatkowe, które na dzień bilansowy prawnie już obowiązywały lub proces legislacyjny ich zatwierdzenia był w zasadzie zakończony.

Odroczony podatek dochodowy dotyczący pozycji ujętych bezpośrednio w kapitale własnym ujmowany jest w kapitale własnym.

Grupa Kapitałowa kompensuje ze sobą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego na mocy posiadanego tytułu prawnego do przeprowadzenia kompensat aktywów z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

2.10.18. Kapitały własne Grupy Kapitałowej

Kapitał zakładowy wykazywany jest w wysokości zgodnej ze statutem Banku oraz wpisem do rejestru sądowego według wartości nominalnej. Pozostałe kapitały własne Grupa Kapitałowa wykazuje w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej z uwzględnieniem ich podziału na rodzaje zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i z postanowieniami statutu Banku. Do kapitałów własnych Grupa Kapitałowa zalicza wynik netto za okres bieżący, niepodzielony zysk lub niepokrytą stratę z okresów poprzednich oraz wynik wyceny aktywów finansowych, które są wyceniane przez kapitał z aktualizacji wyceny z tym, że do kapitałów własnych Grupa Kapitałowa włącza tylko te części kapitałów własnych jednostek zależnych, które powstały po dniu nabycia udziałów lub akcji przez jednostkę dominującą.

Kapitały własne Grupy Kapitałowej stanowią:

- 1) kapitał zakładowy – dotyczy jedynie kapitału Banku jako podmiotu dominującego i wykazywany jest w wysokości zgodnej ze statutem oraz wpisem do rejestru przedsiębiorców według wartości nominalnej,
- 2) akcje własne – skupione akcje Banku wchodzące w skład kapitału zakładowego, lecz niebędące w posiadaniu akcjonariuszy - akcje własne prezentowane są w wartości ujemnej,
- 3) kapitał zapasowy - tworzony jest z corocznych odpisów z zysku netto z przeznaczeniem na pokrycie strat, jakie mogą wyniknąć w związku z działalnością Grupy Kapitałowej. Do kapitału zapasowego zalicza się nadwyżki osiągnięte przy emisji akcji powyżej ich wartości nominalnej. Kapitał zapasowy pomniejszany jest o koszty bezpośrednio związane z emisją akcji własnych,
- 4) kapitał z aktualizacji wyceny obejmuje skutki wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, oraz wartość podatku odroczonego dla pozycji stanowiących różnice przejściowe odniesione na kapitał z aktualizacji wyceny. W skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej kapitał z aktualizacji wyceny prezentowany jest w ujęciu netto,

- 5) niepodzielony wynik finansowy z lat ubiegłych obejmuje niepodzielone zyski i niepokryte straty z lat ubiegłych jednostek objętych konsolidacją metodą pełną,
- 6) zysk/strata netto wynikająca ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat za okres, za który sporządzane jest skonsolidowane sprawozdanie finansowe. Zysk netto uwzględnia podatek dochodowy,
- 7) pozostałe kapitały - kapitał zapasowy tworzony jest zgodnie z statutami Spółek z odpisów z zysku oraz kapitały rezerwowe tworzone z odpisów z zysku.

Wykupione akcje własne są ujmowane przez Bank według ceny nabycia i pomniejszają kapitał własny do momentu ich anulowania. Zyski lub straty ponoszone przy wykupie, sprzedaży lub umorzeniu akcji własnych nie wpływają na skonsolidowany rachunek zysków i strat. Różnica pomiędzy wartością bilansową, a ceną zakupu, w przypadku ponownego wydania akcji, jest ujmowana w ramach nadwyżki ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej. Prawa przypisane do akcji własnych są anulowane i nie jest do nich alokowane prawo do dywidendy.

(i) Dywidendy

Dywidendy, które zostały zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie, ale nie zostały wypłacone na dzień bilansowy, Grupa Kapitałowa ujawnia w pozycji „Pozostałe zobowiązania”.

2.10.19. Kapitał własny przypadający akcjonariuszom niekontrolującym

Kapitał własny przypadający akcjonariuszom niekontrolującym jest to udział w kapitale własnym jednostki zależnej konsolidowanej metodą pełną, a należący do jednostki innej niż spółka lub inne jednostki wchodzące w skład Grupy Kapitałowej.

Zmiany w udziale własnościowym jednostki dominującej, które nie skutkują utratą kontroli nad jednostką zależną są ujmowane jako transakcje kapitałowe. W takich przypadkach w celu odzwierciedlenia zmian we względnych udziałach w jednostce zależnej Grupa Kapitałowa dokonuje korekty wartości bilansowej udziałów kontrolujących oraz udziałów niekontrolujących. Wszelkie różnice pomiędzy kwotą korekty udziałów niekontrolujących a wartością godziwą kwoty zapłaconej lub otrzymanej odnoszone są na kapitał własny i przypisywane do właścicieli jednostki dominującej.

2.10.20. Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych (ZFŚS)

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 4 marca 1994 roku o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych Grupa Kapitałowa tworzy ZFŚS. Celem Funduszu jest finansowanie działalności socjalnej na rzecz pracowników. Zobowiązania Funduszu stanowią zakumulowane odpisy dokonane przez Bank i spółki Grupy Kapitałowej na rzecz ZFŚS pomniejszone o bezzwrotne wydatki z ZFŚS. W Grupie Kapitałowej nie występuje majątek socjalny, całość zobowiązań z tytułu ZFŚS wyrażona jest w środkach pieniężnych zgromadzonych na wyodrębnionym rachunku bankowym.

Ze względu na fakt, że aktywa ZFŚS nie stanowią aktywów Grupy Kapitałowej, Grupa Kapitałowa w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej dokonała kompensaty aktywów i zobowiązań Funduszu. W związku z powyższym saldo z tytułu ZFŚS w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy Kapitałowej na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku wyniosło zero.

2.10.21. Transakcje i salda w walutach obcych

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało przygotowane w polskich złotych. Polski złoty jest walutą funkcjonalną Grupy Kapitałowej oraz walutą podstawowego środowiska gospodarczego, w którym działa Grupa Kapitałowa.

Transakcje wyrażone w walutach obcych przelicza się na walutę funkcjonalną według kursu obowiązującego w dniu transakcji. Każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego Grupa Kapitałowa przelicza:

- 1) pozycje pieniężne w walucie obcej przy zastosowaniu kursu zamknięcia, tj. kursu średniego ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski, obowiązującego na koniec okresu sprawozdawczego,

- 2) pozycje niepieniężne wyceniane według historycznej ceny nabycia wyrażonej w walucie obcej przy zastosowaniu kursu wymiany z dnia transakcji,
- 3) pozycje niepieniężne wyceniane w wartości godziwej wyrażonej w walucie obcej przeliczane są przy zastosowaniu kursów wymiany, które obowiązywały w dniu, na który wartość godziwa została ustalona.

Zyski i straty kursowe z tytułu rozliczenia tych transakcji oraz wyceny bilansowej aktywów i zobowiązań pieniężnych wyrażonych w walutach obcych ujmuje się w skonsolidowanym rachunku zysków i strat.

Następujące kursy zostały przyjęte dla potrzeb wyceny bilansowej:

	31.12.2015	31.12.2014
EUR	4,2615	4,2623
USD	3,9011	3,5072

2.11. Wprowadzenie nowych standardów i interpretacji oraz zmian standardów i interpretacji

2.11.1. Nowe standardy i interpretacje

W niniejszym rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupa Kapitałowa uwzględniła następujące zmiany do standardów i nowe interpretacje zatwierdzone przez Unię Europejską i obowiązujące dla okresów rocznych rozpoczynających się w dniu 1 stycznia 2015 roku lub po tej dacie:

MSR 19 (zmiana) „Świadczenia pracownicze”

Zmiana dotyczy składek wnoszonych do programów określonych świadczeń przez pracowników lub strony trzecie. Celem zmian jest uproszczenie ujęcia składek, które nie zależą od okresu zatrudnienia, na przykład składki pracownicze ustalone jako stały procent wynagrodzenia.

Według oceny Grupy Kapitałowej, zmiana standardu nie miała istotnego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe w okresie jego pierwszego zastosowania.

Zmiany do Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej 2010-2012

Doroczne poprawki MSSF 2010-2012 (MSSF 2, MSSF 3, MSSF 8, MSSF 13, MSR 16, MSR 24 oraz MSR 38) mają głównie na celu rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa.

Według oceny Grupy Kapitałowej, zmiany standardów nie miały istotnego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe w okresie jego pierwszego zastosowania.

Zmiany do Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej 2011-2013

Doroczne poprawki MSSF 2011-2013 (MSSF 1, MSSF 3, MSSF 13 oraz MSR 40) mają głównie na celu rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa.

Według oceny Grupy Kapitałowej, zmiany standardów nie miały istotnego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe w okresie jego pierwszego zastosowania.

KIMSF 21 „Opłaty publiczne”

KIMSF 21 to interpretacja MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”. Interpretacja wyjaśnia co jest zdarzeniem powodującym powstanie zobowiązania do uiszczenia opłaty publicznej.

Wpływ początkowego zastosowania Interpretacji zależy od wysokości opłat publicznych nakładanych przez Rząd, do których uiszczania Grupa Kapitałowa będzie zobowiązana na dzień początkowego zastosowania.

2.11.2. Standardy i interpretacje, które zostały opublikowane i zatwierdzone przez UE, ale wejdą w życie po dniu bilansowym

MSR 1 (zmiana) „Prezentacja sprawozdań finansowych”

Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie.

Wprowadzone zmiany doprecyzowują, że zasada istotności dotyczy zarówno podstawowej części sprawozdania finansowego, jak i not objaśniających. Wskazują także, że wymagane jest ujawnianie jedynie informacji istotnych.

Grupa Kapitałowa jest w trakcie szacowania wpływu wdrożenia zmiany standardu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

MSR 16 (zmiana) „Rzeczowe aktywa trwałe” i MSR 38 (zmiana) „Wartości niematerialne”

Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie.

Rada doszła do wniosku, że stosowanie metody dochodowej do amortyzacji aktywów nie jest właściwe, ponieważ przychody generowane z działalności, w ramach której wykorzystuje się dane aktywa, na ogół odzwierciedlają inne czynniki niż zużycie korzyści ekonomicznych pochodzących z tych aktywów oraz, że dochód nie jest odpowiednią podstawą do pomiaru zużycia korzyści ekonomicznych pochodzących z wartości niematerialnych. Założenie to może jednak nie mieć zastosowania w ściśle określonych warunkach.

Grupa Kapitałowa jest w trakcie szacowania wpływu wdrożenia zmian standardów na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

MSR 16 (zmiana) „Rzeczowe aktywa trwałe” i MSR 41 (zmiana) „Rolnictwo”

Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie.

MSR 41 „Rolnictwo” obecnie wymaga, aby wszystkie aktywa biologiczne związane z działalnością rolniczą, były wyceniane w wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży. Opiera się to na założeniu, że wycena w wartości godziwej najlepiej odzwierciedla biologiczną transformację, którą przechodzą takie aktywa w trakcie swojego życia. Gdy roślina produkcyjna osiągnie dojrzałość i zacznie dawać plony, jej przemiana biologiczna nie jest dłużej istotna dla generowania przyszłych korzyści ekonomicznych. Rada zdecydowała, że rośliny produkcyjne powinny być księgowane na tych samych zasadach jak rzeczowe aktywa trwałe, ponieważ funkcja takich roślin jest podobna do funkcji produkcji.

Według oceny Grupy Kapitałowej, zmiany standardów nie będą miały wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

MSR 27 (zmiana) „Jednostkowe sprawozdania finansowe”

Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się po 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie.

Zmiany do MSR 27 umożliwią podmiotom stosowanie metody praw własności do wyceny inwestycji w jednostki zależne, wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone w ich jednostkowych sprawozdaniach finansowych.

Grupa Kapitałowa jest w trakcie szacowania wpływu wdrożenia zmiany standardu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

Zmiany do Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej 2012-2014

Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się po 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie.

Doroczne poprawki MSSF 2012-2014 (MSSF 5, MSSF 7, MSR 19 oraz MSR 34) mają głównie na celu rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa.

Według oceny Grupy Kapitałowej, zmiany standardów nie będą miały istotnego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

Grupa Kapitałowa jest w trakcie szacowania wpływu wdrożenia zmian standardów na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

MSSF 11(zmiana) „Wspólne ustalenia umowne”

Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie.

Zmiany dają nowe wytyczne dla ujęcia nabycia udziałów we wspólnym działaniu, które stanowi przedsiębiorstwo. Zmiany określają odpowiednie podejście księgowe do takich przejęć.

Grupa Kapitałowa jest w trakcie szacowania wpływu wdrożenia zmiany standardu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

Grupa Kapitałowa postanowiła nie skorzystać z możliwości wcześniejszego zastosowania powyższych standardów, zmian do standardów i interpretacji. Według szacunków Grupy Kapitałowej, wyżej wymienione standardy, interpretacje i zmiany do standardów nie miałyby istotnego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej, jeżeli zostałyby zastosowane na dzień bilansowy.

2.11.3. Standardy i interpretacje przyjęte przez RMSR, ale niezatwierdzone przez UE

MSR 7 (zmiana) „Rachunek przepływów pieniężnych”

Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2017 roku lub po tej dacie.

Zmiany wymagają, aby jednostka zastosowała ujawnienia umożliwiające czytelnikom sprawozdań finansowych ocenę zmian zobowiązań wynikających z działalności finansowej, w tym zarówno zmian wynikających z przepływów pieniężnych jak i niepieniężnych.

Grupa Kapitałowa jest w trakcie szacowania wpływu wdrożenia zmiany standardu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

MSR 12 (zmiana) „Podatek dochodowy”

Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2017 roku lub po tej dacie.

Zmiany do MSR 12 wyjaśniają sposób wykazywania aktywów z tytułu odroczonego podatku od niezrealizowanych strat na instrumentach dłużnych wycenianych do wartości godziwej.

Grupa Kapitałowa jest w trakcie szacowania wpływu wdrożenia zmiany standardu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

MSSF 9 „Instrumenty finansowe”

Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie.

Nowe przepisy są częścią zmian zastępujących dotychczasowy standard MSR 39 „Instrumenty finansowe – ujmowanie i wycena”.

Główne zmiany wynikające z nowego standardu to między innymi:

- 1) nowe zasady klasyfikacji aktywów finansowych,
- 2) nowe kryteria klasyfikacji aktywów do grupy aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu,
- 3) nowe zasady rozpoznawania zmian wyceny do wartości godziwej inwestycji w kapitałowe instrumenty finansowe,
- 4) likwidacja konieczności wyodrębniania wbudowanych instrumentów pochodnych z aktywów finansowych.

Większość wymogów MSR 39 w zakresie klasyfikacji i wyceny zobowiązań finansowych została przeniesiona do MSSF 9 w niezmiennym kształcie. Standard został rozszerzony o część dotyczącą zasad wyceny według zamortyzowanego kosztu oraz zasad stosowania rachunkowości zabezpieczeń.

Grupa Kapitałowa jest w trakcie szacowania wpływu wdrożenia standardu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

MSSF 10 (zmiana) „Skonsolidowane sprawozdania finansowe” i MSR 28 (zmiana) „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach”

Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się po 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie.

Zmiany dotyczą transakcji sprzedaży bądź wniesienia aktywów pomiędzy inwestorem a jego jednostką stowarzyszoną lub jednostką będącą wspólnym przedsięwzięciem. Główną konsekwencją zmian jest to, że pełny zysk lub stratę ujmuje się, gdy transakcja dotyczy przedsięwzięcia (jeśli jest ono prowadzone przez spółkę zależną, bądź też nie). Częściowe zyski lub straty ujmuje się wtedy, gdy transakcja dotyczy aktywów, które nie stanowią przedsięwzięcia, nawet jeśli te aktywa znajdują się w jednostce zależnej.

Grupa Kapitałowa jest w trakcie szacowania wpływu wdrożenia zmian standardów na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

MSSF 10 (zmiana) „Skonsolidowane sprawozdanie finansowe”, MSSF 12 (zmiana) „Ujawnienia na temat udziałów w innych jednostkach” oraz MSR 28 (zmiana) „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach”

Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się po 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie.

Zmiany dotyczą jednostek inwestycyjnych do zastosowania zwolnienia z konsolidacji.

Grupa Kapitałowa jest w trakcie szacowania wpływu wdrożenia zmian standardów na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

MSSF 14 „Odroczone salda z regulowanej działalności”

Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie.

Celem wprowadzenia tego standardu jest zwiększenie porównywalności sprawozdań finansowych jednostek zaangażowanych w działalność podlegającą regulacji cen.

Grupa Kapitałowa jest w trakcie szacowania wpływu wdrożenia standardu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

MSSF 15 „Przychody z umów z kontrahentami”

Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie.

Standard poprawi porównywalność sprawozdań finansowych.

Kluczową zasadą nowego standardu jest ujmowanie przychodów w taki sposób, aby rozpoznać transfer towarów lub usług na rzecz klientów w kwocie odpowiadającej wynagrodzeniu, tj. zapłacie, które spółka spodziewa się otrzymać w zamian za te towary lub usługi. Zgodnie z nowym MSSF 15 przychód powstaje w momencie, gdy kontrola nad towarami lub usługami przechodzi w ręce klienta.

Grupa Kapitałowa jest w trakcie szacowania wpływu wdrożenia standardu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

MSSF 16 „Leasing”

Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie.

Nowy standard zastąpi obecnie obowiązujący MSR 17 „Leasing”. Zgodnie z nowym standardem leasingobiorcy mają obowiązek ujmowania prawa do korzystania ze składnika aktywów oraz zobowiązania w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w przypadku wszystkich umów leasingu. Wyjątkiem są krótkoterminowe umowy leasingu o okresie obowiązywania do 12 miesięcy oraz umowy leasingu aktywów o niewielkiej wartości.

Grupa Kapitałowa jest w trakcie szacowania wpływu wdrożenia standardu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

2.12. Zestawienie prezentujące korekty błędów oraz zmiany dokonane w celu zapewnienia porównywalności danych sprawozdania finansowego za rok poprzedzający ze sprawozdaniem za rok obrotowy

Grupa Kapitałowa w celu zapewnienia porównywalności danych za rok poprzedni dokonała następujących zmian przedstawionych w tabelach poniżej. Opis zmian znajduje się pod tabelami.

	Rok zakończony 31 grudnia 2014 dane zatwierdzone	Wartość korekty	Korekta	Rok zakończony 31 grudnia 2014 dane przekształcone
Przychody z tytułu odsetek	650 650	2 601	C	653 251
Koszty z tytułu odsetek	-371 103	-558	C	-371 661
Wynik z tytułu odsetek	279 547	2 043		281 590
Przychody z tytułu prowizji i opłat	83 988			83 988
Koszty z tytułu prowizji i opłat	-22 474			-22 474
Wynik z tytułu prowizji i opłat	61 514	0		61 514
Przychody z tytułu dywidend	1 725			1 725
Wynik na aktywach i zobowiązaniach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany	11 376	6 943	C	18 319
Wynik na działalności inwestycyjnej	16 722	-8 656	C	8 066
Wynik na działalności podstawowej	370 884	330		371 214
Pozostałe przychody operacyjne	187 172	1 714	C	188 886
Pozostałe koszty operacyjne	-32 514	-65	C	-32 579
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	154 658	1 649		156 307
Ogólne koszty administracyjne	-356 659	1 269	A	-355 390
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe	-301 070	-3 781	C	-304 851
Wynik na działalności operacyjnej	-132 187	-533		-132 720
Udział w zyskach (stratach) jednostek podporządkowanych	-24			-24
Zysk (strata) brutto	-132 211	-533		-132 744
Podatek dochodowy	9 785	392		10 177
- bieżący podatek dochodowy	-4 582			-4 582
- odroczony podatek dochodowy	14 367	392	C	14 759
Zysk (strata) netto	-122 426	-141		-122 567
- przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej	-121 246	-999	A,C,E	-122 245
- przypadający akcjonariuszom niekontrolującym	-1 180	858	C,E	-322
Zysk (strata) na akcję (w zł) z zysku za rok obrotowy przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej				
- podstawowy z zysku (straty) za rok obrotowy	-0,37			-0,37
- rozwodniony z zysku (straty) za rok obrotowy	-0,37			-0,37

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

	Rok zakończony 31 grudnia 2014 dane zatwierdzone	Wartość korekty	Korekta	Rok zakończony 31 grudnia 2014 dane przekształcone
Zysk (strata) netto	-122 426	-141		-122 567
Pozostałe całkowite dochody netto, które mogą zostać przeniesione do wyniku finansowego	2 523	-4 513		-1 990
Wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	1 550	-3 382	C	-1 832
- podatek odroczony	-293	643	C	350
Przeniesienie na wynik finansowy w wyniku sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	643	-2 191	C	-1 548
- podatek odroczony	-122	417	C	295
Razem całkowite dochody netto	-120 196	-4 654		-124 850
- przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej	-119 016	-5 512		-124 528
- przypadający akcjonariuszom niekontrolującym	-1 180	858		-322

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

	<u>31 grudnia 2014 dane zatwierdzone</u>	<u>Wartość korekty</u>	<u>Korekta</u>	<u>31 grudnia 2014 dane przekształcone</u>
Aktywa				
Kasa, środki w Banku Centralnym	977 933			977 933
Należności od innych banków	636 050	-370	C	635 680
Pochodne instrumenty finansowe	6 292			6 292
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	8 199			8 199
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	7 258 006	29 773	C	7 287 779
Należności z tytułu leasingu finansowego	281 096			281 096
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	5 400 009	-42 377	C	5 357 632
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	2 613 663			2 613 663
Inwestycje w jednostki podporządkowane	19 733			19 733
Zapasy	3 183			3 183
Rzeczowe aktywa trwałe	441 892	11 903	A,B,D	453 795
Nieruchomości inwestycyjne	1 274	-1 274	B	0
Wartości niematerialne	73 415	-3 726	D	69 689
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	5 928			5 928
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	92 080	876	C	92 956
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	10 622			10 622
Inne aktywa	73 717			73 717
Aktywa razem	17 903 092	-5 195		17 897 897
Zobowiązania				
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	44			44
Zobowiązania wobec innych banków	14 709 754			14 709 754
Pochodne instrumenty finansowe	6 722			6 722
Zobowiązania wobec klientów	2 082 030			2 082 030
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	274 499			274 499
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	369			369
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	2 663	-563	C	2 100
Pozostałe zobowiązania	186 269	1 910	C	188 179
Rezerwy	21 758			21 758
Zobowiązania razem	17 284 108	1 347		17 285 455
Kapitał własny				
Kapitał zakładowy	330 039			330 039
Akcje własne	-3 980			-3 980
Kapitał zapasowy	279 919	203	C, E	280 122
Kapitał z aktualizacji wyceny	-9 217	-5 472	C	-14 689
Niepodzielony wynik finansowy z lat ubiegłych	-6 416	1 757	A, C, E	-4 659
Wynik roku bieżącego	-121 246	-999	A, C, E	-122 245
Pozostałe kapitały	70 414	627	C, E	71 041
Razem kapitał własny przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej	539 513	-3 884		535 629
Przypadający akcjonariuszom niekontrolującym	79 471	-2 658	C, E	76 813
Kapitał własny ogółem	618 984	-6 542		612 442
Suma zobowiązań i kapitału własnego	17 903 092	-5 195		17 897 897

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

	Rok zakończony 31 grudnia 2014 dane zatwierdzone	Wartość korekty	Korekta	Rok zakończony 31 grudnia 2014 dane przekształcone
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej				
Zysk (strata) netto	-122 426	-141		-122 567
Korekty razem:	627 702	141		627 843
Amortyzacja	38 555	-1 269	A	37 286
Odsetki	-49 099			-49 099
Dywidendy otrzymane	-1 725			-1 725
Zysk (strata) z działalności inwestycyjnej	-20 596			-20 596
Zmiana stanu należności od innych banków	-105 067	370	C	-104 697
Zmiana stanu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	3 393			3 393
Zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	602 721	10 407	C	613 128
Zmiana stanu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	2 011 866	-11 070	C	2 000 796
Zmiana stanu zapasów oraz innych aktywów	45 925			45 925
Zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków	-2 011 390			-2 011 390
Zmiana stanu pochodnych instrumentów finansowych	1 441			1 441
Zmiana stanu zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	0			0
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	93 356			93 356
Zmiana stanu pozostałych zobowiązań	-57 690	1 311	C	-56 379
Zmiana stanu rezerw	-6 597			-6 597
Zapłacony podatek dochodowy	16 069			16 069
Bieżący i odroczony podatek dochodowy ujęty w wyniku finansowym	9 785	392	C	10 177
Zyski (straty) jednostek podporządkowanych ujęte w wyniku finansowym	-24			-24
Zmiana należności z tytułu leasingu finansowego	26 344			26 344
Inne korekty	30 435			30 435
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	505 276	0		505 276

Opis zmian:

A Korekta umorzenia prawa wieczystego użytkowania gruntów.

Grupa Kapitałowa zidentyfikowała błąd polegający na dokonywaniu odpisów amortyzacyjnych od części posiadanych praw wieczystego użytkowania gruntów. W związku z powyższym dokonała korekty naliczonego umorzenia, co wpłynęło na wzrost wartości rzeczowych aktywów trwałych prezentowanych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2014 roku o kwotę 6.903 tys. zł. Wpływ przeprowadzanej korekty na skonsolidowane kapitały własne wyniósł 6.903 tys. zł, w tym 1.269 tys. zł na skonsolidowany rachunek zysków i strat.

B Zmiana prezentacji nieruchomości posiadanej przez Grupę Kapitałową.

Grupa Kapitałowa dokonała zmiany prezentacyjnej posiadanej nieruchomości z pozycji nieruchomości inwestycyjne do pozycji rzeczowe aktywa trwałe w wysokości 1.274 tys. zł według stanu na dzień 31 grudnia 2014 roku. Powyższa korekta nie miała wpływu na skonsolidowane kapitały własne oraz na skonsolidowany rachunek zysków i strat.

- C** Korekta prezentacji oraz wyceny portfeli skupionych wierzytelności posiadanych przez Grupę Kapitałową.
- Grupa Kapitałowa dokonała zmiany prezentacji posiadanych portfeli skupionych wierzytelności z pozycji aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży w wysokości 42.377 tys. zł oraz należności od innych banków w wysokości 370 tys. zł do pozycji kredyty i pożyczki udzielone klientom. Dodatkowo w zatwierdzonym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej za rok zakończony 31 grudnia 2014 roku, Grupa Kapitałowa ujęła korektę zidentyfikowanego błędu popełnionego w latach poprzednich polegającego na błędnym oszacowaniu wartości godziwej pakietów wierzytelności w portfelach funduszy inwestycyjnych zamkniętych. Wartość powyższej korekty wpłynęła na pomniejszenie wartości portfeli skupionych wierzytelności o kwotę 12.974 tys. zł. Łączny wpływ przeprowadzanych korekt na skonsolidowane kapitały własne wyniósł -13.445 tys. zł, w tym -1.410 tys. zł na skonsolidowany rachunek zysków i strat.
- D** Korekta prezentacji odpisu z tytułu spadku wyceny aktywów spółek uzdrowiskowych.
- Grupa Kapitałowa dokonała reklasyfikacji odpisu z tytułu spadku wycen aktywów spółek uzdrowiskowych z rzeczowych aktywów trwałych do wartości firmy prezentowanej w wartościach niematerialnych w wysokości 3.726 tys. zł według stanu na dzień 31 grudnia 2014 roku.
- E** Korekta kapitałów niekontrolujących
- Grupa Kapitałowa dokonała korekty w obliczeniach kapitałów niekontrolujących na jednym z podmiotów konsolidowanych metodą pełną, w wyniku której nastąpiło przesunięcie pomiędzy kapitałami przypadającymi jednostce dominującej, a kapitałami przypadającymi akcjonariuszom niekontrolującym w wysokości 346 tys. zł według stanu na dzień 31 grudnia 2014 roku.

3. Segmenty działalności

Zgodnie z wymogiem MSSF 8 informacje o segmencie oparte są na danych finansowych zastosowanych do celów sprawozdawczości wewnętrznej dostarczanej Zarządowi Banku (głównemu organowi odpowiedzialnemu za podejmowanie decyzji operacyjnych), którego zadaniem jest alokacja zasobów do segmentów działalności i przeprowadzanie oceny ich wyników.

Segmenty działalności

Działalność Banku została podzielona na segmenty, które wyodrębniono z punktu widzenia określonych grup produktów według jednorodnych cech transakcji:

- 1) segment działalności komercyjnej,
- 2) segment inwestycyjny,
- 3) segment działalności zrzeczeniowej,
- 4) niezaalokowane.

Segment działalności komercyjnej

Segment działalności komercyjnej obejmuje obsługę klientów indywidualnych oraz instytucjonalnych (przedsiębiorstwa, jednostki budżetowe, wspólnoty mieszkaniowe). Działalność tego segmentu analizowana jest w ujęciu następujących produktów:

- 1) produkty kredytowe, w tym: kredyty hipoteczne, konsumenckie oraz karty kredytowe, kredyty z dofinansowaniem ze środków pomocowych w ramach funduszy strukturalnych UE, kredyty preferencyjne lub z dotacją,
- 2) produkty depozytowe, w tym: rachunki bieżące, lokaty terminowe i negocjowane, rachunki oszczędnościowe,
- 3) produkty transakcyjne, w tym: obsługa gotówkowa, płatności masowe, przelewy krajowe i zagraniczne, polecenie zapłaty.

W ramach segmentu działalności komercyjnej prowadzona jest działalność restrukturyzacyjno-windykacyjna wierzytelności. Wierzytelności te zarządzane są zarówno przez Bank jak i poprzez Centrum Finansowe Banku BPS S.A. na podstawie umów-zlecenia oraz umów cesji.

Do segmentu zaliczona została także działalność spółek BPS Leasing S.A., BS Leasing S.A. oraz BPS Faktor S.A.

Segment inwestycyjny

Segment inwestycyjny obejmuje przede wszystkim działalność w zakresie operacji skarbowych, rynków finansowych, zarządzania płynnością, ryzykiem stóp procentowych i walutowym Banku oraz działalność maklerską. W ramach tego segmentu są wykazywane wyniki Domu Maklerskiego Banku BPS S.A., BPS Towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych S.A., BPS Doradztwo S.A. oraz wszystkich zamkniętych funduszy inwestycyjnych i pozostałych spółek.

Segment działalności zrzeczeniowej

Segment działalności zrzeczeniowej obejmuje całą działalność Banku związaną z pełnioną funkcją Banku Zrzeszającego. Do segmentu tego zalicza się produkty i usługi świadczone na rzecz zrzeszonych Banków Spółdzielczych na podstawie umowy Zrzeszenia.

Niezaalokowane

Segment ten obejmuje przychody, koszty oraz pozycje bilansowe nieprzydzielone do żadnego z wyżej wymienionych segmentów.

Wycena

Wycena aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów segmentów jest zgodna z polityką rachunkowości stosowaną w Banku. Zarządczy wynik z tytułu odsetek uwzględnia księgowo przychody i koszty odsetkowe, które są korygowane o przychody i koszty wyliczone przy wykorzystaniu wewnętrznych cen transferowych.

Skonsolidowany rachunek zysków i strat oraz skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej zawierają pozycje, które bezpośrednio można zakwalifikować do danego segmentu, jak również takie, które przypisywane są do danego segmentu w oparciu o racjonalne przesłanki przy zastosowaniu odpowiednich metod alokacji.

Począwszy od 1 stycznia 2015 roku Bank zmienił podejście do alokacji prowadzonej działalności na segmenty operacyjne. Ze względu na zmiany struktury organizacyjnej i zmiany w przebiegu procesów biznesowych w informacji używanej do celów zarządczych połączono prezentowane dotychczas segmenty sprzedażowy i aktywów wydzielonych w jeden segment działalności komercyjnej, wyodrębniono natomiast segment działalności zrzeczeniowej. Zmianie uległy także wewnętrzne ceny transferowe. Dla zachowania porównywalności przeliczone zostały dane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat za okres od 1 stycznia 2014 roku do 31 grudnia 2014 roku oraz dane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2014 roku.

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Skonsolidowany rachunek zysków i strat za okres od 1 stycznia 2015 do 31 grudnia 2015

	Segment działalności komercyjnej	Segment Inwestycyjny	Segment działalności zrzeszeniowej	Niezaalokowane	Razem
Wynik z tytułu odsetek	177 847	43 393	25 824	0	247 064
- Przychody odsetkowe, z tego:	354 138	445 833	202 382	0	1 002 353
- przychody odsetkowe od klientów	319 926	149 145	6 414	0	475 485
- przychody odsetkowe wewnętrzne	34 212	296 688	195 968	0	526 868
- Koszty odsetkowe, z tego:	-176 291	-402 440	-176 558	0	-755 289
- koszty odsetkowe od klientów	-29 844	-26 241	-172 336	0	-228 421
- koszty odsetkowe wewnętrzne	-146 447	-376 199	-4 222	0	-526 868
Wynik z tytułu prowizji	28 149	9 633	28 212	0	65 994
Przychody z tytułu dywidend, wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany i wynik na działalności inwestycyjnej	1 447	22 082	9 903	0	33 432
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	-2 449	73 863	4 205	-2 886	72 733
Ogólne koszty administracyjne	-143 873	-174 569	-44 199	0	-362 641
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe	-76 818	-26 911	-95	-70	-103 894
Udział w zyskach (stratach) jednostek podporządkowanych	0	600	0	0	600
Wynik segmentu brutto	-15 697	-51 909	23 850	-2 956	-46 712
Podatek dochodowy	0	0	0	3 505	3 505
Wynik finansowy netto	-15 697	-51 909	23 850	549	-43 207

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej wg stanu na dzień 31 grudnia 2015

	Segment działalności komercyjnej	Segment Inwestycyjny	Segment działalności zrzeszeniowej	Niezaalokowane	Razem
Należności od innych banków, klientów oraz z tytułu leasingu finansowego	6 930 410	1 066 703	315 476	0	8 312 589
Pozostałe aktywa, w tym:	27 413	8 961 849	64 576	517 007	9 570 845
- Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	0	0	0	82 567	82 567
Aktywa razem	6 957 823	10 028 552	380 052	517 007	17 883 434
Zobowiązania wobec innych banków oraz klientów	1 983 315	4 926	13 602 116	0	15 590 357
Pozostałe zobowiązania	10 620	1 450 186	0	109 035	1 569 841
Kapitał własny	0	0	0	723 236	723 236
Zobowiązania i kapitał własny razem	1 993 935	1 455 112	13 602 116	832 271	17 883 434

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Skonsolidowany rachunek zysków i strat za okres od 1 stycznia 2014 do 31 grudnia 2014 (dane przekształcone)

	Segment działalności komercyjnej	Segment Inwestycyjny	Segment działalności zrzeszeniowej	Niezaalokowane	Razem
Wynik z tytułu odsetek	198 720	54 719	28 151	0	281 590
- Przychody odsetkowe, z tego:	452 697	685 898	343 306	0	1 481 901
- przychody odsetkowe od klientów	404 516	242 013	6 722	0	653 251
- przychody odsetkowe wewnętrzne	48 181	443 885	336 584	0	828 650
- Koszty odsetkowe, z tego:	-253 977	-631 179	-315 155	0	-1 200 311
- koszty odsetkowe od klientów	-38 857	-21 105	-311 699	0	-371 661
- koszty odsetkowe wewnętrzne	-215 120	-610 074	-3 456	0	-828 650
Wynik z tytułu prowizji	30 716	8 761	22 037	0	61 514
Przychody z tytułu dywidend, wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany, wynik na działalności inwestycyjnej	1 406	17 396	9 308	0	28 110
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	7 736	151 227	2 864	-5 520	156 307
Ogólne koszty administracyjne	-150 509	-152 706	-52 175	0	-355 390
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe	-229 532	-74 550	0	-769	-304 851
Udział w zyskach (stratach) jednostek podporządkowanych	0	-24	0	0	-24
Wynik segmentu brutto	-141 463	4 823	10 185	-6 289	-132 744
Podatek dochodowy	0	0	0	10 177	10 177
Wynik finansowy netto	-141 463	4 823	10 185	3 888	-122 567

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej wg stanu na dzień 31 grudnia 2014 (dane przekształcone)

	Segment działalności komercyjnej	Segment Inwestycyjny	Segment działalności zrzeszeniowej	Niezaalokowane	Razem
Należności od innych banków, klientów oraz z tytułu leasingu finansowego	7 336 762	465 731	402 062	0	8 204 555
Pozostałe aktywa, w tym:	39 425	9 079 518	81 121	493 278	9 693 342
- Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	0	0	0	92 956	92 956
Aktywa razem	7 376 187	9 545 249	483 183	493 278	17 897 897
Zobowiązania wobec innych banków oraz klientów	2 143 985	44 339	14 603 460	0	16 791 784
Pozostałe zobowiązania	12 759	349 663	0	131 249	493 671
Kapitał własny	0	0	0	612 442	612 442
Zobowiązania i kapitał własny razem	2 156 744	394 002	14 603 460	743 691	17 897 897

4. Wynik z tytułu odsetek

Przychody z tytułu odsetek	2015	2014 dane przekształcone
Przychody z tytułu środków w Banku Centralnym	1 130	1 814
Przychody z tytułu należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	1 417	1 460
Przychody z tytułu lokat oraz kredytów udzielonych innym bankom	10 773	11 430
Przychody z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	320 174	407 102
Przychody z tytułu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	86 169	154 064
Przychody z tytułu aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności	53 466	72 228
Przychody z tytułu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	1 473	1 002
Pozostałe	883	4 151
Razem przychody z tytułu odsetek	475 485	653 251

Odsetki od aktywów finansowych z utratą wartości	2015	2014 dane przekształcone
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	89 349	72 913
Pozostałe inwestycje finansowe	2 358	9 139
Razem odsetki od aktywów finansowych z utratą wartości	91 707	82 052

Koszty z tytułu odsetek	2015	2014 dane przekształcone
Koszty z tytułu zobowiązań wobec innych banków	-173 347	-309 764
Koszty z tytułu zobowiązań wobec klientów	-23 636	-38 024
Koszty z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	-245	-136
Koszty z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	-25 275	-21 071
Koszty z tytułu zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu	-368	-1 041
Pozostałe	-5 550	-1 625
Razem koszty z tytułu odsetek	-228 421	-371 661

5. Wynik z tytułu prowizji i opłat

Przychody z tytułu prowizji i opłat	2015	2014 dane przekształcone
Przychody z tytułu prowizji i opłat od banków	30 599	23 842
- z tytułu udzielonych kredytów i pożyczek	8	1
- z tytułu obsługi rachunków bankowych	103	87
- z tytułu kart płatniczych i kredytowych	16 904	14 982
- z tytułu rozliczeń pieniężnych	12 257	7 257
- pozostałe	1 327	1 515
Przychody z tytułu prowizji i opłat od klientów	57 552	60 146
- z tytułu udzielonych kredytów i pożyczek	22 848	24 659
- z tytułu obsługi rachunków bankowych	7 864	7 808
- z tytułu kart płatniczych i kredytowych	2 405	2 933
- z tytułu działalności maklerskiej, powierniczej i zarządzania funduszami	14 297	14 014
- z tytułu pośrednictwa sprzedaży ubezpieczeń	697	823
- z tytułu rozliczeń pieniężnych	7 397	8 030
- z tytułu zobowiązań gwarancyjnych	806	977
- z tytułu administracji wierzytelnościami	0	9
- pozostałe	1 238	893
Razem przychody z tytułu prowizji i opłat	88 151	83 988

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Koszty z tytułu prowizji i opłat	2015	2014 dane przekształcone
Koszty z tytułu prowizji i opłat od banków	-5 227	-5 805
- z tytułu otrzymanych kredytów i pożyczek	-133	-13
- z tytułu obsługi rachunków bankowych	-1 768	-1 518
- z tytułu kart płatniczych i kredytowych	-451	-569
- z tytułu rozliczeń pieniężnych	-19	-35
- pozostałe	-2 856	-3 670
Koszty z tytułu prowizji i opłat od klientów	-16 930	-16 669
- z tytułu otrzymanych kredytów i pożyczek	-41	-60
- z tytułu obsługi rachunków bankowych	-27	-65
- z tytułu kart płatniczych i kredytowych	-11 456	-10 185
- z tytułu działalności maklerskiej, powierniczej i zarządzania funduszami	-1 602	-2 062
- z tytułu administracji wierzytelnościami	-831	-590
- pozostałe	-2 973	-3 707
Razem koszty z tytułu prowizji i opłat	-22 157	-22 474

W celu ujednoczenia prezentacji danych w bieżącym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym w stosunku do skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 roku Grupa Kapitałowa dokonała zmiany w prezentacji przychodów i kosztów związanych z zarządzaniem funduszami. Przychody zarządzania funduszami w wysokości 7.019 tys. zł i koszty zarządzania funduszami w wysokości 597 tys. zł, które w skonsolidowanym rachunku zysków i strat za okres od 1 stycznia 2014 do 31 grudnia 2014 roku były prezentowane w pozycji „pozostałe”, w bieżącym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym zaprezentowane zostały w pozycji „z tytułu działalności maklerskiej, powierniczej i zarządzania funduszami”.

6. Przychody z tytułu dywidend

Przychody z tytułu dywidend	2015	2014
Od emitentów aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	1	0
Od emitentów aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	1 873	1 725
Razem przychody z tytułu dywidend	1 874	1 725

7. Wynik na aktywach i zobowiązaniach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

Wynik na aktywach i zobowiązaniach finansowych przeznaczonych do obrotu	2015	2014 dane przekształcone
Wynik na instrumentach kapitałowych	541	700
Wynik na instrumentach dłużnych	4 843	5 839
Wynik na instrumentach pochodnych	12 828	136
Razem wynik na aktywach i zobowiązaniach finansowych przeznaczonych do obrotu	18 212	6 675
Wynik z pozycji wymiany		
Wynik z pozycji wymiany	-618	11 644
Razem wynik z pozycji wymiany	-618	11 644
Wynik na aktywach i zobowiązaniach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany	17 594	18 319

8. Wynik na działalności inwestycyjnej

	2015	2014 dane przekształcone
Wynik na aktywach finansowe dostępne do sprzedaży	13 964	8 066
- wynik na instrumentach dłużnych	11 917	11 134
- wynik na instrumentach kapitałowych	2 047	-3 068
Razem wynik na działalności inwestycyjnej	13 964	8 066

9. Pozostałe przychody operacyjne

	2015	2014 dane przekształcone
Przychody ze sprzedaży towarów i usług	130 855	103 684
Przychody ze sprzedaży lub likwidacji składników majątku trwałego i aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	5 567	25 221
- z tytułu środków trwałych - nieruchomości	4 685	24 565
- z tytułu środków pozostałych środków trwałych	882	642
- pozostałe	0	14
Przychody z odzyskanych należności nieściągalnych, w tym zwrócone koszty windykacji	3 751	2 941
Przychody ze sprzedaży kredytów i należności	1 203	0
Przychody z otrzymanych kar, odszkodowań i grzywien	266	326
Przychody z tytułu rozwiązania rezerw	89	2 569
- na zobowiązania pracownicze	26	2 565
- na zobowiązania sporne	63	0
- na pozostałe zobowiązania	0	4
Pozostałe	1 255	54 145
Razem pozostałe przychody operacyjne	142 986	188 886

W roku 2014 w związku z objęciem kontrolą czterech Uzdrowisk, w pozycji „Pozostałe” Grupa Kapitałowa ujęła przychody z tytułu wygaśnięcia zobowiązania warunkowego wobec NTI S.A. (obecnie: ABC Finanse S.A.) w kwocie 36.690 tys. zł, odwrócenia dokonanej w latach ubiegłych wyceny metodą praw własności Uzdrowisk w kwocie 4.283 tys. zł oraz rozpoznała ujemną wartość firmy w związku z objęciem kontroli nad spółką NTI S.A. w kwocie 9.032 tys. zł.

10. Pozostałe koszty operacyjne

	2015	2014 dane przekształcone
Koszty z tytułu zakupu towarów i usług	-49 780	-18 303
Koszty z tytułu sprzedaży lub likwidacji składników majątku trwałego i aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-8 187	-4 610
- z tytułu środków trwałych - nieruchomości	-1 201	-162
- z tytułu pozostałych środków trwałych	-4 008	-1 622
- z tytułu wartości niematerialnych	0	-1 784
- pozostałe	-2 978	-1 042
Koszty windykacji	-2 657	-1 498
Koszty z tytułu zapłaconych odszkodowań, kar i grzywien	-73	-336
Koszty przekazanych darowizn	-59	-293
Koszty z tytułu tworzenia rezerw	-1 211	-2 259
- na zobowiązania sporne	-167	-1 592
- na pozostałe zobowiązania	-1 044	-667
Pozostałe	-8 286	-5 280
Razem pozostałe koszty operacyjne	-70 253	-32 579

Za okres od dnia 1 stycznia 2015 do dnia 31 grudnia 2015 roku w pozycji „Pozostałe”, Grupa Kapitałowa ujawniła przede wszystkim korektę wartości podatku VAT w wysokości 600 tys. zł, likwidację kart płatniczych w wysokości 282 tys. zł oraz koszty z tytułu spisania należności od spółki Wincor-Nixdorf w wysokości 5.480 tys. zł, w stosunku do których Sąd Arbitrażowy oddalił powództwo.

Za okres od dnia 1 stycznia 2014 do dnia 31 grudnia 2014 roku w pozycji „Pozostałe”, Grupa Kapitałowa ujawniła przede wszystkim koszty związane z przedterminowym rozwiązaniem umowy najmu budynku w wysokości 859 tys. zł oraz korekty deklaracji VAT za rok 2013 w kwocie 1.922 tys. zł.

11. Ogólne koszty administracyjne

	2015	2014
Koszty wynagrodzeń i pozostałych świadczeń pracowniczych	-167 192	-167 798
Koszty działania	-148 176	-142 574
- z tytułu utrzymania i wynajmu budynków	-27 815	-30 825
- z tytułu eksploatacji systemów informatycznych	-29 422	-30 102
- z tytułu usług pocztowych i telekomunikacyjnych	-3 787	-4 437
- z tytułu usług badania bilansu, doradztwa i konsultingu	-9 539	-6 679
- z tytułu reklamy i reprezentacji	-4 575	-6 393
- z tytułu podatków i opłat	-7 352	-7 090
- z tytułu kosztów ponoszonych na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego i Komisji Nadzoru Finansowego	-27 334	-14 551
- z tytułu kosztów ponoszonych na rzecz Funduszu Wsparcia Kredytobiorców	-1 328	0
- z tytułu usług ochrony	-4 062	-1 809
- z tytułu obsługi, napraw i remontów	-5 156	-6 862
- z tytułu ubezpieczeń	-2 470	-2 341
- z tytułu usług KIR	-281	-223
- pozostałe	-25 055	-31 262
Amortyzacja	-42 991	-37 286
- rzeczowych aktywów trwałych	-28 755	-26 412
- wartości niematerialnych	-14 236	-10 874
Pozostałe	-4 282	-7 732
Razem ogólne koszty administracyjne	-362 641	-355 390

Szczegółowy podział kosztów świadczeń pracowniczych znajduje się w nocie nr 12.

W dniu 26 listopada 2015 roku Bank otrzymał od Bankowego Funduszu Gwarancyjnego („BFG”) uchwałę nr 87/DGD/2015 Zarządu BFG w sprawie realizacji wypłat środków gwarantowanych deponentom Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie oraz powiadomienie o konieczności przekazania przez Bank, w terminie do dnia 30 listopada 2015 roku, na rzecz BFG wpłaty w wysokości 4.387 tys. zł przeznaczonej na wypłatę środków gwarantowanych z tytułu depozytów zgromadzonych w Spółdzielczym Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie. Kwota wpłaty zwiększyła koszty działania Banku za 2015 rok.

Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. utworzył w 2015 roku rezerwę na koszty wpłat na Fundusz Wsparcia Kredytobiorców w wysokości 1.328 tys. zł na podstawie ustawy z dnia 9 października 2015 roku o wsparciu kredytobiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, którzy zaciągnęli kredyt mieszkaniowy. W dniu 11 stycznia 2016 roku Bank otrzymał pismo z Rady Funduszu Wsparcia Kredytobiorców informujące, że wysokość składki przypadającej na Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. wynosi 1.328 tys. zł. Składka została wpłacona w dniu 18 lutego 2016 roku.

12. Świadczenia pracownicze

	<u>2015</u>	<u>2014</u>
Wynagrodzenia	-138 420	-139 113
- w tym rezerwy na świadczenia pracownicze	-345	-1 766
Ubezpieczenia	-21 531	-20 621
Pozostałe świadczenia na rzecz pracowników	-7 241	-8 064
- w tym odpisy na ZFŚS	-2 657	-2 531
Razem świadczenia pracownicze	<u>-167 192</u>	<u>-167 798</u>

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

13. Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe

Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku

	Zwiększenia			Zmniejszenia			Wartość odpisów z tytułu utraty wartości na koniec okresu	Wpływ na wynik okresu bieżącego
	Wartość odpisów z tytułu utraty wartości na początek okresu	Utworzenie odpisów z tytułu utraty wartości	Pozostałe niewpływające na rachunek zysków i strat	Zmniejszenie odpisów z tytułu spisania aktywów z bilansu niewpływające na rachunek zysków i strat	Rozwiązanie odpisów z tytułu utraty wartości	Pozostałe niewpływające na rachunek zysków i strat		
Kredyty i pożyczki udzielone klientom oraz należności od innych banków wyceniane według zamortyzowanego kosztu:	-633 069	-205 564	0	29 982	118 814	59 785	-630 052	-86 750
- banki	0	-209	0	0	0	0	-209	-209
- klienci korporacyjni	-492 246	-154 513	0	21 912	92 300	42 952	-489 595	-62 213
- rolnicy	-25 357	-9 921	0	906	3 504	239	-30 629	-6 417
- przedsiębiorcy indywidualni	-48 133	-12 507	0	1 166	11 433	5 549	-42 492	-1 074
- osoby fizyczne	-67 155	-27 380	0	5 998	11 559	11 045	-65 933	-15 821
- instytucje rządowe i samorządowe	-178	-1 034	0	0	18	0	-1 194	-1 016
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	-70 482	-26 000	-199	5 000	15 367	4 588	-71 726	-10 633
Należności z tytułu leasingu finansowego	-27 433	-8 555	0	0	6 849	1 657	-27 482	-1 706
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	-16 537	-873	0	0	0	0	-17 410	-873
Zapasy	-114	-90	0	0	0	0	-204	-90
Investycje w jednostki podporządkowane	0	-4 600	0	0	0	0	-4 600	-4 600
Rzeczowe aktywa trwałe	-37 448	-461	0	0	0	0	-37 909	-461
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	-64	-103	-77	0	0	0	-244	-103
Wartości niematerialne	-4 384	-929	0	0	0	0	-5 313	-929
Inne aktywa	-9 703	-1 308	-2 131	296	1 595	5 088	-6 163	287
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	-4 363	-14 063	0	0	16 027	0	-2 399	1 964
Razem	-803 597	-262 546	-2 407	35 278	158 652	71 118	-803 502	-103 894

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe za rok zakończony 31 grudnia 2014 roku (dane przekształcone)

	Zwiększenia			Zmniejszenia			Wartość odpisów z tytułu utraty wartości na koniec okresu	Wpływ na wynik okresu bieżącego
	Wartość odpisów z tytułu utraty wartości na początek okresu	Utworzenie odpisów z tytułu utraty wartości	Pozostałe niewpływające na rachunek zysków i strat	Zmniejszenie odpisów z tytułu spisania aktywów z bilansu niewpływające na rachunek zysków i strat	Rozwiązanie odpisów z tytułu utraty wartości	Pozostałe niewpływające na rachunek zysków i strat		
Kredyty i pożyczki udzielone klientom oraz należności od innych banków wyceniane według zamortyzowanego kosztu:	-430 335	-319 449	0	4 500	94 223	17 992	-633 069	-225 226
- banki	0	0	0	0	0	0	0	0
- klienci korporacyjni	-310 979	-268 041	0	4 500	64 835	17 439	-492 246	-203 206
- rolnicy	-21 290	-8 729	0	0	4 662	0	-25 357	-4 067
- przedsiębiorcy indywidualni	-34 607	-22 888	0	0	9 362	0	-48 133	-13 526
- osoby fizyczne	-63 202	-19 114	0	0	14 608	553	-67 155	-4 506
- instytucje rządowe i samorządowe	-257	-677	0	0	756	0	-178	79
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	-29 021	-45 060	-63	0	3 616	46	-70 482	-41 444
Należności z tytułu leasingu finansowego	-15 684	-14 226	0	0	2 477	0	-27 433	-11 749
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	-15 097	-1 440	0	0	0	0	-16 537	-1 440
Zapasy	-52	-139	0	0	0	77	-114	-139
Inwestycje w jednostki podporządkowane	-12 000	0	0	0	12 000	0	0	12 000
Rzeczowe aktywa trwałe	-2 738	-34 370	-1 037	697	0	0	-37 448	-34 370
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	0	-64	0	0	0	0	-64	-64
Wartości niematerialne	-368	-4 379	0	0	0	363	-4 384	-4 379
Inne aktywa	-7 691	-2 514	-9 111	104	235	9 274	-9 703	-2 279
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	-8 596	-1 804	-6	0	6 043	0	-4 363	4 239
Razem	-521 582	-423 445	-10 217	5 301	118 594	27 752	-803 597	-304 851

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

14. Podatek dochodowy

	2015	2014 dane przekształcone
Bieżący podatek dochodowy	-1 784	-4 582
Bieżące obciążenie z tytułu podatku dochodowego	-1 784	-4 888
Korekty dotyczące bieżącego podatku dochodowego z lat ubiegłych	0	306
Podatek pobrany u źródła	0	0
Odroczony podatek dochodowy	5 289	14 759
Związany z powstaniem i odwróceniem się różnic przejściowych odnoszonych na wynik finansowy	5 289	14 759
Obciążenie podatkowe wykazane w rachunku zysków i strat	3 505	10 177
Skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym	-11 466	3 446
Odroczony podatek dochodowy dotyczący pozycji odniesionych bezpośrednio na kapitał	-11 466	3 446
Niezrealizowana (strata)/zysk z tytułu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży oraz zyski i straty aktuarialne	-11 466	3 446
Obciążenie podatkowe wykazane w kapitale własnym	-11 466	3 446

Liczbowe uzgodnienie pomiędzy podatkiem obliczonym jako iloczyn wyniku finansowego brutto i obowiązującej stawki podatkowej a rzeczywistym obciążeniem podatkowym wykazanym w rachunku zysków i strat

	2015	2014 dane przekształcone
Zysk (strata) brutto	-46 712	-132 744
Stawka podatku obowiązująca w Polsce	19%	19%
Obciążenie podatkowe wg zastosowanej stawki podatkowej	8 875	25 221
Dochody niepodlegające opodatkowaniu, z tego:	32 064	49 501
- rozwiązane odpisy aktualizujące należności	17 644	37 322
- otrzymane dywidendy	1 874	1 329
- przychody do otrzymania	78	3
- pozostałe	12 468	10 847
Koszty niestanowiące kosztów uzyskania przychodów	-25 099	-93 700
- utworzone odpisy aktualizujące należności	-12 175	-33 942
- pozostałe	-12 924	-59 758
Pozostałe różnice pomiędzy wynikiem finansowym brutto a dochodem do opodatkowania podatkiem dochodowym	-35 230	-34 980
Efektywne obciążenie zysku (straty) brutto podatkiem dochodowym	3 505	10 177
Efektywna stawka podatkowa	7,50%	7,67%

Zobowiązania i należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego

	31.12.2015	31.12.2014 dane przekształcone
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	10 433	5 928
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	845	369

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Podatek odroczony

Odroczony podatek dochodowy na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku wynika z następujących pozycji:

	Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej		Wpływ na skonsolidowany rachunek zysków i strat	
	31.12.2015	31.12.2014 dane przekształcone	2015	2014 dane przekształcone
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego, struktura:				
- odsetki do otrzymania	71 182	80 483	9 301	-64 989
- wartość netto środków trwałych objętych ulgą inwestycyjną	161	170	9	10
- dyskonto i odsetki od papierów wartościowych	73 962	73 830	-132	-9 509
- nadwyżka amortyzacji podatkowej nad bilansową	22 141	18 150	-3 991	-2 882
- pozostałe	110 070	71 262	-38 808	-29 863
Dodatnie różnice przejściowe razem	277 516	243 895	-33 621	-107 233
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego odnoszona na wynik finansowy	52 728	46 341	-6 388	-20 375
Operacje rozliczane z innymi całkowitymi dochodami	101 039	40 676	X	X
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego odnoszona na całkowite dochody	19 197	7 728	X	X
Razem rezerwa z tytułu podatku odroczonego	71 925	54 069	X	X
Kwota kompensaty	-70 624	-51 969	X	X
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego prezentowana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	1 301	2 100	X	X
Aktywo z tytułu podatku odroczonego, struktura:				
- odsetki do zapłacenia	7 223	12 536	-5 313	-29 965
- odsetki skapitalizowane	82	506	-424	-188
- rezerwy na przyszłe zobowiązania	32 393	25 968	6 425	5 748
- rezerwy na utratę wartości należności kredytowych	264 352	408 446	-144 094	145 597
- wycena aktywów finansowych	71 044	81 686	-10 642	-12 430
- przychody z tytułu odsetek i prowizji pobrane z góry	50 904	53 168	-2 264	-15 126
- naliczone odsetki oraz premia od papierów wartościowych	13 122	7 397	5 725	498
- pozostałe	326 461	114 246	212 215	49 643
Ujemne różnice przejściowe razem	765 581	703 953	61 628	143 777
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego odnoszone na wynik finansowy	145 460	133 751	11 710	27 318
Operacje rozliczane z innymi całkowitymi dochodami	40 691	58 811	X	X
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego odnoszone na całkowite dochody	7 731	11 174	X	X
Razem aktywa z tytułu podatku odroczonego	153 191	144 925	X	X
Kwota kompensaty	-70 624	-51 969	X	X
Aktywo z tytułu podatku odroczonego prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	82 567	92 956	X	X
Objęcie kontroli nad jednostkami zależnymi	X	X	-33	7 816
Obciążenie/uznanie z tytułu podatku odroczonego ujęte w rachunku zysków i strat	X	X	5 289	14 759
Obciążenie/uznanie z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujęte w kapitale własnym	-11 466	3 446	X	X

Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku Grupa Kapitałowa w pozycji „Rezerwa z tytułu podatku odroczonego – pozostałe” wykazała dodatnie różnice przejściowe z tytułu rozliczenia umów leasingu finansowego w kwocie 75.260 tys. zł.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku w pozycji „Aktywo z tytułu podatku odroczonego – pozostałe” Grupa Kapitałowa zaprezentowała ujemne różnice przejściowe z tytułu straty podatkowej do rozliczenia w wysokości 133.882 tys. zł oraz wyceny lokat funduszy w kwocie 35.756 tys. zł.

15. Zysk na akcję

Podstawowy zysk (strata) przypadający na jedną akcję

Podstawowy zysk na akcję obliczany jest poprzez podzielenie zysku netto przez średnio ważoną liczbę akcji zwykłych występujących w ciągu danego okresu.

	2015	2014 dane przekształcone
Zysk (strata) netto przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej	-35 699	-122 245
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie	349 087	327 420
Zysk (strata) przypadający na akcję (w zł)	-0,10	-0,37

Rozwodniony zysk (strata) przypadający na jedną akcję

Zysk rozwodniony przypadający na akcję oblicza się poprzez podzielenie zysku netto przez średnią ważoną liczbę wyemitowanych akcji zwykłych występujących w ciągu roku obrotowego, skorygowaną o wpływ instrumentów rozwadniających. W roku 2015 oraz 2014 nie występowały instrumenty rozwadniające.

	2015	2014 dane przekształcone
Zysk (strata) netto przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej	-35 699	-122 245
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie	349 087	327 420
Zysk (strata) rozwodniony przypadający na akcję (w zł)	-0,10	-0,37

16. Dywidendy wypłacone oraz zaproponowane do wypłaty

Zarząd Banku Polskiej Spółdzielczości będzie rekomendował Walnemu Zgromadzeniu Akcjonariuszy Banku uchwałę o niewypłaconiu dywidendy z zysku za rok 2015.

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 roku Bank wygenerował stratę.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku zobowiązania Banku do wypłaty dywidendy za poprzednie lata wynosiły 1 tys. zł natomiast na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosiły 7 tys. zł.

17. Kasa, środki w Banku Centralnym

	31.12.2015	31.12.2014
Środki pieniężne w kasie	84 585	115 585
Środki pieniężne na rachunkach bieżących i terminowych w Banku Centralnym	1 272 558	862 348
Razem kasa, środki w Banku Centralnym	1 357 143	977 933

Bank może wykorzystywać w ciągu dnia środki na rachunkach rezerwy obowiązkowej do bieżących rozliczeń pieniężnych na podstawie dyspozycji złożonej do Narodowego Banku Polskiego, musi jednak zapewnić utrzymanie średniego miesięcznego salda na tym rachunku w odpowiedniej wysokości wynikającej z deklaracji rezerwy obowiązkowej.

18. Należności od innych banków

Należności od innych banków według rodzaju	31.12.2015	31.12.2014 dane przekształcone
Rachunki bieżące	205 173	111 683
Lokaty	380 853	346 447
Kredyty i pożyczki	229 120	161 525
Pozostałe należności	128 920	16 025
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	128 597	3 506
- pozostałe	323	12 519
Razem należności od innych banków brutto	944 066	635 680
Odpisy z tytułu utraty wartości	-209	0
Razem należności od innych banków netto	943 857	635 680

Należności od innych banków według terminów zapadalności	31.12.2015	31.12.2014 dane przekształcone
do 1 miesiąca	518 449	373 462
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	128 622	67 226
powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy	150 548	70 893
powyżej 1 roku do 5 lat	139 860	116 041
powyżej 5 lat	6 566	7 986
o nieokreślonym terminie zapadalności	21	72
Razem należności od innych banków brutto	944 066	635 680
Odpisy z tytułu utraty wartości	-209	0
Razem należności od innych banków netto	943 857	635 680

	31.12.2015	31.12.2014 dane przekształcone
Należności, dla których nie zidentyfikowano przesłanek utraty wartości	943 804	635 680
Należności, dla których zidentyfikowano przesłanki utraty wartości	53	0
Razem należności od innych banków	943 857	635 680

Wszystkie należności od innych banków podlegały ocenie indywidualnej. Na dzień 31 grudnia 2015 roku utworzono odpisy na należności od innych banków w wysokości 209 tys. zł natomiast na dzień 31 grudnia 2014 roku nie utworzono żadnych odpisów.

19. Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu

Na dzień 31 grudnia 2015 roku Grupa Kapitałowa posiadała należność z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu w wysokości nominalnej 17.410 tys. zł, która wynikała z podpisanej umowy nabycia akcji spółki giełdowej z przyrzeczeniem ich odsprzedaży po cenie określonej w umowie. Na dzień 31 grudnia 2014 roku wartość nominalna tej należności wynosiła 16.537 tys. zł. W latach 2015 oraz 2014 Grupa Kapitałowa utworzyła odpis aktualizujący w pełnej wysokości, stąd też wartość bilansowa przedmiotowej należności na dzień 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 roku wyniosła zero.

20. Pochodne instrumenty finansowe

	Aktywa 31.12.2015	Zobowiązania 31.12.2015	Aktywa 31.12.2014	Zobowiązania 31.12.2014
FX swap	0	11	494	229
FX forward	4 660	142	2 802	1 517
IRS	1 473	3 266	2 996	4 481
FRA	0	0	0	495
Razem pochodne instrumenty finansowe	6 133	3 419	6 292	6 722

Na dzień 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 roku Grupa Kapitałowa nie posiadała instrumentów finansowych ujętych w ramach stosowania rachunkowości zabezpieczeń.

Walutowe transakcje terminowe to zobowiązania do kupna walut obcych i lokalnych, obejmujące niezrealizowane transakcje spot. Terminowe operacje wymiany walutowej (operacje typu FX forward) oparte są na określonym w momencie zawarcia kursie waluty na określoną datę w przyszłości. Transakcje FX forward zawierane są przez Bank w celu zarządzania pozycją walutową oraz celem zaspokajania potrzeb klientów w zakresie zabezpieczenia przyszłych płatności w walutach obcych.

Kontrakty FX swap na stopę procentową i kontrakty walutowe to zobowiązania do zamiany jednego strumienia przepływów pieniężnych na inny. Rezultatem takiej transakcji jest zamiana walut lub stóp procentowych (na przykład oprocentowania stałego na zmienne) lub połączenia wszystkich tych czynników. Z wyjątkiem określonych walutowych kontraktów swap, nie następuje w przypadku tych transakcji zamiana kapitału. Kontrakty FRA to kontrakty analogiczne do futures, tyle, że negocjowane indywidualnie i wymagające gotówkowego rozliczenia w określonym terminie w przyszłości różnicy pomiędzy określoną w umowie stopą procentową a aktualną stopą rynkową, na bazie teoretycznej kwoty kapitału.

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Wartości nominalne instrumentów bazowych według terminów zapadalności/wymagalności i wartość godziwa pochodnych instrumentów finansowych

Wartości nominalne instrumentów bazowych według terminów zapadalności/wymagalności i wartość godziwa pochodnych instrumentów finansowych na dzień 31 grudnia 2015 roku

	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem	Wartość godziwa (ujemna)	Wartość godziwa (dodatnia)
Transakcje walutowe								
Swap walutowy	8 509	0	0	0	0	8 509	11	0
zakup	4 261	0	0	0	0	4 261	11	0
sprzedaż	4 248	0	0	0	0	4 248	0	0
Forward walutowy	42 966	88 764	119 778	0	0	251 508	142	4 660
zakup	21 878	45 345	60 516	0	0	127 739	140	4 643
sprzedaż	21 088	43 419	59 262	0	0	123 769	2	17
Transakcje stopy procentowej								
Swap na stopę procentową (IRS)	0	0	46 000	175 000	0	221 000	3 266	1 473
zakup	0	0	23 000	150 000	0	173 000	3 266	0
sprzedaż	0	0	23 000	25 000	0	48 000	0	1 473
Forward rate agreements (FRA)	0	0	0	0	0	0	0	0
zakup	0	0	0	0	0	0	0	0
sprzedaż	0	0	0	0	0	0	0	0
Razem pochodne instrumenty finansowe	51 475	88 764	165 778	175 000	0	481 017	3 419	6 133

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Wartości nominalne instrumentów bazowych według terminów zapadalności/wymagalności i wartość godziwa pochodnych instrumentów finansowych na dzień 31 grudnia 2014 roku

	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem	Wartość godziwa (ujemna)	Wartość godziwa (dodatnia)
Transakcje walutowe								
Swap walutowy	283 214	50 986	0	0	0	334 200	229	494
zakup	141 353	25 574	0	0	0	166 927	229	490
sprzedaż	141 861	25 412	0	0	0	167 273	0	4
Forward walutowy	19 632	299 850	111 308	0	0	430 790	1 517	2 802
zakup	9 880	150 254	55 530	0	0	215 664	82	1 042
sprzedaż	9 752	149 596	55 778	0	0	215 126	1 435	1 760
Transakcje stopy procentowej								
Swap na stopę procentową (IRS)	0	0	0	221 000	0	221 000	4 481	2 996
zakup	0	0	0	123 000	0	123 000	4 481	0
sprzedaż	0	0	0	98 000	0	98 000	0	2 996
Forward rate agreements (FRA)	0	0	300 000	0	0	300 000	495	0
zakup	0	0	300 000	0	0	300 000	495	0
sprzedaż	0	0	0	0	0	0	0	0
Razem pochodne instrumenty finansowe	302 846	350 836	411 308	221 000	0	1 285 990	6 722	6 292

21. Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu

	31.12.2015	31.12.2014
Notowane	40 327	7 781
Notowane dłużne papiery wartościowe		
- emitowane przez inne banki	2 165	1 734
- emitowane przez podmioty sektora niefinansowego	116	265
- emitowane przez Skarb Państwa	38 016	5 697
Razem notowane dłużne papiery wartościowe	40 297	7 696
Notowane kapitałowe papiery wartościowe		
- emitowane przez pozostałe podmioty sektora finansowego	8	2
- emitowane przez podmioty sektora niefinansowego	22	83
Razem notowane kapitałowe papiery wartościowe	30	85
Nienotowane	29 275	418
Nienotowane dłużne papiery wartościowe		
- emitowane przez podmioty sektora niefinansowego	29 271	414
Razem nienotowane dłużne papiery wartościowe	29 271	414
Nienotowane kapitałowe papiery wartościowe		
- emitowane przez podmioty sektora niefinansowego	4	4
Razem nienotowane kapitałowe papiery wartościowe	4	4
Razem aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	69 602	8 199

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu według terminów zapadalności

	31.12.2015	31.12.2014
do 1 miesiąca	64	0
powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy	8 055	26
powyżej 1 roku do 5 lat	5 824	5 310
powyżej 5 lat	26 404	2 248
dla których termin zapadalności upłynął	29 221	526
o nieokreślonym terminie zapadalności	34	89
Razem aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	69 602	8 199

22. Kredyty i pożyczki udzielone klientom

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według rodzaju

	31.12.2015	31.12.2014 dane przekształcone
W rachunku bieżącym od klientów	454 461	327 740
W rachunku kredytowym	6 513 156	7 112 619
- klienci korporacyjni	4 320 087	4 963 121
- rolnicy	611 573	650 245
- przedsiębiorcy indywidualni	387 791	377 456
- osoby fizyczne	968 237	911 928
- instytucje rządowe i samorządowe	225 468	209 869
Dłużne papiery wartościowe	266 923	60 718
Skupione wierzytelności	355 913	302 338
Pozostałe należności	135 827	117 433
Razem kredyty i pożyczki brutto	7 726 280	7 920 848
Odpisy z tytułu utraty wartości	-629 843	-633 069
Razem kredyty i pożyczki netto	7 096 437	7 287 779

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według terminów zapadalności

	31.12.2015	31.12.2014 dane przekształcone
do 1 miesiąca	117 628	637 085
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	293 695	307 120
powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy	1 112 869	1 192 870
powyżej 1 roku do 5 lat	2 115 705	2 342 117
powyżej 5 lat	2 397 006	2 144 172
dla których termin zapadalności upłynął	1 689 377	1 297 484
Razem kredyty i pożyczki brutto	7 726 280	7 920 848
Odpisy z tytułu utraty wartości	-629 843	-633 069
Razem kredyty i pożyczki netto	7 096 437	7 287 779

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według przesłanki utraty wartości

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według przesłanki utraty wartości na dzień 31 grudnia 2015 roku

	Wartość brutto bez utraty wartości	Wartość brutto z utrata wartości	Odpisy na kredyty i pożyczki bez utraty wartości IBNR	Odpisy na kredyty i pożyczki z utratą wartości	Razem wartość netto
W rachunku bieżącym od klientów	454 445	16	-5 167	-9	449 285
W rachunku kredytowym	4 569 545	1 943 611	-22 805	-570 013	5 920 338
- klienci korporacyjni	2 643 538	1 676 549	-14 025	-455 189	3 850 873
- rolnicy	543 639	67 934	-1 331	-28 963	581 279
- przedsiębiorcy indywidualni	260 219	127 572	-2 268	-38 878	346 645
- osoby fizyczne	897 595	70 642	-4 753	-46 808	916 676
- instytucje rządowe i samorządowe	224 554	914	-428	-175	224 865
Dłużne papiery wartościowe	265 438	1 485	-428	-5 070	261 425
Skupione wierzytelności	353 841	2 072	-130	-19 077	336 706
Pozostałe należności	128 418	7 409	-255	-6 889	128 683
Razem kredyty i pożyczki	5 771 687	1 954 593	-28 785	-601 058	7 096 437

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według przesłanki utraty wartości na dzień 31 grudnia 2014 roku (dane przekształcone)

	Wartość brutto bez utraty wartości	Wartość brutto z utrata wartości	Odpisy na kredyty i pożyczki bez utraty wartości IBNR	Odpisy na kredyty i pożyczki z utratą wartości	Razem wartość netto
W rachunku bieżącym od klientów	327 261	479	-2 678	-312	324 750
W rachunku kredytowym	5 033 265	2 079 354	-27 276	-578 113	6 507 230
- klienci korporacyjni	3 142 500	1 820 621	-15 407	-461 153	4 486 561
- rolnicy	584 220	66 025	-1 817	-23 212	625 216
- przedsiębiorcy indywidualni	251 625	125 831	-2 701	-43 639	331 116
- osoby fizyczne	846 223	65 705	-7 351	-50 109	854 468
- instytucje rządowe i samorządowe	208 697	1 172	0	0	209 869
Dłużne papiery wartościowe	52 797	7 921	0	-6 901	53 817
Skupione wierzytelności	301 988	350	-1 159	-10 697	290 482
Pozostałe należności	111 565	5 868	-178	-5 755	111 500
Razem kredyty i pożyczki	5 826 876	2 093 972	-31 291	-601 778	7 287 779

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Kredyty i pożyczki udzielone klientom w podziale na oceniane indywidualnie i grupowo

Kredyty i pożyczki udzielone klientom w podziale na oceniane indywidualnie i grupowo na dzień 31 grudnia 2015 roku (wartość brutto)

	Oceniane indywidualnie	Oceniane grupowo	Razem
W rachunku bieżącym od klientów	340 125	114 336	454 461
W rachunku kredytowym	5 072 986	1 440 170	6 513 156
- klienci korporacyjni	4 122 327	197 760	4 320 087
- rolnicy	370 666	240 907	611 573
- przedsiębiorcy indywidualni	255 177	132 614	387 791
- osoby fizyczne	99 348	868 889	968 237
- instytucje rządowe i samorządowe	225 468	0	225 468
Dłużne papiery wartościowe	266 923	0	266 923
Skupione wierzytelności	107 684	248 229	355 913
Pozostałe należności	132 167	3 660	135 827
Razem kredyty i pożyczki brutto	5 919 885	1 806 395	7 726 280

Kredyty i pożyczki udzielone klientom w podziale na oceniane indywidualnie i grupowo na dzień 31 grudnia 2014 roku (wartość brutto) (dane przekształcone)

	Oceniane indywidualnie	Oceniane grupowo	Razem
W rachunku bieżącym od klientów	221 922	105 818	327 740
W rachunku kredytowym	5 725 046	1 387 573	7 112 619
- klienci korporacyjni	4 813 850	149 271	4 963 121
- rolnicy	383 558	266 687	650 245
- przedsiębiorcy indywidualni	224 247	153 209	377 456
- osoby fizyczne	125 360	786 568	911 928
- instytucje rządowe i samorządowe	178 031	31 838	209 869
Dłużne papiery wartościowe	60 718	0	60 718
Skupione wierzytelności	119 863	182 475	302 338
Pozostałe należności	7 523	109 910	117 433
Razem kredyty i pożyczki brutto	6 135 072	1 785 776	7 920 848

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom w podziale na oceniane indywidualnie i grupowo

Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom w podziale na oceniane indywidualnie i grupowo na dzień 31 grudnia 2015 roku

	Oceniane indywidualnie	Oceniane grupowo	Razem
W rachunku bieżącym od klientów	-3 260	-1 916	-5 176
W rachunku kredytowym	-484 132	-108 686	-592 818
- klienci korporacyjni	-438 284	-30 930	-469 214
- rolnicy	-20 114	-10 180	-30 294
- przedsiębiorcy indywidualni	-19 086	-22 060	-41 146
- osoby fizyczne	-6 045	-45 516	-51 561
- instytucje rządowe i samorządowe	-603	0	-603
Dłużne papiery wartościowe	-5 498	0	-5 498
Skupione wierzytelności	-4 562	-14 645	-19 207
Pozostałe należności	-4 005	-3 139	-7 144
Razem odpisy z tytułu utraty wartości	-501 457	-128 386	-629 843

Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom w podziale na oceniane indywidualnie i grupowo na dzień 31 grudnia 2014 roku (dane przekształcone)

	Oceniane indywidualnie	Oceniane grupowo	Razem
W rachunku bieżącym od klientów	-971	-2 019	-2 990
W rachunku kredytowym	-474 963	-130 426	-605 389
- klienci korporacyjni	-438 512	-38 048	-476 560
- rolnicy	-14 400	-10 629	-25 029
- przedsiębiorcy indywidualni	-16 564	-29 776	-46 340
- osoby fizyczne	-5 487	-51 973	-57 460
- instytucje rządowe i samorządowe	0	0	0
Dłużne papiery wartościowe	-6 901	0	-6 901
Skupione wierzytelności	-3 696	-8 160	-11 856
Pozostałe należności	-2 723	-3 210	-5 933
Razem odpisy z tytułu utraty wartości	-489 254	-143 815	-633 069

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Zmiana stanu odpisów na ekspozycje spełniające przesłanki utraty wartości

Zmiana stanu odpisów na ekspozycje oceniane indywidualnie w 2015 roku

	W rachunku bieżącym od klientów	W rachunku kredytowym	klienci korporacyjni	rolnicy	przedsiębiorcy indywidualni	osoby fizyczne	instytucje rządowe i samorządowe	Dłużne papiery wartościowe	Skupione wierzycelności	Pozostałe należności	Razem
Stan odpisów z tytułu utraty wartości na początek okresu	-971	-474 963	-438 512	-14 400	-16 564	-5 487	0	-6 901	-3 696	-2 723	-489 254
Utworzenie odpisów	-2 816	-148 450	-130 683	-7 531	-6 675	-2 958	-603	-5 099	-869	-706	-157 940
Rozwiązanie odpisów	581	92 756	82 061	2 594	5 257	2 844	0	66	3	36	93 442
Spisanie w ciężar odpisów	0	0	0	0	0	0	0	6 436	0	0	6 436
Pozostałe zmiany	-54	46 525	48 850	-777	-1 104	-444	0	0	0	-612	45 859
Stan odpisów z tytułu utraty wartości na koniec okresu	-3 260	-484 132	-438 284	-20 114	-19 086	-6 045	-603	-5 498	-4 562	-4 005	-501 457

Zmiana stanu odpisów na ekspozycje oceniane indywidualnie w 2014 roku (dane przekształcone)

	W rachunku bieżącym od klientów	W rachunku kredytowym	klienci korporacyjni	rolnicy	przedsiębiorcy indywidualni	osoby fizyczne	instytucje rządowe i samorządowe	Dłużne papiery wartościowe	Skupione wierzycelności	Pozostałe należności	Razem
Stan odpisów z tytułu utraty wartości na początek okresu	-1 465	-274 106	-252 593	-9 654	-3 137	-8 465	-257	-7 355	-1 279	-114	-284 319
Utworzenie odpisów	-740	-272 869	-250 607	-6 639	-14 424	-1 111	-88	-178	-2 418	-2 723	-278 928
Rozwiązanie odpisów	1 227	67 383	55 183	2 055	4 205	5 186	754	545	1	0	69 156
Spisanie w ciężar odpisów	0	17 905	17 352	0	0	553	0	0	0	0	17 905
Pozostałe zmiany	7	-13 276	-7 847	-162	-3 208	-1 650	-409	87	0	114	-13 068
Stan odpisów z tytułu utraty wartości na koniec okresu	-971	-474 963	-438 512	-14 400	-16 564	-5 487	0	-6 901	-3 696	-2 723	-489 254

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Zmiana stanu odpisów na ekspozycje oceniane grupowo w 2015 roku

	W rachunku bieżącym od klientów	W rachunku kredytowym	klienci korporacyjni	rolnicy	przedsiębiorcy indywidualni	osoby fizyczne	instytucje rządowe i samorządowe	Dłużne papiery wartościowe	Skupione wierzycelności	Pozostałe należności	Razem
Stan odpisów z tytułu utraty wartości na początek okresu	-2 019	-130 426	-38 048	-10 629	-29 776	-51 973	0	0	-8 160	-3 210	-143 815
Ut看wienie odpisów	-1 007	-36 960	-11 631	-2 299	-5 447	-17 583	0	0	-8 153	-1 295	-47 415
Rozwiązanie odpisów	1 053	21 763	8 773	826	5 450	6 714	0	0	1 668	888	25 372
Spisanie w ciężar odpisów	0	82 544	57 934	1 144	6 582	16 884	0	0	0	788	83 332
Pozostałe zmiany	57	-45 607	-47 958	778	1 131	442	0	0	0	-310	-45 860
Stan odpisów z tytułu utraty wartości na koniec okresu	-1 916	-108 686	-30 930	-10 180	-22 060	-45 516	0	0	-14 645	-3 139	-128 386

Zmiana stanu odpisów na ekspozycje oceniane grupowo w 2014 roku (dane przekształcone)

	W rachunku bieżącym od klientów	W rachunku kredytowym	klienci korporacyjni	rolnicy	przedsiębiorcy indywidualni	osoby fizyczne	instytucje rządowe i samorządowe	Dłużne papiery wartościowe	Skupione wierzycelności	Pozostałe należności	Razem
Stan odpisów z tytułu utraty wartości na początek okresu	-1 762	-133 667	-42 482	-11 656	-30 169	-49 360	0	0	-6 087	-4 500	-146 016
Ut看wienie odpisów	-1 191	-34 134	-10 879	-1 737	-7 585	-13 522	-411	0	-2 075	-3 118	-40 518
Rozwiązanie odpisów	941	24 099	7 466	2 602	4 770	9 259	2	0	2	22	25 064
Spisanie w ciężar odpisów	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4 500	4 500
Pozostałe zmiany	-7	13 276	7 847	162	3 208	1 650	409	0	0	-114	13 155
Stan odpisów z tytułu utraty wartości na koniec okresu	-2 019	-130 426	-38 048	-10 629	-29 776	-51 973	0	0	-8 160	-3 210	-143 815

23. Leasing finansowy i operacyjny

23.1. Leasing finansowy

Grupa Kapitałowa jako leasingodawca

Grupa Kapitałowa prowadzi działalność leasingową poprzez spółkę zależną BPS Leasing S.A. oraz BS Leasing S.A.

Wartość kwot inwestycji leasingowej brutto oraz minimalnych opłat leasingowych

	Inwestycje leasingowe brutto		Wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych	
	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2014
do 1 roku	12 164	82 825	11 899	61 083
od roku do 5 lat	22 443	151 933	20 483	112 050
powyżej 5 lat	292 981	183 589	267 395	135 396
Razem brutto	327 588	418 347	299 777	308 529
Niezrealizowane przychody finansowe	-27 811	-109 818		
Inwestycja leasingowa netto	299 777	308 529		
Wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych	299 777	308 529		
Odpisy z tytułu utraty wartości	-27 482	-27 433		
Wartość bilansowa	272 295	281 096		

Grupa Kapitałowa zawiera jako leasingodawca transakcje leasingu finansowego, których głównym przedmiotem są środki transportu, maszyny i urządzenia techniczne.

Ponadto, w przypadku gdy Grupa Kapitałowa jest leasingobiorcą, jeśli leasing finansowy odbywa się między spółkami z Grupy Kapitałowej, wzajemne transakcje z tytułu leasingu finansowego podlegają eliminacji. Zawierane przez Grupę Kapitałową transakcje leasingowe powodują jej narażenie przede wszystkim na ryzyko kredytowe, walutowe oraz ryzyko przepływów pieniężnych związane ze stopą procentową. Zasady zarządzania ryzykiem związanym z instrumentami finansowymi są jednolite dla całej Grupy Kapitałowej i zostały opisane w nocie nr 54.3.

Grupa Kapitałowa jako leasingobiorca

Przyszłe minimalne opłaty leasingowe z tytułu leasingu finansowego

	31.12.2015	31.12.2014
do 1 roku	247	454
powyżej 1 roku do 5 lat	225	89
Razem przyszłe minimalne opłaty leasingowe	472	543

23.2. Leasing operacyjny

Grupa Kapitałowa jako leasingodawca

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku Grupa Kapitałowa nie posiadała umów w ramach leasingu operacyjnego, w których była leasingodawcą.

Grupa Kapitałowa jako leasingobiorca

Umowy leasingu operacyjnego, w których Grupa Kapitałowa występuje jako leasingobiorca, dotyczą przede wszystkim najmu i dzierżawy nieruchomości oraz floty samochodowej użytkowanej przez Grupę Kapitałową

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

w ramach normalnej działalności operacyjnej. Wszystkie umowy zawierane są na warunkach rynkowych, bez wyjątkowych lub niestandardowych postanowień.

W 2015 roku oraz 2014 roku nie wystąpiły istotne warunkowe opłaty leasingowe ani nieodwołalne umowy subleasingowe.

Przyszłe minimalne opłaty leasingowe z tytułu leasingu operacyjnego

	31.12.2015	31.12.2014
do 1 roku	10 051	9 355
powyżej 1 roku do 5 lat	40 897	25 771
powyżej 5 lat	7 782	5 938
Razem przyszłe minimalne opłaty leasingowe	58 730	41 064

Wartość minimalnych opłat leasingowych z tytułu leasingu operacyjnego ujętych jako koszt w 2015 roku wyniosła 10.183 tys. zł, a w 2014 roku 20.523 tys. zł.

24. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

	31.12.2015	31.12.2014 dane przekształcone
Notowane	4 146 123	4 626 289
Notowane dłużne papiery wartościowe		
- emitowane przez NBP	1 523 806	3 111 897
- emitowane przez inne banki	97 517	64 095
- emitowane przez pozostałe podmioty sektora finansowego	9 961	9 593
- emitowane przez podmioty sektora niefinansowego	19 900	96 279
- emitowane przez Skarb Państwa	2 451 988	1 304 262
Razem notowane dłużne papiery wartościowe	4 103 172	4 586 126
Notowane kapitałowe papiery wartościowe		
- emitowane przez inne banki	3 120	0
- emitowane przez pozostałe podmioty sektora finansowego	57	1 644
- emitowane przez podmioty sektora niefinansowego	39 774	38 519
Razem notowane kapitałowe papiery wartościowe	42 951	40 163
Nienotowane	676 081	801 825
Nienotowane dłużne papiery wartościowe		
- emitowane przez inne banki	123 332	223 651
- emitowane przez pozostałe podmioty sektora finansowego	6 274	6 277
- emitowane przez podmioty sektora niefinansowego	79 176	140 509
- emitowane przez instytucje rządowe i samorządowe	123 105	147 997
Razem nienotowane dłużne papiery wartościowe	331 887	518 434
Nienotowane kapitałowe papiery wartościowe		
- emitowane przez inne banki	8 912	13 522
- emitowane przez pozostałe podmioty sektora finansowego	329 609	240 144
- emitowane przez podmioty sektora niefinansowego	5 673	29 725
Razem nienotowane kapitałowe papiery wartościowe	344 194	283 391
Razem aktywa finansowe dostępne do sprzedaży brutto	4 822 204	5 428 114
Odpisy z tytułu utraty wartości	-71 726	-70 482
Razem aktywa finansowe dostępne do sprzedaży netto	4 750 478	5 357 632

Bank otrzymał informacje dotyczące proponowanej alokacji rozliczenia transakcji przejęcia Visa Europe przez Visa Inc. Przeprowadzenie transakcji uzależnione jest od otrzymania stosownych zgód regulacyjnych, a jej finalizacja przewidywana jest na drugi kwartał 2016 roku. Wartość transakcji została określona na 16,5 mld EUR, płatna w dacie rozliczenia transakcji, z czego 11,5 mld EUR ma zostać wypłacone w gotówce a 5 mld EUR w akcjach uprzywilejowanych Visa Inc. Dodatkowo transakcja przewiduje odroczoną płatność typu „earn-out” do kwoty 4,7 mld EUR płatną w gotówce po 16-tu kwartałach od daty rozliczenia transakcji. Ostateczna wysokość odroczonej płatności będzie uzależniona od spełnienia szeregu warunków, w tym od łącznych przychodów Visa Europe wygenerowanych przez wszystkich uczestników tej organizacji w ciągu czterech lat od finalizacji transakcji. Udział Banku w odroczonej płatności będzie uzależniony od udziału przychodów wygenerowanych przez Bank w łącznych przychodach organizacji. Z uwagi na powyższe, wartość odroczonej płatności na rzecz Banku nie jest jeszcze możliwa do określenia.

Z tytułu członkostwa w Visa Europe Bank będzie jednym z beneficjentów transakcji. Zgodnie z otrzymaną informacją potencjalny udział Banku w rozliczeniu transakcji ma wynieść 28.099 tys. EUR, w tym 20.920 tys. EUR w gotówce, oraz 7.179 tys. EUR w akcjach Visa Inc. Powyższe kwoty mogą zostać skorygowane o koszty transakcji oraz o kwoty odpowiadające utracie wartości spółki Visa Europe wynikające ze zdarzeń opisanych w dokumentach transakcyjnych.

W związku z transakcją, na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank dokonał przeszacowania posiadanego udziału w Visa Europe do wartości godziwej. Wartość godziwą udziału ustalono w oparciu o przewidywaną wartość alokacji rozliczenia transakcji skorygowaną o ewentualne koszty transakcji. Na dzień 31 grudnia 2015 roku ustalona wartość godziwa wyniosła 25.258 tys. EUR, tj. 107.637 tys. zł. Bank ujmuje udział w Visa Europe w kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, w związku z czym ustalona wartość godziwa została ujęta w kapitale z aktualizacji wyceny na dzień 31 grudnia 2015 roku, co nie miało wpływu na wynik finansowy Banku za 2015 rok.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży według terminów zapadalności

	31.12.2015	31.12.2014 dane przekształcone
do 1 miesiąca	1 549 102	3 125 878
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	2 209	72 217
powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy	54 996	108 769
powyżej 1 roku do 5 lat	1 343 417	577 376
powyżej 5 lat	1 398 280	1 120 720
dla których termin zapadalności upłynął	87 055	99 600
o nieokreślonym terminie zapadalności	387 145	323 554
Razem aktywa finansowe dostępne do sprzedaży brutto	4 822 204	5 428 114
Odpisy z tytułu utraty wartości	-71 726	-70 482
Razem aktywa finansowe dostępne do sprzedaży netto	4 750 478	5 357 632

25. Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności

	31.12.2015	31.12.2014
Notowane dłużne papiery wartościowe		
- emitowane przez Skarb Państwa	2 513 528	2 603 811
- emitowane przez instytucje rządowe i samorządowe	0	9 852
Razem aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności brutto	2 513 528	2 613 663
Odpisy z tytułu utraty wartości	0	0
Razem aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności netto	2 513 528	2 613 663

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności według terminów zapadalności

	<u>31.12.2015</u>	<u>31.12.2014</u>
do 1 miesiąca	49 888	0
powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy	0	36 243
powyżej 1 roku do 5 lat	2 230 130	2 343 604
powyżej 5 lat	233 510	233 816
Razem aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności brutto	2 513 528	2 613 663
Odpisy z tytułu utraty wartości	0	0
Razem aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności netto	<u>2 513 528</u>	<u>2 613 663</u>

26. Udziały w jednostkach podporządkowanych wycenianych metodą praw własności

Udziały w jednostkach podporządkowanych wycenianych metodą praw własności w roku 2015

W listopadzie 2015 roku Grupa Kapitałowa nabyła udziały w podmiocie RUT-PASZ Sp. z o.o. Procentowy udział Grupy Kapitałowej w głosach na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosił 40,19%. Po powyższej transakcji Grupa Kapitałowa dokonała wyceny posiadanych udziałów, rozpoznając dodatnią wycenę w wysokości 600 tys. zł w pozycji „Udział w zyskach (stratach) jednostek podporządkowanych”. Na dzień sprawozdawczy, tj. 31 grudnia 2015 roku Grupa Kapitałowa postanowiła objąć aktywa podmiotu pełnym odpisem aktualizującym i tym samym wartość bilansowa aktywów była równa 0 zł.

Udziały w jednostkach podporządkowanych wycenianych metodą praw własności w roku 2014

W 2014 roku Grupa Kapitałowa nabyła certyfikaty inwestycyjne funduszu inwestycyjnego zamkniętego aktywów niepublicznych TRUST FIZ AN, który posiada obligacje spółek deweloperskich i zajmuje się działaniami windykacyjno-restrukturyzacyjnymi. Procentowy udział Grupy Kapitałowej w funduszu (posiadane CI) na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 37,02% w związku z powyższym podmiot podlegał konsolidacji metodą praw własności.

	<u>Trust Fundusz Inwestycyjny Zamknięty AN</u>
31.12.2014	
Aktywa obrotowe	51 153
Aktywa trwale	0
Zobowiązania krótkoterminowe	52
Zobowiązania długoterminowe	0
Aktywa netto	51 101
Aktywa netto przynależne Grupie Kapitałowej	19 735
2014	
Przychody ze sprzedaży	0
Zysk lub strata netto	-221
Zysk lub strata netto przynależne Grupie Kapitałowej	-85
31.12.2014	
Wartość bilansowa inwestycji w spółkę	19 733
% udział w aktywach netto	38,62%
Wycena metodą praw własności	-24
Odpis z tytułu utraty wartości	0
Wpływ na skonsolidowany rachunek zysków i strat (udział w zyskach/stratach jednostek podporządkowanych)	-24

27. Jednostki zależne

Nabycie jednostek zależnych

W miesiącu czerwcu 2015 roku Grupa Kapitałowa nabyła 40,23% udziałów FW Południe Sp. z o.o. za kwotę 1.975 tys. zł. W wyniku transakcji Grupa Kapitałowa posiadała 79,48% wyemitowanych udziałów.

W miesiącu listopadzie 2015 roku Grupa Kapitałowa nabyła kontrolę w podmiocie Feniks FIZ AN poprzez objęcie certyfikatów inwestycyjnych o wartości 6.990 tys. zł. Objęcie certyfikatów inwestycyjnych zwiększyło procentowy udział Grupy Kapitałowej z 0% do 77,64%. Na dzień 31 grudnia 2015 roku fundusz został objęty konsolidacją metodą pełną.

W miesiącu grudniu 2015 roku Grupa Kapitałowa nabyła kontrolę w podmiocie BPS Rynku Nieruchomości FIZ AN (poprzednia nazwa TRUST FIZ AN) poprzez objęcie certyfikatów inwestycyjnych nowej serii o wartości 25.000 tys. zł. Objęcie certyfikatów inwestycyjnych zwiększyło procentowy udział Grupy Kapitałowej do 58,60%. Na dzień 31 grudnia 2015 roku fundusz został objęty konsolidacją metodą pełną.

Podstawowe informacje o jednostkach zależnych na datę objęcia kontroli

Informacje o jednostkach na datę objęcia kontroli

		Feniks FIZ AN
Data nabycia kontroli		16 listopada 2015
Cena nabycia - gotówka		6 990
Wartość aktywów netto w jednostce przejmowanej		8 978
Wartość aktywów netto w jednostce przejmowanej przypadająca Grupie Kapitałowej		6 971
Wartość firmy		0
	FW południe Sp. z o.o.	BPS Rynku Nieruchomości FIZ AN
Data nabycia kontroli	7 maja 2015	7 grudnia 2015
Cena nabycia - gotówka	2 156	44 757
Wartość aktywów netto w jednostce przejmowanej	-4 411	76 661
Wartość aktywów netto w jednostce przejmowanej przypadająca Grupie Kapitałowej	-3 505	44 923
Wartość firmy	5 661	0
Całkowita liczba udziałów/CI	7 100	45 626
Liczba posiadanych udziałów/CI przed nabyciem kontroli	3 621	20 276
Wartość godziwa wcześniej posiadanych udziałów/CI	345	19 757

Aktywa netto w jednostkach zależnych na dzień rozliczenia nabycia

	Feniks FIZ AN	FW południe Sp. z o.o.	BPS Rynku Nieruchomości FIZ AN
Aktywa netto na dzień rozliczenia nabycia:			
Aktywa	9 067	19 893	76 876
w tym środki pieniężne	772	202	350
Zobowiązania	89	24 304	215
Wartość aktywów netto na dzień rozliczenia nabycia	8 978	-4 411	76 661

Utworzenie jednostek zależnych

W miesiącu wrześniu 2015 roku Grupa Kapitałowa utworzyła podmiot Dynamiczna Dwudziestka z ochroną kapitału FIZ, z kapitałem w wysokości 20 tys. Zaangażowanie procentowe wynosiło 100%. Na dzień 31 grudnia 2015 roku fundusz został objęty konsolidacją metodą pełną.

W miesiącu maju 2015 roku Grupa Kapitałowa utworzyła podmiot BPS Inwestycje 1 Sp. z o.o., z kapitałem zakładowym 100 tys. zł. Zaangażowanie procentowe wynosiło 58,60%. Na dzień 31 grudnia 2015 roku podmiot został objęty konsolidacją metodą pełną.

W miesiącu listopadzie 2015 roku Grupa Kapitałowa utworzyła podmiot BPS Inwestycje 2 Sp. z o.o., z kapitałem zakładowym 5 tys. zł. Zaangażowanie procentowe wynosiło 58,60%. Na dzień 31 grudnia 2015 roku podmiot został objęty konsolidacją metodą pełną.

28. Zapasy

Zapasy wyceniane są według niższej z wartości: kosztu lub wartości możliwej do uzyskania. Koszty zapasów ustalane są metodą FIFO. Wartość możliwą do uzyskania stanowi szacunkowa cena sprzedaży zapasów pomniejszona o wszelkie szacowane koszty wykonania usługi i koszty niezbędne do doprowadzenia sprzedaży do skutku.

Zapasy według rodzaju

	<u>31.12.2015</u>	<u>31.12.2014</u>
Produkcja w toku	38	72
Towary oraz wyroby gotowe	16 973	820
Materiały	2 329	361
Pozostałe	1 404	2 044
Razem zapasy brutto	20 744	3 297
Odpisy z tytułu utraty wartości	-204	-114
Razem zapasy netto	20 540	3 183

Przyrost wartości zapasów w 2015 roku wynika z nabycia w drodze przetargu przez spółkę z Grupy Kapitałowej majątku podmiotu znajdującego się w upadłości likwidacyjnej i rozpoczęcia przez nią produkcji wyrobów szklanych.

Na dzień 31 grudnia 2014 roku pozycja „Pozostałe” obejmowała przede wszystkim nabyte przez Grupę Kapitałową plastikowe karty płatnicze, które w dacie personalizacji i wydania klientom odnoszone były do rachunku zysków i strat.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku Grupa Kapitałowa nie posiadała zapasów stanowiących zabezpieczenie zobowiązań wobec osób trzecich.

29. Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe według rodzaju

	<u>31.12.2015</u>	<u>31.12.2014</u> dane przekształcone
Grunty i budynki	346 088	302 377
Ulepszenie w obcych obiektach	6 514	8 411
Środki trwałe w budowie	45 454	33 320
Maszyny i urządzenia	122 382	31 050
Środki transportu	1 665	1 849
Pozostałe środki trwałe	80 672	76 788
Razem rzeczowe aktywa trwałe	602 775	453 795

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Zmiana stanu wartości rzeczowych aktywów trwałych za rok zakończony 31 grudnia 2015

	Grunty własne	Budynki i budowle	Spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu użytkowego	Ulepszenia w obcych obiektach	Środki trwałe w budowie	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Pozostałe środki trwałe	Środki trwałe razem
Wartość brutto środków trwałych na początek okresu	22 632	396 467	2 001	16 121	33 660	101 031	3 645	103 171	678 728
Zwiększenia	411	55 036	0	268	157 715	104 309	976	12 655	331 370
Przeniesienie z inwestycji	411	49 408	0	215	0	86 125	96	8 346	144 601
Zakupy bezpośrednie	0	5 469	0	53	157 665	17 907	665	1 580	183 339
Pozostałe	0	159	0	0	50	277	215	2 729	3 430
Zmniejszenia	-6	-1 120	0	-3 143	-145 120	-5 056	-1 353	-6 089	-161 887
Sprzedaż i likwidacja	-6	-1 120	0	-3 143	0	-5 056	-1 161	-5 946	-16 432
Rozliczenie inwestycji	0	0	0	0	-144 601	0	0	0	-144 601
Rozliczenie w ciężar kosztów	0	0	0	0	-206	0	0	0	-206
Pozostałe	0	0	0	0	-313	0	-192	-143	-648
Wartość brutto środków trwałych na koniec okresu	23 037	450 383	2 001	13 246	46 255	200 284	3 268	109 737	848 211
Umorzenie na początek okresu	0	-81 286	-376	-7 663	0	-69 981	-1 796	-26 383	-187 485
Zwiększenia	0	-11 074	-71	-908	0	-12 495	-537	-4 313	-29 398
Amortyzacja	0	-10 962	-71	-908	0	-11 965	-536	-4 313	-28 755
Pozostałe	0	-112	0	0	0	-530	-1	0	-643
Zmniejszenia	0	535	0	1 886	0	4 574	730	1 631	9 356
Sprzedaż i likwidacja	0	535	0	1 886	0	4 574	539	1 615	9 149
Pozostałe	0	0	0	0	0	0	191	16	207
Umorzenie na koniec okresu	0	-91 825	-447	-6 685	0	-77 902	-1 603	-29 065	-207 527
Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	-273	-36 788	0	-47	-340	0	0	0	-37 448
Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	-273	-36 788	0	-47	-801	0	0	0	-37 909
Wartość netto środków trwałych na początek okresu	22 359	278 393	1 625	8 411	33 320	31 050	1 849	76 788	453 795
Wartość netto środków trwałych na koniec okresu	22 764	321 770	1 554	6 514	45 454	122 382	1 665	80 672	602 775

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Zmiana stanu wartości rzeczowych aktywów trwałych za rok zakończony 31 grudnia 2014 (dane przekształcone)

	Grunty własne	Budynki i budowle	Spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu użytkowego	Ulepszenia w obcych obiektach	Środki trwałe w budowie	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Pozostałe środki trwałe	Środki trwałe razem
Wartość brutto środków trwałych na początek okresu	2 134	219 486	2 001	21 097	2 794	75 094	2 343	44 727	369 676
Zwiększenia	20 498	179 620	0	802	37 336	29 750	1 826	65 646	335 478
Przeniesienie z inwestycji	0	874	0	635	0	2 781	3	1 246	5 539
Zakupy bezpośrednie	0	166	0	167	32 468	715	603	1 039	35 158
Pozostałe	20 498	178 580	0	0	4 868	26 254	1 220	63 361	294 781
Zmniejszenia	0	-2 639	0	-5 778	-6 470	-3 813	-524	-7 202	-26 426
Sprzedaż i likwidacja	0	-1 711	0	-5 761	0	-3 744	-524	-7 190	-18 930
Rozliczenie inwestycji	0	0	0	0	-5 539	0	0	0	-5 539
Rozliczenie w ciężar kosztów	0	0	0	-3	-230	-4	0	-3	-240
Pozostałe	0	-928	0	-14	-701	-65	0	-9	-1 717
Wartość brutto środków trwałych na koniec okresu	22 632	396 467	2 001	16 121	33 660	101 031	3 645	103 171	678 728
Umorzenie na początek okresu	0	-21 880	-353	-11 866	0	-46 615	-703	-14 242	-95 659
Zwiększenia	0	-60 714	-23	-930	0	-26 586	-1 569	-14 563	-104 385
Amortyzacja	0	-11 446	-23	-930	0	-10 229	-506	-3 278	-26 412
Pozostałe	0	-49 268	0	0	0	-16 357	-1 063	-11 285	-77 973
Zmniejszenia	0	1 308	0	5 133	0	3 220	476	2 422	12 559
Sprzedaż i likwidacja	0	1 308	0	5 133	0	3 185	476	2 422	12 524
Pozostałe	0	0	0	0	0	35	0	0	35
Umorzenie na koniec okresu	0	-81 286	-376	-7 663	0	-69 981	-1 796	-26 383	-187 485
Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	-273	-2 418	0	-47	0	0	0	0	-2 738
Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	-273	-36 788	0	-47	-340	0	0	0	-37 448
Wartość netto środków trwałych na początek okresu	1 861	195 188	1 648	9 184	2 794	28 479	1 640	30 485	271 279
Wartość netto środków trwałych na koniec okresu	22 359	278 393	1 625	8 411	33 320	31 050	1 849	76 788	453 795

Przyrost wartości rzeczowych aktywów trwałych w 2015 roku wynika z nabycia w drodze przetargu przez spółkę z Grupy Kapitałowej majątku podmiotu produkcyjnego znajdującego się w upadłości likwidacyjnej.

W pozycji „Pozostałe” w roku 2014 dla poszczególnych grup rzeczowych aktywów trwałych Grupa Kapitałowa ujawniła wartości wynikające z objęcia konsolidacją metodą pełną nowych podmiotów.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku Grupa Kapitałowa wykonała testy na utratę wartości rzeczowych aktywów trwałych. W wyniku przeprowadzonych testów w 2014 roku Grupa Kapitałowa dokonała odpisu z tytułu utraty wartości aktywów spółek uzdrowiskowych, który spowodowany był zmianą prognoz finansowych.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku nie występowały, poza wymienionymi w nocie nr 47, ograniczenia prawne dotyczące rzeczowych aktywów trwałych.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku Grupa Kapitałowa posiadała rzeczowe aktywa trwałe użytkowane na podstawie umów leasingu finansowego, które głównie dotyczyły samochodów osobowych. Ich wartość netto na koniec 2015 roku wynosiła 576 tys. zł, natomiast na koniec 2014 roku 700 tys. zł.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku Grupa Kapitałowa nie posiadała zobowiązań umownych do nabycia rzeczowego majątku trwałego.

30. Wartości niematerialne

Wartości niematerialne według rodzaju

	<u>31.12.2015</u>	<u>31.12.2014</u> dane przekształcone
Autorskie prawa majątkowe i licencje	57 866	58 132
Nakłady na wartości niematerialne	5 836	3 742
Wartość firmy	12 547	7 815
Razem wartości niematerialne	<u>76 249</u>	<u>69 689</u>

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Zmiana stanu wartości niematerialnych za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku

	Autorskie prawa majątkowe, licencje	Nakłady na wartości niematerialne	Wartość firmy	Razem wartości niematerialne
Wartość brutto wartości niematerialnych na początek okresu	122 961	3 960	11 691	138 612
Zwiększenia	14 010	8 970	5 661	28 641
Ostateczne rozliczenie nabycia	0	0	5 661	5 661
Przeniesienie z inwestycji	6 499	0	0	6 499
Zakupy bezpośrednie	6 826	8 667	0	15 493
Pozostałe	685	303	0	988
Zmniejszenia	-2	-6 876	0	-6 878
Likwidacja	-2	0	0	-2
Rozliczenie inwestycji	0	-6 499	0	-6 499
Rozliczenie w ciężar kosztów	0	-122	0	-122
Pozostałe	0	-255	0	-255
Wartość brutto wartości niematerialnych na koniec okresu	136 969	6 054	17 352	160 375
Umorzenie na początek okresu	-64 539	0	0	-64 539
Zwiększenia	-14 275	0	0	-14 275
Amortyzacja	-14 236	0	0	-14 236
Pozostałe	-39	0	0	-39
Zmniejszenia	1	0	0	1
Likwidacja	1	0	0	1
Umorzenie na koniec okresu	-78 813	0	0	-78 813
Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	-290	-218	-3 876	-4 384
Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	-290	-218	-4 805	-5 313
Wartość netto wartości niematerialnych na początek okresu	58 132	3 742	7 815	69 689
Wartość netto wartości niematerialnych na koniec okresu	57 866	5 836	12 547	76 249

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Zmiana stanu wartości niematerialnych za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 roku (dane przekształcone)

	Autorskie prawa majątkowe, licencje	Nakłady na wartości niematerialne	Wartość firmy	Razem wartości niematerialne
Wartość brutto wartości niematerialnych na początek okresu	93 285	11 491	150	104 926
Zwiększenia	32 535	15 373	14 485	62 393
Ostateczne rozliczenie nabycia	0	0	0	0
Przeniesienie z inwestycji	22 063	0	0	22 063
Zakupy bezpośrednie	9 901	15 373	0	25 274
Pozostałe	571	0	14 485	15 056
Zmniejszenia	-2 859	-22 904	-2 944	-28 707
Likwidacja	-2 859	-363	0	-3 222
Rozliczenie inwestycji	0	-22 063	0	-22 063
Rozliczenie w ciężar kosztów	0	-430	0	-430
Pozostałe	0	-48	-2 944	-2 992
Wartość brutto wartości niematerialnych na koniec okresu	122 961	3 960	11 691	138 612
Umorzenie na początek okresu	-55 999	0	0	-55 999
Zwiększenia	-11 298	0	0	-11 298
Amortyzacja	-10 874	0	0	-10 874
Pozostałe	-424	0	0	-424
Zmniejszenia	2 758	0	0	2 758
Likwidacja	2 758	0	0	2 758
Umorzenie na koniec okresu	-64 539	0	0	-64 539
Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	0	-218	-150	-368
Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	-290	-218	-3 876	-4 384
Wartość netto wartości niematerialnych na początek okresu	37 286	11 273	0	48 559
Wartość netto wartości niematerialnych na koniec okresu	58 132	3 742	7 815	69 689

W 2015 roku oraz 2014 roku Grupa Kapitałowa nie ponosiła nakładów na badania i rozwój ujętych jako koszt okresów.

W pozycji „Pozostałe” w roku 2014 dla poszczególnych grup wartości niematerialnych Grupa Kapitałowa ujawniła wartości wynikające z objęcia konsolidacją metodą pełną nowych podmiotów.

W odniesieniu do nakładów na wartości niematerialne, które nie mają określonego okresu użyteczności Grupa Kapitałowa na bieżąco identyfikuje przesłanki utraty wartości. Na podstawie testu na utratę wartości zgodnie z MSR 36 na dzień 31 grudnia 2014 roku Grupa Kapitałowa utworzyła odpis w wysokości 218 tys. zł.

W 2015 roku oraz 2014 roku Grupa Kapitałowa nie posiadała wartości niematerialnych użytkowanych na podstawie umów leasingu finansowego.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku i na dzień 31 grudnia 2014 roku nie występowały ograniczenia dotyczące tytułu prawnego do wartości niematerialnych tytułem zabezpieczenia zobowiązań.

31. Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży

	<u>31.12.2015</u>	<u>31.12.2014</u>
Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży brutto	4 889	10 686
Odpisy z tytułu utraty wartości	-244	-64
Razem aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży netto	<u>4 645</u>	<u>10 622</u>

Zmiana stanu aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży

	<u>2015</u>	<u>2014</u>
Wartość aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży brutto na początek okresu	10 686	832
Zwiększenia	1 840	10 846
- przejęte aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży	1 763	5 669
- przekwalifikowanie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	0	5 177
- pozostałe	77	0
Zmniejszenia	-7 637	-992
- sprzedaż i likwidacja	-7 637	-992
Wartość aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży brutto na koniec okresu	4 889	10 686
Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	-64	0
Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	-244	-64
Razem aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży netto na początek okresu	<u>10 622</u>	<u>832</u>
Razem aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży netto na koniec okresu	<u>4 645</u>	<u>10 622</u>

Zgodnie z MSSF 5 „Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana”, Grupa Kapitałowa dokonała wyodrębnienia w sprawozdaniu w sytuacji finansowej pozycji „Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży”. Do tej kategorii Grupa Kapitałowa zakwalifikowała na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku aktywa trwale stanowiące zabezpieczenie spłaty wierzytelności przejęte w zamian za długi. Głównymi składnikami aktywów przeznaczonych do sprzedaży są samochody oraz maszyny i urządzenia przejęte przez Grupę Kapitałową, stanowiące zabezpieczenie wykupionych wierzytelności leasingowych. W ciągu najbliższych dwunastu miesięcy Grupa Kapitałowa zamierza zbyć aktywa trwale zaklasyfikowane do kategorii przeznaczone do sprzedaży.

32. Inne aktywa

	31.12.2015	31.12.2014 dane przekształcone
Rozrachunki z dłużnikami	60 142	68 554
- rozliczenia transakcji z tytułu aktywów finansowych	0	15 000
- rozliczenia z tytułu kart płatniczych	28 088	25 333
- należności z tytułu towarów i usług	25 443	11 431
- pozostałe	6 611	16 790
Rozrachunku publiczno - prawne	12 038	4 533
Przychody do otrzymania	3 705	1 087
- z tytułu prowizji	3 359	43
- pozostałe	346	1 044
Koszty do rozliczenia z tytułu:	5 574	4 736
- prenumeraty czasopism	22	11
- składek za ubezpieczenie majątku i NNW	1 029	851
- czynszu	7	3
- serwisu i użytkowania oprogramowania	3 255	3 225
- składek członkowskich	7	8
- sponsoringu i reklamy	1	10
- emisji instrumentów finansowych	24	0
- pozostałe	1 229	628
Pozostałe	1 456	4 510
Razem inne aktywa brutto	82 915	83 420
Odpisy z tytułu utraty wartości	-6 163	-9 703
Razem inne aktywa netto	76 752	73 717

W 2015 roku w pozycji „Rozrachunki z dłużnikami – pozostałe” Grupa Kapitałowa ujawniła przede wszystkim należność od spółki Wincor-Nixdorf w wysokości 5.000 tys. zł. Powyższa należność wynika z wydanego w dniu 29 marca 2016 roku wyroku Sądu Arbitrażowego zasądzającego tę należność na rzecz spółki IT BPS Sp. z o.o.

33. Zobowiązania wobec Banku Centralnego

	31.12.2015	31.12.2014
Kredyt lombardowy	0	0
Operacje otwartego rynku	0	0
Pozostałe zobowiązania	42	44
Razem zobowiązania wobec Banku Centralnego	42	44

Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku zobowiązania wobec Banku Centralnego w kwocie 42 tys. zł dotyczyły zablokowanego oraz błędnie skierowanego do Banku przekazu dewizowego. Błędnie skierowany przekaz dewizowy został rozliczony przez rachunek nostro Banku w dniu 21 stycznia 2016 roku.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2014 roku zobowiązania wobec Banku Centralnego w kwocie 44 tys. zł dotyczyło błędnie skierowanego do Banku przekazu dewizowego. Reklamacja została rozliczona przez rachunek nostro Banku w dniu 2 stycznia 2015 roku.

34. Zobowiązania wobec innych banków

Zobowiązania wobec innych banków według rodzaju

	31.12.2015	31.12.2014
Rachunki bieżące	1 685 009	1 838 667
Depozyty terminowe	11 905 035	12 723 323
Otrzymane kredyty i pożyczki	15 957	111 868
Pozostałe zobowiązania wobec innych banków	27 599	35 896
Razem zobowiązania wobec innych banków	13 633 600	14 709 754

Zobowiązania wobec innych banków według terminów wymagalności

	31.12.2015	31.12.2014
do 1 miesiąca	12 523 019	13 590 428
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	741 345	582 000
powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy	344 544	417 973
powyżej 1 roku do 5 lat	17 523	119 082
powyżej 5 lat	7 169	271
Razem zobowiązania wobec innych banków	13 633 600	14 709 754

35. Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem wykupu

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku nie wystąpiły zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu.

36. Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku Grupa Kapitałowa nie posiadała zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

37. Zobowiązania wobec klientów

Zobowiązania wobec klientów według rodzaju

	<u>31.12.2015</u>	<u>31.12.2014</u>
Klienci korporacyjni		
Rachunki bieżące	236 069	198 255
Depozyty terminowe	287 072	354 749
Pozostałe zobowiązania	31 930	29 375
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	17 116	16 079
- pozostałe	14 814	13 296
Razem klienci korporacyjni	555 071	582 379
Rolnicy		
Rachunki bieżące	20 666	19 945
Depozyty terminowe	20 242	17 782
Pozostałe zobowiązania	433	510
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	433	510
- pozostałe	0	0
Razem rolnicy	41 341	38 237
Przedsiębiorcy indywidualni		
Rachunki bieżące	64 580	65 723
Depozyty terminowe	29 165	27 927
Pozostałe zobowiązania	3 393	106
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	120	106
- pozostałe	3 273	0
Razem przedsiębiorcy indywidualni	97 138	93 756
Osoby fizyczne		
Rachunki bieżące	799 400	741 460
Depozyty terminowe	133 011	180 148
Pozostałe zobowiązania	1 400	1 954
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	1 400	1 954
- pozostałe	0	0
Razem osoby fizyczne	933 811	923 562
Instytucje rządowe i samorządowe		
Rachunki bieżące	87 524	194 839
Depozyty terminowe	82 405	95 773
Pozostałe zobowiązania	492	0
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	221	0
- pozostałe	271	0
Razem instytucje rządowe i samorządowe	170 421	290 612
Pozostałe podmioty		
Rachunki bieżące	78 180	80 561
Depozyty terminowe	73 288	72 791
Pozostałe zobowiązania	7 507	132
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	7 373	0
- pozostałe	134	132
Razem pozostałe podmioty	158 975	153 484
Razem		
Rachunki bieżące	1 286 419	1 300 783
Depozyty terminowe	625 183	749 170
Pozostałe zobowiązania	45 155	32 077
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	26 663	18 649
- pozostałe	18 492	13 428
Razem zobowiązania wobec klientów	1 956 757	2 082 030

Zobowiązania wobec klientów według terminów wymagalności

	31.12.2015	31.12.2014
do 1 miesiąca	1 732 093	1 754 666
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	106 481	136 306
powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy	105 854	177 676
powyżej 1 roku do 5 lat	6 121	7 817
powyżej 5 lat	6 208	5 565
Razem zobowiązania wobec klientów	1 956 757	2 082 030

38. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych według rodzaju

	31.12.2015	31.12.2014
Obligacje	1 356 490	274 499
Razem zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	1 356 490	274 499

Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych według terminów wymagalności

	31.12.2015	31.12.2014
do 1 miesiąca	432 978	0
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	465 364	0
powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy	105 063	207
powyżej 1 roku do 5 lat	179 904	105 844
powyżej 5 lat	173 181	168 448
Razem zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	1 356 490	274 499

Oprocentowanie zobowiązań z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

	31.12.2015	31.12.2014
	(w %)	(w %)
Obligacje	2,77	5,48

Zmiana stanu zobowiązań z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

	2015	2014
Stan na początek okresu	274 499	358 433
Zwiększenia	2 098 481	18 694
- z tytułu emisji	2 073 206	0
- z tytułu naliczonych odsetek	25 275	18 694
Zmniejszenia	-1 016 490	-102 628
- z tytułu wykupu	-992 000	-82 904
- z tytułu spłaty odsetek	-20 283	-19 724
- pozostałe	-4 207	0
Stan na koniec okresu	1 356 490	274 499

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Szczegółowe informacje dotyczące wyemitowanych przez podmioty z Grupy Kapitałowej dłużnych papierów wartościowych

Stan na dzień 31 grudnia 2015 roku

Nazwa emisji	Wartość emisji	Data emisji	Data wykupu	Podstawa oprocentowania	Notowane na rynku Catalyst
BPS0720	80 000 000	12.07.2010	12.07.2020	WIBOR 6 M	Tak
BPS0718	100 000 000	15.07.2011	15.07.2018	WIBOR 6 M	Tak
BPS1122	85 199 700	29.11.2011	29.11.2022	WIBOR 6 M	Tak
BPS0222	46 115 800	20.02.2015	20.02.2022	WIBOR 6 M	Nie
BPS0925	41 875 000	21.09.2015	21.09.2025	WIBOR 6 M	Nie
BPS6M240116	126 100 000	24.07.2015	24.01.2016	WIBOR 6 M	Nie
BPS6M290316	200 000 000	29.09.2015	29.03.2016	WIBOR 6 M	Nie
BPS3M260116	300 000 000	26.10.2015	26.01.2016	WIBOR 3 M	Nie
BPS6M260416	104 300 000	26.10.2015	26.04.2016	WIBOR 6 M	Nie
BPS3M170316	263 000 000	17.12.2015	17.03.2016	WIBOR 3 M	Nie

Stan na dzień 31 grudnia 2014 roku

Nazwa emisji	Wartość emisji	Data emisji	Data wykupu	Podstawa oprocentowania	Notowane na rynku Catalyst
BPS0720	80 000 000	12.07.2010	12.07.2020	WIBOR 6 M	Tak
BPS0718	100 000 000	15.07.2011	15.07.2018	WIBOR 6 M	Tak
BPS1122	85 199 700	29.11.2011	29.11.2022	WIBOR 6 M	Tak
LIBERO0316	4 000 000	29.03.2012	29.03.2016	WIBOR 1 Y	Nie

39. Pozostałe zobowiązania

Pozostałe zobowiązania według rodzaju

	31.12.2015	31.12.2014 dane przekształcone
Rozrachunki międzybankowe	5 459	6 063
Rozrachunki publiczno - prawne	10 486	8 974
Wierzyciele różni	95 523	94 505
- rozliczenie transakcji z tytułu instrumentów finansowych	2 685	3 602
- rozliczenia z tytułu kart płatniczych	64 902	65 465
- zobowiązania z tytułu towarów i usług	22 250	14 597
- zobowiązania z tytułu leasingu	472	818
- pozostałe	5 214	10 023
Koszty rozliczane w czasie z tytułu:	29 743	23 441
- usług informatycznych	7 914	11 418
- usług KIR, kosztów eksploatacyjnych	2 821	62
- badania sprawozdania finansowego i doradztwa finansowego	634	775
- reprezentacji i reklamy	10	83
- administracji wierzytelnościami	3 017	739
- przyszłych świadczeń na rzecz pracowników	7 748	8 682
- pozostałe	7 599	1 682
Przychody przyszłych okresów	25 487	14 072
- prowizje	10 895	9 448
- pozostałe	14 592	4 624
Pozostałe	20 309	41 124
Razem pozostałe zobowiązania	187 007	188 179

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Na dzień 31 grudnia 2015 roku w pozycji „Wierzyciele różni – pozostałe” Grupa Kapitałowa ujawniła wartość zobowiązania wobec Uczestników Funduszy w związku z korektą wyceny aktywów netto dwóch funduszy inwestycyjnych zamkniętych spowodowaną błędnym oszacowaniem wartości godziwej pakietów wierzytelności na datę emisji certyfikatów inwestycyjnych.

Pozostałe zobowiązania według terminu wymagalności

	31.12.2015	31.12.2014 dane przekształcone
do 1 miesiąca	163 215	165 571
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	4 927	4 826
powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy	10 020	5 834
powyżej 1 roku do 5 lat	1 910	11 856
powyżej 5 lat	6 935	92
Razem pozostałe zobowiązania	187 007	188 179

40. Rezerwy

Rezerwy według rodzaju

	31.12.2015	31.12.2014
Rezerwy na świadczenia pracownicze	9 450	9 890
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	2 399	4 363
Rezerwy na sprawy sporne	3 298	2 933
Pozostałe rezerwy	5 590	4 572
Razem rezerwy	20 737	21 758

Zmiana stanu rezerw w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2015 roku

	Rezerwy na świadczenia pracownicze	Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	Rezerwy na sprawy sporne	Pozostałe rezerwy	Razem
Stan na początek okresu	9 890	4 363	2 933	4 572	21 758
Utworzenie/aktualizacja rezerw	345	14 063	167	1 044	15 619
Wykorzystanie rezerw	-434	0	-365	-1	-800
Rozwiązanie rezerw	-26	-16 027	-63	0	-16 116
Pozostałe zmiany i reklasyfikacje	-325	0	626	-25	276
Stan na koniec okresu	9 450	2 399	3 298	5 590	20 737
Krótkoterminowe	1 527	2 399	1 944	350	6 220
Długoterminowe	7 923	0	1 354	5 240	14 517

Zmiana stanu rezerw w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2014 roku

	Rezerwy na świadczenia pracownicze	Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	Rezerwy na sprawy sporne	Pozostałe rezerwy	Razem
Stan na początek okresu	6 656	8 596	957	4 575	20 784
Utworzenie/aktualizacja rezerw	1 766	1 804	1 592	667	5 829
Wykorzystanie rezerw	-536	0	-87	-733	-1 356
Rozwiązanie rezerw	-2 565	-6 043	0	-4	-8 612
Pozostałe zmiany i reklasyfikacje	4 569	6	471	67	5 113
Stan na koniec okresu	9 890	4 363	2 933	4 572	21 758
Krótkoterminowe	3 384	4 363	1 312	219	9 278
Długoterminowe	6 506	0	1 621	4 353	12 480

W pozycji „Pozostałe zmiany i reklasyfikacje” Grupa Kapitałowa ujawniła wartości wynikające z objęcia konsolidacją metodą pełną nowych podmiotów.

Rezerwa na świadczenia pracownicze

Grupa Kapitałowa tworzy rezerwy na świadczenia pracownicze zgodnie z MSR 19. Szacunek rezerw na świadczenia pracownicze dokonywany jest z zastosowaniem technik i założeń aktuarialnych uwzględniających w szczególności: bieżące wynagrodzenia, okres pomiędzy datą nabycia prawa do otrzymania świadczenia a datą sprawozdawczą, wskaźnik rotacji pracowników, prognozowane wzrost podstawy świadczeń oraz inne postanowienia regulaminu wynagradzania pracowników.

Grupa Kapitałowa oblicza rezerwę metodą indywidualną, dla każdego pracownika osobno w oparciu o wartość bieżącą przyszłych, długoterminowych zobowiązań Grupy Kapitałowej z tytułu odpraw emerytalnych. Podstawą do obliczenia rezerwy dla pracownika jest przewidywana kwota odprawy emerytalnej, jaką Grupa Kapitałowa zobowiązuje się wypłacić. Przewidywana kwota odprawy obliczana jest, jako iloczyn następujących czynników:

- 1) przewidywanej kwoty podstawy wymiaru odprawy emerytalnej,
- 2) przewidywanego wzrostu podstawy wymiaru do czasu osiągnięcia wieku emerytalnego,
- 3) współczynnika procentowego uzależnionego od stażu pracy.

Naliczane rezerwy są równe zdyskontowanym płatnościom, które w przyszłości zostaną dokonane. Dyskonto finansowe jest ustalane na podstawie aktualnych na dzień bilansowy, rynkowych stopach zwrotu z obligacji skarbowych.

Zyski i straty z obliczeń aktuarialnych Grupa Kapitałowa rozpoznaje w innych całkowitych dochodach.

Na mocy postanowień wewnętrznych regulacji dotyczących wynagradzania, pracownikom Grupy Kapitałowej przysługują odprawy emerytalne i rentowe.

Programy określonych świadczeń narażają Grupę Kapitałową na ryzyko aktuarialne, obejmujące:

- 1) ryzyko stopy procentowej – spadek rynkowych stóp zwrotu z obligacji skarbowych spowoduje zwiększenie zobowiązań wynikających z programu określonych świadczeń,
- 2) ryzyko wynagrodzeń – wzrost wynagrodzeń pracowników Grupy Kapitałowej spowoduje wzrost zobowiązań wynikających z programu określonych świadczeń,
- 3) ryzyko rotacji – spadek wskaźnika rotacji pracowników spowoduje zwiększenie zobowiązań wynikających z programu określonych świadczeń.

Do głównych założeń aktuarialnych, przyjętych do wyceny zobowiązań z tytułu odpraw emerytalno – rentowych należą:

- 1) stopa do dyskontowania przyszłych świadczeń, która na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosiła 3,03%, a na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosiła 2,6%,

- 2) długookresowa, roczna stopa wzrostu wynagrodzeń, która na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosiła 0,1% a na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosiła 1,5%,
- 3) współczynnik rotacji pracowników obliczony na podstawie historycznych danych dotyczących rotacji pracowników w Grupie Kapitałowej.

Uzgodnienie wartości bieżącej zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń

Tabela poniżej przedstawia uzgodnienie bilansu otwarcia z bilansem zamknięcia wartości bieżącej zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń.

	2015	2014
Rezerwy na świadczenia pracownicze na początek okresu	9 890	6 656
Wartości ujęte w rachunku zysków i strat:	-269	135
- koszty bieżącego zatrudnienia	718	662
- koszty z tytułu odsetek	237	354
- wypłacone świadczenia	-868	-881
- koszty przeszłego zatrudnienia	-356	0
Wartości ujęte w pozostałych całkowitych dochodach:	-218	361
- zyski i straty aktuarialne	-218	361
Przeszacowanie świadczeń pracowniczych	94	-2 644
Pozostałe	-47	5 382
Rezerwy na świadczenia pracownicze na koniec okresu	9 450	9 890

W roku 2015 wpływ zmiany założeń finansowych na pozycję „Zyski i straty aktuarialne” wynosił -317 tys. zł, wpływ zmiany założeń demograficznych wynosił -165 tys. zł, natomiast wpływ zmiany założeń ex post wynosił 263 tys. zł.

W roku 2014 wpływ zmiany założeń finansowych na pozycję „Zyski i straty aktuarialne” wynosił 826 tys. zł, wpływ zmiany założeń demograficznych wynosił 2 tys. zł, natomiast wpływ zmiany założeń ex post wynosił -467 tys. zł.

Analiza wrażliwości

Poniższa tabela pokazuje, jaki wpływ na zobowiązania z tytułu programów określonych świadczeń na dzień 31 grudnia 2015 roku miałyby zmiany w odpowiednich założeniach aktuarialnych o 1 punkt procentowy.

Zobowiązania z tytułu programów określonych świadczeń

	Wzrost o 1 punkt procentowy	Spadek o 1 punkt procentowy
Stopa dyskontowa	-678	791
Stopa wzrostu wynagrodzeń	897	-672

Zapadalność zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń

	31.12.2015
Średni ważony okres obowiązywania zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń (w latach)	12,67

Rezerwa na sprawy sporne i sądowe

Grupa Kapitałowa prowadzi szczegółową ewidencję spraw sądowych oraz innych należności o charakterze roszczeń spornych. W sprawach, w których na Grupie Kapitałowej ciąży obowiązek prawny lub wynikający z ogólnie przyjętych zwyczajów, mający swe źródło w zdarzeniach przeszłych, jak również jeżeli prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków, Grupa Kapitałowa tworzy rezerwy. Ewentualne przyszłe rozliczenia dokonywane są w ciężar utworzonych rezerw.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku łączna wartość rezerw na sprawy sądowe i sporne wyniosła 8.771 tys. zł, z tego rezerwa na sprawy sądowe z tytułu roszczeń pracowniczych wynosiła 1.877 tys. zł.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2014 roku łączna wartość rezerw na sprawy sądowe i sporne wyniosła 7.505 tys. zł, z tego rezerwa na sprawy sądowe z tytułu roszczeń pracowniczych wynosiła 1.822 tys. zł.

Znaczące sprawy, na które Grupa Kapitałowa utworzyła rezerwy prowadzone były w związku z roszczeniami odszkodowawczymi z tytułu rozwiązania umów o pracę z byłymi pracownikami oraz roszczeniami trzech kontrahentów Grupy Kapitałowej z tytułu rozwiązania umów o świadczenie usług.

Dodatkowo w roku 2014 spółce ABC Finanse S.A. (wcześniej NTI S.A.) został przedstawiony weksel do wykupu na kwotę 73.120 tys. zł. Weksel został wystawiony przez byłego prezesa spółki NTI S.A. jako zabezpieczenie umowy o organizację pomocy prawnej i dochodzenia roszczeń tej spółki przez firmę Agape Finanse Sp. z o.o. Analiza prawna przedmiotowego roszczenia z weksla wskazuje, iż brak jest przesłanek, które wskazywałyby na przyjęcie odpowiedzialności Grupy Kapitałowej, a tym samym powodowałyby obowiązek tworzenia rezerw.

Według informacji posiadanych przez Grupę Kapitałową na dzień 31 grudnia 2015 roku nie toczyły się ani nie wszczęto wobec Grupy Kapitałowej, innych niż opisano powyżej, postępowań sądowych, administracyjnych (w tym przed organami rządowymi), arbitrażowych, które mogłyby wywrzeć lub wywarły w niedawnej przeszłości istotny wpływ na sytuację finansową i operacyjną Grupy Kapitałowej, a które nie zostały odpowiednio ujęte w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

41. Kapitały własne

	31.12.2015	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2014
	Liczba akcji	Wartość akcji	Liczba akcji	Wartość akcji
Akcje serii A	2 000 000	2 000	2 000 000	2 000
Akcje serii B	12 000 000	12 000	12 000 000	12 000
Akcje serii C	4 000 000	4 000	4 000 000	4 000
Akcje serii D	2 000 000	2 000	2 000 000	2 000
Akcje serii E	1 865 000	1 865	1 865 000	1 865
Akcje serii F	1 517 700	1 518	1 517 700	1 518
Akcje serii H	74 864 077	74 864	74 864 077	74 864
Akcje serii I	35 000 000	35 000	35 000 000	35 000
Akcje serii J	66 623 388	66 623	66 623 388	66 623
Akcje serii K	115 461 039	115 461	115 461 039	115 461
Akcje serii L	14 708 211	14 708	14 708 211	14 708
Akcje serii M	24 000 000	24 000	-	-
Akcje serii N	57 127	58	-	-
Razem	354 096 542	354 097	330 039 415	330 039

Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy Banku BPS S.A. wynosił 354.097 tys. zł, natomiast według stanu na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 330.039 tys. zł.

Akcje serii A, B, C, D, E i F są uprzywilejowane w zakresie dywidendy w ten sposób, że przypadająca na nie dywidenda wynosi 150% wartości dywidendy z akcji serii H i I. Powyższe uprzywilejowanie będzie obowiązywać do momentu uzyskania przychodów w wysokości 1,35 zł za akcję, w stosunku do innych

akcjonariuszy, którzy objęli akcje serii H. Akcje serii H otrzymali akcjonariusze w zamian za akcje pięciu banków zrzeszających, które zostały przyłączone do GBPZ S.A. w dniu 15 marca 2002 roku.

Komisja Nadzoru Finansowego przyjęła w dniu 15 grudnia 2015 roku stanowisko w sprawie polityki dywidendowej banków w 2016 roku (dywidenda za rok 2015). W celu zapewnienia dalszego stabilnego działania banków w Polsce, KNF zaleca bankom politykę dywidendową, która zapewni dalsze wzmocnienie ich bazy kapitałowej i dostosowanie jej do poziomów innych krajów Unii Europejskiej. KNF zaleca w szczególności, aby dywidendę mogły wypłacić jedynie banki, które spełniają poniższe kryteria:

- 1) nie realizują programu naprawczego,
- 2) posiadają ocenę końcową BION nie gorszą niż 2,5,
- 3) posiadają poziom dźwigni finansowej na poziomie wyższym niż 5%,
- 4) współczynnik kapitału Tier I podwyższony o kapitał bezpieczeństwa.

W oparciu o wyniki finansowe według stanu na 31 grudnia 2015 roku banki otrzymają indywidualne zalecenia w sprawie polityki dywidendowej w formie pisma Przewodniczącego KNF.

Emisja akcji serii J była ofertą publiczną akcji imiennych. Dnia 31 marca 2011 roku Bank BPS zakończył procedurę przyznawania akcji. Akcje serii J zostały zarejestrowane w dniu 13 maja 2011 roku. Emisja akcji serii K była ofertą publiczną akcji imiennych. Procedura przyznawania akcji zakończona została dnia 27 lutego 2012 roku. Akcje serii K zarejestrowane zostały w dniu 7 marca 2012 roku. Emisja akcji serii L była ofertą publiczną akcji imiennych, procedura przyznawania akcji zakończyła się dnia 14 lutego 2014 roku. W dniu 7 marca 2014 roku Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy wydał postanowienie o wpisie do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego podwyższenia kapitału zakładowego Banku z tytułu emisji akcji serii L.

Emisja akcji serii M i N była ofertą publiczną akcji imiennych w ramach subskrypcji prywatnej. Procedura przyznawania akcji zakończona została dnia 19 lutego 2015 roku. W dniu 17 marca 2015 roku Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy wydał postanowienie o wpisie do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego podwyższenia kapitału zakładowego Banku poprzez emisję akcji serii M o łącznej wartości 24.000 tys. zł oraz serii N o łącznej wartości 58 tys. zł.

Wartość nominalna akcji wszystkich serii wynosi 1 zł. Wszystkie wyemitowane akcje są w pełni opłacone.

Pozostałe kapitały

	31.12.2015	31.12.2014 dane przekształcone
Akcje własne	-2 133	-3 980
Kapitał zapasowy	213 675	280 122
Ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	167 881	132 790
Pozostały	45 794	147 332
Kapitał z aktualizacji wyceny	48 882	-14 689
Wycena portfela aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży oraz zyski i straty aktuarialne	60 348	-18 135
Podatek odroczony	-11 466	3 446
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	24 500	24 500
Pozostałe kapitały rezerwowe	49 555	46 541
Niepodzielony wynik finansowy z lat ubiegłych	-22 051	-4 659
Wynik roku bieżącego	-35 699	-122 245
Razem pozostałe kapitały	276 729	205 590

Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku pozostałe kapitały wynosiły łącznie 276.729 tys. zł, natomiast na dzień 31 grudnia 2014 roku kapitały te wynosiły 205.590 tys. zł.

Niepodzielony wynik obejmuje również kwoty, które nie podlegają podziałowi to znaczy nie mogą zostać wypłacone w formie dywidendy. Zgodnie z wymogami Kodeksu Spółek Handlowych, spółka akcyjna jest zobowiązana utworzyć kapitał zapasowy na pokrycie straty. Do tej kategorii kapitału przelewa się, co najmniej 8% zysku za dany rok obrotowy wykazanego w sprawozdaniu spółki, dopóki kapitał ten nie osiągnie, co najmniej jednej trzeciej kapitału podstawowego. O użyciu kapitału zapasowego i rezerwowego rozstrzyga Walne Zgromadzenie, jednakże część kapitału zapasowego w wysokości jednej trzeciej kapitału zakładowego może być wykorzystana jedynie na pokrycie straty wykazanej w sprawozdaniu finansowym i nie podlega ona podziałowi na inne cele. Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku nie istnieją inne ograniczenia dotyczące wypłaty dywidendy.

42. Wartość godziwa instrumentów finansowych

Wartość godziwa jest ceną, którą otrzymano by za zbycie składnika aktywów lub zapłacono by za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach między uczestnikami rynku na dzień wyceny. Grupa Kapitałowa posiada instrumenty finansowe, które w bilansie nie są prezentowane w wartości godziwej.

Główne kategorie aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych w bilansie Grupy Kapitałowej do wartości godziwej stanowią:

- 1) udzielone kredyty i pożyczki oraz inne należności nieprzeznaczone do obrotu,
- 2) aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności,
- 3) aktywa finansowe dostępne do sprzedaży wykazywane w cenie nabycia, w tym inwestycje kapitałowe,
- 4) zobowiązania finansowe nieprzeznaczone do obrotu.

Powyższe kategorie aktywów i zobowiązań finansowych wyceniane są według zamortyzowanego kosztu lub kosztu historycznego.

W celu oszacowania wartości godziwej poszczególnych instrumentów finansowych Grupa Kapitałowa przyjęła poniżej zaprezentowane założenia i metody.

Należności od innych banków oraz należności od klientów – w przypadku kredytów, dla których harmonogram spłat nie jest określony, jako wartość godziwą przyjmuje się kwotę wymaganą do zapłaty, gdyby należność stała się wymagalna w dniu bilansowym.

Wartość godziwa należności netto, dla których harmonogram spłat jest określony, wyliczana jest jako zdyskontowana wartość oczekiwanych przyszłych płatności kapitału i odsetek, zgodnych z harmonogramem. Jako współczynnik dyskontujący przyjmuje się sumę:

- 1) bieżących rynkowych stóp procentowych opartych na krzywej dochodowości z dnia bilansowego,
- 2) średniej marży opartej na portfelu danego rodzaju kredytów udzielonych w ostatnim kwartale danego roku.

Papiery wartościowe – wartość godziwa w przypadku instrumentów notowanych, ustalana jest na podstawie wartości rynkowych (mark to market). W przypadku instrumentów nienotowanych wartość godziwa ustalana jest na podstawie modelu (mark to model) przy wykorzystaniu systemu Kondor+.

Zobowiązania wobec innych banków oraz zobowiązania od klientów – w przypadku depozytów wypłacanych na żądanie i depozytów bez ustalonej daty wymagalności, za wartość godziwą przyjmowana jest kwota, która byłaby wypłacana na żądanie na dzień bilansowy.

Wartość godziwa depozytów o terminie wymagalności powyżej 3 miesięcy szacowana jest na podstawie przepływów pieniężnych, zdyskontowanych średnim bieżącym oprocentowaniem rynkowym właściwym dla depozytów o zbliżonych terminach wymagalności.

Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych – wartość godziwa ustalana jest na podstawie modelu (mark to model).

W tabeli poniżej przedstawiono różnice pomiędzy wartością bilansową i szacowaną wartością godziwą aktywów i zobowiązań finansowych Grupy Kapitałowej, które nie są ujmowane w bilansie Grupy Kapitałowej według

wartości godziwej. Dla należności oraz zobowiązań z terminem zapadalności lub wymagalności do 3 miesięcy przyjmuje się, że wartość godziwa jest równa wartości bilansowej.

Wartość godziwa instrumentów finansowych na dzień 31 grudnia 2015 roku

	<u>Wartość bilansowa</u>	<u>Wartość godziwa</u>
Należności od innych banków	943 857	930 555
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	7 096 437	6 801 689
- klienci korporacyjni	4 745 351	4 520 439
- rolnicy	595 975	580 639
- przedsiębiorcy indywidualni	389 211	385 997
- osoby fizyczne	924 473	867 949
- instytucje rządowe i samorządowe	441 427	446 665
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	2 513 528	2 502 670
Zobowiązania wobec Banku Centralnego i innych banków	13 633 642	13 633 750
Zobowiązania wobec klientów	1 956 757	1 956 717
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	1 356 490	1 343 539

Wartość godziwa instrumentów finansowych na dzień 31 grudnia 2014 roku (dane przekształcone)

	<u>Wartość bilansowa</u>	<u>Wartość godziwa</u>
Należności od innych banków	635 680	626 696
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	7 287 779	6 935 611
- klienci korporacyjni	5 201 631	4 966 448
- rolnicy	638 315	600 773
- przedsiębiorcy indywidualni	369 490	373 378
- osoby fizyczne	861 454	790 043
- instytucje rządowe i samorządowe	216 889	204 969
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	2 613 663	2 592 556
Zobowiązania wobec Banku Centralnego i innych banków	14 709 798	14 711 839
Zobowiązania wobec klientów	2 082 030	2 081 723
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	274 499	265 387

43. Kategorie wyceny do wartości godziwej aktywów i zobowiązań finansowych

Grupa Kapitałowa klasyfikuje poszczególne kategorie aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej do następujących kategorii:

- 1) Poziom I: aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane bezpośrednio w oparciu o ceny kwotowane na aktywnym rynku lub techniki wyceny bazujące tylko i wyłącznie o informacje rynkowe,
- 2) Poziom II: aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o techniki wyceny bazujące na założeniach wykorzystujących informacje pochodzące z aktywnego rynku lub obserwacje rynkowe,
- 3) Poziom III: aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o powszechnie stosowane przez uczestników rynku techniki wyceny, których założenia nie bazują na informacji pochodzącej z aktywnego rynku.

W zależności od kategorii klasyfikacji aktywów i zobowiązań finansowych, stosuje się przy tym różnorodne metody ustalania ich wartości godziwej:

- 1) Poziom I:

Grupa Kapitałowa do tej kategorii klasyfikuje instrumenty finansowe i kapitałowe dostępne do sprzedaży, dla których istnieje aktywny rynek. Źródłem danych dotyczących cen rynkowych jest:

- a) dla instrumentów notowanych na rynku giełdowym – podawana do publicznej wiadomości cena zamknięcia sesji,

- b) dla instrumentów będących przedmiotem obrotu na rynku międzybankowym – odpowiednia cena kupna / sprzedaży instrumentu z godziny 15:00, podawana na stronach serwisu Thomson Reuters.

2) Poziom II:

Do tej kategorii Grupa Kapitałowa zaklasyfikowała instrumenty pochodne, których wartość godziwa wyznaczona jest na zasadzie wyceny modelowej (mark-to-model). Wycena opiera się na metodzie dyskontowania przyszłych przepływów, wynikających z warunków transakcji, przy zastosowaniu czynników dyskontowych. Krzywe dochodowości dla poszczególnych walut zbudowane są w oparciu o stawki money market, IRS, OIS, FRA oraz stawki implikowane z FX Swap (krzywa EUR_OIS + punkty swapowe z FX swapów waluty danej krzywej z EUR)

3) Poziom III:

Grupa Kapitałowa do tej kategorii zaliczyła obligacje komunalne, obligacje korporacyjne oraz obligacje emitowane przez banki dostępne do sprzedaży, dla których nie istnieje aktywny rynek. Wycena aktywów ujmowanych w tej kategorii jest ustalana metodą mark-to-model, poprzez zsumowanie zdyskontowanych wartości wszystkich przyszłych przepływów środków pieniężnych z danego instrumentu do terminu jego zapadalności, skorygowanych o ryzyko kredytowe emitenta.

W roku 2015 oraz 2014 Grupa Kapitałowa nie wykonywała przeniesienia aktywów finansowych pomiędzy Poziomem 1 i Poziomem 2.

Do dyskontowania wszystkich przepływów finansowych z danej obligacji wykorzystuje się krzywe dochodowości zbudowane w oparciu o zdefiniowane zestawy dłużnych papierów wartościowych. W zależności od sytuacji rynkowej (ilości i płynności różnych emisji dłużnych papierów wartościowych), do wyceny emisji obligacji danego emitenta metodą mark-to-model mogą być wykorzystane krzywe dochodowości oparte o następujące zestawy dłużnych papierów wartościowych:

- 1) zestaw zawierający emisje obligacji danego emitenta, którego obligacja wyceniana jest metodą mark to model, przy czym zestaw taki musi zawierać przynajmniej trzy różne emisje obligacji powyższego emitenta,
- 2) zestaw zawierający emisje obligacji branży emitenta, którego obligacja wyceniana jest metodą mark to model, przy czym zestaw taki musi zawierać emisje przynajmniej pięciu różnych emitentów oraz ilość emisji jednego emitenta nie może być większa, niż 1/3 ogólnej ilości emisji w zbiorze obligacji,
- 3) zestaw zawierający emisje obligacji polskiego rynku obligacji korporacyjnych, przy czym zestaw taki musi zawierać emisje przynajmniej pięciu różnych branż i jednocześnie piętnastu różnych emitentów oraz ilość emisji jednego emitenta nie może być większa, niż 15% ogólnej ilości emisji w próbce obligacji, a ilość emisji z jednej branży nie może być większa, niż 30% ogólnej ilości emisji w próbce obligacji.

W przypadku dyskontowania przepływów z dłużnych papierów wartościowych za pomocą krzywych dochodowości opartych o próbki obligacji wymienione w pkt 2 i 3 wprowadzana jest dodatkowa korekta do krzywej dyskontującej, powodującej jej przesunięcie w górę – w przypadku, gdy dana emisja charakteryzuje się większym ryzykiem niż benchmarkowe emisje lub w dół, gdy dana emisja generuje ryzyko niższe niż emisje ujęte w zestawie obligacji.

Do budowy krzywej dochodowości w Kondor+ stosuje się:

- 1) metodę Newton Raphson – dla transakcji OIS i FOREX (z wyjątkiem transakcji w EUR).
- 2) metodę Cluster Bootstrapping, dla której używana jest standardowa technika bootstrappingu – dla transakcji innych niż wskazane w pkt 1,

W związku z faktem, że nie są dostępne kwotowania rynkowe obligacji dla wszystkich standardowych tenorów, Kondor+ w metodzie *Cluster Bootstrapping* wykorzystuje technikę grupowania (*clustering*) dla uzyskania nominalnych stóp procentowych dla poszczególnych punktów węzłowych krzywej dochodowości.

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Kategorie wyceny do wartości godziwej aktywów i zobowiązań finansowych na dzień 31 grudnia 2015 roku

Razem aktywa i zobowiązania finansowe

	<u>Poziom I</u>	<u>Poziom II</u>	<u>Poziom III</u>	<u>Razem</u>
Aktywa finansowe	4 162 494	6 133	657 586	4 826 213
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	40 322	0	29 280	69 602
- dłużne papiery wartościowe	40 297	0	29 271	69 568
- instrumenty kapitałowe	25	0	9	34
Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	0	6 133	0	6 133
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	4 122 172	0	628 306	4 750 478
- dłużne papiery wartościowe	4 100 729	0	291 111	4 391 840
- instrumenty kapitałowe	21 443	0	337 195	358 638
Zobowiązania finansowe	0	3 419	0	3 419
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	0	3 419	0	3 419

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

	<u>Poziom I</u>	<u>Poziom II</u>	<u>Poziom III</u>	<u>Razem</u>
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	4 122 172	0	628 306	4 750 478
Dłużne papiery wartościowe	4 100 729	0	291 111	4 391 840
- obligacje skarbowe/NBP	3 975 794	0	0	3 975 794
- obligacje komunalne	0	0	123 105	123 105
- obligacje korporacyjne	0	0	79 771	79 771
- obligacje emitowane przez banki	124 935	0	88 235	213 170
Instrumenty kapitałowe	21 443	0	337 195	358 638
- notowane	21 443	0	0	21 443
- nienotowane	0	0	337 195	337 195

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu

	<u>Poziom I</u>	<u>Poziom II</u>	<u>Poziom III</u>	<u>Razem</u>
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	40 322	0	29 280	69 602
Dłużne papiery wartościowe	40 297	0	29 271	69 568
- obligacje skarbowe/NBP	38 016	0	0	38 016
- obligacje komunalne	0	0	0	0
- obligacje korporacyjne	116	0	29 271	29 387
- obligacje emitowane przez banki	2 165	0	0	2 165
Instrumenty kapitałowe	25	0	9	34
- notowane	25	0	5	30
- nienotowane	0	0	4	4

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Kategorie wyceny do wartości godziwej aktywów i zobowiązań finansowych na dzień 31 grudnia 2014 roku (dane przekształcone)

Razem aktywa i zobowiązania finansowe

	<u>Poziom I</u>	<u>Poziom II</u>	<u>Poziom III</u>	<u>Razem</u>
Aktywa finansowe	4 822 615	6 292	543 216	5 372 123
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	7 670	0	529	8 199
- dłużne papiery wartościowe	7 585	0	525	8 110
- instrumenty kapitałowe	85	0	4	89
Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	0	6 292	0	6 292
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	4 814 945	0	542 687	5 357 632
- dłużne papiery wartościowe	4 774 782	0	259 296	5 034 078
- instrumenty kapitałowe	40 163	0	283 391	323 554
Zobowiązania finansowe	0	6 722	0	6 722
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	0	6 722	0	6 722

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

	<u>Poziom I</u>	<u>Poziom II</u>	<u>Poziom III</u>	<u>Razem</u>
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	4 814 945	0	542 687	5 357 632
Dłużne papiery wartościowe	4 774 782	0	259 296	5 034 078
- obligacje skarbowe/NBP	4 416 159	0	0	4 416 159
- obligacje komunalne	0	0	147 997	147 997
- obligacje korporacyjne	98 771	0	83 405	182 176
- obligacje emitowane przez banki	259 852	0	27 894	287 746
Instrumenty kapitałowe	40 163	0	283 391	323 554
- notowane	40 163	0	0	40 163
- nienotowane	0	0	283 391	283 391

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu

	<u>Poziom I</u>	<u>Poziom II</u>	<u>Poziom III</u>	<u>Razem</u>
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	7 670	0	529	8 199
Dłużne papiery wartościowe	7 585	0	525	8 110
- obligacje skarbowe/NBP	5 697	0	0	5 697
- obligacje komunalne	0	0	0	0
- obligacje korporacyjne	154	0	525	679
- obligacje emitowane przez banki	1 734	0	0	1 734
Instrumenty kapitałowe	85	0	4	89
- notowane	85	0	0	85
- nienotowane	0	0	4	4

Zmiana stanu aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej – Poziom III

	2015	2014
Stan na początek okresu	543 216	256 577
Zwiększenia	351 457	314 739
- nabycie	350 177	297 883
- wycena odnośzona na kapitał z aktualizacji wyceny	1 280	14 481
- pozostałe	0	2 375
Zmniejszenia	-237 087	-28 100
- wycena odnośzona na kapitał z aktualizacji wyceny	-1 205	-23 014
- pozostałe	-235 882	-5 086
Stan na koniec okresu	657 586	543 216

Kategorie wyceny do wartości godziwej pozostałych aktywów i zobowiązań finansowych na dzień 31 grudnia 2015 roku

	Wartość godziwa	Poziom I	Poziom II	Poziom III
Należności od innych banków	930 555	0	0	930 555
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	6 801 689	0	0	6 801 689
- klienci korporacyjni	4 520 439	0	0	4 520 439
- rolnicy	580 639	0	0	580 639
- przedsiębiorcy indywidualni	385 997	0	0	385 997
- osoby fizyczne	867 949	0	0	867 949
- instytucje rządowe i samorządowe	446 665	0	0	446 665
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	2 502 670	2 502 670	0	0
Zobowiązania wobec banków i Banku Centralnego	13 633 750	0	0	13 633 750
Zobowiązania wobec klientów	1 956 717	0	0	1 956 717
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	1 343 539	0	0	1 343 539

Kategorie wyceny do wartości godziwej pozostałych aktywów i zobowiązań finansowych na dzień 31 grudnia 2014 roku (dane przekształcone)

	Wartość godziwa	Poziom I	Poziom II	Poziom III
Należności od innych banków	626 696	0	0	626 696
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	6 935 611	0	0	6 935 611
- klienci korporacyjni	4 966 448	0	0	4 966 448
- rolnicy	600 773	0	0	600 773
- przedsiębiorcy indywidualni	373 378	0	0	373 378
- osoby fizyczne	790 043	0	0	790 043
- instytucje rządowe i samorządowe	204 969	0	0	204 969
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	2 592 556	2 592 556	0	0
Zobowiązania wobec banków i Banku Centralnego	14 711 839	0	0	14 711 839
Zobowiązania wobec klientów	2 081 723	0	0	2 081 723
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	265 387	0	0	265 387

44. Działalność powiernicza

W 2015 roku oraz 2014 roku Grupa Kapitałowa nie prowadziła działalności powierniczej.

45. Informacje uzupełniające do sprawozdania z przepływów pieniężnych

Opis działalności Grupy Kapitałowej w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych

Działalność operacyjna dotyczy podstawowego obszaru działalności Grupy Kapitałowej, która nie ma charakteru działalności inwestycyjnej i finansowej.

Działalność inwestycyjna polega na nabywaniu i zbywaniu udziałów lub akcji w jednostkach podporządkowanych, wartości niematerialnych i rzeczowych aktywów trwałych. Wpływy z działalności inwestycyjnej obejmują ponadto dywidendy otrzymane z tytułu posiadania akcji i udziałów w innych podmiotach.

Działalność finansowa dotyczy długoterminowych (powyżej 12 miesięcy) operacji finansowych. Działalność finansowa obejmuje wpływy i wydatki związane zarówno z pozyskaniem, jak i spłatą własnych oraz obcych źródeł finansowania. Do działalności tej Grupa Kapitałowa zalicza także emisję dłużnych papierów wartościowych, wydatki na nabycie udziałów (akcji) własnych, dopłaty do kapitału oraz płatności dywidend na rzecz właścicieli i innych wydatków z tytułu podziału zysku.

Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

Dla celów rachunku przepływów pieniężnych, gotówka i jej ekwiwalenty obejmują bilansowy stan środków pieniężnych oraz salda rachunków bieżących i lokat jednodniowych w innych bankach.

Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

	<u>31.12.2015</u>	<u>31.12.2014</u>
Kasa, środki w Banku Centralnym	1 357 143	977 933
Rachunki bieżące i lokaty jednodniowe w innych bankach	213 192	373 832
Razem środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	<u>1 570 335</u>	<u>1 351 765</u>

Różnice pomiędzy zmianami stanu niektórych pozycji wykazanymi w sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych

Przyczyny wystąpienia różnic pomiędzy zmianami stanu wykazanymi w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku są następujące:

- 1) ze zmiany stanu „należności od innych banków” wyłączono zmianę stanu części należności stanowiących ekwiwalent środków pieniężnych (rachunki bieżące i lokaty jednodniowe w innych bankach) w wysokości -160.640 tys. zł oraz wyłączenia wartości bilansowej należności od innych banków podmiotów konsolidowanych po raz pierwszy w wysokości 1.348 tys. zł,
- 2) ze zmiany stanu „aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu” wyłączono wartość bilansową aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu podmiotów konsolidowanych po raz pierwszy w wysokości 20.400 tys. zł,
- 3) ze zmiany stanu „kredytów i pożyczek udzielonym klientom” wyłączono wartość bilansową kredytów i pożyczek podmiotów konsolidowanych po raz pierwszy w wysokości 68.682 tys. zł,
- 4) ze zmiany stanu „aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży” poza zmianą stanu portfela została wyłączona ta część wyceny aktywów finansowych, która została ujęta w kapitale z aktualizacji wyceny

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

- (kapitał własny) w kwocie 43.215 tys. zł oraz wartość aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży podmiotów konsolidowanych po raz pierwszy w wysokości 18.706 tys. zł,
- 5) ze zmiany stanu „zapasów” wyłączono wartość bilansową zapasów podmiotów konsolidowanych po raz pierwszy w wysokości 18.045 tys. zł,
  - 6) ze zmiany stanu „innych aktywów” wyłączono wartość bilansową innych aktywów podmiotów konsolidowanych po raz pierwszy w wysokości 15.178 tys. zł,
  - 7) ze zmiany stanu zobowiązań wobec innych banków została wyłączona wartość otrzymanego kredytu z EBOiR wraz z naliczonymi odsetkami do zapłaty w wysokości 103.929 tys. zł,
  - 8) ze zmiany stanu „pozostałych zobowiązań” wyłączono wartość bilansową pozostałych zobowiązań podmiotów konsolidowanych po raz pierwszy w wysokości 4.034 tys. zł,
  - 9) ze zmiany stanu „rezerw” wyłączono wartość bilansową rezerw podmiotów konsolidowanych po raz pierwszy w wysokości 1.173 tys. zł.

Powyższe różnice ujawniono w tabeli poniżej.

	Zmiana stanu		Różnica
	W sprawozdaniu z sytuacji finansowej	W sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	
Zmiana stanu należności od innych banków	308 177	467 469	-159 292
Zmiana stanu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	61 403	41 003	20 400
Zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	-191 342	-260 024	68 682
Zmiana stanu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	-607 154	-669 165	62 011
Zmiana stanu zapasów	17 357	-688	18 045
Zmiana stanu innych aktywów	3 035	-12 143	15 178
Zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków	-1 076 154	-972 225	-103 929
Zmiana stanu pozostałych zobowiązań	-1 172	-5 206	4 034
Zmiana stanu rezerw	-1 021	-2 194	1 173

Przyczyny wystąpienia różnic pomiędzy zmianami stanu wykazanymi w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2014 roku oraz w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych za rok zakończony 31 grudnia 2014 roku są następujące:

- 1) ze zmiany stanu „należności od innych banków” wyłączono zmianę stanu części należności stanowiących ekwiwalent środków pieniężnych (rachunki bieżące i lokaty jednodniowe w innych bankach) w wysokości -1.250 tys. zł oraz wyłączenia wartości bilansowej należności od innych banków podmiotów konsolidowanych po raz pierwszy w wysokości 30.367 tys. zł,
- 2) ze zmiany stanu „aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży” poza zmianą stanu portfela została wyłączona ta część wyceny aktywów finansowych, która została ujęta w kapitale z aktualizacji wyceny (kapitał własny) w kwocie 7.973 tys. zł oraz wartość aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży podmiotów konsolidowanych po raz pierwszy w wysokości 1.552 tys. zł,
- 3) ze zmiany stanu „zapasów” wyłączono wartość bilansową zapasów podmiotów konsolidowanych po raz pierwszy w wysokości 1.218 tys. zł,
- 4) ze zmiany stanu „innych aktywów” wyłączono wartość bilansową innych aktywów podmiotów konsolidowanych po raz pierwszy w wysokości 8.022 tys. zł,
- 5) ze zmiany stanu „zobowiązań wobec innych banków” został wyłączony przyrost wartości otrzymanego kredytu z EBOiR wraz z naliczonymi odsetkami do zapłaty w wysokości 525 tys. zł oraz wartość

zobowiązań wobec innych banków podmiotów konsolidowanych po raz pierwszy w wysokości 30.677 tys. zł,

- 6) ze zmiany stanu „pozostałych zobowiązań” wyłączono wartość bilansową pozostałych zobowiązań podmiotów konsolidowanych po raz pierwszy w wysokości 47.253 tys. zł,
- 7) ze zmiany stanu „rezerw” wyłączono wartość bilansową rezerw podmiotów konsolidowanych po raz pierwszy w wysokości 7.571 tys. zł.

Powyższe różnice ujawniono w tabeli poniżej.

	Zmiana stanu		Różnica
	W sprawozdaniu z sytuacji finansowej	W sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	
Zmiana stanu należności od innych banków	133 814	104 697	29 117
Zmiana stanu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	-1 991 271	-2 000 796	9 525
Zmiana stanu zapasów	1 159	-59	1 218
Zmiana stanu innych aktywów	-47 634	-55 656	8 022
Zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków	-1 980 188	-2 011 390	31 202
Zmiana stanu pozostałych zobowiązań	-9 126	-56 379	47 253
Zmiana stanu rezerw	974	-6 597	7 571

Objaśnienie do pozycji „Inne korekty” w części „Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej”

Pozycja „Inne korekty” w roku 2015 roku zawiera głównie wartość odnoszącą się do przyrostu odpisów na jednostkach podporządkowanych w wysokości 4.600 tys. zł.

Pozycja „Inne korekty” w roku 2014 roku zawiera głównie wartość odnoszącą się do odpisów na wartości niematerialne oraz rzeczowe aktywa trwałe w wysokości 38.629 tys. zł oraz obligacji zamiennych na akcje w jednym z podmiotów z Grupy Kapitałowej w wysokości -8.852 tys. zł.

46. Zobowiązania warunkowe i pozabilansowe

Zobowiązania pozabilansowe Grupy Kapitałowej obejmują:

- 1) zobowiązania do udzielania kredytów, na które składają się przyznane kwoty kredytów, limity na kartach kredytowych oraz limity zadłużenia w rachunku bieżącym. Kwoty oraz odpowiadające im terminy, w których Grupa Kapitałowa zobowiązana będzie do zrealizowania pozabilansowych zobowiązań finansowych poprzez udzielenie kredytów zostały zaprezentowane w nocie poniżej,
- 2) udzielone gwarancje stanowiące zabezpieczenie wywiązania się klientów Grupy Kapitałowej ze swoich zobowiązań wobec osób trzecich. Wartość gwarancji zaprezentowana w nocie poniżej odzwierciedla maksymalną możliwą do poniesienia stratę, jaka byłaby ujawniona na dzień bilansowy, gdyby klienci nie wywiązali się ze swoich zobowiązań.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku Grupa Kapitałowa nie zaciągała zobowiązań z tytułu gwarancji emisji.

Zobowiązania warunkowe udzielone według rodzaju

	31.12.2015	31.12.2014
Finansowe	1 354 803	1 583 333
- niewykorzystane linie kredytowe	491 075	686 245
- niewykorzystane kredyty w rachunku bieżącym	795 828	837 570
- limity na kartach kredytowych	14 483	16 101
- pozostałe	53 417	43 417
Gwarancyjne	66 491	45 333
- gwarancje udzielone	66 491	45 333
Razem zobowiązania warunkowe	1 421 294	1 628 666

Zobowiązania warunkowe udzielone według terminów wymagalności

	31.12.2015	31.12.2014
Finansowe	1 354 803	1 583 333
do 1 miesiąca	411 756	615 723
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	52 679	56 822
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	823 712	899 067
powyżej 1 roku do 5 lat	53 714	11 705
powyżej 5 lat	12 942	16
Gwarancyjne	66 491	45 333
do 1 miesiąca	30 823	19 532
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	1 504	5 230
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	19 206	9 733
powyżej 1 roku do 5 lat	13 902	9 734
powyżej 5 lat	1 056	1 104
Razem zobowiązania warunkowe	1 421 294	1 628 666

Zobowiązania pozabilansowe związane z realizacją operacji kupna lub sprzedaży

	31.12.2015	31.12.2014
Bieżące operacje wymiany	99 943	153 244
Terminowe operacje wymiany	481 017	1 285 989
Operacje papierami wartościowymi	55 653	46 850
Razem zobowiązania pozabilansowe związane z realizacją operacji kupna/sprzedaży	636 613	1 486 083

Zobowiązania pozabilansowe otrzymane

	31.12.2015	31.12.2014
Finansowe	11 100	18 764
Gwarancyjne	148 807	218 460
Razem zobowiązania pozabilansowe otrzymane	159 907	237 224

47. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań

Wartość nominalną zobowiązań podlegających zabezpieczeniu oraz wartość bilansową papierów wartościowych zabezpieczających zobowiązania Grupy Kapitałowej zaprezentowane zostały w poniższych tabelach.

Aktywa Grupy Kapitałowej stanowiące zabezpieczenie zobowiązań na dzień 31 grudnia 2015 roku

Rodzaj aktywów stanowiących zabezpieczenie	Rodzaj zobowiązania	Wartość nominalna zobowiązań podlegających zabezpieczeniu	Wartość bilansowa aktywów stanowiących zabezpieczenie
Obligacje Skarbu Państwa	FOŚG	323 179	337 174
Obligacje Skarbu Państwa	Kredyt lombardowy	585 000	604 153
Obligacje Skarbu Państwa	Kredyt techniczny	703 808	728 768
Nieruchomości	Kredyt inwestycyjny	8 557	64 440
Nieruchomość	Pożyczka z WFOŚiGW	881	2 438
Skupione wierzytelności	Kredyt obrotowy	7 400	11 066
Razem		1 628 825	1 748 039

Aktywa Grupy Kapitałowej stanowiące zabezpieczenie zobowiązań na dzień 31 grudnia 2014 roku

Rodzaj aktywów stanowiących zabezpieczenie	Rodzaj zobowiązania	Wartość nominalna zobowiązań podlegających zabezpieczeniu	Wartość bilansowa aktywów stanowiących zabezpieczenie
Obligacje Skarbu Państwa	FOŚG	308 872	313 348
Obligacje Skarbu Państwa	Kredyt lombardowy	510 000	606 257
Obligacje Skarbu Państwa	Kredyt techniczny	637 623	755 512
Obligacje Skarbu Państwa	Kredyt z EBOiR	103 428	133 222
Razem		1 559 923	1 808 339

48. Transakcje z podmiotami powiązanymi

W niniejszej notcie Grupa Kapitałowa prezentuje transakcje z kluczowym personelem kierowniczym, które traktuje jako transakcje z podmiotami powiązanymi.

Wynagrodzenia członków Zarządu, Rady Nadzorczej Banku BPS S.A. oraz spółek Grupy Kapitałowej

	31.12.2015	31.12.2014
Zarząd	7 210	9 167
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze	7 053	7 896
Świadczenia po okresie zatrudnienia	125	354
Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	28	911
Pozostałe świadczenia	4	6
Rada Nadzorcza	1 432	1 477
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze	1 351	1 477
Pozostałe świadczenia	81	0
Razem wynagrodzenie wypłacone lub należne członkom Zarządu, Rady Nadzorczej	8 642	10 644

Wynagrodzenie wypłacone lub należne pozostałym członkom głównej kadry kierowniczej Banku BPS S.A. oraz spółek Grupy Kapitałowej

	<u>31.12.2015</u>	<u>31.12.2014</u>
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze	18 147	17 560
Świadczenia po okresie zatrudnienia	0	84
Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	287	319
Pozostałe świadczenia	40	8
Razem wynagrodzenie wypłacone lub należne pozostałym członkom głównej kadry kierowniczej	<u>18 474</u>	<u>17 971</u>

Na dzień 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 roku wynagrodzenia członków Zarządu, Rady Nadzorczej i pozostałych członków głównej kadry kierowniczej składały się z wynagrodzeń zasadniczych i narzutów na te wynagrodzenia oraz świadczeń z tytułu rozwiązania stosunków pracy.

Wysokość kredytów i pożyczek udzielonych członkom Zarządu, Rady Nadzorczej oraz głównej kadry kierowniczej Banku BPS S.A. oraz spółek Grupy Kapitałowej

Na dzień 31 grudnia 2015 roku członkowie Zarządu Banku, Rady Nadzorczej Banku oraz głównej kadry kierowniczej Banku oraz spółek Grupy Kapitałowej korzystali z:

- 1) 25 kredytów udzielonych na łączną kwotę 7.979 tys. zł, dla których zadłużenie na dzień 31 grudnia 2015 roku wyniosło: 6.480 tys. zł,
- 2) 52 kart kredytowych o łącznym limicie zadłużenia 524 tys. zł, którego wykorzystanie na koniec roku wyniosło 117 tys. zł.

Z powyższych transakcji: 13 Kredytów Mieszkaniowych Mój Dom, 2 Uniwersalny Kredyt Hipoteczny miały indywidualnie negocjowane warunki. Pozostałe kredyty zostały zawarte na standardowych warunkach cenowych dla wymienionych produktów lub w ramach powszechnie dostępnych promocji.

Na dzień 31 grudnia 2014 roku członkowie Zarządu Banku, Rady Nadzorczej Banku oraz głównej kadry kierowniczej Banku oraz spółek Grupy Kapitałowej korzystali z:

- 1) 31 kredytów udzielonych na łączną kwotę 8.093 tys. zł, dla których zadłużenie na dzień 31 grudnia 2014 roku wyniosło 6.669 tys. zł,
- 2) 63 karty kredytowe o łącznym limicie zadłużenia 618 tys. zł, którego wykorzystanie na dzień 31 grudnia 2014 roku wyniosło 177 tys. zł.

Indywidualnie negocjowane warunki dotyczące w szczególności obniżenia prowizji i marży zastosowano dla 19 udzielonych kredytów, pozostałe transakcje zawarte zostały na standardowych warunkach cenowych dla wymienionych produktów.

Inne transakcje z udziałem członków Zarządu, Rady Nadzorczej oraz głównej kadry kierowniczej Banku BPS S.A. oraz spółek Grupy Kapitałowej

Na dzień 31 grudnia 2015 roku członkowie Zarządu Banku, Rady Nadzorczej Banku oraz głównej kadry kierowniczej Banku oraz spółek Grupy Kapitałowej korzystali z:

- 1) 187 rachunków bieżących, których łączne saldo na dzień 31 grudnia 2015 roku wyniosło 1.703 tys. zł,
- 2) 8 lokat terminowych, których łączne saldo na dzień 31 grudnia 2015 roku wyniosło 37 tys. zł

Wszystkie wymienione transakcje zawarte zostały na standardowych dla danego produktu warunkach cenowych.

Na dzień 31 grudnia 2014 członkowie Zarządu, Rady Nadzorczej oraz głównej kadry kierowniczej Banku oraz spółek Grupy Kapitałowej posiadali łącznie:

- 1) 215 rachunków bieżących, których saldo na dzień 31 grudnia 2013 roku wyniosło w sumie 1.551 tys. zł,
- 2) 19 lokat terminowych, których łączne saldo na dzień 31 grudnia 2013 roku było równe 356 tys. zł.

Wszystkie wymienione depozyty założone zostały na standardowych dla danego produktu warunkach cenowych

49. Informacje dotyczące podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych

Podmiotem uprawnionym do badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A., jednostkowego sprawozdania finansowego Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. oraz jednostkowych sprawozdań finansowych spółek zależnych za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 jest Ernst & Young Audyt Polska Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp. k..

Podmiotem uprawnionym do badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A., jednostkowego sprawozdania finansowego Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. oraz jednostkowych sprawozdań finansowych spółek zależnych za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 był Deloitte Polska Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp. k.

Poniższa tabela przedstawia wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdania finansowego wypłacone lub należne za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 roku w podziale na rodzaje usług:

	<u>31.12.2015</u>	<u>31.12.2014</u>
Rodzaj usługi		
Obowiązkowe badanie sprawozdania finansowego	961	1 012
Pozostałe usługi poświadczające	44	20
Usługi doradztwa podatkowego	0	7
Pozostałe usługi	0	42
Razem wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdania finansowego	<u>1 005</u>	<u>1 081</u>

50. Struktura zatrudnienia

	<u>31.12.2015</u>	<u>31.12.2014</u>
Bank, z tego:	1 120	1 157
Centrala	538	472
Oddziały Banku	582	685
Jednostki zależne	1 301	1 152
Razem zatrudnienie w etatach	<u>2 421</u>	<u>2 309</u>

51. Sekurytyzacja

W 2015 roku Grupa Kapitałowa zawarła umowę sprzedaży z podmiotem z rynku będącym funduszem sekurytyzacyjnym, w ramach której sprzedany został pakiet wierzytelności o wartości nominalnej 89.090 tys. zł. Cena uzyskana za pakiet wierzytelności w ramach tej transakcji wyniosła 2.110 tys. zł.

Dodatkowo Grupa Kapitałowa zawarła umowę sprzedaży z podmiotem z rynku, w ramach której sprzedana została wierzytelność o wartości nominalnej 665 tys. zł za kwotę 220 tys. zł.

Łączna wartość nominalna sprzedanych w 2015 roku wierzytelności wyniosła 89.755 tys. zł za łączną cenę wynoszącą 2.330 tys. zł.

W 2014 roku Grupa Kapitałowa zawarła umowę sprzedaży z podmiotem z rynku, w ramach której sprzedany został pakiet wierzytelności o wartości nominalnej 47.432 tys. zł. Cena uzyskana za pakiet wierzytelności w ramach tej transakcji wyniosła 14.316 tys. zł.

52. Zdarzenia następujące po dniu bilansowym

Po dniu bilansowym nie wystąpiły znaczące zdarzenia mające wpływ na prezentowane jednostkowe sprawozdanie finansowe, inne niż opisane poniżej.

W dniu 16 marca 2016 roku Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy wydał postanowienie o wpisie do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego podwyższenia kapitału zakładowego Banku poprzez emisję akcji serii O w łącznej wartości 12.022 tys. zł. oraz serii P o łącznej wartości 15 tys. zł. Kapitał zakładowy Banku, po dokonanych podwyższeniu wynosi 366.134 tys. zł.

W dniu 23 marca 2016 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie podjęło uchwałę w sprawie wyboru dwóch niezależnych członków Rady Nadzorczej Banku BPS S.A. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie dokonało wyboru Pana Sławomira Juszczyka i Pana Andrzeja Pawlika na kadencję obejmująca lata 2013-2017.

W dniu 8 kwietnia 2016 roku Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy wydał postanowienie o wpisie do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego podwyższenia kapitału zakładowego Banku poprzez emisję akcji serii R w łącznej wartości 2.278 tys. zł oraz serii S o łącznej wartości 12.000 tys. zł. Kapitał zakładowy Banku, po dokonanych podwyższeniu wynosi 380.411 tys. zł.

53. Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych („ZFŚS”)

Ustawa o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych z dnia 4 marca 1994 roku, z późniejszymi zmianami, wprowadziła wymóg tworzenia Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych przez pracodawców zatrudniających co najmniej 20 pracowników. Celem Funduszu jest finansowanie działalności socjalnej na rzecz pracowników.

Zobowiązania Funduszu stanowią skumulowane odpisy na rzecz ZFŚS, pomniejszone o bezzwrotne wydatki z ZFŚS.

W skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupa Kapitałowa nie ujawnia aktywów i zobowiązań Funduszu, ze względu na fakt, że aktywa ZFŚS nie stanowią aktywów Grupy Kapitałowej. W związku z tym saldo z tytułu ZFŚS w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy Kapitałowej na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku wyniosło zero.

W poniższym zestawieniu przedstawiono rodzaje oraz wartość bilansową aktywów, stanu Funduszu i kosztów związanych z ZFŚS.

	31.12.2015	31.12.2014
Pożyczki udzielone pracownikom	768	905
Środki pieniężne na rachunku ZFŚS	687	357
Aktywa ZFŚS	1 455	1 262
Wartość ZFŚS	1 455	1 262
	2015	2014
Odpisy dokonane na rzecz ZFŚS w okresie	2 657	2 531

54. Cele i zasady zarządzania ryzykiem

54.1. Ryzyko kredytowe

Definicja ryzyka kredytowego

Ryzyko kredytowe należy do podstawowych ryzyk związanych z działalnością Grupy Kapitałowej. Ryzyko kredytowe oznacza możliwość wystąpienia strat finansowych, spowodowanych nie wywiązaniem się przez kontrahentów wobec poszczególnych podmiotów wchodzących w skład w Grupy Kapitałowej, z warunków zawartych umów. W Grupie Kapitałowej ryzyko kredytowe identyfikowane jest zarówno w odniesieniu do pojedynczej ekspozycji kredytowej jak i do całego portfela kredytowego.

Grupa Kapitałowa dąży do minimalizacji ryzyka kredytowego odpowiednio nim zarządzając. Celem strategicznym zarządzania ryzykiem kredytowym w Grupie Kapitałowej jest maksymalizacja bezpieczeństwa działalności kredytowej. Cel ten realizowany jest między innymi poprzez:

- 1) właściwą jakością oceny ryzyka,
- 2) skutecznym proces monitorowania zaangażowania kredytowego wobec pojedynczego klienta jak i całego portfela kredytowego,
- 3) ostrożnościowe podejście do ryzyka kredytowego, polegające na:
  - a) identyfikacji oraz ocenie aktualnych i potencjalnych źródeł jego występowania,
  - b) preferowaniu płynnych zabezpieczeń o wysokiej wartości,
  - c) stosowaniu metod ograniczania ryzyka kredytowego generowanego przez ekspozycje kredytowe,
  - d) rekomendowaniu stosowania jednolitych zasad oceny ryzyka kredytowego w Grupie Kapitałowej.

Bank, w granicach i na zasadach wynikających z obowiązującego prawa, sprawuje nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem, kierując się regulacjami odnoszącymi się do spółek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej.

Ramy prawne procesu zarządzania ryzykiem kredytowym w Grupie Kapitałowej

Zarządzanie ryzykiem kredytowym i utrzymywanie go na bezpiecznym poziomie ma fundamentalne znaczenie dla wyników prowadzonej działalności i stabilności funkcjonowania Grupy Kapitałowej. Funkcjonujący w Grupie Kapitałowej system zarządzania ryzykiem kredytowym, w tym: system regulacji wewnętrznych, struktura organizacyjna, narzędzia wspomagające organizację procesu kredytowego podlegają bieżącej weryfikacji i dostosowaniu do zgodności z wymogami regulacyjnymi.

Minimalizacji ryzyka kredytowego służą obowiązujące procedury, w szczególności dotyczące zasad oceny ryzyka transakcji, uprawnień do podejmowania decyzji kredytowych oraz ustanawiania prawnych zabezpieczeń kredytów.

Spółki zależne Grupy Kapitałowej zobowiązane są do posiadania tych, spośród regulacji z obszaru zarządzania ryzykiem kredytowym, których wprowadzenie do stosowania rekomendowane jest im przez Bank - w zależności od specyfiki profilu ryzyka danej spółki. Do zbioru regulacji rekomendowanych spółkom zależnym przez Bank należą:

- 1) Polityki Zarządzania Ryzykiem Kredytowym,
- 2) Regulamin Podejmowania Decyzji Kredytowych,
- 3) Regulamin Działania Komitetu Kredytowego Spółki,
- 4) Instrukcja Zarządzania Ryzykiem Kredytowym w Spółce,
- 5) Metodyki Oceny Zdolności Kredytowej.

Ryzyko kredytowe Grupy Kapitałowej wynika głównie z działalności kredytowej w segmencie klientów korporacyjnych, małych i średnich przedsiębiorstw oraz klientów detalicznych.

Organizacja procesu oceny ryzyka kredytowego Grupy Kapitałowej

Ocena ryzyka kredytowego Grupy Kapitałowej przeprowadzana jest zarówno na poziomie pojedynczej ekspozycji, jak i na poziomie portfelowym.

W procesie oceny ryzyka kredytowego pojedynczej ekspozycji kredytowej uczestniczą:

- 1) Zarząd Banku oraz Komitety Kredytowe (w zależności od łącznego zaangażowania Grupy Kapitałowej w ekspozycje kredytowe kontrahenta), poprzez podejmowanie decyzji dotyczącej zgody na realizowanie przez spółkę zależną transakcji, charakteryzującej się ryzykiem kredytowym,
- 2) Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym - poprzez:
  - a) weryfikację oceny ryzyka kredytowego transakcji realizowanych przez spółki zależne wchodzące w skład Grupy Kapitałowej,
  - b) zarządzanie systemem zapytań dotyczących wykorzystania limitów koncentracji zaangażowań funkcjonujących w Grupie Kapitałowej,
  - c) uczestnictwo wyznaczonych pracowników Departamentu Zarządzania Ryzykiem Kredytowym w posiedzeniach Komitetów Kredytowych spółek zależnych wchodzących w skład Grupy Kapitałowej.

Stopień zaangażowania wyżej wymienionych organów, komitetów i komórek organizacyjnych Banku w ocenę ryzyka kredytowego pojedynczej transakcji jest dostosowywany do skali oraz specyfiki działalności poszczególnych spółek zależnych wchodzących w skład Grupy Kapitałowej i określony w ich regulacjach wewnętrznych.

W procesie oceny ryzyka kredytowego na poziomie portfelowym Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym cyklicznie przekazuje Zarządowi Banku raporty o ryzyku kredytowym portfela ekspozycji kredytowych w Grupie Kapitałowej. Zestaw danych potrzebnych do sporządzania cyklicznych raportów, Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym pozyskuje ze spółek zależnych, które przekazują je w zakresie i w terminach określonych przez Bank oraz zaakceptowanych w wewnętrznych aktach prawnych, regulujących zarządzanie ryzykiem kredytowym w spółce zależnej. Dane te wykorzystywane są również w zarządzaniu limitami koncentracji Grupy Kapitałowej oraz w kalkulacji wymogu kapitałowego na ryzyko kredytowe na poziomie skonsolidowanym.

Ocena ryzyka kredytowego obejmuje wszystkie procesy kredytowe począwszy od analizy kredytowej, podejmowania decyzji kredytowych do monitorowania zaangażowań.

Struktura organizacyjna procesu oceny ryzyka kredytowego w Grupie Kapitałowej służy zapewnieniu równowagi pomiędzy celami komercyjnymi i akceptowanym poziomem ryzyka, przy uwzględnieniu aktualnych realiów ekonomicznych. Dla osiągnięcia tej równowagi podejmowane są następujące działania:

- 1) kształtowanie zasad polityki kredytowej oraz procesów i procedur dla celów akceptacji dopuszczalnego poziomu ryzyka kredytowego,
- 2) wspieranie procesu powstawania i rozwoju narzędzi służących do identyfikacji oraz pomiaru ryzyka,
- 3) aktualizacja metod zarządzania procesem kredytowym,
- 4) kontrola prawidłowej realizacji podjętych decyzji kredytowych,
- 5) tworzenie odpowiedniego poziomu odpisów z tytułu wystąpienia przesłanek utraty wartości,
- 6) podnoszenie kwalifikacji z obszaru ryzyka kredytowego wśród pracowników Grupy Kapitałowej,
- 7) zarządzanie wierzytelnościami trudnymi ukierunkowane na minimalizację ryzyka i strat Grupy Kapitałowej.

W działalności kredytowej Grupa Kapitałowa kładzie duży nacisk na przestrzeganie regulacji i norm ostrożnościowych.

Polityka zarządzania ryzykiem kredytowym

Podstawowe kierunki zarządzania ryzykiem kredytowym w Grupie Kapitałowej wyznacza polityka. Polityka zarządzania ryzykiem kredytowym przyjęta jest uchwałą Zarządu Banku, po jej zaopiniowaniu przez Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami, a następnie zatwierdzana uchwałą Rady Nadzorczej Banku.

W 2015 roku w ramach realizacji polityki zarządzania ryzykiem kredytowym Grupa Kapitałowa koncentrowała się na finansowaniu małych i średnich przedsiębiorstw, rolników i osób fizycznych.

Główne cele polityki kredytowej na rok 2015 zakładały poprawę jakości oraz struktury portfela kredytowego. Cele w zakresie poprawy jakości portfela kredytowego realizowane były przez:

- 1) zmniejszenie przeciętnego, akceptowalnego poziomu ryzyka dla nowych ekspozycji kredytowych,
- 2) zwiększenie skuteczności monitoringu, w tym wprowadzenie listy obserwacyjnej dla ekspozycji o zidentyfikowanym podwyższonym ryzyku kredytowym,
- 3) wprowadzenie działań z zakresu tzw. miękkiej windykacji dla ekspozycji z terminem przeterminowania nie dłuższym niż 90 dni,

natomiast w zakresie poprawy struktury portfela kredytowego działania ukierunkowane były na:

- 1) zmniejszenie wartości jednostkowych ekspozycji i ryzyka koncentracji,
- 2) skrócenie średniego terminu wymagalności portfela kredytowego,
- 3) większą dywersyfikację ryzyka kredytowego ze względu na branże.

Zarządzanie ryzykiem zgodne jest z obowiązującą w danym roku polityką kredytową, która odnosi się do poszczególnych segmentów biznesowych i portfeli kredytowych i zawiera wytyczne w zakresie identyfikacji obszarów występowania ryzyka, ich pomiaru oraz metod ich minimalizacji do poziomu akceptowanego przez Grupę. Polityka kredytowa uwzględnia bieżącą sytuację w otoczeniu makroekonomicznym a także zmiany przepisów prawa i wytycznych organów nadzoru.

W ramach podejmowanych działań dywersyfikujących ryzyko kredytowe Grupy Kapitałowej wykorzystuje się następujące instrumenty:

- 1) na poziomie jednostkowym:
  - a) procedury oceny zdolności kredytowej kredytobiorców i ustanawiania prawnych zabezpieczeń,
  - b) procedury opiniowania i podejmowania decyzji kredytowych,
  - c) procedury udzielania upoważnień do podejmowania decyzji kredytowych,
  - d) procedury monitorowania i tworzenia odpisów z tytułu utraty wartości ekspozycji kredytowych,
  - e) procedury monitorowania zaangażowania Grupy Kapitałowej w kredyty i pożyczki o terminie zapadalności powyżej 10 lat,
  - f) procedury ustalania i monitorowania limitów koncentracji zaangażowań.
- 2) na poziomie portfela kredytowego:
  - a) parametryczne normy ostrożnościowe (ustawowe),
  - b) wewnętrzne limity w zakresie koncentracji zaangażowań kredytowych, w tym z tytułu dużych ekspozycji.

W celu zwiększenia skuteczności procesu zarządzania ryzykiem kredytowym w odniesieniu do pojedynczych transakcji kredytowych oraz oceny wiarygodności klientów, Grupa Kapitałowa kontynuuje i rozszerza współpracę z instytucjami zewnętrznymi, oferującymi systemy wspomagające zarządzanie ryzykiem kredytowym.

Zasady podejmowania decyzji kredytowych

Decyzje kredytowe w Grupie Kapitałowej podejmowane są na różnych poziomach decyzyjnych. Rodzaj i liczba poziomów decyzyjnych zaangażowanych w proces podejmowania decyzji kredytowej uzależniona jest od przedmiotu i podmiotu tej decyzji oraz od kwoty łącznego zaangażowania Grupy Kapitałowej w klienta lub grupę powiązanych klientów.

Dla niższych kwot zaangażowania w ekspozycje kredytowe kontrahentów decyzje kredytowe podejmowane są minimum dwuosobowo, dla wyższych kwot zaangażowania decyzje kredytowe podejmowane są przez Komitety Kredytowe oraz Zarząd Banku. Wyjątek stanowią decyzje w sprawie klasyfikacji ekspozycji kredytowych, ustalenia strategii działania wobec klienta oraz utraty wartości ekspozycji kredytowej w ramach metody

indywidualnej. W tych sprawach decyzje kredytowe podejmowane są jednoosobowo przez pracowników Departamentu Zarządzania Ryzykiem Kredytowym.

Podjęcie decyzji kredytowej dotyczącej zawarcia lub zmiany warunków transakcji kredytowej standardowo poprzedzane jest analizą, przeprowadzaną przez komórkę organizacyjną Departamentu Zarządzania Ryzykiem Kredytowym.

Koncentracja ryzyka kredytowego

Znajomość skali niebezpieczeństw związanych z nadmierną koncentracją zaangażowań umożliwia prawidłowe zarządzanie aktywami, a przede wszystkim tworzenie bezpiecznej struktury aktywów kredytowych.

Grupa Kapitałowa zarządza ryzykiem koncentracji zaangażowań zarówno na poziomie jednostkowym, jak i portfelowym. W odniesieniu do portfela kredytowego Grupa Kapitałowa stosuje i monitoruje limity zaangażowania, w szczególności w odniesieniu do: grupy klientów, produktów, branż, zabezpieczeń, terminów zapadalności, łącznego zaangażowania wobec klientów, regionów, walut oraz ekspozycji o terminie zapadalności powyżej 10 lat.

Grupa Kapitałowa identyfikuje koncentracje zaangażowań i dokonuje oceny poziomu ryzyka kredytowego związanego z tymi koncentracjami. Identyfikacja koncentracji zaangażowań polega na wskazaniu wyodrębnionych portfeli jednorodnych zaangażowań, uwzględniających określoną dla danego portfela cechę, stanowiącą ryzyko istotne w działalności kredytowej Grupy Kapitałowej.

W Grupie Kapitałowej funkcjonuje system wewnętrznych limitów z tytułu poszczególnych ryzyk koncentracji zaangażowań. Wyznaczenie wewnętrznych limitów ma na celu stworzenie właściwej struktury portfela oraz wspieranie efektywnego zarządzania ryzykiem koncentracji. Obowiązujące zasady identyfikacji, pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka koncentracji, a w szczególności zasady ustalania i monitorowania limitów koncentracji zaangażowań, pozwalają na przestrzeganie w działalności Grupy Kapitałowej norm ostrożnościowych, zgodnych z zaleceniami ustawowymi i rekomendacjami nadzoru bankowego.

Na podstawie przeprowadzonej identyfikacji i oceny poziomu koncentracji zaangażowań formułowane są propozycje dotyczące działań jakie powinny być podjęte przez Grupę Kapitałową, w szczególności w stosunku do zaangażowań, których ryzyko zostało ocenione jako znaczące. Celem tych działań jest zminimalizowanie poziomu ryzyka kredytowego portfela kredytowego i w efekcie tworzenie bezpiecznej struktury tego portfela.

Wybór instrumentów zarządzania ryzykiem koncentracji zaangażowań uzależniony jest od zidentyfikowanego poziomu tego ryzyka, przy zachowaniu zasady proporcjonalności względem profilu ryzyka Grupy Kapitałowej.

Szczegółowe raporty z zakresu przestrzegania norm ostrożnościowych określonych limitami zewnętrznymi i wewnętrznymi raportowane są w ramach Systemu Informacji Kierownictwa.

Duże zaangażowania w portfelu kredytów i pożyczek udzielonych klientom

Na dzień 31 grudnia 2014 roku wystąpiło przekroczenie limitu koncentracji dla pojedynczego podmiotu oraz dla grupy podmiotów powiązanych. Na dzień 31 grudnia 2015 roku nie wystąpiło przekroczenie tego limitu w związku ze spłatą zaangażowania grupy podmiotów powiązanych w trakcie 2015 roku.

Największe zaangażowania wobec klientów według stanu na 31 grudnia 2015 roku

Podmiot	Utrata wartości tak/nie	Całkowite zaangażowanie*	Odpis	Wartość ekspozycji netto	Udział % w portfelu
1	NIE	179 700	-6 333	173 367	2,4%
2	NIE	175 378	-342	175 036	2,5%
3	TAK	168 821	-82 869	85 952	1,2%
4	NIE	137 732	-658	137 074	1,9%
5	NIE	125 607	0	125 607	1,8%
6	TAK	115 040	-56 641	58 399	0,8%
7	NIE	113 168	0	113 168	1,6%
8	TAK	81 780	-28 127	53 653	0,8%
9	NIE	71 810	-52	71 758	1,0%
10	NIE	64 595	0	64 595	0,9%
Razem		1 233 631	-175 022	1 058 609	14,9%

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Największe zaangażowania wobec klientów według stanu na dzień 31 grudnia 2014 roku (dane przekształcone)

Podmiot	Utrata wartości tak/nie	Całkowite zaangażowanie*	Odpis	Wartość ekspozycji netto	Udział % w portfelu
1	NIE	171 156	-244	170 912	2,3%
2	NIE	147 074	-1 964	145 110	2,0%
3	TAK	132 131	0	132 131	1,8%
4	NIE	123 608	-61	123 547	1,7%
5	NIE	115 394	-97	115 297	1,6%
6	NIE	102 589	0	102 589	1,4%
7	TAK	86 246	-14 007	72 239	1,0%
8	TAK	82 274	0	82 274	1,1%
9	NIE	74 294	-3	74 291	1,0%
10	NIE	69 706	0	69 706	1,0%
Razem		1 104 472	-16 376	1 088 096	14,9%

Największe zaangażowania wobec grup podmiotów powiązanych według stanu na 31 grudnia 2015 roku

Grupa	Utrata wartości tak/nie	Całkowite zaangażowanie*	Odpis	Wartość ekspozycji netto	Udział % w portfelu
1	TAK	80 602	-669	79 933	1,1%
2	NIE	76 256	-618	75 638	1,1%
3	NIE	71 694	-2	71 692	1,0%
4	TAK	65 692	0	65 692	0,9%
5	TAK	54 062	-16 155	37 907	0,5%
Razem		348 306	-17 444	330 862	4,6%

Największe zaangażowania wobec grup podmiotów powiązanych według stanu na 31 grudnia 2014 roku (dane przekształcone)

Grupa	Utrata wartości tak/nie	Całkowite zaangażowanie*	Odpis	Wartość ekspozycji netto	Udział % w portfelu
1	TAK	176 126	-1 192	174 934	2,4%
2	TAK	79 508	-150	79 358	1,1%
3	TAK	69 054	0	69 054	0,9%
4	NIE	63 753	-2	63 751	0,9%
5	NIE	44 001	-3	43 998	0,6%
Razem		432 442	-1 347	431 095	5,9%

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Struktura geograficzna kredytów i pożyczek udzielonych klientom

Struktura geograficzna na dzień 31 grudnia 2015 roku

	<u>Sektor finansowy</u>	<u>Sektor niefinansowy</u>	<u>Sektor budżetowy</u>	<u>Razem</u>
dolnośląskie	0	977 120	13 096	990 216
kujawsko-pomorskie	0	80 681	4 905	85 586
lubelskie	0	496 668	23 030	519 698
lubuskie	0	191 746	49	191 795
łódzkie	0	133 797	19 647	153 444
małopolskie	0	900 016	24 807	924 823
mazowieckie	487 428	1 079 978	220 887	1 788 293
opolskie	0	217 312	35 345	252 657
podkarpackie	142	614 343	43 425	657 910
podlaskie	0	240 535	14 462	254 997
pomorskie	0	119 713	13 316	133 029
śląskie	0	299 484	9 541	309 025
świętokrzyskie	0	189 997	5 329	195 326
warmińsko-mazurskie	0	587 456	13 588	601 044
wielkopolskie	0	0	0	0
zachodnio-pomorskie	0	38 594	0	38 594
Razem	487 570	6 167 440	441 427	7 096 437

Struktura geograficzna na dzień 31 grudnia 2014 roku (dane przekształcone)

	<u>Sektor finansowy</u>	<u>Sektor niefinansowy</u>	<u>Sektor budżetowy</u>	<u>Razem</u>
dolnośląskie	0	912 851	19 166	932 017
kujawsko-pomorskie	0	99 027	7 512	106 539
lubelskie	0	483 304	22 327	505 631
lubuskie	0	76 465	93	76 558
łódzkie	0	148 016	21 766	169 782
małopolskie	0	847 757	28 336	876 093
mazowieckie	444 048	1 317 684	5 913	1 767 645
opolskie	0	230 606	5 835	236 441
podkarpackie	162	793 266	34 102	827 530
podlaskie	0	275 221	20 892	296 113
pomorskie	0	140 783	6 859	147 642
śląskie	0	403 290	15 712	419 002
świętokrzyskie	0	193 532	5 706	199 238
warmińsko-mazurskie	8	591 303	22 671	613 982
wielkopolskie	0	83 782	0	83 782
zachodnio-pomorskie	0	29 784	0	29 784
Razem	444 218	6 626 671	216 890	7 287 779

Struktura branżowa kredytów i pożyczek udzielonych klientom

	Wartość bilansowa netto	Wartość bilansowa netto
	31.12.2015	31.12.2014 dane przekształcone
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	734 954	726 441
Górnictwo i wydobywanie	62 534	45 081
Przetwórstwo przemysłowe	1 009 672	1 117 924
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1 038	52 897
Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	26 968	27 273
Budownictwo	796 731	788 340
Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	756 547	840 223
Transport i gospodarka magazynowa	140 730	191 620
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	689 289	683 549
Informacja i komunikacja	13 461	14 069
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	507 971	415 753
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	472 831	661 133
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	139 845	161 182
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	64 458	74 147
Administracja publiczna i ochrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	425 375	187 721
Edukacja	41 147	31 180
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	140 446	138 567
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	15 241	16 591
Pozostała działalność usługowa	103 079	105 845
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	0	5
Osoby prywatne	954 120	1 008 238
Razem	7 096 437	7 287 779

Stosowane zabezpieczenia

Polityka zabezpieczeń stosowana przez Bank oraz te spółki z Grupy Kapitałowej, których działalność związana jest z finansowaniem podmiotów gospodarczych i osób fizycznych, przy podejmowaniu decyzji o udzieleniu produktu niosącego ryzyko kredytowe, nakierowana jest na ochronę interesów Grupy Kapitałowej. Cel ten osiągnąć jest m.in. poprzez ustanawianie pełnego zabezpieczenia - adekwatnego do podejmowanego ryzyka – o jak najwyższej jakości oraz obowiązującego w całym okresie trwania zabezpieczanej wierzytelności. Podmioty Grupy Kapitałowej oceniają jakość zabezpieczenia według jego płynności, aktualnej wartości rynkowej, wpływu na poziom tworzonych odpisów i ograniczenie utraty wartości portfela kredytowego oraz ze względu na możliwość zmniejszenia wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego. W ocenie przedmiotu zabezpieczenia brana jest także pod uwagę jego wartość możliwa do uzyskania podczas ewentualnego postępowania windykacyjnego, z uwzględnieniem ograniczeń prawnych, ekonomicznych oraz innych, mogących wpływać na rzeczywistą możliwość zaspokojenia się.

Grupa Kapitałowa prowadzi rozbudowaną politykę zabezpieczeń, wykorzystując zarówno zabezpieczenia rzeczowe, jak i osobiste. Stosowane formy zabezpieczeń to:

- 1) weksel in blanco,
- 2) depozyt bankowy,
- 3) kaucja pieniężna,
- 4) blokada środków pieniężnych na rachunku bankowym,
- 5) pełnomocnictwo do dysponowania rachunkiem bankowym,

- 6) poręczenie wg prawa cywilnego,
- 7) poręczenie wekslowe,
- 8) gwarancja,
- 9) przelew wierzytelności na zabezpieczenie,
- 10) cesja praw z umów ubezpieczenia,
- 11) przewłaszczenie na zabezpieczenie rzeczy oznaczonych co do gatunku/przeniesienie własności,
- 12) przewłaszczenie na zabezpieczenie rzeczy oznaczonych co do tożsamości/ przeniesienie własności,
- 13) zastaw rejestrowy,
- 14) zastaw zwykły,
- 15) zastaw finansowy,
- 16) hipoteka,
- 17) ubezpieczenie kredytu.

Na wybór zabezpieczenia mają wpływ różne czynniki, w tym w szczególności:

- 1) rodzaj oferowanego produktu kredytowego, długość okresu kredytowania i kwota zaangażowania,
- 2) sytuacja ekonomiczno-finansowa kredytobiorcy,
- 3) status prawny kredytobiorcy,
- 4) płynność oferowanego zabezpieczenia,
- 5) stan i wartość rynkowa przedmiotu zabezpieczenia oraz podatność na deprecjację w okresie utrzymywania zabezpieczenia.

Podmioty Grupy Kapitałowej cyklicznie monitorują ustanowione zabezpieczenia w celu wczesnej identyfikacji sygnałów ostrzegawczych oraz podjęcia stosownych działań ograniczających ryzyko kredytowe i gwarantujących uzyskanie planowanych przychodów z udzielonej ekspozycji kredytowej.

Ocena ryzyka kredytowego

Obowiązujące w Grupie Kapitałowej metodyki oceny zdolności i wiarygodności kredytowej opracowane zostały odrębnie dla poszczególnych segmentów klientów, z uwzględnieniem ich statusu. W związku z powyższym w Grupie Kapitałowej funkcjonują metodyki dla:

- 1) podmiotów prowadzących działalność gospodarczą,
- 2) podmiotów prowadzących działalność rolniczą,
- 3) Jednostek Samorządu Terytorialnego (JST),
- 4) osób fizycznych (klienci detaliczni),
- 5) banków spółdzielczych zrzeszonych i współpracujących z Bankiem.

Podmioty prowadzące działalność gospodarczą

Podmioty prowadzące działalność gospodarczą oceniane są według nowego pakietu Metodyk, w których wprowadzono ocenę ratingową, w zakresie prawidłowego zdefiniowania kryteriów oceny dotyczących mierników ilościowych i jakościowych w procesie oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej kredytobiorców. System ratingowy jest wykorzystywany w procesie udzielenia kredytu w ramach badania zdolności kredytowej klientów oraz w procesie monitorowania w celu sklasyfikowania klienta do właściwej klasy ryzyka. Wprowadzony statystyczny system ratingowy na potrzeby oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej kredytobiorców zwiększył obiektywizm nadawanym ocenom punktowym.

Wymieniony pakiet Metodyk określa zasady oceny klienta prowadzącego działalność gospodarczą, oceny wnioskowanych transakcji kredytowych oraz oceny monitoringu klientów.

Podmioty prowadzące działalność rolniczą i JST

Analogicznie jak przy działalności gospodarczej, ocena podmiotów prowadzących działalność rolniczą i JST została dostosowana do zasad oceny według systemu ratingowego. Modele ratingowe zawierają kryteria ilościowe i jakościowe charakterystyczne dla specyfiki danej działalności.

Każda z metodyk zawiera podstawowe zasady oceny zdolności i wiarygodności kredytowej oraz ryzyka Grupy Kapitałowej, związanego z zawieraniem transakcji obciążonych ryzykiem kredytowym w następującym układzie:

- 1) analiza sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta,
- 2) analiza jakościowa klienta,
- 3) ocena wiarygodności klienta z wykorzystaniem informacji z zewnętrznych baz wiarygodności kredytowej/systemów wymiany informacji,
- 4) ocena ryzyk mogących wystąpić w okresie kredytowania,
- 5) ocena prawnych zabezpieczeń.

Klienci detaliczni

Metodyka badania zdolności kredytowej osób fizycznych ubiegających się o kredyt detaliczny uzależniona jest od źródła dochodów uzyskiwanych przez klienta. Przy badaniu zdolności i wiarygodności kredytowej uwzględniana jest również dotychczasowa historia współpracy klienta detalicznego z Grupą Kapitałową oraz jego historia kredytowa, ocena punktowa pozyskana z Biura Informacji Kredytowej, a także informacje pochodzące z innych systemów wymiany informacji, jak również ocena punktowa wynikająca ze scoringu. Ocena formalno – prawna oraz ocena zabezpieczeń transakcji detalicznych, dokonywana jest na ogólnych zasadach obowiązujących w Grupie Kapitałowej.

Banki Spółdzielcze zrzeszone i współpracujące

Badanie zdolności kredytowej Banków Spółdzielczych zrzeszonych i współpracujących z Bankiem BPS S.A., oparte jest na analizie sytuacji ekonomiczno – finansowej każdego z tych Banków oraz na wyniku z jego działalności na tle „grupy rówieśniczej”. W ramach analizy ocenie podlegają m.in.: współczynnik wypłacalności, stopa zwrotu z aktywów, stopa zwrotu z kapitału, udział kredytów w sumie bilansowej netto, udział funduszy własnych w sumie bilansowej netto, wskaźnik pokrycia kredytów depozytami, udział kredytów zagrożonych w sumie kredytów brutto, oraz inne.

Badaniu podlega również historia rachunku prowadzonego w Grupie Kapitałowej oraz aktualny stan zaangażowania Grupy Kapitałowej w stosunku do każdego ze zrzeszonych i współpracujących Banków Spółdzielczych, z uwzględnieniem przyznanych im limitów zaangażowania. Ocena formalno – prawna oraz ocena zabezpieczeń prawnych transakcji zawieranych ze zrzeszonymi i współpracującymi Bankami Spółdzielczymi dokonywana jest na ogólnych zasadach obowiązujących w Grupie Kapitałowej.

Stosowane praktyki w zakresie „forbearance”

Zgodnie z dokumentem 2012/853 wydanym przez Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych (ESMA) i instrukcji wydanych przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego w zakresie ujawnień dotyczących ekspozycji forborne, Grupa kapitałowa ma obowiązek wdrożyć proces identyfikacji i klasyfikacji tego rodzaju ekspozycji.

Ekspozycje forborne dotyczą umów kredytowych, wobec których zastosowano praktyki „forbearance”. Praktyki „forbearance” występują wówczas, gdy uznaje się, że kredytobiorca z powodu trudności finansowych, nie jest w stanie wykonać warunków umowy. W związku z tymi trudnościami, zmieniane są warunki umowy w sposób umożliwiający kredytobiorcy całkowitą lub częściową obsługę zadłużenia lub jego refinansowanie.

Klient akceptuje zastosowane udogodnienie poprzez zawarcie stosownej umowy lub wprowadzenie zmian warunków pierwotnej umowy. Zmiana warunków umowy może obejmować między innymi obniżenie marży, obniżenie oprocentowania, konsolidację kilku wierzytelności wynikających z różnych umów na jedną wierzytelność, zmianę wysokości rat kapitałowych, naliczonych odsetek, bądź zmianę harmonogramu spłat kapitału i/lub odsetek.

Ekspozycje przestają być klasyfikowane jako ekspozycje forborne w przypadku spełnienia wszystkich niżej wymienionych warunków:

- 1) umowa jest uznawana jako ekspozycja bez zidentyfikowanej przesłanki utraty wartości,
- 2) upłynął co najmniej 2 letni okres warunkowy liczony od daty uznania ekspozycji forborne jako ekspozycji bez zidentyfikowanej przesłanki utraty wartości,
- 3) kredytobiorca w ciągu co najmniej połowy okresu warunkowego dokonał istotnych spłat kapitału i/lub odsetek,
- 4) na koniec dwuletniego okresu warunkowego żadna z ekspozycji klienta nie była przeterminowana powyżej 30 dni.

Praktyki „forbearance” nie mają zastosowania w przypadkach, gdy trudności finansowe kredytobiorcy nie są czynnikiem determinującym zmianę warunków umów kredytowych lub refinansowanie.

Proces monitoringu obejmuje umowy „forbearance” w zakresie wywiązywania się ze zobowiązań zawartych w umowach.

Grupa Kapitałowa jest w trakcie identyfikacji, klasyfikacji i analizy wpływu skutków praktyk „forbearance” na utratę wartości aktywów.

Zaangażowania z udzielonym udogodnieniem typu forbearance według typu klienta i metody oceny

	Wartość bilansowa netto na 31.12.2015		
	Oceniane indywidualnie	Oceniane portfelowo	Razem
Klienci korporacyjni	646 785	416	647 201
Rolnicy	7 122	396	7 518
Przedsiębiorcy indywidualni	10 925	301	11 226
Osoby fizyczne	8 659	2 225	10 884
Instytucje rządowe i samorządowe	0	0	0
Razem	673 491	3 338	676 829

	Wartość bilansowa netto na 31.12.2014		
	Oceniane indywidualnie	Oceniane portfelowo	Razem
Klienci korporacyjni	413 734	832	414 566
Rolnicy	8 604	399	9 003
Przedsiębiorcy indywidualni	22 025	956	22 981
Osoby fizyczne	3 644	260	3 904
Instytucje rządowe i samorządowe	599	0	599
Razem	448 606	2 447	451 053

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Struktura jakościowa portfela

Struktura jakościowa portfela na dzień 31 grudnia 2015 roku

	Bez utraty wartości									Z utratą wartości		
	Nieprzeterminowane					Przeterminowane				Wartość ekspozycji	Wartość zabezpieczeń	Razem
	Rating 1	Rating 2	Rating 3	Rating 4	Brak ratingu	Rating 1	Rating 2	Rating 3	Rating 4			
Należności od innych banków	0	0	0	0	943 857	0	0	0	0	0	0	943 857
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	2 010 490	143 001	3 162 066	261	339 768	14 125	1 899	23 701	25 915	1 375 211	1 175 591	7 096 437
- klienci korporacyjni	32	0	3 162 065	242	339 117	0	0	12 484	9 098	1 222 313	1 054 654	4 745 351
- rolnicy	552 557	0	0	0	0	2 582	0	0	1 811	39 025	28 454	595 975
- przedsiębiorcy indywidualni	148 807	143 001	0	0	0	288	1 899	0	6 431	88 785	62 864	389 211
- osoby fizyczne	870 343	0	1	19	9	10 453	0	11 217	8 575	23 856	29 619	924 473
- instytucje rządowe i samorządowe	438 751	0	0	0	642	802	0	0	0	1 232	0	441 427
Razem	2 010 490	143 001	3 162 066	261	1 283 625	14 125	1 899	23 701	25 915	1 375 211	1 175 591	8 040 294

Struktura jakościowa portfela na dzień 31 grudnia 2014 rok (dane przekształcone)

	Bez utraty wartości									Z utratą wartości		
	Nieprzeterminowane					Przeterminowane				Wartość ekspozycji	Wartość zabezpieczeń	Razem
	Rating 1	Rating 2	Rating 3	Rating 4	Brak ratingu	Rating 1	Rating 2	Rating 3	Rating 4			
Należności od innych banków	0	0	0	0	635 680	0	0	0	0	0	0	635 680
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	1 529 154	2 173 805	1 493 459	133 584	308 443	22 988	12 322	4 970	3 894	1 605 160	1 361 265	7 287 779
- klienci korporacyjni	0	2 137 098	1 348 007	0	306 943	0	10 814	4 116	0	1 394 653	1 200 391	5 201 631
- rolnicy	584 687	0	0	0	11	4 438	0	0	0	49 179	34 448	638 315
- przedsiębiorcy indywidualni	0	74	145 452	133 584	46	0	0	854	3 894	85 586	89 381	369 490
- osoby fizyczne	736 521	36 633	0	0	17	12 680	1 508	0	0	74 095	36 446	861 454
- instytucje rządowe i samorządowe	207 946	0	0	0	1 426	5 870	0	0	0	1 647	599	216 889
Razem	1 529 154	2 173 805	1 493 459	133 584	944 123	22 988	12 322	4 970	3 894	1 605 160	1 361 265	7 923 459

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Analiza wiekowa aktywów finansowych, które są przeterminowane, lecz w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości

Analiza wiekowa aktywów finansowych, które są przeterminowane, lecz w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości na dzień 31 grudnia 2015 roku

	do 30 dni	31 - 60 dni	61 - 90 dni	powyżej 90 dni	Razem
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	46 197	15 104	4 339	0	65 640
- klienci korporacyjni	15 518	6 064	0	0	21 582
- rolnicy	3 216	311	866	0	4 393
- przedsiębiorcy indywidualni	3 309	3 619	1 690	0	8 618
- osoby fizyczne	23 352	5 110	1 783	0	30 245
- instytucje rządowe i samorządowe	802	0	0	0	802
Razem	46 197	15 104	4 339	0	65 640

Analiza wiekowa aktywów finansowych, które są przeterminowane, lecz w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości na dzień 31 grudnia 2014 roku (dane przekształcone)

	do 30 dni	31 - 60 dni	61 - 90 dni	powyżej 90 dni	Razem
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	42 181	1 744	249	0	44 174
- klienci korporacyjni	13 794	1 136	0	0	14 930
- rolnicy	3 968	470	0	0	4 438
- przedsiębiorcy indywidualni	4 361	138	249	0	4 748
- osoby fizyczne	14 188	0	0	0	14 188
- instytucje rządowe i samorządowe	5 870	0	0	0	5 870
Razem	42 181	1 744	249	0	44 174

Maksymalne narażenie na ryzyko kredytowe bez uwzględnienia posiadanych zabezpieczeń

	Wartość bilansowa netto 31.12.2015	Wartość bilansowa netto 31.12.2014 dane przekształcone
Kasa, środki w Banku Centralnym	1 272 558	862 348
Należności od innych banków	943 857	635 680
Należności z tytułu leasingu finansowego	272 295	281 096
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	69 568	8 110
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	7 096 437	7 287 779
- klienci korporacyjni	4 745 351	5 201 631
- rolnicy	595 975	638 315
- przedsiębiorcy indywidualni	389 211	369 490
- osoby fizyczne	924 473	861 454
- instytucje rządowe i samorządowe	441 427	216 889
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	4 391 840	5 034 078
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	2 513 528	2 613 663
Inne aktywa	53 979	58 851
Razem ekspozycja bilansowa	16 614 062	16 781 605
Zobowiązania warunkowe udzielone	1 418 895	1 624 303
Razem ekspozycja pozabilansowa	1 418 895	1 624 303
Razem ekspozycja bilansowa i pozabilansowa	18 032 957	18 405 908

Pomiar utraty wartości

W procesie pomiaru utraty wartości Grupa Kapitałowa uwzględnia zalecenia zewnętrznych organów nadzorczych, w szczególności normy ostrożnościowe rekomendowane przez Komisję Nadzoru Finansowego.

Do kalkulacji i oszacowania straty z tytułu odpisów aktualizujących Grupa Kapitałowa wykorzystuje metodę indywidualną dla ekspozycji kredytowych indywidualnie istotnych i metodę portfelową dla ekspozycji kredytowych indywidualnie nieistotnych.

Dla potrzeb oszacowania oczekiwanych przepływów pieniężnych z ekspozycji kredytowych Grupa Kapitałowa dokonuje kalkulacji współczynników portfelowych - PD, LGD, CCF.

Dla metody indywidualnej stosowane są dwa scenariusze przepływów tj. przepływy związane z odzyskami ze sprzedaży zabezpieczeń oraz przepływy związane ze spłatami klienta z innych źródeł niż zabezpieczenia (np. spłaty własne). Średnia ważona wartości bieżącej przyszłych przepływów z tych scenariuszy stanowi wartość pomniejszającą odpis.

54.2. Ryzyko płynności

Cele i zasady zarządzania ryzykiem płynności i ryzykiem rynkowym w Grupie Kapitałowej.

Zarządzanie ryzykiem finansowym ma na celu zapewnienie zdolności Grupy Kapitałowej do wywiązywania się z bieżących i przyszłych zobowiązań, w toku normalnej działalności lub w innych warunkach, które można przewidzieć, bez konieczności poniesienia dodatkowych kosztów, jak również ograniczanie wpływu niekorzystnych zmian parametrów rynkowych, w tym stóp procentowych, kursów walut i cen instrumentów finansowych na dochody lub kapitały Grupy.

Zgodnie z rekomendacjami nadzorczymi podział zadań w zakresie zarządzania ryzykiem finansowym w Grupie Kapitałowej uwzględnia rozdzielenie funkcji podejmowania ryzyka od funkcji niezależnej jego oceny i kontroli. Zasada ta jest w Banku realizowana poprzez oddzielenie pionu ryzyka od pionów biznesowych (bezpośrednio odpowiedzialnych za prowadzenie danego rodzaju działalności rynkowej), przy czym podział ten nie oznacza zdjęcia z jednostek pionów biznesowych odpowiedzialności za podejmowane ryzyko.

Za monitorowanie i zarządzanie bieżącą płynnością złotową i walutową Banku odpowiedzialny jest Departament Skarbu. W ramach pionu ryzyka odpowiedzialność za ryzyko płynności przypisana jest do Departamentu Ryzyka Finansowego. Za zarządzanie ryzykiem płynności i ryzykiem rynkowym, w kategoriach zarządzania i kontroli limitów odpowiedzialny jest Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Zarząd Banku. Istotną rolę w procesie zarządzania ryzykiem finansowym odgrywa audyt wewnętrzny, który funkcję sposób niezależny ocenia efektywność i skuteczność rozwiązań w zakresie identyfikacji, pomiaru i zarządzania ryzykiem, stosowanych przez jednostki pionu ryzyka.

Strukturę zarządzania ryzykiem w spółkach zależnych Grupy Kapitałowej tworzą:

- 1) Rady Nadzorcze odpowiedzialne za sprawowanie nadzoru nad systemem zarządzania ryzykiem, w tym w szczególności zatwierdzanie strategii zarządzania ryzykiem,
- 2) Zarządy odpowiedzialne za wdrożenie i funkcjonowanie procesu zarządzania ryzykiem poprzez wprowadzanie odpowiednich regulacji, stosujących zasady zawarte w strategii zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą danej spółki,
- 3) komórki / stanowiska dedykowane do zarządzania ryzykiem, odpowiedzialne za bieżące monitorowanie i raportowanie Zarządowi ekspozycji na poszczególne rodzaje ryzyka.

W minionym roku Bank utrzymywał znaczącą skalę działalności handlowej, czego konsekwencją był obowiązek tworzenia wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka rynkowego i wymogu z tytułu ryzyka rozliczenia oraz ryzyka kredytowego kontrahenta.

Cele i zasady zarządzania ryzykiem płynności.

Ryzyko płynności oznacza zagrożenie utraty zdolności do terminowego wywiązania się z bieżących i przyszłych zobowiązań, a w efekcie poniesienia dodatkowych kosztów związanych z koniecznością zaciągnięcia

zobowiązań lub sprzedaży aktywów na niekorzystnych warunkach. Celem Grupy Kapitałowej w zakresie monitorowania ryzyka płynności finansowej jest zabezpieczenie adekwatnego do potrzeb poziomu płynności, realizowane poprzez utrzymywanie zrównoważonej struktury aktywów i pasywów w poszczególnych pasmach czasowych, w podziale na płynność w złotych polskich oraz w głównych walutach obcych. Zarządzanie ryzykiem płynności w Grupie Kapitałowej obejmuje zarządzanie płynnością bieżącą, średnio- i długoterminową oraz plany działania w zakresie utrzymania płynności w sytuacjach awaryjnych.

Płynność finansowa Banku jest kształtowana głównie przez środki zdeponowane przez banki spółdzielcze, po stronie aktywnej bilansu alokowane przez Departament Skarbu. Równocześnie Bank podejmuje działania służące systematycznemu wzrostowi salda i poziomu stabilności środków pozyskiwanych od klientów niebankowych, w szczególności od gospodarstw domowych i podmiotów gospodarczych. Rozwój akcji kredytowej, w tym kredytów udzielanych w konsorcjach ze zrzeszonymi bankami spółdzielczymi, w ramach przyznaných im limitów, jest bowiem ściśle uzależniony od poziomu stabilnej bazy depozytowej Banku. Ze względu na pełnioną funkcję zrzeczeniową, szczególnym obowiązkiem Banku jest zabezpieczenie środków zapewniających utrzymanie płynności przez zrzeszone banki spółdzielcze oraz wspomaganie banków spółdzielczych w procesie osiągania wymaganych nadzorczych miar płynności. W ramach zabezpieczenia płynności członków Zrzeszenia BPS Bank wykonuje czynności, do których zalicza się w szczególności:

- 1) utrzymywanie rezerwy obowiązkowej za BS na poziomie wymaganym przez NBP,
- 2) zagospodarowywanie nadwyżek środków finansowych BS poprzez przyjmowanie depozytów,
- 3) sprzedaż zrzeszonym BS bonów pieniężnych i skarbowych papierów wartościowych zakupionych na rynku międzybankowym,
- 4) dokonywanie zasileń i przyjmowanie odprowadzeń gotówki od BS,
- 5) udzielanie BS lokat, kredytów i pożyczek, poręczeń, gwarancji bankowych, pożyczek podporządkowanych, limitów operacyjnych na międzybankowym rynku pieniężnym,
- 6) administrowanie środkami zgromadzonymi na Funduszach Pomocowych, których zasady tworzenia i wykorzystania określa Regulamin Finansowy Zrzeszenia.

Bank systematycznie przeprowadza analizy płynności Zrzeszenia BPS, obejmujące raportowanie podstawowych pozycji bilansowych Banku BPS S.A. i zrzeszonych Banków Spółdzielczych oraz szacunek poziomu nadzorczych miar płynności Zrzeszenia.

W związku z wejściem w życie z dniem 1 października 2015 roku Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE), wprowadzającego wymóg w zakresie minimalnego poziomu wskaźnika pokrycia wpływów netto (wskaźnika LCR) na poziomie 60% od 1 października 2015 roku oraz 70% od 1 stycznia 2016 roku, jednym z podstawowych zadań Banku w 2015 roku stało się wprowadzenie mechanizmów zarządzania płynnością w sposób gwarantujący zabezpieczenie płynności finansowej Banku oraz zrzeszonych banków spółdzielczych na poziomie zgodnym z wymogami zdefiniowanymi w powyższym Rozporządzeniu. W 2015 roku Bank prowadził prace nad przygotowaniem modelu działania Zrzeszenia w ramach instytucjonalnego systemu ochrony, zakończone uzyskaniem decyzji KNF o uznaniu Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS i podpisaniem w ostatnich dniach grudnia 2015 roku, wraz z 241 bankami spółdzielczymi, Umowy Systemu Ochrony.

Według stanu na koniec grudnia 2015 roku wskaźnik LCR ukształtował się na poziomie 60,49%. Po uzyskaniu zgody KNF, dzięki działaniu w ramach Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS w zakresie odpowiednio i jednakowo zorganizowanego mechanizmu monitorowania i klasyfikowania ryzyka płynności, wskazany uczestnik Systemu Ochrony będzie wyliczał i dotrzymywał wskaźnik LCR na poziomie skonsolidowanym, a więc tym samym banki spółdzielcze oraz Bank BPS będą zwolnione z obowiązku przestrzegania normy LCR na poziomie jednostkowym.

W ramach systemu zarządzania ryzykiem płynności Bank prowadzi monitoring i pomiar płynności finansowej zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami, tj. w szczególności poprzez:

- 1) codzienną analizę wpływów i wypływów środków z rachunku bieżącego Banku w NBP, umożliwiającą efektywne wykorzystanie dostępnych środków (z uwzględnieniem konieczności utrzymania na wymaganym poziomie rezerwy obowiązkowej za Bank i zrzeszone Banki Spółdzielcze),

- 2) codzienne monitorowanie poziomu aktywów płynnych i łatwo zbywalnych papierów wartościowych oraz stopnia wykorzystania obowiązujących w tym zakresie limitów,
- 3) analizę luki płynności, z uwzględnieniem wskaźników płynności w wybranych terminach zapadalności / wymagalności,
- 4) codzienne wyliczanie nadzorczych miar płynności KNF,
- 5) codzienne wyliczanie wskaźnika LCR (od 1 października 2015 roku),
- 6) analizę wskaźników stabilności bazy depozytowej,
- 7) badanie płynności długoterminowej Banku.

Wskaźnik LCR stanowi wskaźnik pokrycia przez aktywa płynne wypływów płynności netto w warunkach skrajnych przez okres 30 dni kalendarzowych. Dla potrzeb wyznaczenia wskaźnika LCR poszczególne pozycje aktywów płynnych, wypływów i wpływów oblicza się mnożąc salda poszczególnych kategorii należności i zobowiązań przez zdefiniowany dla danej kategorii wskaźnik redukcji (haircut).

Kształtowanie się wskaźnika LCR w Banku w IV kwartale 2015 roku przedstawia poniższa tabela.

Miara	Maksimum	Minimum	Średnia	Wymagane wartości minimalne
LCR	0,68	0,57	0,63	0,6

Miary płynności KNF obejmują cztery wskaźniki:

- 1) M1 – luka płynności krótkoterminowej, stanowiąca różnicę pomiędzy sumą wartości podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności w dniu sprawozdawczym a wartością środków obcych niestabilnych,
- 2) M2 – współczynnik płynności krótkoterminowej, będący ilorazem sumy podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności w dniu sprawozdawczym do wartości środków obcych niestabilnych,
- 3) M3 – współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych funduszami własnymi,
- 4) M4 – współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi niestabilnymi.

Kształtowanie się miar płynności KNF w Banku w 2015 roku przedstawia poniższa tabela.

Miara	Maksimum	Minimum	Średnia	Wymagane wartości minimalne
M1	4 525 271	1 391 120	2 508 731	0
M2	3,44	1,24	1,67	1
M3	2,37	1,53	1,89	1
M4	1,58	1,26	1,43	1

System limitów wewnętrznych Banku w zakresie ryzyka płynności obejmuje:

- 1) limity utrzymujące całościowe narażenie Banku na ryzyko płynności, w tym w szczególności:
  - a) minimalny poziom aktywów płynnych,
  - b) minimalny poziom łatwo zbywalnych papierów wartościowych,
  - c) graniczne wartości wskaźników płynności do 1 miesiąca, do 3 miesięcy oraz do 1 roku,
  - d) graniczne wartości wskaźników stabilności bazy depozytowej,
  - e) limit udziału dużych depozytów w depozytach podmiotów niebankowych.
- 2) wewnętrzne limity, ustalane w miarę potrzeb lub w wyniku wykonywania postanowień regulacji wyższego rzędu, obowiązujące w ramach poszczególnych komórek organizacyjnych Banku, ograniczające ekspozycję na ryzyko płynności w zakresie czynności operacyjnych prowadzonych przez

pracowników danej komórki, takie jak np. norma ostrożnościowa w sprawie maksymalnej wartości zlecenia zakupu bonów pieniężnych na przetargu organizowanym przez NBP.

- 3) ilościowe strategiczne limity tolerancji na ryzyko płynności, tj.:
  - a) luka płynności krótkoterminowej,
  - b) stopień pokrycia aktywów o ograniczonej płynności i niepłynnych pasywami stabilnymi.

W 2015 roku na potrzeby oceny stabilności bazy depozytowej, Bank monitorował stabilność następujących kategorii zobowiązań:

- 1) depozytów terminowych Banków Spółdzielczych,
- 2) depozytów gospodarstw domowych,
- 3) depozytów podmiotów gospodarczych,
- 4) depozytów podmiotów sektora budżetowego,

przy czym dla kategorii wymienionych w pkt 2 – 4 osad wyznaczano w podziale na depozyty bieżące i terminowe (będące sumą depozytów terminowych, zablokowanych i z terminem wypowiedzenia oraz zobowiązań z tytułu zabezpieczeń pieniężnych), z wyłączeniem depozytów hurtowych.

W ramach systemu raportowego spółki Grupy Kapitałowej (DM Banku BPS, Centrum Finansowe Banku BPS, IT BPS, BPS Leasing, BS Leasing, BPS Faktor, BPS Grzybowska 81, BPS Nieruchomości, BPS TFI., Doradztwo, ABC Finanse, Veni) przekazują do Banku miesięczne raporty dotyczące ekspozycji na ryzyko płynności, ryzyko stopy procentowej i ryzyko walutowe. Informacja w zakresie ryzyka płynności obejmuje raport luki płynności oraz informacje o wewnętrznych miarach wykorzystywanych do badania poziomu płynności finansowej w spółkach zależnych, takich jak:

- 1) wskaźnik bieżącej płynności, stanowiący relację majątku obrotowego do zobowiązań bieżących,
- 2) wskaźnik szybkiej płynności, określony jako relacja majątku obrotowego pomniejszonego o zapasy i krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe do zobowiązań bieżących,
- 3) analiza przepływu środków, zawierająca ocenę realnych przepływów gotówkowych z uwzględnieniem terminów pozostałych do realizacji płatności i możliwości upłynnienia aktywów.

W ramach comiesięcznej analizy dotyczącej ryzyka finansowego w działalności Banku przygotowywana jest ocena sytuacji płynnościowej Grupy Kapitałowej, z uwzględnieniem danych Banku i wyżej wymienionych spółek. Analiza prezentuje m.in. kształtowanie się dla Grupy Kapitałowej urealnionych wskaźników płynności (do 1, do 3 i do 12 miesięcy) oraz nadzorczych miar płynności M2 i M4.

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Aktywa i zobowiązania finansowe Grupy Kapitałowej na dzień 31 grudnia 2015 roku według umownych terminów zapadalności i wymagalności

	Do 1 miesiąca	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesiący	Powyżej 3 miesiący do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	O nieokreślonym terminie	Razem
Aktywa							
Kasa, środki w Banku Centralnym	1 357 143	0	0	0	0	0	1 357 143
Należności od innych banków	518 334	128 593	150 515	139 829	6 565	21	943 857
Pochodne instrumenty finansowe	6 133	0	0	0	0	0	6 133
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	64	0	28 455	5 824	26 404	8 855	69 602
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	108 039	269 753	1 022 148	1 943 234	2 201 603	1 551 660	7 096 437
Należności z tytułu leasingu finansowego	10 111	0	0	18 655	243 529	0	272 295
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	1 526 060	2 176	54 178	1 323 435	1 377 482	467 147	4 750 478
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	49 888	0	0	2 230 130	233 510	0	2 513 528
Pozostałe aktywa	0	0	0	0	0	873 961	873 961
Razem aktywa	3 575 772	400 522	1 255 296	5 661 107	4 089 093	2 901 644	17 883 434
Zobowiązania							
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	42	0	0	0	0	0	42
Zobowiązania wobec innych banków	12 523 019	741 345	344 544	17 523	7 169	0	13 633 600
Pochodne instrumenty finansowe	3 419	0	0	0	0	0	3 419
Zobowiązania wobec klientów	1 732 093	106 481	105 854	6 121	6 208	0	1 956 757
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	432 978	465 364	105 063	179 904	173 181	0	1 356 490
Pozostałe zobowiązania	186 098	4 927	10 020	1 910	6 935	0	209 890
Razem zobowiązania	14 877 649	1 318 117	565 481	205 458	193 493	0	17 160 198
Kapitał własny	0	0	0	0	0	723 236	723 236
Razem zobowiązania i kapitał własny	14 877 649	1 318 117	565 481	205 458	193 493	723 236	17 883 434
Luka	-11 301 877	-917 595	689 815	5 455 649	3 895 600	2 178 408	0
Pozycje pozabilansowe							
Zobowiązania pozabilansowe udzielone	442 579	54 183	842 918	67 616	13 998	0	1 421 294
Zobowiązania pozabilansowe otrzymane	159 907	0	0	0	0	0	159 907
Pozabilansowe instrumenty finansowe	312	1 972	2 199	-1 471	0	0	3 012
Razem pozycje pozabilansowe	-282 360	-52 211	-840 719	-69 087	-13 998	0	-1 258 375
Luka razem	-11 584 237	-969 806	-150 904	5 386 562	3 881 602	2 178 408	-1 258 375

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Aktywa i zobowiązania finansowe Grupy Kapitałowej na dzień 31 grudnia 2014 roku według umownych terminów zapadalności i wymagalności (dane przekształcone)

	Do 1 miesiąca	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesiący	Powyżej 3 miesiący do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	O nieokreślonym terminie	Razem
Aktywa							
Kasa, środki w Banku Centralnym	977 933	0	0	0	0	0	977 933
Należności od innych banków	373 462	67 226	70 893	116 041	7 986	72	635 680
Pochodne instrumenty finansowe	6 292	0	0	0	0	0	6 292
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	0	0	26	5 310	2 248	615	8 199
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	586 744	282 852	1 098 611	2 157 047	1 974 743	1 187 782	7 287 779
Należności z tytułu leasingu finansowego	55 652	0	0	102 087	123 357	0	281 096
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	3 085 293	71 279	107 357	569 879	1 106 169	417 655	5 357 632
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	0	0	36 243	2 343 604	233 816	0	2 613 663
Pozostałe aktywa	0	0	0	0	0	729 623	729 623
Razem aktywa	5 085 376	421 357	1 313 130	5 293 968	3 448 319	2 335 747	17 897 897
Zobowiązania							
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	44	0	0	0	0	0	44
Zobowiązania wobec innych banków	13 590 428	582 000	417 973	119 082	271	0	14 709 754
Pochodne instrumenty finansowe	6 722	0	0	0	0	0	6 722
Zobowiązania wobec klientów	1 754 666	136 306	177 676	7 817	5 565	0	2 082 030
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0	0	207	105 844	168 448	0	274 499
Pozostałe zobowiązania	191 056	4 761	5 834	10 663	92	0	212 406
Razem zobowiązania	15 542 916	723 067	601 690	243 406	174 376	0	17 285 455
Kapitał własny	0	0	0	0	0	612 442	612 442
Razem zobowiązania i kapitał własny	15 542 916	723 067	601 690	243 406	174 376	612 442	17 897 897
Luka	-10 457 540	-301 710	711 440	5 050 562	3 273 943	1 723 305	0
Pozycje pozabilansowe							
Zobowiązania pozabilansowe udzielone	635 255	62 052	908 800	21 439	1 120	0	1 628 666
Zobowiązania pozabilansowe otrzymane	237 224	0	0	0	0	0	237 224
Pozabilansowe instrumenty finansowe	1 231	26 202	-900	-26 243	0	0	290
Razem pozycje pozabilansowe	-396 800	-35 850	-909 700	-47 682	-1 120	0	-1 391 152
Luka razem	-10 854 340	-337 560	-198 260	5 002 880	3 272 823	1 723 305	-1 391 152

54.3. Ryzyko rynkowe

Podstawowym celem zarządzania ryzykiem rynkowym jest ograniczanie negatywnego wpływu zmiany rynkowych stóp procentowych, kursów walutowych, cen instrumentów dłużnych, akcji lub towarów oraz wszelkich parametrów zmienności tych stóp, kursów i cen, na sytuację finansową Grupy Kapitałowej, przy równoczesnym utrzymaniu atrakcyjności i konkurencyjności oferty dla klientów. Najważniejsze ryzyko rynkowe występujące w działalności Grupy stanowi ryzyko stopy procentowej.

W procesie monitorowania ryzyka rynkowego Grupa Kapitałowa stosuje:

- 1) modele wartości zagrożonej VAR,
- 2) analizę wrażliwości BPV,
- 3) analizę scenariuszy, tzw. testy warunków skrajnych.

Ze względu na specyfikę poszczególnych pozycji bilansowych i pozabilansowych, siłę i rodzaj zależności pomiędzy zmianami ich cen, Bank dla potrzeb szacowania VAR wyróżnia następujące portfele:

- 1) portfel instrumentów stopy procentowej, składający się z dłużnych papierów wartościowych, instrumentów pochodnych na stopę procentową i lokat udzielonych na rynku międzybankowym o terminie zapadalności powyżej 1 miesiąca,
- 2) portfel handlowy instrumentów stopy procentowej,
- 3) portfel pozycji walutowych,
- 4) portfel zagregowany dla pozycji i instrumentów wskazanych w pkt 1 i pkt 3,

Dla celów szacowania zmienności pozycji generujących ryzyko w modelu VAR przyjmuje się następujące czynniki ryzyka:

- 1) dla pozycji w instrumentach stopy procentowej – czynniki dyskontowe wybranych węzłów krzywych zerokuponowych,
- 2) dla pozycji walutowych – kurs średni ogłaszany przez NBP,
- 3) dla portfela akcji i instrumentów pochodnych – kurs zamknięcia dla poszczególnych walorów.

Bank wykorzystuje model VAR, uwzględniając ograniczenia wynikające ze stosowania metody VAR, tj.:

- 1) VAR jest miarą na dany moment w czasie, odzwierciedlającą pozycje na konkretny moment, które nie muszą odzwierciedlać ryzyka pozycji Banku w innym terminie,
- 2) VAR jest metodą szacunku statystycznego, w związku z czym nie jest wykluczone, że w pewnym okresie wystąpi większa liczba dni, w których straty przekroczą obliczoną wartość VAR, niż wskazywana przez poziom istotności,
- 3) chociaż oczekuje się, że straty nie przekroczą obliczonej wartości VAR w np. 99% przypadków, w pozostałym 1% przypadków straty mogą być znacznie większe, niż obliczona wartość VAR.

Dla potrzeb kontroli ryzyka Grupa Kapitałowa przeprowadza testy warunków skrajnych, polegające na dokonywaniu serii symulacji wpływu niekorzystnych rynkowych czynników ryzyka na wynik zrealizowany oraz na poziom VAR. Testy skrajnych warunków przeprowadzane są dla składu portfela z każdego dnia roboczego testowanego miesiąca. Wpływ skrajnych warunków na wynik na portfelu oceniany jest poprzez szacowanie maksymalnych hipotetycznych strat na podstawie historycznych zmian stóp zwrotu. Wpływ skrajnych warunków na poziom VAR szacuje się przy założeniu, że:

- 1) odchylenia standardowe przyjmują największe notowane wartości z okresu, z którego dostępne są dane historyczne w bazie danych,
- 2) współczynniki korelacji poszczególnych pozycji generujących ryzyko w portfelu są skrajnie niekorzystne, co oznacza, że przyjmują wartości 1 lub -1, w zależności od tego, czy dana pozycja jest, odpowiednio, długa lub krótka.

W poniższej tabeli przedstawiono wyniki stress testów VAR za grudzień 2015 roku dla portfela instrumentów stopy procentowej, tj.:

- 1) VAR_{SH} – dla portfela instrumentów stopy procentowej w księdze handlowej,

2) VAR_{RSP} – dla portfela instrumentów stopy procentowej ogółem.

	VAR _{SH}	VAR _{RSP}
stress test dla pozycji o max VAR w ciągu 1 dnia roboczego	3 895,40	20 057,40
stress test dla pozycji o max VAR w ciągu 5 dni roboczych	8 710,50	44 849,80

Dla modelu VAR walutowego wyniki stress testów za grudzień 2015 roku kształtowały się następująco:

	VAR _{RW}
stress test dla pozycji o max VAR w ciągu 1 dnia roboczego	711,10
stress test dla pozycji o max VAR w ciągu 5 dni roboczych	1 590,10

Wynik stress testu przeprowadzonego dla portfela instrumentów stopy procentowej wskazuje, że w skrajnie niekorzystnych warunkach rynkowych, utrzymanie portfela skutkowałoby w ciągu 1 dnia roboczego stratą stanowiącą 2,59% funduszy własnych Banku na 31 grudnia 2015 roku. Z kolei potencjalna dzienna strata z tytułu utrzymywania pozycji walutowej stanowiła 0,09% funduszy własnych Banku.

System limitów Banku w zakresie ryzyka stopy procentowej obejmuje:

- 1) w zakresie księgi bankowej:
  - a) limity dopuszczalnej zmiany wartości wyniku odsetkowego w okresie najbliższych 12 miesięcy z tytułu ryzyka terminów przeszacowania i ryzyka bazowego,
  - b) limit maksymalnej wartości względnej współczynnika luki,
  - c) limity z tytułu ryzyka opcji klienta,
- 2) w zakresie portfela instrumentów finansowych:
  - a) limity wartości zagrożonej (VAR) dla poszczególnych portfeli,
  - b) limity BPV (wartość punktu bazowego, ang. basis point value – miara ryzyka wyrażająca zmianę wartości rynkowej instrumentu, powodująca zmianę rentowności do wykupu o 1 pb) dla poszczególnych portfeli i subportfeli,
  - c) limit duration (średni okres trwania) instrumentów finansowych w portfelach dostępnym do sprzedaży oraz handlowym.

Wysokość limitów BPV dla poszczególnych portfeli oraz ich wykorzystanie przedstawia tabela:

	31.12.2015		31.12.2014	
	limit	wykorzystanie	limit	wykorzystanie
Portfel subinwestycyjny	240	50,57%	240	0,75%
Portfel handlowy	60	32,43%	60	16,91%

W ramach analiz wrażliwości Banku na ryzyko stopy procentowej prowadzone są badania profilu ryzyka dla 4 jego kategorii, tj. ryzyka terminów przeszacowania, ryzyka bazowego, ryzyka opcji klienta i ryzyka krzywej dochodowości. Pomiar narażenia Banku na ryzyko dokonywany jest w oparciu o analizy luki niedopasowania aktywnych i pasywnych pozycji bilansowych i pozabilansowych, z uwzględnieniem ich podziału według terminów przeszacowania, rodzaju stawek bazowych i waluty. Z punktu widzenia udziału w wyniku odsetkowym Banku i jego funduszach własnych za najistotniejsze w działalności Banku należy uznać ryzyko terminów przeszacowania i ryzyko bazowe.

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Dla potrzeb kontroli ekspozycji na ryzyko walutowe Bank monitoruje poziom maksymalnej otwartej pozycji walutowej na koniec dnia oraz limit pozycji intraday.

Wysokość limitów pozycji walutowej oraz ich wykorzystanie przedstawia tabela:

	31.12.2015		31.12.2014	
	limit	wykorzystanie	limit	wykorzystanie
Całkowita pozycja walutowa na koniec dnia	14 948 zł	20,16%	17 466 zł	27,40%
Pozycja intraday	15 000 EUR	13,89%	15 000 EUR	6,90%

Do limitów ograniczających poziom narażenia Banku na ryzyko walutowe, a wynikających z obowiązujących w Banku procedur wewnętrznych i wprowadzonych uchwałami Zarządu Banku, zalicza się również:

- 1) limit wartości zagrożonej (VAR),
- 2) limity zaangażowania Banku wobec banków zagranicznych,
- 3) limity dla krajów.

Informację dotyczącą kształtowania się limitów VAR dla poszczególnych portfeli oraz stopnia ich wykorzystania przedstawia poniższa tabela.

	31.12.2015		31.12.2014	
	limit	wykorzystanie	limit	wykorzystanie
Portfel instrumentów stopy procentowej	4 858	24,94%	5 676	4,80%
Subportfel handlowy (portfel instrumentów stopy procentowej w portfelu handlowym)	729	24,32%	851	11,10%
Portfel pozycji walutowych	210	8,21%	210	9,10%

W ramach comiesięcznej analizy dotyczącej ryzyka finansowego w działalności Banku prezentowane jest kształtowanie się dla Grupy BPS następujących wskaźników:

- 1) względny współczynnik luki stopy procentowej,
- 2) zmiana wyniku odsetkowego dla spadku stóp procentowych o 50 pb.

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Aktywa i zobowiązania oraz pozycje pozabilansowe sklasyfikowane na dzień 31 grudnia 2015 roku według umownych dat zmiany oprocentowania

	Oprocentowane					Aktywa/ zobowiązania nieoprocentowane	Razem
	Do 1 miesiąca	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesiący	Powyżej 3 miesiący do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat		
Aktywa							
Kasa, środki w Banku Centralnym	1 269 925	0	0	0	0	87 218	1 357 143
Należności od innych banków	512 621	152 465	71 327	0	0	207 444	943 857
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	0	0	0	6 133	6 133
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	5 490	587	9 271	0	25 000	29 254	69 602
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	6 154 677	278 387	222 953	46 873	0	393 547	7 096 437
Należności z tytułu leasingu finansowego	272 295	0	0	0	0	0	272 295
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	3 678 656	99 244	265 557	210 199	150 000	346 822	4 750 478
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	2 499 953	0	0	0	0	13 575	2 513 528
Inwestycje w jednostki podporządkowane	0	0	0	0	0	0	0
Zapasy	0	0	0	0	0	20 540	20 540
Rzeczowe aktywa trwałe	0	0	0	0	0	602 775	602 775
Wartości niematerialne	0	0	0	0	0	76 249	76 249
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	0	0	0	0	0	10 433	10 433
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	0	0	0	0	0	82 567	82 567
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	0	0	0	0	0	4 645	4 645
Inne aktywa	0	0	0	0	0	76 752	76 752
Razem aktywa	14 393 617	530 683	569 108	257 072	175 000	1 957 954	17 883 434

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

cd. Aktywa i zobowiązania oraz pozycje pozabilansowe sklasyfikowane na dzień 31 grudnia 2015 roku według umownych dat zmiany oprocentowania

	Oprocentowane					Aktywa/ zobowiązania nieoprocentowane	Razem
	Do 1 miesiąca	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesiący do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat		
Zobowiązania							
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	0	0	0	0	0	42	42
Zobowiązania wobec innych banków	12 254 271	732 003	267 699	7 400	0	372 227	13 633 600
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	0	0	0	3 419	3 419
Zobowiązania wobec klientów	1 393 809	100 933	57 541	930	948	402 596	1 956 757
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	615 999	550 991	189 500	0	0	0	1 356 490
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	0	0	0	0	0	845	845
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	0	0	0	0	0	1 301	1 301
Pozostałe zobowiązania	0	0	0	0	0	187 007	187 007
Rezerwy	0	0	0	0	0	20 737	20 737
Razem zobowiązania	14 264 079	1 383 927	514 740	8 330	948	988 174	17 160 198
Kapitał własny	0	0	0	0	0	723 236	723 236
Razem zobowiązania i kapitał własny	14 264 079	1 383 927	514 740	8 330	948	1 711 410	17 883 434
Luka	129 538	-853 244	54 368	248 742	174 052	246 544	0
Pozycje pozabilansowe							
Zobowiązania pozabilansowe udzielone	0	0	0	0	0	1 421 294	1 421 294
Zobowiązania pozabilansowe otrzymane	0	0	0	0	0	159 907	159 907
Razem pozycje pozabilansowe	0	0	0	0	0	-1 261 387	-1 261 387
Luka razem	129 538	-853 244	54 368	248 742	174 052	-1 014 843	-1 261 387

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Aktywa i zobowiązania oraz pozycje pozabilansowe sklasyfikowane na dzień 31 grudnia 2014 roku według umownych dat zmiany oprocentowania (dane przekształcone)

	Oprocentowane					Aktywa/ zobowiązania nieoprocentowane	Razem
	Do 1 miesiąca	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesiący do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat		
Aktywa							
Kasa, środki w Banku Centralnym	862 348	0	0	0	0	115 585	977 933
Należności od innych banków	600 845	27 663	7 172	0	0	0	635 680
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	0	0	0	6 292	6 292
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	6 400	270	916	0	0	613	8 199
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	7 094 805	140 326	23 652	28 996	0	0	7 287 779
Należności z tytułu leasingu finansowego	281 096	0	0	0	0	0	281 096
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	4 620 093	152 189	248 416	12 827	0	324 107	5 357 632
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	2 467 618	0	35 252	110 793	0	0	2 613 663
Inwestycje w jednostki podporządkowane	0	0	0	0	0	19 733	19 733
Zapasy	0	0	0	0	0	3 183	3 183
Rzeczowe aktywa trwałe	0	0	0	0	0	453 795	453 795
Wartości niematerialne	0	0	0	0	0	69 689	69 689
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	0	0	0	0	0	5 928	5 928
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	0	0	0	0	0	92 956	92 956
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	0	0	0	0	0	10 622	10 622
Inne aktywa	0	0	0	0	0	73 717	73 717
Razem aktywa	15 933 205	320 448	315 408	152 616	0	1 176 220	17 897 897

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

cd. Aktywa i zobowiązania oraz pozycje pozabilansowe sklasyfikowane na dzień 31 grudnia 2014 roku według umownych dat zmiany oprocentowania (dane przekształcone)

	Oprocentowane					Aktywa/ zobowiązania nieoprocentowane	Razem
	Do 1 miesiąca	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesiący do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat		
Zobowiązania							
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	44	0	0	0	0	0	44
Zobowiązania wobec innych banków	13 585 112	709 951	414 691	0	0	0	14 709 754
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	0	0	0	6 722	6 722
Zobowiązania wobec klientów	1 968 072	76 870	28 268	478	375	7 967	2 082 030
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	189 299	85 200	0	0	0	0	274 499
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	0	0	0	0	0	369	369
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	0	0	0	0	0	2 100	2 100
Pozostałe zobowiązania	0	0	0	0	0	188 179	188 179
Rezerwy	0	0	0	0	0	21 758	21 758
Razem zobowiązania	15 742 527	872 021	442 959	478	375	227 095	17 285 455
Kapitał własny	0	0	0	0	0	612 442	612 442
Razem zobowiązania i kapitał własny	15 742 527	872 021	442 959	478	375	839 537	17 897 897
Luka	190 678	-551 573	-127 551	152 138	-375	336 683	0
Pozycje pozabilansowe							
Zobowiązania pozabilansowe udzielone	0	0	0	0	0	1 628 666	1 628 666
Zobowiązania pozabilansowe otrzymane	0	0	0	0	0	237 224	237 224
Razem pozycje pozabilansowe	0	0	0	0	0	-1 391 442	-1 391 442
Luka razem	190 678	-551 573	-127 551	152 138	-375	-1 054 759	-1 391 442

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Zaangażowanie walutowe w podziale na poszczególne rodzaje aktywów, zobowiązań i zobowiązań na dzień 31 grudnia 2015 roku

	Waluta								Razem
	PLN	EUR		USD		CHF		Pozostałe waluty	
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	
Aktywa									
Kasa, środki w Banku Centralnym	1 326 582	22 060	5 177	5 102	1 308	526	134	2 873	1 357 143
Należności od innych banków	605 245	88 318	20 724	233 881	59 952	3 172	805	13 241	943 857
Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	6 133	0	0	0	0	0	0	0	6 133
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	69 602	0	0	0	0	0	0	0	69 602
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	6 574 232	510 016	119 680	12 189	3 124	0	0	0	7 096 437
Należności z tytułu leasingu finansowego	133 862	138 433	32 485	0	0	0	0	0	272 295
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	4 750 478	0	0	0	0	0	0	0	4 750 478
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	2 513 528	0	0	0	0	0	0	0	2 513 528
Inwestycje w jednostki podporządkowane	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zapasy	20 540	0	0	0	0	0	0	0	20 540
Rzeczowe aktywa trwałe	602 775	0	0	0	0	0	0	0	602 775
Wartości niematerialne	76 249	0	0	0	0	0	0	0	76 249
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	10 433	0	0	0	0	0	0	0	10 433
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	82 567	0	0	0	0	0	0	0	82 567
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	4 645	0	0	0	0	0	0	0	4 645
Inne aktywa	76 570	52	12	130	33	0	0	0	76 752
Razem aktywa	16 853 441	758 879	178 078	251 302	64 417	3 698	939	16 114	17 883 434

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

cd. Zaangażowanie walutowe w podziale na poszczególne rodzaje aktywów, zobowiązań i zobowiązań na dzień 31 grudnia 2015 roku

	Waluta							Razem	
	PLN	EUR		USD		CHF			Pozostałe waluty
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie		w przeliczeniu na PLN
Zobowiązania									
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	0	42	10	0	0	0	0	42	
Zobowiązania wobec innych banków	12 780 220	618 267	145 082	201 145	51 561	3 108	789	13 633 600	
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	3 419	0	0	0	0	0	0	3 419	
Zobowiązania wobec klientów	1 804 060	104 906	24 618	38 378	9 838	3 123	793	1 956 757	
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	1 356 490	0	0	0	0	0	0	1 356 490	
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	845	0	0	0	0	0	0	845	
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	1 301	0	0	0	0	0	0	1 301	
Pozostałe zobowiązania	186 985	20	5	2	0	0	0	187 007	
Rezerwy	20 649	53	12	35	9	0	0	20 737	
Razem zobowiązania	16 153 969	723 288	169 727	239 560	61 408	6 231	1 582	17 160 198	
Kapitał własny	723 236	0	0	0	0	0	0	723 236	
Razem zobowiązania i kapitał własny	16 877 205	723 288	169 727	239 560	61 408	6 231	1 582	17 883 434	
Pozycje pozabilansowe									
Zobowiązania pozabilansowe udzielone	1 404 011	11 059	2 595	6 224	1 596	0	0	1 421 294	
Zobowiązania pozabilansowe otrzymane	142 081	7 800	1 831	10 026	2 570	0	0	159 907	
Pozabilansowe instrumenty finansowe	450 398	133 428	31 310	22 183	5 686	6 217	1 578	636 613	
Razem pozycje pozabilansowe	1 996 490	152 287	35 736	38 433	9 852	6 217	1 578	2 217 814	

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Zaangażowanie walutowe w podziale na poszczególne rodzaje aktywów, zobowiązań i zobowiązań na dzień 31 grudnia 2014 roku (dane przekształcone)

	Waluta								Razem
	PLN	EUR		USD		CHF		Pozostałe waluty	
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	
Aktywa									
Kasa, środki w Banku Centralnym	939 999	26 328	6 177	6 525	1 861	420	119	4 661	977 933
Należności od innych banków	473 185	131 253	30 794	15 397	4 390	1 698	479	14 147	635 680
Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	6 292	0	0	0	0	0	0	0	6 292
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	8 199	0	0	0	0	0	0	0	8 199
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	6 661 791	618 563	145 124	7 425	2 117	0	0	0	7 287 779
Należności z tytułu leasingu finansowego	281 096	0	0	0	0	0	0	0	281 096
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	5 343 510	14 122	3 313	0	0	0	0	0	5 357 632
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	2 613 663	0	0	0	0	0	0	0	2 613 663
Inwestycje w jednostki podporządkowane	19 733	0	0	0	0	0	0	0	19 733
Zapasy	3 183	0	0	0	0	0	0	0	3 183
Rzeczowe aktywa trwałe	453 795	0	0	0	0	0	0	0	453 795
Wartości niematerialne	69 689	0	0	0	0	0	0	0	69 689
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	5 928	0	0	0	0	0	0	0	5 928
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	92 956	0	0	0	0	0	0	0	92 956
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	10 622	0	0	0	0	0	0	0	10 622
Inne aktywa	73 717	0	0	0	0	0	0	0	73 717
Razem aktywa	17 057 358	790 266	185 408	29 347	8 368	2 118	598	18 808	17 897 897

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

cd. Zaangażowanie walutowe w podziale na poszczególne rodzaje aktywów, zobowiązań i zobowiązań na dzień 31 grudnia 2014 roku (dane przekształcone)

	Waluta								
	PLN	EUR		USD		CHF		Pozostałe waluty	Razem
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	
Zobowiązania									
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	0	44	10	0	0	0	0	0	44
Zobowiązania wobec innych banków	13 926 244	595 746	139 771	153 385	43 734	2 104	594	32 275	14 709 754
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	6 722	0	0	0	0	0	0	0	6 722
Zobowiązania wobec klientów	1 978 456	80 126	18 799	19 428	5 539	486	137	3 534	2 082 030
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	274 499	0	0	0	0	0	0	0	274 499
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	369	0	0	0	0	0	0	0	369
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	2 100	0	0	0	0	0	0	0	2 100
Pozostałe zobowiązania	188 179	0	0	0	0	0	0	0	188 179
Rezerwy	21 758	0	0	0	0	0	0	0	21 758
Razem zobowiązania	16 398 327	675 916	158 580	172 813	49 273	2 590	731	35 809	17 285 455
Kapitał własny	0	0	0	0	0	0	0	612 442	612 442
Razem zobowiązania i kapitał własny	16 398 327	675 916	158 580	172 813	49 273	2 590	731	648 251	17 897 897
Pozycje pozabilansowe									
Zobowiązania pozabilansowe udzielone	1 599 996	26 040	6 109	2 630	750	0	0	0	1 628 666
Zobowiązania pozabilansowe otrzymane	225 652	4 207	987	7 365	2 100	0	0	0	237 224
Pozabilansowe instrumenty finansowe	886 475	417 220	97 886	155 971	44 472	532	150	25 885	1 486 083
Razem pozycje pozabilansowe	2 712 123	447 467	104 982	165 966	47 322	532	150	25 885	3 351 973

54.4. Ryzyko operacyjne

Definicja ryzyka operacyjnego

Ryzyko operacyjne w Grupie Kapitałowej definiuje się jako ryzyko wystąpienia strat wynikających z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi i systemów technicznych lub ze zdarzeń zewnętrznych, obejmujące również ryzyko prawne.

Organizacja systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym

System zarządzania ryzykiem operacyjnym wdrożono według postanowień:

- 1) Uchwały Nr 258/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 4 października 2011 roku w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku,
- 2) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych,
- 3) Rekomendacji M dotyczącej zarządzania ryzykiem operacyjnym w bankach, stanowiącej załącznik do uchwały Nr 8/2013 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 8 stycznia 2013 roku,
- 4) Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku - Prawo bankowe (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 roku, poz. 128 z późn.zm.).

Funkcjonowanie systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym w Grupie Kapitałowej odbywa się na podstawie:

- 1) Strategii zarządzania ryzykiem Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A.,
- 2) Instrukcji „Organizacja procesu zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.”,
- 3) Instrukcji „Zasady współpracy podmiotów Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A. w zakresie sprawozdawczości”.

Celem zarządzania ryzykiem operacyjnym jest optymalizacja efektywności operacyjnej poprzez obniżenie strat operacyjnych, racjonalizację kosztów, jak również zwiększenie szybkości oraz adekwatności reakcji na zdarzenia wewnętrzne i zewnętrzne.

Do najistotniejszych zadań w procesie zarządzania ryzykiem operacyjnym we wszystkich pomiotach Grupy Kapitałowej należą – w przypadku:

- 1) Rady Nadzorczej – sprawowanie nadzoru nad kontrolą systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, zatwierdzanie dokumentów strategicznych w obszarze zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz struktury organizacyjnej funkcjonującej w celu zarządzania tym rodzajem ryzyka,
- 2) Zarządu - nadzorowanie opracowania, wprowadzenia i aktualizacji procedur w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym, zorganizowanie, wdrożenie i funkcjonowanie właściwego procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym, wprowadzenie struktury organizacyjnej w obszarze zarządzania tym rodzajem ryzyka,
- 3) stanowisk dedykowanych do zarządzania ryzykiem – bieżące zarządzanie ryzykiem operacyjnym poprzez ewidencję zdarzeń operacyjnych, monitorowanie i raportowanie Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej na temat poziomu ryzyka operacyjnego, podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia liczby i skali występujących zagrożeń,
- 4) pozostałych pracowników Grupy Kapitałowej – identyfikowanie zdarzeń z tytułu ryzyka operacyjnego i bieżące informowanie o wystąpieniu tych zdarzeń, mitygacja ryzyka operacyjnego.

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym obejmuje identyfikację, pomiar, limitowanie, monitorowanie, raportowanie oraz redukcję tego ryzyka.

Ryzyko operacyjne Banku jest identyfikowane ex ante poprzez samoocenę ryzyka operacyjnego i kontroli oraz analizy scenariuszowe, a także ex post poprzez ewidencję zdarzeń operacyjnych.

Ryzyko operacyjne ex ante jest identyfikowane w celu zapobiegania powstawaniu nieakceptowanego poziomu ryzyka operacyjnego w procesach realizowanych przez Grupę Kapitałową.

Poziom rzeczywistego ryzyka operacyjnego jest mierzony za pomocą wskaźników KRI (Kluczowe Wskaźniki Ryzyka), przy czym ich definicje są opracowywane w oparciu o obserwacje zmian profilu ryzyka operacyjnego w poszczególnych spółkach Grupy Kapitałowej. Określone zostały limity dla wskaźników KRI.

System raportowania przez podmioty Grupy Kapitałowej do Banku na temat poziomu ryzyka operacyjnego obejmuje:

- 1) bieżący raport o stratach nadzwyczajnych (istotnych),
- 2) raport kwartalny o stratach nadzwyczajnych (istotnych) oraz na temat wskaźników KRI.

Bank otrzymuje od podmiotów Grupy Kapitałowej raporty dotyczące poziomu nadzwyczajnych strat wynikających ze materializowania się ryzyka operacyjnego oraz raporty dotyczące wskaźników KRI.

Grupa Kapitałowa stosuje następujące metody ograniczania ryzyka operacyjnego oraz łagodzenia skutków realizacji tego ryzyka:

- 1) modyfikowanie procesów w aspekcie redukcji ryzyka operacyjnego do poziomu akceptowalnego,
- 2) zabezpieczenia fizyczne,
- 3) ubezpieczenia.

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym w Grupie Kapitałowej jest wspierany przez system, który służy do ewidencji zdarzeń operacyjnych, jak również do przeprowadzania procesu samooceny ryzyka operacyjnego i kontroli oraz analiz scenariuszowych.

Bank oblicza skonsolidowany wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego metodą wskaźnika bazowego (BIA) zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych.

55. Zarządzanie kapitałem

W roku 2015 funkcjonowanie systemu zarządzania kapitałem w Grupie Kapitałowej opierało się na poniższych regulacjach zewnętrznych:

- 1) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych,
- 2) Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym,
- 3) Ustawa Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 roku (z późn. zm.),
- 4) Uchwała KNF Nr 258/2011 z dnia 4 października 2011 roku w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku.

W Grupie Kapitałowej istnieje udokumentowany proces zarządzania kapitałem i monitorowania kapitału, funkcjonujący na podstawie „Instrukcji funkcjonowania procesu oceny adekwatności poziomu kapitału wewnętrznego (ICAAP) w Banku BPS S.A.” oraz „Polityki zarządzania kapitałem w Banku BPS S.A.”, jak również instrukcji „Organizacja procesu zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.”. Odpowiedzialność za zarządzanie kapitałem ponosi Zarząd Banku, wspierany przez Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami. Polityka zarządzania kapitałem oraz Instrukcja funkcjonowania procesu ICAAP, zatwierdzone są przez Radę Nadzorczą Banku. Zasady wyznaczania kapitału wewnętrznego podlegają przeglądowi nie rzadziej niż raz w roku.

Celem zarządzania kapitałem jest:

- 1) utrzymanie funduszy własnych na poziomie zgodnym z przepisami prawa, a także zabezpieczającym zidentyfikowane ryzyka istotne, występujące w działalności Grupy Kapitałowej,
- 2) sukcesywne zwiększanie poziomu funduszy własnych w celu umożliwienia dalszego rozwoju działalności i wzmocnienia pozycji na polskim rynku usług bankowych,
- 3) utrzymywanie kapitału na poziomie, który pozwoli na zapewnienie optymalnej obsługi zrzeszonych Banków Spółdzielczych,
- 4) efektywne wykorzystanie istniejącego kapitału między innymi poprzez stałe monitorowanie poziomu jego wykorzystania, które umożliwi optymalizowanie działalności w kierunku rozwoju produktów o oczekiwanym poziomie absorpcji kapitału.

Polityka zarządzania kapitałem

Polityka zarządzania kapitałem określa przede wszystkim zasady zarządzania kapitałem w sytuacjach normalnych i awaryjnych, preferowaną strukturę funduszy własnych oraz długoterminowe cele kapitałowe. Za merytoryczne przygotowanie polityki zarządzania kapitałem odpowiedzialny jest Departament Planowania i Analiz. Zarząd Banku odpowiada za skuteczność systemu zarządzania kapitałem i ryzykiem, a Rada Nadzorcza Banku ostatecznie zatwierdza proces oceny adekwatności kapitałowej. Polityka podlega corocznemu przeglądowi w celu dostosowania jej do przepisów zewnętrznych oraz zmian profilu ryzyka, a także zmian w otoczeniu gospodarczym.

Proces oceny adekwatności kapitałowej

Adekwatność kapitałowa oznacza spełnienie wymagań regulacyjnych w zakresie wymogów kapitałowych oraz kapitału wewnętrznego.

Proces zarządzania kapitałem i monitorowania kapitału został opisany w ramach wewnętrznej procedury ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process). Instrukcja ICAAP zawiera wytyczne dotyczące zasad oceny istotności ryzyk oraz metody wyznaczania kapitału wewnętrznego na pokrycie ryzyka. Celem oceny adekwatności kapitału jest zapewnienie utrzymywania kapitału w wysokości dostosowanej do profilu ryzyka. Grupa Kapitałowa dostosowuje wielkość funduszy własnych do poziomu i rodzaju ryzyka na jaki jest narażona oraz do charakteru, skali i złożoności prowadzonej działalności.

Zarządzanie adekwatnością kapitałową obejmuje pomiar, monitorowanie, raportowanie, limitowanie i kontrolę adekwatności kapitałowej, efektywną alokację kapitału oraz procedury awaryjne.

W związku z wejściem w życie Ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym, wprowadzającej zmiany w ustawie Prawo bankowe oraz postanowień Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE) nr 2015/850 z dnia 30 stycznia 2015 roku w sprawie zmiany rozporządzenia delegowanego (UE) nr 241/2014 uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych dotyczących wymogów w zakresie funduszy własnych obowiązujących instytucje, dane dotyczące adekwatności kapitałowej na 31 grudnia 2014 roku zostały przeliczone i są prezentowane zgodnie z przepisami obowiązującymi w 2015 roku.

Fundusze własne dla potrzeb adekwatności kapitałowej

Fundusze własne dla potrzeb wyliczania adekwatności kapitałowej wyliczane są w oparciu o postanowienia Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych oraz Ustawę z dnia 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym.

Fundusze własne Grupy Kapitałowej stanowią sumę kapitału Tier I i kapitału Tier II. W skład kapitału Tier I wchodzi kapitał podstawowy Tier I. Grupa Kapitałowa nie posiada kapitału dodatkowego Tier I.

W skład kapitału podstawowego Tier I wchodzi:

- 1) instrumenty kapitałowe,
- 2) agio emisyjne związane z instrumentami kapitałowymi,

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

- 3) zyski zatrzymane,
- 4) skumulowane inne całkowite dochody,
- 5) kapitał rezerwowy,
- 6) fundusze ogólnego ryzyka bankowego.

Kapitał podstawowy Tier I korygowany jest o:

- 1) korekty w okresie przejściowym z tytułu instrumentów w kapitale podstawowym Tier I podlegających zasadzie praw nabytych,
- 2) korekty w kapitale podstawowym Tier I z tytułu filtrów ostrożnościowych,
- 3) wartości niematerialne wycenione według wartości bilansowej,
- 4) krzyżowe powiązania kapitałowe w kapitale podstawowym Tier I,
- 5) aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oparte na przyszłej rentowności i wynikające z różnic przejściowych,
- 6) inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I.

W skład kapitału Tier II wchodzi:

- 1) zobowiązania podporządkowane,

instrumenty kapitałowe (kwota przekraczająca limity określone w art. 486 ust. 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku oraz art. 171 a ust. 9 ustawy Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 roku (z późn. zm.).

Struktura funduszy własnych Grupy Kapitałowej

	31.12.2015	31.12.2014 dane przekształcone
Kapitał Tier I	453 952	409 325
Kapitał podstawowy Tier I	453 952	409 325
Instrumenty kapitałowe kwalifikujące się jako kapitał podstawowy Tier I	484 701	435 467
Zyski zatrzymane	-57 750	-126 904
Inne całkowite dochody	48 882	-14 689
Kapitał rezerwowy	107 110	193 873
Fundusze ogólnego ryzyka bankowego	24 500	24 500
Korekty w okresie przejściowym z tytułu instrumentów w kapitale podstawowym Tier I podlegających zasadzie praw nabytych	16 368	18 706
Korekty w kapitale podstawowym Tier I z tytułu filtrów ostrożnościowych	-2 910	-3 312
Wartości niematerialne	-76 249	-69 689
Krzyżowe powiązania kapitałowe w kapitale podstawowym Tier I	-3 916	-7 078
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oparte na przyszłej rentowności i wynikające z różnic przejściowych	-10 609	-45 769
Inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I	-76 175	4 220
Kapitał dodatkowy Tier I	0	0
Kapitał Tier II	303 440	240 632
Instrumenty kapitałowe i pożyczki podporządkowane kwalifikujące się jako kapitał Tier II	303 440	240 632
Fundusze własne	757 392	649 957

Łączna kwota ekspozycji na ryzyko oraz wskaźniki kapitałowe

W zakresie ryzyka kredytowego na potrzeby sprawozdawcze roku 2015 Grupa Kapitałowa stosuje metodę standardową (SA), obejmującą wykorzystanie parametrów regulacyjnych wskazanych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych. W zakresie ryzyka operacyjnego Grupa Kapitałowa wykorzystuje metodę wskaźnika bazowego BIA (Basic Indicator Approach). W obszarze ryzyka rynkowego oraz ryzyka z tytułu korekty wyceny kredytowej Grupa Kapitałowa wykorzystuje metody standardowe w zgodzie z wymogami regulacyjnymi określonymi w wyżej wymienionym Rozporządzeniu.

Ekspozycja na ryzyko i wskaźniki kapitałowe

	31.12.2015	31.12.2014 dane przekształcone
Łączna kwota ekspozycji na ryzyko	8 686 242	8 916 173
Kwota ekspozycji na ryzyko w odniesieniu do ryzyka kredytowego	7 774 145	8 105 379
Kwota ekspozycji na ryzyko z tytułu ryzyka operacyjnego	884 604	781 420
Kwota ekspozycji na ryzyko z tytułu ryzyka rynkowego	26 244	26 777
Kwota ekspozycji na ryzyko z tytułu korekty wyceny kredytowej	1 249	2 597
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I	5,2%	4,6%
Współczynnik kapitału Tier I	5,2%	4,6%
Łączny współczynnik kapitałowy	8,7%	7,3%*

*Łączny współczynnik kapitałowy w zatwierdzonym sprawozdaniu finansowym za rok zakończony 31 grudnia 2014 wynosił 6,9%.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku Grupa Kapitałowa utrzymywała fundusze własne na poziomie 757.392 tys. zł.

Łączny współczynnik kapitałowy Grupy Kapitałowej wyniósł 8,7%, a współczynniki kapitału podstawowego Tier I oraz kapitału Tier I ukształtowały się na poziomie 5,2%. Grupa Kapitałowa nie spełniła wymogów w zakresie funduszy własnych określonych w art. 92 ust. 1 lit. b Rozporządzenia 575/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, tj. wymogu określonego dla współczynnika kapitału Tier I na poziomie 6,0%.

Informacja dotycząca adekwatności kapitałowej

W okresie listopad-grudzień 2015 roku w Banku BPS S.A. miała miejsce inspekcja problemowa prowadzona przez pracowników Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego w zakresie ryzyka płynności oraz adekwatności kapitałowej. W trakcie inspekcji wskazano, że Bank BPS S.A. powinien wyłączyć z kapitałów Tier II obligacje podporządkowane serii BPS1122 o wartości 85.200 tys. zł, których warunki emisji zostały ocenione jako niezgodne z wymogami określonymi w art. 63 lit. h) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 (CRR) z dnia 26 czerwca 2013 roku. W celu rozstrzygnięcia tej kwestii Bank BPS S.A. w dniu 5 lutego 2016 roku przesłał do Europejskiego Nadzoru Bankowego pytanie w sprawie spełniania przez obligacje serii BPS1122 warunków określonych w art. 63 lit. h) Rozporządzenia CRR. Do dnia sporządzenia sprawozdania finansowego za rok 2015, Bank BPS S.A. nie uzyskał z Europejskiego Nadzoru Bankowego odpowiedzi w tej sprawie.

W przypadku niekorzystnej dla Banku BPS S.A. interpretacji Europejskiego Nadzoru Bankowego uniemożliwiającej zaliczanie obligacji podporządkowanych serii BPS1122 do kapitału Tier II, na dzień 31 grudnia 2015 roku adekwatność kapitałowa Grupy Kapitałowej ukształtowałaby się zgodnie z poniższym zestawieniem.

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

	31.12.2015	31.12.2014 dane przekształcone
Kapitał Tier I	453 952	409 325
Kapitał podstawowy Tier I	453 952	409 325
Kapitał dodatkowy Tier I	0	0
Kapitał Tier II	218 241	240 632
Fundusze własne	672 193	649 957
Łączna kwota ekspozycji na ryzyko	8 686 242	8 916 173
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I	5,2%	4,6%
Współczynnik kapitału Tier I	5,2%	4,6%
Łączny współczynnik kapitałowy	7,7%	7,3%*

*Łączny współczynnik kapitałowy w zatwierdzonym sprawozdaniu finansowym za rok zakończony 31 grudnia 2014 wyniósł 6,9%.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku Grupa Kapitałowa utrzymywałaby fundusze własne na poziomie 672.193 tys. zł. Łączny współczynnik kapitałowy Grupy Kapitałowej wyniósłby 7,7%, a współczynniki kapitału podstawowego Tier I oraz kapitału Tier I ukształtowałyby się na poziomie 5,2%. Wyłączenie obligacji podporządkowanych serii BPS 1122 z kapitałów Tier II skutkowałoby niespełnieniem przez Grupę Kapitałową na dzień 31 grudnia 2015 roku wymogów określonych w art. 92 ust. 1 lit. c Rozporządzenia 575/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady, tj. wymogu określonego dla łącznego współczynnika kapitałowego na poziomie 8,0%.

Kapitał wewnętrzny

Grupa Kapitałowa wyznacza kapitał wewnętrzny zgodnie z Uchwałą Nr 258/2011 KNF z dnia 4 października 2011 roku, w oparciu o wewnętrzną Instrukcję funkcjonowania procesu oceny adekwatności poziomu kapitału wewnętrznego (ICAAP). Kapitał wewnętrzny to szacowana kwota kapitału, niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności Grupy Kapitałowej oraz wpływu zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka.

W procesie oceny istotności wpływu poszczególnych rodzajów ryzyka na działalność Grupy Kapitałowej oceniane są następujące rodzaje ryzyka: ryzyko kredytowe, ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej, ryzyko operacyjne, ryzyko koncentracji zaangażowań, ryzyko walutowe, ryzyko rynkowe instrumentów finansowych w księdze handlowej, ryzyko z tytułu korekty wyceny kredytowej, ryzyko płynności, ryzyko inwestycji kapitałowych, ryzyko cyklu gospodarczego, ryzyko kapitałowe, ryzyko strategiczne, ryzyko utraty reputacji, ryzyko modeli, ryzyko transferowe, ryzyko kraju, ryzyko rezydualne, ryzyko prawne, ryzyko braku zgodności oraz ryzyko nadmiernej dźwigni.

Dla ryzyk ocenionych jako istotne wyznaczony zostaje kapitał wewnętrzny. Wielkość kapitału wewnętrznego Grupy Kapitałowej obliczana jest jako suma wszystkich skwantyfikowanych w jednostkach pieniężnych rodzajów ryzyka.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitał wewnętrzny alokowany został na następujące rodzaje ryzyka: kredytowe, operacyjne, rynkowe, stopy procentowej w księdze bankowej, płynności, kapitałowe oraz modeli. Łączna kwota kapitału wewnętrznego oszacowana została na poziomie 755.470 tys. zł, a relacja kapitału wewnętrznego do funduszy własnych wyniosła 99,75%. Grupa Kapitałowa spełniła wymóg w zakresie funduszy własnych określonych w art. 128 ust. 1 pkt 2 Ustawy Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 roku (z późn. zm.).

Podpisy

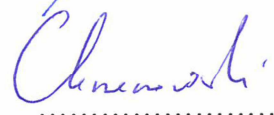
Zdzisław Kupczyk

Prezes Zarządu

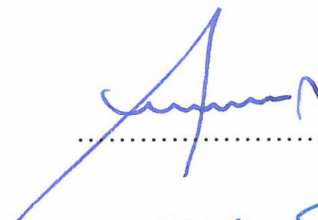
Piotr Chrzanowski

Wiceprezes Zarządu

Artur Adamczyk

Wiceprezes Zarządu

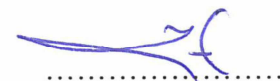
Dariusz Olkiewicz

Wiceprezes Zarządu

Anna Zawada

Główny Księgowy Banku

Warszawa, dnia 31 maja 2016 roku

Niniejsze sprawozdanie zawiera 152 kolejno ponumerowane strony.